

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

Journal of Academic for Public and Private Management

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2

พฤษภาคม-สิงหาคม 2566

Vol.5 No.2

May - August 2023

เจ้าของวารสาร

ชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ
College of Innovation Management Club

www.rcim.in.the.com

[@arcim.rmutr](https://www.facebook.com/arcim.rmutr)

rcim@rmutr.ac.th

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

นโยบายข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อและที่อยู่อีเมล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารวิชาการ การจัดการ
ภาครัฐและเอกชน จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่
เปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

Journal of Academic for Public and Private Management

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความหนังสือ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ บริหารการศึกษา ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

ภาษาอังกฤษ: Journal of Academic for Public and Private Management

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/appm>

ขอบเขต

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จะตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ และที่เกี่ยวข้องกับ สาขาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ บริหาร การศึกษา ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

กำหนดพิมพ์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร ได้รับการตรวจสอบทางด้านวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกตรงตามสาขา จำนวน 3 ท่าน แบบปกปิดสองทาง (double-blind) และบทความในวารสาร

ฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของบทความซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และการนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่สามารถกระทำได้ โดยระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

เจ้าของ

ชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัดดี้ ศรีเอช

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

ที่ปรึกษาอาจารย์

รศ.ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ	อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.ฟ้าใส สามารถ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.วิวัฒน์ กรมดิษฐ์	ประธานชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
อาจารย์รพี ม่วงนนท์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บรรณาธิการบริหาร

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ภูมิภาควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.พิภพ วังเงิน	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
รศ.ดร.ลักษมี งามมีศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ.ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.สาริจน์ เมาวงศ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.กาญจนา พันธุ์เยี่ยม	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.จิตติมา ไหล่ลายอง	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.สุเชาว์ นี้นองหว้า	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.วัฒนา นนทชิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ฝ่ายประสานงาน/ดำเนินการ

อาทิตยา พิพัฒน์พงศ์อำไพ	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
แพรวพรรณ พระพานะ	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
สมโภช บินศรี	สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

ห้อง 604 ชั้น 6

อาคารอนุรักษ์พลังงานและปฏิบัติการนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
เลขที่ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทรศัพท์: 094-9615665, 098-796-4993

Email:rcim@rmutr.ac.th

Regression

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน (Journal of Academic for Public and Private Management) โดยชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วารสารได้รับคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ในกลุ่มที่ 2 โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งปัจจุบันระบบการศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคใหม่” ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการสร้างนักวิจัยพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูงในการผลิตนวัตกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตและการบริหารจัดการ ที่จะต้องใช้องค์ความรู้ในการขับเคลื่อนมากยิ่งขึ้น ทางวารสารจึงจำเป็นต้องเร่งปรับบทบาทของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งรวมความรู้และจินตนาการที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ และเน้นการวิจัยที่มุ่งเป้าให้เป็นศูนย์บ่มเพาะและผลิตสำหรับงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์วัชร ภูมิพงศ์ศศธร

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ	
แนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชนสู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ	1
<i>The Way for Improving the Functioning of the Internal Audit Department of Public Organizations to Becoming an Organization of Excellence</i>	
พรชัย คำแพงพล และ กฤษดา เชียรวัฒนสุข	
<i>Phonchai Khamhaengphon and Krisada Chienwattanasook</i>	
กลยุทธ์ทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค	16
<i>Marketing strategies in consumer purchasing decisions</i>	
พิทยุช ญาณพิทักษ์ และ ชัยนรินทร์ ธีรไชยพัฒน์	
<i>Pittayush Yanpitak and Chainarin Teerachaipat</i>	
บทความวิจัย	
การนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้	29
<i>Implementation of "Elderly School" Policy for Quality of Life Improvement in the Southern Region</i>	
สุดารัตน์ สุตสมบุญ, ฐิติมา ไหล่ายอง, เนตรชนก สุนาสวน และ จิราภรณ์ ชนัญชนะ	
<i>Sudarat Sudsomboon, Thitima Holumgong, Nedchanok Sunasuan and Jiraporn Chananchana</i>	
ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	44
<i>Expectations and Perceptions of Undergraduate Student in Faculty of Engineering towards Educational Management of King Mongkut's University of Technology North Bangkok and King Mongkut's University of Technology Thonburi</i>	
อรดา เกียรติสินยศ	
<i>Orada Kriangsinyos</i>	
การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม	60
<i>Acceptance of Technology and Innovation as Mediator Variables Linking Quality of Accounting Information Systems to Work Efficiency of Personnel in Local Government Organizations, Nakhon Pathom Province</i>	
กันตภัฏ อุดหนุน และ สุมาลี รามัญญ์	
<i>Kantaphat Audhooon and Sumalee Ramanus</i>	

แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 <i>The Guidelines for Information System Development for School Administration under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2</i> อัญชลี ศรีจันทร์ และ สมใจ สืบเสาะ <i>Anchalee Srichan and Somjai Suebsor</i>	78
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้การ เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต <i>Achievement and satisfaction in learning sign language for communication use Active Learning process of students in the Department of Language and Communication Faculty of Humanities and Social Sciences, 3rd, Suan Dusit University</i>	93
ภริมา วินิตาสัตยกุล และ ชนินันท์ แยมขวัญยืน <i>Parima vinitasatitkun and Chaninun Yaemkwanyuen</i>	
การพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับประรด สินค้า OTOP ประเภทอาหาร เพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว ของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ <i>Development Pineapple Pie of OTOP in food category product to raise the five star standard of the community enterprise group in the Prachup Khiri Khan province</i>	106
สุรรัตน์ เยี่ยมตระกุล, Alan Greenhill McAdam <i>Sureerat Yiamtakul, Alan Greenhill McAda</i>	
การจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน ในกรุงเทพมหานคร <i>Value Chain Management for Halal Ready-to-eat Boxed Food Business in Bangkok</i>	122
วิริยา บุญมาเลิศ , บุญยาพร ภูทอง และ ธันย์ ชัยทร <i>Wiriya Boonmalert, Bunyaporn Phoothong and Thun Chaitorn</i>	
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต <i>Development of Creative Tourism Activities in Phuket Old Town Community</i>	136
นภชนก ตลับเงิน <i>Naphachanok Talabngoen</i>	
กลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้า ทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย <i>Marketing Strategies and Customer Relationship Management Affecting Logistics Customer Satisfaction: A Case Study on Frozen Food Products in Thailand</i>	149
ธันย์ ชัยทร, วิริยา บุญมาเลิศ และ บุญยาพร ภูทอง <i>Thun Chaitorn, Wiriya Boonmalert and Bunyaporn Phoothong</i>	

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้เพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ <i>The Development of Fruit Cheese Yogurt Ice Cream products for Commercial Sales of Thai-Danish Dairy Cooperative Huay Sat Yai Co., Ltd., Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province.</i> ชาญณรงค์ ผาดจันทิก และ สุรรัตน์ เยี่ยมตระกูล <i>Channarong Padjantuek and Sureerat Yiumtrakul</i>	164
การกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย <i>Corporate Governance and Financial Statement Fraud of the Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand</i> วไลรัตน์ ผ่องจิตต์, กอบกุล จันทรโคสิกา และ ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย <i>Walairat Pongjitt, Korbkul Jantarakolica and Thanomsak Suwannoi</i>	179
แรงงานในเงา: พลวัตการทำงานและการปรับตัวของคนทำงานบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร <i>Labour in shadow: Dynamic and Adaptation of Thai domestic workers in Bangkok</i> บุรสิทธิ์ เหมะใจ, บวร ทรัพย์สิงห์ และ กิ่งกาญจน์ จงสุขไกล <i>Burasit Morjai, Borvorn Subsing and Kingkan Jongsukklai</i>	195
การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร <i>School Safety Management in Network GROUP 42-43, Nongchok District Office, Bangkok</i> ศตวรรษ ถวิลคำ และ ศิริรัตน์ ทองมีศรี <i>Sattawat Tawinkam and Sirirat Thongmisee</i>	209
การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 <i>Digital Learning Skills of School Directors under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2</i> ศุทธิณี พงษ์ใหญ่ และ สมใจ สืบเสาะ <i>Suttinee Pongyai and Somjai Suebsor</i>	223
การนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข <i>Military Service Policy Implementation Using Request Method: Problems Obstacles and Solution Guidelines</i> นพดล พักอังกูร และ ศุภชัย ยาวะประภาส <i>Noppadol Phakungkoon and Supachai Yavaprabhas</i>	237
การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม <i>A study of personal administration in Bangkok, metropolitan administration schools; saimai district office</i> พรธีรา โลมา และ มินมาส พรานป่า <i>Porntheera Loma and Meanmas Pranpa</i>	251

การใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหาร โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย 266
Administering the Academic Affairs Using Innovations in the New Normal by Princess Chulabhorn Science High School Administrators

สุชญา ศรีอุดม และ สมใจ สืบเสาะ
Suchaya Sriudom and Somjai Subsor

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ ภาควิชาภาษาไทย
แบบออนไลน์ 280
*Factors affecting the Decision to participate in the short-course online training on qualitative research
(Thai language)*

วรศรา ไชลิออนาม และ ปิยาพัชร เปี่ยมสวัสดิ์
Warisara Kailuenam and Piyapat Piamsawas

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 298
APPROPRIATE PUBLIC SPACES DEVELOPMENT GUIDELINES TO ENCOURAGE AGE-FRIENDLY CITY IN BANGKOK

นุสรี ศิริพัฒน์
Nusaree Siriphat

แนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชน
สู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ

The Way for Improving the Functioning of the Internal Audit Department of
Public Organizations to Becoming an Organization of Excellence

พรชัย คำแหงพล¹ และ กฤษดา เชียรวัฒนสุข²

Phonchai Khamhaengphon¹ and Krisada Chienwattanasook²

สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)¹

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี²

The Golden Jubilee Museum of Agriculture Office (Public Organization), Thailand¹

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand²

E-mail: ¹khamhaengpon@gmail.com; ²krisada_c@rmutt.ac.th

Retrieved May 12, 2023; Revised June 9, 2023; Accepted June 14, 2023

Doi : 10.14456/jappm.2023.16

บทคัดย่อ

องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ แม้ว่าจะมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน แต่จะต้องมีการรายงานการจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบวินัยการเงินการคลัง ทำให้องค์การมหาชนจำเป็นต้องมีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกระทรวงการคลัง โดยมาตรฐานในการดำเนินการตรวจสอบภายในเป็นการกำหนดแนวทางให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติตามซึ่งแนวทางในการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชนที่จะต้องยึดถือได้แก่ มาตรฐานความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม มาตรฐานความเชี่ยวชาญและการใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มาตรฐานการรายงานผลการตรวจสอบ และมาตรฐานการติดตามผลการตรวจสอบภายใน

การนำองค์การมหาชนสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศคือการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงาน การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า การเป็นแหล่งกำเนิดนวัตกรรม และการสร้างความมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งจะต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำที่ชัดเจน ดังนั้น การพัฒนาและปรับปรุงงานขององค์การมหาชนจะต้องมีการวางแผนการตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์องค์กรแห่งความเป็นเลิศ ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณการตรวจสอบภายใน นำระบบสารสนเทศช่วยในการตรวจสอบ

และมีการประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายใน จึงจะสามารถนำพาร่องการมหาชนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ

คำสำคัญ: การตรวจสอบภายใน; มาตรฐานการตรวจสอบภายใน; องค์กรแห่งความเป็นเลิศ

Abstract

Public organizations are entities that are under government control. Although they are autonomous in their activities, they must report on the use of budgetary resources in accordance with laws and financial regulations. This requires that public organizations have internal audits, internal controls, and risk management that comply with the standards and criteria established by the Ministry of Finance. The Standard for Conducting Internal Audits provides guidelines that internal auditors must follow. These guidelines, to which the internal audit department of public organizations must adhere, include standards for independence and fairness, standards for professional knowledge and prudence, standards for internal audit performance, standards for reporting audit results, and standards for following up on internal audit findings.

Leading public organizations to excellence means increasing operational efficiency, creating customer satisfaction, becoming a source of innovation, and encouraging employee engagement. This depends on a clear vision from leadership. Therefore, developing and improving public organizations must include planning internal audits in accordance with the criteria of excellent organizations, adhering to internal audit standards and ethics, using information systems to support the audit, and evaluating the performance of the internal audit department. Only in this way can public organizations become excellent organizations.

Keywords: Internal Audit; Internal Audit Standards; Organization of Excellence

บทนำ

จากระยะเวลาเกือบหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาของประเทศไทย การตรวจสอบภายในได้ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะการตรวจสอบทางการเงินและการบัญชี ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการสอบบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2472 นับตั้งแต่นั้นมา การพัฒนาและปรับปรุงระบบการบัญชีและการตรวจสอบบัญชีได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การตรวจสอบภายในนั้นมีบทบาทสำคัญต่อภาคธุรกิจเอกชนที่จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลใน

รายงานประจำปีต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และยังมีความสำคัญต่อกระทรวงและหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังทำให้ทุกส่วนราชการในระดับกรมขึ้นไปต้องมีผู้ตรวจสอบภายใน (ฝ่ายตรวจสอบภายใน สำนักงานกำกับกิจการพลังงาน, 2566)

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มาตรา 79 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด (พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พุทธศักราช 2561, 2561) พร้อมทั้งมอบหมายให้กระทรวงการคลังทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการแก่ผู้ตรวจสอบภายใน และกระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางได้ออกหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 (กระทรวงการคลัง, 2566)

องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะโดยใช้งบประมาณแผ่นดินทำให้องค์การมหาชนต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐในลักษณะของการกำกับดูแล แต่รายงานการจัดสรรงบประมาณและการกำกับดูแลองค์การมหาชนเป็นไปโดยการเคารพหลักการของความเป็นอิสระในการดำเนินงานขององค์การมหาชน และเพื่อให้องค์การมหาชนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินการบัญชีและการเงินที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบประเมินผล องค์การมหาชนจึงต้องวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบบัญชีและระบบตรวจสอบภายในที่เป็นมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2566) ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 กำหนดให้องค์การมหาชนต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุขององค์การมหาชน ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้ง ในการตรวจสอบภายในให้มีผู้ปฏิบัติงานขององค์การมหาชนทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายในโดยเฉพาะ และให้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พุทธศักราช 2559, 2559) รวมถึงพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์การมหาชนจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด (พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พุทธศักราช 2561, 2561)

จากหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐที่กระทรวงการคลังกำหนดส่งผลให้ฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชนต้องมีการปรับปรุงและรักษาคุณภาพของงานตรวจสอบภายในให้ครอบคลุมตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด เพื่อสามารถนำไปสู่การยอมรับและเพิ่มคุณค่าต่อการพัฒนาและปรับปรุงงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชนสู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ เนื่องจากการดำเนินงานของภาครัฐนั้นได้เข้ามามีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน

ขององค์การมหาชน ทำให้ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงานทั้งสองฝ่าย โดยบทความนี้จะทำให้เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในอันเป็นประโยชน์ที่สำคัญต่อความเป็นเลิศขององค์การและส่วนราชการ ให้มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี โปร่งใส เชื่อถือได้ และตอบสนองความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

มาตรฐานการตรวจสอบภายใน (Internal Audit Standards) เป็นการกำหนดแนวทางให้ผู้ตรวจสอบภายในยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ครอบคลุมหลักเกณฑ์ในการประเมินและวัดผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ โดยมาตรฐานการตรวจสอบภายในนั้นแบ่งออกเป็นมาตรฐานการตรวจสอบภายในสากลและมาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานการตรวจสอบภายในสากล ถูกกำหนดโดยสถาบันผู้ตรวจสอบภายในของสหรัฐอเมริกา (The Institute of Internal Auditors: IIA) โดยให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบและจัดกิจกรรมการตรวจสอบภายในภายใต้สภาพแวดล้อมทางกฎหมายและวัฒนธรรมที่หลากหลาย จากการที่องค์การมีวัตถุประสงค์ ขนาด ความซับซ้อน และโครงสร้างขององค์การที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะมีผลกระทบกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในตามแต่ละสภาพแวดล้อมและเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายใน รวมถึงกิจกรรมการตรวจสอบภายใน (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย, 2560)

2. มาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ถูกกำหนดโดยกระทรวงการคลังที่ได้กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายในระดับสากล ได้แก่ มาตรฐานคุณสมบัติ (Attribute Standards) และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standards) อันจะทำให้การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงานของรัฐได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง, 2562) โดยสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการตรวจสอบภายในสากลกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐในมิติมาตรฐานคุณสมบัติและมาตรฐานการปฏิบัติงานได้ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

มาตรฐานการตรวจสอบภายในสากล	มาตรฐานการตรวจสอบภายในหน่วยงานของรัฐ
1. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ 1000-วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และภาระหน้าที่ 1010-การแสดงการยอมรับแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพตรวจสอบภายในที่เป็นภาคบังคับไว้ในกฎบัตรของงานตรวจสอบภายใน 1100-ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม 1110-ความเป็นอิสระในทางองค์การ 1111-การปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคณะกรรมการ 1112-บทบาทของหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในที่นอกเหนือจากการตรวจสอบภายใน 1120-ความเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน 1130-ข้อจำกัดของความเป็นอิสระหรือความเที่ยงธรรม 1200-ความเชี่ยวชาญและการใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพ 1210-ความเชี่ยวชาญ 1220-ความระมัดระวังในทางวิชาชีพ 1230-การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 1300-โครงการประกันคุณภาพและปรับปรุงงาน 1310-ข้อกำหนดการประเมินการประกันและปรับปรุงงาน 1311-การประเมินภายในองค์การ 1312-การประเมินจากภายนอกองค์การ 1320-การรายงานผลของโครงการประเมินการประกันคุณภาพและปรับปรุงงาน 1321-การใช้ข้อความ “สอดคล้องกับมาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน” 1322-การเปิดเผยเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่สอดคล้อง	1. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ 1000-วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ 1010-การแสดงการยอมรับภารกิจงานตรวจสอบภายในตามที่ปรากฏในกฎบัตรการตรวจสอบภายใน 1100-ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม 1110-ความเป็นอิสระภายในหน่วยงาน 1120-ความเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน 1130-ข้อจำกัดของความเป็นอิสระหรือความเที่ยงธรรม 1200-ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบของผู้ประกอบวิชาชีพ 1210-ความเชี่ยวชาญ 1220-ความระมัดระวังรอบคอบของผู้ประกอบวิชาชีพ 1230-การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 1300-การประกันและการปรับปรุงคุณภาพงาน 1310-การประเมินการประกันและปรับปรุงคุณภาพงาน 1320-การรายงานผลการประเมินการประกันและปรับปรุงคุณภาพงาน
2. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน 2000-การบริหารหน่วยงานตรวจสอบภายใน 2010-การวางแผน 2020-การสื่อสารและอนุมัติแผนงานตรวจสอบ 2030-การบริหารทรัพยากร 2040-นโยบายและวิธีการปฏิบัติงาน 2050-การประสานงานและการพึ่งพาผลงานของผู้อื่น	2. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน 2000-การบริหารงานตรวจสอบภายใน 2010-การวางแผนการตรวจสอบ 2020-การเสนอและอนุมัติแผนการตรวจสอบ 2030-การบริหารทรัพยากร 2040-นโยบายและวิธีการปฏิบัติงาน 2050-การประสานงานและการใช้ผลการปฏิบัติงานของผู้อื่น

มาตรฐานการตรวจสอบภายในสากล	มาตรฐานการตรวจสอบภายในหน่วยงานของรัฐ
2060-การรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการ	2060-การรายงานต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐและคณะกรรมการตรวจสอบ
2070-ผู้ให้บริการจากภายนอกองค์การและความรับผิดชอบขององค์การต่อการตรวจสอบภายใน	2070-ผู้ให้บริการตรวจสอบจากภายนอกและความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ
2100-ลักษณะของงาน	2100-ลักษณะของงานตรวจสอบภายใน
2110-การกำกับดูแล	2110-การกำกับดูแล
2120-การบริหารความเสี่ยง	2120-การบริหารความเสี่ยง
2130-การควบคุม	2130-การควบคุม
2200-การวางแผนสำหรับงานที่ได้รับมอบหมาย	2200-การวางแผนการปฏิบัติงาน
2201-ข้อพิจารณาในการวางแผน	
2210-วัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับมอบหมาย	2210-การกำหนดวัตถุประสงค์
2220-ขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย	2220-การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงาน
2230-การจัดสรรทรัพยากรสำหรับงานที่ได้รับมอบหมาย	2230-การจัดสรรทรัพยากร
2240-แนวทางการปฏิบัติงาน	2240-แนวทางการปฏิบัติงาน
2300-การปฏิบัติงาน	2300-การปฏิบัติงาน
2310-การระบุข้อมูล	2310-การระบุข้อมูล
2320-การวิเคราะห์และประเมินผล	2320-การวิเคราะห์และประเมินผล
2330-การจัดทำเอกสารข้อมูล	2330-การจัดเก็บข้อมูล
2340-การควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน	2340-การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน
2400-การสื่อสารผลการปฏิบัติงาน	2400-การรายงานผลการตรวจสอบ
2410-เกณฑ์สำหรับการสื่อสาร	2410-หลักเกณฑ์ในการรายงานผลการตรวจสอบ
2420-คุณภาพของการสื่อสาร	2420-คุณภาพของรายงานผลการตรวจสอบ
2421-ข้อผิดพลาดและสิ่งที่ถูกละเลย	
2430-การใช้ข้อความ “การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพตรวจสอบภายในที่เป็นสากล”	2430-การระบุข้อความการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณการตรวจสอบภายใน
2431-การเปิดเผยกรณีปฏิบัติไม่สอดคล้องตามมาตรฐาน	
2440-การเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน	2440-การเผยแพร่ผลการตรวจสอบ
2450-การให้ความเห็นในภาพรวม	2450-การให้ความเห็นในภาพรวม
2500-การเฝ้าติดตามความคืบหน้า	2500-การติดตามผล
2600-การสื่อสารถึงการยอมรับความเสี่ยง	2600-การยอมรับสภาพความเสี่ยงของฝ่ายบริหาร

ที่มา: ดัดแปลงจาก สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2557)

แนวทางในการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์กรมหาชน

สำหรับแนวทางในการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์กรมหาชน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้้องค์การมีความโปร่งใสและยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการภายในอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์กรมหาชนจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบกระบวนการภายในองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่ามีความถูกต้องและมีเสถียรภาพและมีการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางสำคัญในการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์กรมหาชนจะต้องกำหนดและปฏิบัติตามมาตรฐานดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม (Independence and Objectivity) คือ การกำหนดให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีความเป็นอิสระและผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม หากผู้ตรวจสอบภายในขาดความเป็นอิสระจะทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคจากการถูกแทรกแซงในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมจากผู้บังคับบัญชา หรือหากผู้ตรวจสอบภายในถูกมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ หรือให้ดำรงตำแหน่งอื่นควบคู่กับตำแหน่งผู้ตรวจสอบภายใน ทำให้รับผิดชอบงานที่ไม่ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนทำให้ถูกเพิกเฉยในการติดตามผลการตรวจสอบ (ภัชราภรณ์ จันทรสว่าง และ วิษณุ สุมิตสวรรณ, 2564) ซึ่งงานวิจัยในอดีตชี้ให้เห็นว่า ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายในด้านการวางแผนและด้านการรายงานผลการตรวจสอบ (แคทรียา เรืองเจริญ และพรณทิพย์ อย่างกลั่น, 2565) นอกจากนี้ยังช่วยลดความเสี่ยงทั้งภายในและภายนอก และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายองค์กร (ประสิทธิ์ รุ่งเรือง และคณะ, 2562)

2. มาตรฐานความเชี่ยวชาญและการใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพ (Proficiency and Due Professional Care) คือ การกำหนดคุณสมบัติให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง และใช้ทักษะเยี่ยงผู้ตรวจสอบภายในที่มีความรู้ ความสามารถ และความสุ่มรอบคอบ (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย, 2560) โดยงานวิจัยของ พรธนา เรือนน้อย และคณะ (2565) พบว่า ความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในมีมิติด้านความเชี่ยวชาญมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน เนื่องจากการมีแนวทางการตรวจสอบที่ถูกต้องตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน การมีทักษะในการสื่อสารกับหน่วยรับตรวจ การมีรูปแบบในการปฏิบัติงานด้วยความสร้างสรรค์ การใช้วิจารณญาณในการแสดงความเห็นต่อข้อตรวจพบได้ตามหลักการที่ถูกต้อง การมีปฏิภาณไหวพริบ และสามารถปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพได้อย่างครบถ้วน (บรรดาศักดิ์ ชูสาย และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์, 2562)

3. มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (Performing the Engagement) คือ การกำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องระบุ วิเคราะห์ ประเมิน และจัดเก็บข้อมูลให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น หากองค์กรมหาชนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ

เพียงพอ มีความเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน จะทำให้องค์การมหาชนมีการวิเคราะห์และประเมินผลที่มีความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุปและผลการปฏิบัติงานที่ได้รับการยอมรับ (เอกพล ก้อนคำ และคณะ, 2565)

4. มาตรฐานการรายงานผลการตรวจสอบ (Communication Results) คือ การกำหนดให้คุณภาพของการสื่อสารผลการปฏิบัติงานต้องมีความถูกต้อง เที่ยงธรรม ชัดเจน รัดกุม สร้างสรรค์ ครบถ้วน และทันกาล ซึ่งงานวิจัยในอดีตชี้ให้เห็นว่า ผลรวมของความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ความชัดเจน ความรัดกุม ความสร้างสรรค์ ความครบถ้วน และความทันกาล จะช่วยรวบรวมและวิเคราะห์ในลักษณะของการรายงานข้อบกพร่องที่ตรวจพบประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญระบบการควบคุมการ ทำให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าเพิ่มให้องค์การ (นริศรา ธรรมรักษา, 2563)

5. มาตรฐานการติดตามผลการตรวจสอบภายใน (Monitoring Progress) คือ การกำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องสร้างและรักษาไว้ซึ่งระบบการติดตามประเมินผลของการดำเนินการในรายงานผลการตรวจสอบ นอกจากนี้ ยังต้องนำข้อเสนอแนะในรายงานผลการตรวจสอบไปปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดการแก้ไข และทราบผลการแก้ไขนั้น (เสาวนีย์ วิมุกตายน, จีราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนะ และไพฑูรย์ อินตะชน, 2562) ซึ่งหากเพิกเฉยต่อการติดตามผลการตรวจสอบภายในจะทำให้เกิดความเสียหายสูญเสียโอกาสในการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ดังนั้น องค์กรต่าง ๆ จะต้องมีการติดตามผลการตรวจสอบอย่างเต็มที่ (ภัชราภรณ์ จันทร์สว่าง และวิชญ์ สุमित สวรรค์, 2564) นอกจากนี้ หน่วยตรวจสอบภายในควรให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในเข้าร่วมประชุมเพื่อรายงานผลการติดตามเสนอผู้บริหารทุกครั้ง อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอผลการตรวจสอบ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (ดารารัตน์ วงศ์สถาน, 2558)

การยกระดับการดำเนินงานฝ่ายตรวจสอบภายในของค์การมหาชนสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ

แนวคิดและทฤษฎีขององค์กรแห่งความเป็นเลิศ (Organizational of Excellence) เป็นแนวคิดของการบรรลุผลและการรักษาประสิทธิภาพของการดำเนินงานขององค์กรที่ยอดเยี่ยม และประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดนี้ยังเกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการแบบองค์รวมที่ครอบคลุมหลายมิติ รวมถึงความเป็นผู้นำ กลยุทธ์ กระบวนการ วัฒนธรรม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานขององค์กร (Kaplan & Norton, 2020) ดังนั้น การขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความเลิศนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนที่จะปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะแสวงหาความเป็นเลิศในทุกมิติ เช่น การบรรลุมาตรฐานของอุตสาหกรรม การส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพเหนือความคาดหวังของลูกค้า รวมไปถึงผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Charan, Colvin & Bossidy, 2015)

พื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีขององค์กรแห่งความเป็นเลิศนั้นมาจากปรัชญาและกรอบแนวคิดทางด้านการจัดการคุณภาพขององค์กร เช่น การจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management:

TQM) ซิกส์ซิกมา (Six Sigma) กรอบแนวคิดความเป็นเลิศของ Baldrige (Baldrige Excellence Framework) และมาตรฐาน ISO (ISO standards) เป็นต้น ซึ่งกรอบแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ถูกนำมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนองค์การสู่ความเป็นเลิศ โดยมุ่งเน้นไปที่ความพึงพอใจของลูกค้า การเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงาน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล นวัตกรรม และการมีส่วนร่วมของพนักงาน (Oakland & Oakland, 2019) นอกจากนี้ การที่จะขับเคลื่อนองค์การสู่ความเป็นเลิศนั้นต้องให้ความสำคัญกับผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน ความคิดริเริ่ม และความรับผิดชอบ (Kouzes & Posner, 2017)

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) เป็นต้นแบบของรางวัลคุณภาพที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าแสดงถึงความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์การ ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ด้านที่สำคัญในการจัดการและการดำเนินการขององค์การ ได้แก่ การนำองค์การ (Leadership) กลยุทธ์ (Strategy) ลูกค้า (Customers) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis, and Knowledge Management) บุคลากร (Workforce) การปฏิบัติการ (Operations) และผลลัพธ์ (Results) (มรกต จันทรกระพ้อ และ กฤษดา เชียรวัฒนสุข, 2562) ซึ่งในประเทศไทยได้นำมา เป็นต้นแบบในการกำหนดรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award; TQA) ที่ถือเป็นหนึ่งในรางวัลสำคัญสำหรับองค์การที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพของประเทศ โดยใช้รางวัลคุณภาพแห่งชาติเป็นกรอบการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อปลูกให้องค์การทุกแห่ง เกิดการตื่นตัวในการตรวจสอบคุณภาพองค์การของตน ด้วยการเปรียบเทียบกับองค์การที่ได้รับการยอมรับว่า “เป็นเลิศ” และพร้อมที่จะปรับทิศทาง ลดขั้นตอนการทำงานที่เยิ่นเย้อ ทำให้เร็วขึ้น ดีขึ้น และตอบสนองต่อลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการจัดการที่ใช้ข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อความเป็น้องค์การประสิทธิภาพสูง (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, 2566)

ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้นำแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) มาใช้ในการบริหารจัดการองค์การ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานราชการนำแนวคิด PMQA มาใช้ประเมินองค์การด้วยตนเองที่ครอบคลุมภาพรวมในทุกมิติ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล ปรับปรุงองค์การอย่างรอบด้านและอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย การนำองค์การ การวางแผนยุทธศาสตร์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดการกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินการ ทำให้หน่วยงานราชการได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นองค์การที่มีธรรมาภิบาล ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2566)

ดังนั้น การยกระดับการดำเนินงานฝ่ายตรวจสอบภายในองค์การมหาชนให้มีส่วนสนับสนุนสู่การเป็นองค์การแห่งความเป็นเลิศ ด้วยการเพิ่มคุณค่าต่อการพัฒนาและปรับปรุงงานขององค์การมหาชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ดังนี้

1. วางแผนการตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์องค์การแห่งความเป็นเลิศ กล่าวคือ การวางแผนการตรวจสอบภายในควรเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ เพื่อที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์จากการตรวจสอบภายในมาใช้ในการปรับปรุงและเพิ่มความเป็นเลิศของการดำเนินงานในองค์การ เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้นำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ 2552-2553 (The 2009-2010 Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) มาใช้เป็นแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยเริ่มจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่น่าเกณฑ์นี้มาใช้เพื่อขับเคลื่อนภารกิจของมหาวิทยาลัยแบบบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การตรวจสอบภายในมีการดำเนินงานอย่างบูรณาการสอดคล้องกับการดำเนินการของมหาวิทยาลัย โดยหน่วยตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ดำเนินการจัดทำแผนการควบคุมและตรวจสอบแบบบูรณาการโดยพิจารณาถึงเกณฑ์ EdPEX และยุทธศาสตร์ในการบริหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแกนหลักของการบริหารการจัดการแบบบูรณาการกระบวนการความคิด และการปฏิบัติงานไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ในกระบวนการจัดทำแผนดังกล่าวหน่วยตรวจสอบภายในได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบภายในให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบูรณาการงานตรวจสอบภายในกับห่วงโซ่อุปทานทางการศึกษากับเกณฑ์ EdPEX ทำให้ได้แผนการตรวจสอบที่บูรณาการกับเกณฑ์ EdPEX และยุทธศาสตร์ในการบริหารของมหาวิทยาลัย (เทอดธิดา ทิพย์รัตน์, 2555)

2. ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณการตรวจสอบภายใน กล่าวคือ หน่วยงานตรวจสอบภายในควรปฏิบัติตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในที่กำหนดโดยสมาคมตรวจสอบภายในสากล (IIA) และเน้นที่การดำเนินงานที่ซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน จากงานวิจัยของ รมิตา อินใส และ วรวิทย์ เล่าหะเมทธิ (2562) พบว่า ทักษะของผู้รับตรวจสอบภายใน ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิธีการปฏิบัติงาน ด้านคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานผลและการติดตามผลการตรวจสอบ และด้านจรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบภายใน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับตรวจสอบควรมีการร่วมกันแก้ไขปัญหา หาทางออกที่ดีที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหา ป้องกันการปฏิบัติงานผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความเป็นอิสระ เที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตและมีจรรยาบรรณ มีทัศนคติที่ไม่เอนเอียง เพราะอาจเกิดการละเว้นการปฏิบัติ หรืออาจเกิดการมองข้ามจุดบกพร่องทำให้ไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข

3. นำระบบสารสนเทศช่วยในการตรวจสอบ กล่าวคือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการตรวจสอบภายในจะช่วยให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และบล็อกเชน (Blockchain) มาใช้ในการจัดการและติดตามตรวจสอบแบบอัตโนมัติ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ธรรมรัตน์ มีธรรม (2558) ที่พบว่า ระบบสารสนเทศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของงาน

ตรวจสอบภายใน เพื่อให้การตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น องค์การต้องให้ความสำคัญในด้านระบบสารสนเทศ (ธรรมรัตน์ มีธรรม, 2558)

4. มีการประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายใน กล่าวคือ การประเมินผลเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและปรับปรุงงาน การประเมินควรอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายและเกณฑ์ที่ชัดเจน ตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าตรงตามเป้าหมายและแผนที่ตั้งไว้หรือไม่ และหากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องใด ๆ ควรนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ในการประเมินผลนั้นควรจะมีการติดตามผลเพื่อดูว่าการปรับปรุงและการพัฒนาที่ทำขึ้นนั้น สามารถส่งผลให้กับองค์การได้จริงหรือไม่ ดังนั้น การประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานตรวจสอบภายในนั้น ควรที่จะสามารถระบุผลสัมฤทธิ์ในการผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและจริยธรรมของการตรวจสอบภายใน เนื่องจากส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นต่อองค์การ (ปรีชยา ท่วมอัน, 2557)

ดังนั้น การยกระดับการดำเนินงานฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์กรมหาชนสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศ จะต้องอาศัยผู้ตรวจสอบภายในซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นใจในองค์การและเพื่อปรับปรุงวิธีในการปฏิบัติงาน ช่วยให้้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล นอกจากนี้การตรวจสอบภายในจำเป็นต้องมีการประเมินการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม ตลอดจนถึงการมีระบบการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์การ และนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งในปัจจุบันแนวโน้มการให้บริการผู้ตรวจสอบภายในจากบริษัทหรือบุคคลภายนอก เป็นรูปแบบการให้บริการอีกรูปแบบหนึ่งที่นิยมไปทั่วโลก และยังพบว่ามีแนวโน้มสถิติที่จะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต (สุรภา ไถ่บ้านกวย, ประชา ดันเสนีย์ และอนุรักษ์ ไกรยุทธ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

1. **การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรมหาชน** องค์กรมหาชนควรมีภาพในอนาคตว่าจะเข้ารับการประเมินตามหลักเกณฑ์ขององค์การแห่งความเป็นเลิศเมื่อใด แล้วจัดทำเป็นเป้าหมาย นโยบาย และกลยุทธ์ในระดับองค์การและทำการถ่ายทอดให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายในองค์การให้ทราบทั่วกันเพื่อนำไปปฏิบัติ

2. **การกำหนดกลยุทธ์ฝ่ายตรวจสอบภายใน** ฝ่ายตรวจสอบภายในควรวางแผนการตรวจสอบเชิงกลยุทธ์และแผนการตรวจสอบประจำปีให้มีความสอดคล้องเพื่อสนับสนุนการเป็นองค์การแห่งความเป็นเลิศตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. **การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน** การปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อลดเวลาในการตรวจสอบ และสามารถให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขได้ทันเวลา รวมถึงการตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์กรมหาชนเพื่อให้สามารถวัดได้ว่ามีความสอดคล้องตามเกณฑ์ขององค์การแห่งความเป็นเลิศกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

และควรมีการติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลต่อการให้ความเชื่อมั่นและให้คำปรึกษา สร้างโอกาสในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลนำไปสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศ

4. การประเมินตนเองตามเกณฑ์องค์การแห่งความเป็นเลิศ องค์การมหาชนควรมีการประเมินตนเองตามหลักเกณฑ์องค์การแห่งความเป็นเลิศอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้ที่มีความเข้าใจในเกณฑ์ของการเป็นองค์การแห่งความเป็นเลิศ เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด

บทสรุป

องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะและอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ ถึงแม้ว่าจะมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานแต่จะต้องมีการรายงานการจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบวินัยการเงินการคลัง ดังนั้นองค์การมหาชนจึงต้องมีการจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด โดยมาตรฐานในการดำเนินการตรวจสอบภายในนั้นเป็นการกำหนดแนวทางให้ผู้ตรวจสอบภายในยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ครอบคลุมหลักเกณฑ์ในการประเมินและวัดผลการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ซึ่งแนวทางในการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชนที่จะต้องยึดถือปฏิบัติได้แก่ มาตรฐานความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม มาตรฐานความเชี่ยวชาญและการใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มาตรฐานการรายงานผลการตรวจสอบ และมาตรฐานการติดตามผลการตรวจสอบภายใน เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์การมหาชนไปสู่การเป็นองค์การแห่งความเป็นเลิศ ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่สำคัญในการนำพาองค์การให้บรรลุเป้าหมายและการรักษาประสิทธิภาพของการดำเนินงานขององค์การที่ยอดเยี่ยมไว้ และนำไปสู่การประสบความสำเร็จในทุกด้าน เช่น ความพึงพอใจของลูกค้า การเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงาน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล นวัตกรรม และการมีส่วนร่วมของพนักงาน นอกจากนี้ องค์การมหาชนยังต้องมีการกำหนดผู้นำที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน อีกทั้งมีการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน ความคิดริเริ่ม และความรับผิดชอบ ถึงแม้ว่ากรอบแนวคิดและการกำหนดมาตรฐานการให้รางวัลคุณภาพจะมีหลากหลายรูปแบบ แต่ก็พัฒนามาจากพื้นฐานของรางวัลคุณภาพแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (MBNQA) ที่มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลจากการนำองค์การ กลยุทธ์ ลูกค้า การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ บุคลากร การปฏิบัติการ และผลลัพธ์ เพื่อกระตุ้นให้องค์การมีการตื่นตัวในการตรวจสอบคุณภาพองค์การของตนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในทุกมิติ

ดังนั้นการยกระดับการดำเนินงานฝ่ายตรวจสอบภายในขององค์การมหาชนเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การแห่งความเป็นเลิศ ซึ่งการดำเนินงานฝ่ายตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมการเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานขององค์การมหาชน ซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้น

นั้นจะต้องมีการวางแผนการตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์องค์การแห่งความเป็นเลิศ มีการปฏิบัติตามมาตรฐานและจริยธรรมการตรวจสอบภายในและนำระบบสารสนเทศช่วยในการตรวจสอบ มีการประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายตรวจสอบภายใน นอกจากนี้ การตรวจสอบภายในจำเป็นต้องมีการประเมินการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมถึงการมีระบบการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการดำเนินงาน และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2566). กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง, หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2566 (ที่ กค 0409.2/ว 55 ลว. 16 มีนาคม 2566). สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://www.cgd.go.th/cs/internet/internetสพต-ระเบียบ.html?page>
- กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง. (2562). หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://www.cgd.go.th/cs/internet/internetสพต-ระเบียบ.html?page>
- แคทรียา เรืองเจริญ และพรณทิพย์ อย่างกลิ่น. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมุมมองของผู้รับการตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *Journal of Modern Learning Development*, 7(11), 141–151.
- ดาร์รัตน์ วงศ์สถาน. (2558). การพัฒนากระบวนการตรวจสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทอดธิดา ทิพย์รัตน์. (2555). การวางแผนตรวจสอบภายในแบบบูรณาการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ. *วารสารปาริชาติ*, 25(3), 85–94.
- ธรรมรัตน์ มีธรรม. (2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลของงานตรวจสอบภายในกรณีศึกษา องค์การมหาชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นริศรา ธรรมรักษา. (2563). ผลกระทบของทักษะในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่มีต่อคุณภาพรายงานการตรวจสอบภายในของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 15(51), 24–32.
- บรรดาศักดิ์ ชูสาย และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(1), 19–34.

- ประสิทธิ์ รุ่งเรือง, มีพร หาญชัยสุขสกุล, จาริณี เขียวเจริญ และปทุมพร ชโนวรรณ. (2562). ความเป็นอิสระจากการตรวจสอบภายในและการบรรจุเป้าหมาย: หลักฐานเชิงประจักษ์ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 1(1), 25-32. ปรีชา ท่วมอัน. (2557). *การประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานตรวจสอบภายในขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยกรณีศึกษา: หน่วยงานตรวจสอบภายในของเทศบาลนครในภาคกลาง* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ฝ่ายตรวจสอบภายใน สำนักงานกำกับกิจการพลังงาน. (2566). *องค์ความรู้การตรวจสอบภายใน*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://ia.erc.or.th/index.php/publishdoc/publishdoc-etc/87-2017-07-29-14-22-15>
- พรรณษา เรือนน้อย, ณัฐนันท์ ลูติยาปราโมทย์ และสุขเกษม ลางคุลเสน. (2565). คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในเมื่ออาชีพที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศ. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(8), 193-202.
- พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พุทธศักราช 2561. (2561, 19 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 27. หน้า 1-23.
- พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พุทธศักราช 2559. (2559, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133 ตอนที่ 12. หน้า 1-11.
- ภัชราภรณ์ จันทรสว่าง และวิชญ์ สุमितสุวรรณ. (2564). ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(8), 291-306.
- มรกต จันทรกระพ้อ และกฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2562). การสร้างองค์การแห่งนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศขององค์การ. *วารสารนักบริหาร*, 39(1), 52-66.
- รMITA อินใส และ วรวิทย์ เลาหะเมทธิ. (2562). ทศนคติของผู้รับตรวจและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของการตรวจสอบที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน กรณีศึกษา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 1(2), 20-35.
- สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. (2560). *กรอบโครงสร้างการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน*. กรุงเทพฯ: สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). *หลักการและแนวคิด*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://po.opdc.go.th/content/MTU>
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2566). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ปี 2565-2566 (ฉบับลิขสิทธิ์)*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://www.tqa.or.th/wp-content/uploads/2022/01/หนังสือเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ-2565-2566-1.pdf>

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2557). *มาตรฐานการตรวจสอบภายใน*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/49/news/145/2_6-การนำมาตรฐานมาใช้.pdf
- สุรภา ไถ่บ้านกวย, ประชา ตันเสนีย์ และอนุรักษ ไกรยุทธ. (2562). บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในจากบริษัทหรือบุคคลภายนอกยุคไร้พรมแดน. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2(2), 48–49.
- เสาวนีย์ วิมุกตายน, จีราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนะ และไพฑูรย์ อินตะชน. (2562). ผลกระทบของสมรรถนะในการสอบทานงานตรวจสอบภายในที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 13(2), 383–396.
- เอกพล ก้อนคำ, ปานฉัตร อาการักษ์ และจิรภา คัคคีเกิตติมาลัย. (2565). ผลกระทบของมาตรฐานการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 6(1), 138–153.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2020). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Cambridge, MA: Harvard Business Review Press.
- Charan, R., Colvin, G., & Bossidy, L. (2015). *The Talent Masters: Why Smart Leaders Put People Before Numbers*. Cambridge, MA: Crown Business.
- Oakland, J. S., & Oakland, J. (2019). *Total Quality Management and Operational Excellence: Text with Cases*. London, UK: Routledge.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2017). *The Leadership Challenge: How to Make Extraordinary Things Happen in Organizations*. London, UK: Wiley.

กลยุทธ์ทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค marketing strategies in consumer purchasing decisions

พิทยุช ญาณพิทักษ์¹ และ ชัยนรินทร์ ธีรไชยพัฒน์²

Pittayush Yanpitak¹ and Chainarin Teerachaipat²

มหาวิทยาลัยเกริก^{1,2}

Krirk university, Thailand^{1,2}

E-mail: 1te_pit@hotmail.com

Retrieved December 7, 2022; Revised January 19, 2023; Accepted January 31, 2023

Doi : 10.14456/jappm.2023.17

บทคัดย่อ

การตลาดเป็นเครื่องมือที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของเราทุกคนทั้งนี้ก็เพราะนักการตลาดได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแล้วจึงพิจารณาปรับปัจจัยหรือส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ กำหนดผลิตภัณฑ์ (Product) จัดโครงสร้างของราคา (Price) และจัดระบบการจัดจำหน่าย (Place) ให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมายแล้ว ในปัจจุบันมีภาวะการแข่งขันสูงขึ้นต้องอาศัยกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดสนับสนุน จะช่วยให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จเพราะการส่งเสริมการตลาดจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแก่กลุ่มเป้าหมาย

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางการตลาด; การตัดสินใจ; ผู้บริโภค

Abstract

Marketing is a tool that is close to and relevant in our everyday lives because marketers have selected the target group and then consider adjusting the marketing factors or mix to suit the target group, namely product (Product) arrangement. The price structure (Price) and the distribution system (Place) are suitable for the target market. Nowadays, there is a more competitive situation that requires marketing promotion activities. It will help businesses succeed because marketing promotion will provide information about the marketing mix to the target audience.

Keywords: Marketing Strategy; Decision-Making; Consumers

บทนำ

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค จะทำให้สามารถสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคและความสามารถในการค้นหาทางแก้ไข พฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในสังคมได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะช่วยในการพัฒนาตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น ในตลาดปัจจุบันถือว่าผู้บริโภคเป็นใหญ่ และมีความสำคัญที่สุดของนักธุรกิจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการตลาด จะต้องศึกษากลุ่มผู้บริโภคให้ละเอียด ถึงสาเหตุของการซื้อ การเปลี่ยนแปลงการซื้อ การตัดสินใจซื้อ ฯลฯ (ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักษธรรม, 2556) จะช่วยให้ผู้บริหารทนายใจหรือเดาใจกลุ่มผู้บริโภคของกิจการได้ถูกต้องว่ากลุ่มผู้บริโภคเหล่านั้นต้องการอะไร มีพฤติกรรมการซื้ออย่างไร แรงจูงใจในการซื้อเกิดจากอะไร แหล่งข้อมูลที่ผู้บริโภคนำมาตัดสินใจซื้อคืออะไร รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจซื้อข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการตลาด

พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับสื่อ การพิสูจน์ความต้องการ การตรวจสอบ การแสวงหาข่าวสาร การจับจ่าย และการพูดคุยเพื่อค้นหาคำยืนยันบุคคลที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้บริโภคคนสุดท้ายที่เป็นครอบครัวแม่บ้าน หรือซื้อไปเป็นของขวัญให้บุคคลอื่น โดยพฤติกรรมการซื้อแล้วลดความกังวลใจ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ ผู้บริโภค รู้จักดี และรู้ว่ามีแตกต่างระหว่างตรายี่ห้อ น้อยมาก แต่ผู้บริโภคก็ยังตัดสินใจได้ยากในการซื้อ เพราะเป็นประเภทที่มีราคาและความเสี่ยงสูง มีการซื้อเป็นครั้งคราว

พฤติกรรมการซื้อแบบซับซ้อน (complex buying behavior) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ ผู้บริโภคมีความคุ้นเคย มีราคาสูง มีความเสี่ยงสูง แต่มีความถี่ในการซื้อต่ำมาก บางครั้งมีการซื้อเพียงครั้งเดียวตลอดอายุของผู้บริโภค ก่อนการลงมือซื้อ ผู้บริโภคต้องเสาะแสวงหาสารสนเทศ เพิ่มเติมอีกจำนวนมากเกี่ยวกับประเภทและตราผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เช่น บริโภคที่จะลงมือซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมาใช้ เป็นต้น (กรมพัฒนาธุรกิจการค้าภาคตะวันออก, 2558)

พฤติกรรมการซื้อแบบแสวงหาความหลากหลาย ผู้บริโภคบางกลุ่มเมื่อจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีความยุ่งยากน้อย ก็ยังถือว่าตราผลิตภัณฑ์มีความสำคัญอยู่ ไม่อยากซื้อตราเดิม พฤติกรรมการซื้อจึงมีการเปลี่ยนเป็นตราใหม่เสมอ ๆ เพราะอยากหลุดพ้นจากความจำเจ ซ้ำซากอยากลองของใหม่

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค คือการแสดงอาการที่เป็นกระบวนการเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ การใช้ การประเมินผลสินค้าหรือบริการ จากการได้มาตามความต้องการและคาดหวังของผู้บริโภค (ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักษธรรม, 2556)

การแลกเปลี่ยนทรัพยากรของผู้บริโภค การแลกเปลี่ยนเกิดจากนักธุรกิจต้องการจะขายสินค้าหรือบริการของตน ส่วนผู้บริโภคก็ต้องการสินค้าหรือบริการเพื่อมาใช้แก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเอง การแลกเปลี่ยนของผู้บริโภคไม่ใช่ใช้เงินเพียงแต่อย่างเดียว แต่จะใช้เวลา ความรู้ความเข้าใจดังต่อไปนี้

1. เงินที่นำมาใช้จ่าย เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคนี้ รวมถึงรายได้ ทรัพย์สินสมบัติ เครดิต ความมั่นใจในรายได้ของผู้บริโภคด้วย ดังต่อไปนี้

1.1 ความมั่นใจในรายได้ของผู้บริโภค เกิดจากความคาดหมายในรายได้อันมาจากความมั่นคงในอาชีพ

1.2 รายได้เป็นตัวกำหนดอำนาจซื้อของผู้บริโภค ถ้ามีรายได้มากต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น และถ้ามีรายได้น้อย ผู้บริโภคต้องการเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเท่านั้น

1.3 ทรัพย์สินสมบัติ เกิดจากทรัพย์สิน หักด้วยหนี้สินทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นทรัพย์สินสมบัติ สามารถนำไปใช้จ่ายในการแสวงหาดอกเบี้ย หรือใช้จ่ายไปกับเครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์การบันเทิง การท่องเที่ยว การใช้จ่ายประเภทนี้จะมากกว่าบุคคลที่มีฐานะต่ำกว่า

1.4 เครดิต เป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ที่ใช้ทางการเงิน มักประกอบด้วยความที่มีชื่อเสียง มีเกียรติยศ มีบุญบารมี มีตำแหน่งที่สูงศักดิ์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถนำมาใช้ในการซื้อหาสินค้า หรือบริการได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ เครดิตจึงมีต้นทุนที่จะต้องนำมาหักกับทรัพย์สิน

2. เวลา มีความสำคัญต่อการใช้จ่ายใช้สอยของผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเวลาส่วนใหญ่ของผู้บริโภคต้องไปใช้กับการทำงาน การเดินทาง ในครอบครัวปัจจุบันสมาชิกทั้งครอบครัวต้องออกไปทำงาน การมีเวลาใช้จ่ายใช้สอยก็ลดลงตามไปด้วย ถ้าพิจารณาเรื่องเวลาแล้ว สามารถวิเคราะห์ได้ว่าบุคคลต้องใช้เวลาไปกับการทำงาน การนอน การพักผ่อน เช่น การดูหนังฟังเพลง ท่องเที่ยว ฯลฯ การใช้ชีวิตนี้เรียกว่า การดำเนินชีวิตของมนุษย์ Life Style ปัจจุบันค่าครองชีพสูงขึ้น ผู้บริโภคต้องทำงานมากขึ้น เวลาพักผ่อนจึงน้อยลง นักธุรกิจจึงหาโอกาสขายสินค้าหรือบริการในช่วงเวลาสั้นๆ ด้วยการปรับกลยุทธ์การให้ข่าวสารหรือการโฆษณา ให้เป็นเสมือนการให้ความบันเทิงแก่ผู้บริโภคไปในตัวด้วย สินค้าที่ผู้บริโภคต้องใช้เวลาในการซื้อประกอบด้วย

2.1 ใช้เวลามากหรือใช้ตลอดเวลา กับการซื้อสินค้าหรือบริการนั้นๆ ส่วนใหญ่เป็นการซื้อบริการเพื่อการพักผ่อนมากกว่า เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เล่นกีฬา ท่องเที่ยว ฯลฯ มักเป็นไปตามความพึงพอใจของผู้บริโภคแต่ละบุคคล

2.2 ใช้เวลาน้อยกับการซื้อสินค้า เพื่อเพิ่มเวลาพักผ่อนของผู้บริโภคมากขึ้น ด้วยการซื้อสินค้าจากพนักงานขายที่ขายตามบ้าน ขายทางอินเทอร์เน็ต ขายทางจดหมายขาย หรือซื้อสินค้าที่อยู่ใกล้บ้าน

3. ความรู้ความเข้าใจ มักเกี่ยวข้องกับข่าวสารของผู้บริโภคที่เก็บไว้ในความทรงจำ หรือความเข้าใจที่บรรจุไว้ในความทรงจำ ความรู้จึงประกอบด้วยข้อเท็จจริงกับความเข้าใจที่จะนำข้อเท็จจริงไปใช้ ข้อเท็จจริงเกิดจากความเชื่อของบุคคลในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เชื่อว่า คนที่มีการศึกษาสูงต้องเป็นคนดี จากความเชื่อนี้การตลาด นำไปใช้กับผู้บริโภคด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์ภาพพจน์ของสินค้าหรือบริการ ความเชื่อ (Beliefs) ของผู้บริโภคเป็นตัวกำหนดภาพพจน์ของกิจการและสินค้า นักการตลาดจะวางตำแหน่งสินค้าหรือบริการ มักทำการตรวจสอบความเชื่อของผู้บริโภค เป็นไปตามการวางตำแหน่งสินค้าหรือบริการของกิจการหรือไม่ การตรวจสอบมัก

ตรวจสอบความรู้ในด้านคุณสมบัติทางวัตถุของผู้บริโภค การตรวจสอบและให้ผู้บริโภคเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในคุณสมบัติที่ผู้บริโภคสนใจ ทั้งนี้อาจเป็นการตรวจสอบการให้บริการหรือเกี่ยวกับตัวสินค้าก็ได้

3.2 วิเคราะห์ความรู้ตัวของผู้บริโภค โดยการสอบถามถึงการให้ผู้บริโภคหวนระลึกถึงสินค้าหรือตราห้อยโดยห้อยหนึ่ง ที่ผู้บริโภคจำได้ เช่น ขอให้ท่านช่วยระบุตราห้อยสินค้า ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของท่านมีอะไรบ้าง

3.3 วิเคราะห์การนึกเห็นภาพสินค้าผิดของผู้บริโภคเป็นการค้นหาข้อบกพร่องของกิจการในการให้ข่าวสารข้อมูล จนทำให้ผู้บริโภคมีความรู้ที่ผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยหาทางแก้ไขเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

3.4 การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับสินค้าและราคาของผู้บริโภคดังที่กล่าวมาแล้วว่าความรู้ความเชื่อกับภาพพจน์ของสินค้าหรือบริการ มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ความรู้ที่นักการตลาดควรตรวจสอบคือ คำศัพท์ที่เกี่ยวกับ สินค้า ตราสินค้า ลักษณะจำพวก ขนาด และราคาของสินค้า โดยเฉพาะการตัดสินใจที่จะใช้ราคาแบบใดนั้น จะมีผลต่อเมื่อผู้บริโภคมีความรู้เรื่องราคาของสินค้าในตรานั้น ๆ เป็นอย่างดี การเปลี่ยนแปลงราคาของนักการตลาดจึงจะเกิดผล

3.5 วิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการซื้อสินค้าของผู้บริโภค นักการตลาดจะต้องทราบว่าผู้บริโภคของตนซื้อสินค้าหรือบริการที่ไหนและซื้อเมื่อใด ทั้งนี้กิจการจะได้วางแผนในการหาทำเลที่ตั้งจำหน่ายสินค้าได้ หรือสามารถกำหนดการส่งเสริมการตลาดได้ ในช่วงที่มีการซื้อกันมาก ๆ เช่นในช่วงเทศกาล หรือฤดูกลาง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้าภาคตะวันออก, 2558)

พฤติกรรมผู้บริโภค

เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมการซื้อ การใช้ การเลือก การบริการ และแนวคิด หรือประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจคำตอบที่ได้จะช่วยให้การการตลาดสามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) ที่สามารถตอบสนองความต้องการความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม (จรัญ ชัยเจริญ ,2558)

กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ (Product)

ความหมายของผลิตภัณฑ์และสินค้า (What is Goods and Product) จากการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เพราะผลิตภัณฑ์เป็นผลมาจากกระบวนการและกรรมวิธีต่าง ๆ ในการผลิตเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ตลาดเป้าหมายและเมื่อนำผลิตภัณฑ์นั้นมาใช้เพื่อหวังผลตอบแทน

ทางธุรกิจจะเรียกว่า “สินค้า” (Goods) ผลิตภัณฑ์และสินค้าจึงเป็นสิ่งเดียวกันแต่พิจารณาในวัตถุประสงค์และกรรมวิธีการใช้จะแตกต่างกัน (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน, 2561) กล่าวคือ

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่สนองเพื่อให้เกิดความสนใจ รู้จักเกิดความต้องการเป็นเจ้าของ การใช้หรือการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของผู้ซื้อ

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าหรือบริการและสิ่งอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้ คำว่า “ผลิตภัณฑ์” ประกอบด้วยสิ่งที่มีตัวตนสามารถจับต้องได้ (Tangible) ได้แก่บรรจุภัณฑ์การหีบห่อ ตราสัญลักษณ์ รูปร่าง รูปแบบ คุณประโยชน์ คุณค่าคุณสมบัติส่วนผสมส่วนประกอบรสชาติและกลิ่น ส่วนที่ไม่มีตัวตน (Intangible) ไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรงได้แก่ แนวความคิด ภาพพจน์ ชื่อเสียง การให้บริการ สถานที่และประเทศที่ผลิตซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้ นักการตลาดนำมาองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์การสร้าง ความพึงพอใจเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด อาจเกิดจากองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของประกอบของผลิตภัณฑ์ ซึ่งนักการตลาดต้องวิเคราะห์ว่าตลาดเป้าหมายหรือผู้ซื้อต้องการ องค์ประกอบส่วนไหน เพื่อนำไปประกอบการพิจารณากำหนดแนวความคิดหลักดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด

การแบ่งส่วนตลาดและการเลือกตลาดเป้าหมาย

การตัดสินใจนำเสนอผลิตภัณฑ์สู่ตลาดไม่ว่าจะเป็นตลาดผู้บริโภค ตลาดอุตสาหกรรม ตลาดผู้ขาย ต่อหรือตลาดรัฐบาลนั้น โดยทั่วไปแล้วบริษัทไม่สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมหรือตรงกับความต้องการของลูกค้าในทุกตลาดได้ เนื่องจากลูกค้ามีจำนวนมาก มีถิ่นที่อยู่กระจัดกระจาย และมีลักษณะความชอบ ความต้องการ และวิธีการปฏิบัติการซื้อที่แตกต่างกัน โดยบริษัทจะนำเสนอผลิตภัณฑ์เข้าสู่เฉพาะตลาดที่บริษัทชำนาญ และเห็นโอกาสความสำเร็จทางธุรกิจเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ซึ่งความชอบ ความต้องการ และพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความหลากหลาย กลยุทธ์การตลาดตามเป้าหมาย (Target marketing) จึงถูกนำมาใช้ ซึ่งหมายถึง การจัด ผลิตภัณฑ์และส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันเพื่อสนองความต้องการของตลาด ที่มีลักษณะความชอบ ความต้องการและพฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกัน ในการจัดส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการแบ่งตลาดออกเป็น ส่วน ๆ โดยอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคหรือตลาดเป็นพื้นฐานในการแบ่ง หลังจากนั้นจึงกำหนดตลาดเป้าหมาย และกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของบริษัทให้มีความสอดคล้องกับความชอบความต้องการ และพฤติกรรมของตลาดที่เลือกเป็นเป้าหมายนั้น ซึ่งกลยุทธ์การตลาดตามเป้าหมายนี้ บริษัทต้องพิจารณา 3 ประการคือ (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน, 2561)

ประการที่หนึ่ง การแบ่งส่วนตลาด (Market segmentation หรือ Segmenting) เป็นการแบ่งตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ชนิดใดชนิดหนึ่งออกเป็นตลาดย่อย ๆ ที่แตกต่างกันทางด้านความชอบ ความต้องการ และพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละตลาดย่อย ๆ นั้น โดยอาศัยคุณสมบัติของผู้บริโภคหรือตลาดเป็น

ปัจจัยในการแบ่ง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแยกตลาดออกเป็น ส่วน ๆ (Market Segments) และทำให้เห็นความแตกต่างที่แตกต่างกันของคุณสมบัติ ความชอบ ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่อยู่ในแต่ละส่วนของตลาด เพื่อจะได้วางแผนและใช้ความพยายามทางการตลาดได้เหมาะสมกับแต่ละส่วนตลาด ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์กระป๋องแบ่งส่วนตลาดโดยยึดเกณฑ์เพศ วัย รายได้ และรสนิยม เป็นพื้นฐานในการแบ่งตลาดกระป๋องออกเป็น ส่วน ๆ (Market Segment)

ประการที่สอง คือการกำหนดตลาดเป้าหมาย (Market targeting หรือ Targeting) ซึ่งเป็นกิจกรรมในการประเมินผลและการเลือกส่วนตลาด (Market Segments) ที่บริษัทเห็นว่าเหมาะสมกับทรัพยากรและความชำนาญของบริษัท ตลอดจนเป็นส่วนตลาดที่มีโอกาสทางการตลาด มีศักยภาพในการสร้างยอดขายและทำกำไรให้กับบริษัท ตัวอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์กระป๋องของบริษัท เลือกตลาดเป้าหมายเป็นผู้หญิง อายุ 30 – 60 ปี รายได้สูง และรสนิยมดี

ประการที่สาม เป็นการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด (Market positioning หรือ Positioning) เป็นการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของบริษัทให้เกิดขึ้นในใจของผู้บริโภคในเชิงเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง โดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดเป็นเครื่องมือในกระบวนการสร้างตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ตัวอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์กระป๋องของบริษัท จะกำหนดตำแหน่งทางการแข่งขันสำหรับผลิตภัณฑ์ของบริษัท โดยเน้นความเป็นผลิตภัณฑ์กระป๋องหนึ่งซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกับมาตรฐานการส่งออก

การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) ระดับของการแบ่งส่วนการตลาด (Levels of market segmentation) มี 6 ระดับ ดังนี้

การตลาดมวลชน (Mass marketing) เป็นการตลาดที่มุ่งความสำคัญที่มีการผลิตสินค้าในรูปแบบเดียวกันเป็นจำนวนมาก (Mass production) โดยนำออกวางตลาดให้ทั่วถึง (Mass distribution) และส่งเสริมการตลาดอย่างมาก (Mass promotion) โดยมองตลาดว่ามีความต้องการคล้ายคลึงกัน เป็นแนวคิดที่มุ่งความสำคัญที่การผลิต (Production-oriented) โดยมุ่งที่จะผลิตสินค้าในรูปแบบเดียวกันจำนวนมาก เพื่อลดต้นทุนในการผลิต

การตลาดโดยมุ่งที่ส่วนของตลาด (Segment marketing) เป็นการใช้เครื่องมือการตลาดโดยมุ่งที่ส่วนของตลาด (Market segment) แนวคิดนี้อาจมองว่าตลาดมีความต้องการที่แตกต่างกัน บริษัทต้องจัดผลิตภัณฑ์และส่วนประสมทางการตลาดให้แตกต่างกันสำหรับแต่ละตลาดเป้าหมาย ในกรณีนี้จะก่อให้เกิดข้อได้เปรียบกับธุรกิจ เพราะผลิตภัณฑ์และส่วนประสมทางการตลาดจะสามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น

การตลาดโดยมุ่งที่ตลาดกลุ่มเล็ก (Niche marketing) เป็นการใช้เครื่องมือการตลาดโดยมุ่งที่ตลาดกลุ่มเล็ก (Niche market) ซึ่งมีความต้องการที่เฉพาะเจาะจงเป็นกลุ่มที่แคบกว่าส่วนของตลาด (Market segment) เนื่องจากส่วนของตลาดมีขนาดใหญ่จึงมีคู่แข่งจำนวนมาก แต่ตลาดกลุ่มเล็กนี้ (Niche market) จะมีคู่แข่งเพียงหนึ่งรายหรือไม่ก็รายเท่านั้น ตลาดกลุ่มเล็กจึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับบริษัทเล็ก

แต่อย่างไรก็ตามบริษัทใหญ่ก็สามารถใช้กลยุทธ์นี้ได้เช่นกัน ตลาดกลุ่มเล็กส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง พร้อมทั้งจะจ่ายเงินซื้อสินค้าราคาแพง มีความต้องการที่เฉพาะเจาะจง เช่น มีคุณภาพดีเด่นเป็นพิเศษ

การตลาดท้องถิ่น (Local marketing) เป็นการใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าในท้องถิ่น เช่น ห้างสรรพสินค้าแต่ละสาขาคงจะจัดหาสินค้า และใช้กลยุทธ์การตลาดแตกต่างกัน ธนาคารแต่ละสาขาคงจะเน้นกลยุทธ์การให้บริการลูกค้าที่แตกต่างกัน การตลาดท้องถิ่นนี้จะยึดถือลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (Demographics) ค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิต (Value and lifestyles) ของแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น เป็นหลัก

การตลาดมุ่งเฉพาะบุคคล (Individual marketing) เป็นการใช้เครื่องมือการตลาดโดยมุ่งที่ลูกค้ารายใดรายหนึ่ง ตัวอย่างของธุรกิจที่ใช้กลยุทธ์นี้คือ บริษัทคอมพิวเตอร์มุ่งขายให้กับธนาคารหรือสถาบันการศึกษาหรือบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ร้านตัดเสื้อซึ่งตัดเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งให้ร้านค้าปลีกร้านใดร้านหนึ่ง บริษัททัวร์จัดท่องเที่ยวให้กับครอบครัวหรือนักศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กลยุทธ์นี้อาจจะเรียกว่าการตลาดมุ่งเฉพาะกลุ่มลูกค้า (Customized marketing) หรือ การตลาดมุ่งเฉพาะบุคคล (One-to-one marketing) หรือ การตลาดหนึ่งส่วนตลาด (Segments of one)

การตลาดที่ลูกค้าต้องรับผิดชอบตัวเอง (Self-marketing) เป็นการตลาดที่ลูกค้าช่วยตัวเองในการซื้อสินค้า ซึ่งผู้บริโภคแต่ละรายต้องใช้ความรับผิดชอบมากขึ้นในการพิจารณาผลิตภัณฑ์และตราสินค้า เช่น การซื้อผ่านอินเทอร์เน็ต การสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ การสั่งซื้อทาง Fax หรือ E-mail การสั่งซื้อสินค้าทางจดหมาย ฯลฯ (เกตุวดี สมบูรณ์ทวี และนฤมล บัวจันทร์, 2552)

ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ประชากร (Population)

ตามนิยามศัพท์ที่กล่าวมา ประชากรมีส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของตลาด ดังนั้นนักการตลาดควรได้ศึกษาสภาพลักษณะทุกประการของการจัดกาจัดจำหน่ายและองค์ประกอบของประชากร ในการวิเคราะห์หนัการบริหารการตลาดควรพิจารณาถึงลักษณะที่สำคัญของประชากร เช่น อายุ การศึกษา ซึ่งจะมีผลกระทบถึงส่วนองค์ประกอบของตลาดสำหรับสินค้าหรือบริการของเขาเป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยหาอัตราสัดส่วนปริมาณของลักษณะส่วนประกอบดังกล่าว และในที่สุดก็ต้องพิจารณาแนวโน้มของตัวเลขต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจความสำคัญของแนวโน้มต่าง ๆ ที่มีต่อการกำหนดโครงการตลาดของเรา เราจะต้องศึกษาแต่ละขั้นในการพิจารณา ดังนี้

ลักษณะที่สำคัญของประชากร การพิจารณาประชากรมีสาระสำคัญโดยลำดับ คือ

1. การพิจารณาจำนวนประชากรทั้งสิ้นโดยการรวบรวมสถิติตัวเลขสำมะโนประชากรในปีต่าง ๆ เพื่อสำรวจอัตราการเจริญเติบโตว่ามีลักษณะเช่นใดแล้วพยากรณ์ดูถึงจำนวนที่อาจเป็นไปได้ในอนาคตตามปีที่กำหนด เพื่อทำการคาดคะเนถึงปริมาณการใช้จ่ายที่อาจเป็นไปได้เกี่ยวกับอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สิ่งบันเทิงหย่อนใจ เฟอร์นิเจอร์ ยานพาหนะ

2. การวิเคราะห์ปริมาณตามท้องถิ่นภูมิภาคแต่ละส่วน เช่น ภาคเหนือ กลาง ใต้ ตะวันออก หรือ เป็นจังหวัด อำเภอ ตำบล การวิเคราะห์ดังกล่าวจำเป็นแก่การตลาดมาก เพราะความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นย่อมส่งผลถึงการเสนอสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันได้ ความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่นอาจมีได้ ในเรื่องของดินฟ้า อากาศ ศาสนา ขนบธรรมเนียม และ ฯลฯ ซึ่งย่อมมีผลถึงความแตกต่างในลักษณะ แบบ สี ความหนา ราคา และ ในการบริโภคใช้สอย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อาหาร เครื่องใช้บริโภคอุปโภคประเภทต่าง ๆ ของประชากรในแต่ละท้องถิ่น

3. การพิจารณาประชากรตามลักษณะพื้นที่ ในเมือง ชนบท ชานเมือง และระหว่างเมือง ซึ่งสภาพความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในบริเวณดังกล่าวย่อมมีผลกระทบถึงการตลาดอย่างมาก

4. จำนวนและขนาดของครอบครัว ครัวเรือน คือการที่บุคคลหนึ่งหรือมากกว่าได้รวมอาศัยอยู่ในหลังคาอาคารเดียวกัน ส่วนครอบครัว ได้แก่กลุ่มคน 2 คนหรือมากกว่านั้นเกี่ยวข้องสัมพันธ์และอาศัยอยู่ด้วย แต่ละครัวเรือนหรือครอบครัวจึงจัดเป็นตลาดที่สำคัญของสินค้าอาคาร ที่อยู่อาศัย เครื่องเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องตกแต่งต่าง ๆ ธุรกิจหลายประเภทต่างให้ความสนใจกลุ่มผู้บริโภคที่ยังเยาว์วัย สำหรับจำนวนครอบครัวก็มักมีความสำคัญต่อผู้ผลิตเครื่องเรือนและเครื่องใช้สอยในครัวเรือนมากกว่าขนาดครอบครัว

5. อายุ ขนาดของกลุ่มอายุที่ต่างกันก็มีผลต่อการตลาดสินค้าที่กำหนดบางประเภท เช่น กลุ่มวัยรุ่น ซึ่งนอกจากจะมีปริมาณการค่านึงซื้อมากกว่าแล้ว ยังมีการจับจ่ายใช้สอยมากกว่ากลุ่มวัยอื่น อีกด้วย และมักจะจับจ่ายโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ราคา หรือความคงทนอื่น ๆ เขามักเป็นลูกค้าที่ดีสำหรับเครื่องสำอาง เสื้อผ้า เครื่องประดับ และอื่น ๆ

6. เพศ มีการแบ่งตลาดที่ได้ประโยชน์และใช้กันกว้างขวางมากอีกวิธีหนึ่งในอเมริกา คือ การแบ่งเป็นตลาดชายและตลาดหญิง ซึ่งตลาดหญิงหรือสตรีนี้มีขนาดใหญ่ รวย และมีบทบาทอำนาจสำคัญ เป็นตลาดที่มีการศึกษาและมีอาชีพดีขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้อัตราปริมาณสตรีก็เพิ่มขึ้นโดยรวดเร็วและมีอายุยืนมากกว่าชาย มีกิจการหลายแห่งที่เคยขายสินค้า รถยนต์ เครื่องดื่ม จักรยานยนต์ ประกันชีวิต โดยมุ่งหวังตลาดชาย เพราะเหตุที่กำหนดถือว่าสินค้านี้ดั่งกล่าวเป็นสินค้าสำหรับชาย ปัจจุบันก็โน้มเอียงมีนโยบายมุ่งหวังตลาดสตรีมากขึ้น

7. องค์ประกอบอื่น ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตลาดสินค้าเพื่อการบริโภค ได้แก่ การศึกษา อาชีพ ผิว สัญชาติ ศาสนา และ กลุ่มที่มีการศึกษาก็มักมีการพิถีพิถันเจาะจงในการเลือกหาสินค้าโดยมีรสนิยมดีขึ้น และอาจซื้อในราคาที่สูงต่างกันตามส่วนรายได้ที่ได้มากกว่า ในกรณีที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วออกไปทำงานมากขึ้น ก็ทำให้ตลาดที่ขายสินค้าประเภทอาหารสำเร็จรูป เครื่องใช้ครัวเรือนโดย จะมีการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นบริการ ต่าง ๆ และอื่น ๆ ขยายตัวได้ดีขึ้น (จรัญ ชัยเจริญ, 2558)

ทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)

ความหมายของผลิตภัณฑ์และสินค้า (What is Goods and Product) จากการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เพราะผลิตภัณฑ์เป็นผลมาจากกระบวนการและกรรมวิธีต่าง ๆ ในการผลิตเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ตลาดเป้าหมายและเมื่อนำผลิตภัณฑ์นั้นมาใช้เพื่อหวังผลตอบแทนทางธุรกิจจะเรียกว่า “สินค้า” (Goods) ผลิตภัณฑ์และสินค้าจึงเป็นสิ่งเดียวกันแต่พิจารณาในวัตถุประสงค์และกรรมวิธีการใช้จะแตกต่างกัน กล่าวคือ

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่สนองเพื่อให้เกิดความสนใจ รู้จักเกิดความต้องการเป็นเจ้าของ การใช้หรือการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของผู้ซื้อ

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าหรือบริการและสิ่งอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้ คำว่า “ผลิตภัณฑ์” ประกอบด้วยสิ่งที่มีตัวตนสามารถจับต้องได้ (Tangible) ได้แก่บรรจุภัณฑ์การหีบห่อ ตรายี่ห้อ สีล้น รูปร่าง รูปแบบ คุณประโยชน์ คุณค่าคุณสมบัติส่วนผสมส่วนประกอบรสชาติและกลิ่น ส่วนที่ไม่มีตัวตน (Intangible) ไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรงได้แก่ แนวความคิด ภาพพจน์ ชื่อเสียงการให้บริการ สถานที่และประเทศที่ผลิตซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้ นักการตลาดนำมาองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ การสร้างความพึงพอใจเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด อาจเกิดจากองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของประกอบของผลิตภัณฑ์ ซึ่งนักการตลาดต้องวิเคราะห์ว่าตลาดเป้าหมายหรือผู้ซื้อต้องการองค์ประกอบส่วนไหน เพื่อนำไปประกอบการพิจารณากำหนดแนวความคิดหลัก ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด โดยแบ่งองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ตัวผลิตภัณฑ์แกนแท้ หมายถึง สิ่งที่ทำให้คุณประโยชน์ คุณค่า และคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน ในการตอบสนอง ความต้องการโดยตรง
2. ส่วนควบของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ส่วนเพิ่มเติมมากับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เพื่อเพิ่มคุณค่าอื่นให้กับผลิตภัณฑ์แกนแท้ แตกต่างจากคู่แข่ง
3. ส่วนที่คาดหวังจากผลิตภัณฑ์ หมายถึง คุณประโยชน์คุณค่าที่แอบแฝงอื่น ๆ ที่ตลาดเป้าหมายคาดหวังว่าจะได้รับจากผลิตภัณฑ์แกนแท้และผลิตภัณฑ์ส่วนควบ
4. ส่วนที่ต้องการบ่งชี้ความแตกต่าง หมายถึง องค์ประกอบที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์
5. ความเป็นศักยภาพของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ส่วนที่ให้ลูกค้าได้รับความต่อเนื่องจากการใช้ องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ไปสู่อนาคต อันเนื่องจากการใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งหมด เช่น ความล้ำยุคของผลิตภัณฑ์ซึ่งเหนือกว่าคู่แข่ง

2. ราคาและองค์ประกอบเกี่ยวกับราคา

ความหมายและความสำคัญของราคา คือ องค์ประกอบหนึ่งของส่วนประสมทางการตลาดเพื่อก่อให้เกิดรายได้ตามจุดมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจ

ราคา หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายโดยกำหนดจากมูลค่าและอรรถประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อและผู้ขายอย่างสูงสุด

สรุป ราคาผลิตภัณฑ์ หมายถึงมูลค่ารวมของผลิตภัณฑ์และผลตอบแทนจากการดำเนินธุรกิจ กำหนดให้รูปของตัวเงิน โดยพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ คุณสมบัติคุณประโยชน์โดยสรุป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงสุดในสายตาของผู้ซื้อ แล้วนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ

ความสำคัญของราคา

1. ราคาทำให้เกิดรายได้จากการขาย ตามจุดมุ่งหมายของการดำเนินธุรกิจโดยการนำราคาคูณกับปริมาณการขายผลิตภัณฑ์ เป็นยอดขายและเมื่อลบด้วยต้นทุนและค่าใช้จ่ายจะเป็นกำไร ดังนั้นเมื่อตั้งราคาสูงก็มีผลกำไรมากขึ้นหรือเมื่อตั้งราคาต่ำปริมาณขายมากขึ้น เป็นต้น

2. ราคาทำให้งานการอยู่รอดและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแข่งขันให้ได้มาซึ่งส่วนถือครองหรือส่วนแบ่งทางการตลาดของกิจการกับการแข่งขัน

3. ราคาเป็นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ของกิจการและประเทศ เพราะการกำหนดราคาตลาดมีผลต่อการไหลเวียนเงินตรา มีผลต่อเงินเฟ้อ เงินฝืด และค่าครองชีพของประชาชน

4. ราคามีอิทธิพลต่อผู้ผลิตในการตัดสินใจซื้อและการลงทุนในการผลิตเพราะเป็นกลไกในการกำหนดทิศทางการลงทุนของระบบเศรษฐกิจแต่ละประเทศ สืบเนื่องจากราคาทำให้เกิดรายได้นั้นเอง

5. ราคาเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยน เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเป็นเจ้าของและสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ซื้อและผู้ขาย

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย

การจัดจำหน่าย หมายถึง โครงสร้างของคนกลางในวิถีทางและกิจกรรมซึ่งใช้ในการกระจายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยอาศัยสถาบันคนกลางและกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุน เพื่อให้ตอบสนองความพึงพอใจแก่เป้าหมาย

การจัดจำหน่ายมีความสำคัญ คือ เมื่อนักการตลาดได้ตัดสินใจวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์และกำหนดราคาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดแล้ว อีกหน้าที่หนึ่งซึ่งจะช่วยลำเลียงและกระจายหรือระบาย ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่นักการตลาดต้องพิจารณาให้สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ เพราะการจัดจำหน่ายมีความสำคัญต่อการวางกลยุทธ์ทางการตลาดดังต่อไปนี้

1. เพื่อตอบสนองอรรถประโยชน์ด้านเวลา คือ การจัดจำหน่ายช่วยให้ผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์เมื่อต้องการได้ทันทีไม่ต้องรอ และสินค้าไม่เสียหาย ก่อนอายุใช้งาน หรือ วงจรผลิตภัณฑ์จะสิ้นสุดลง

2. เพื่อตอบสนองอรรถประโยชน์ด้านสถานที่ คือการจัดจำหน่ายช่วยให้ผู้บริโภคไม่ต้องไปแสวงหาซื้อ โดยคนกลางหรือ กิจกรรมทางการตลาดจะนำสินค้าไปให้ใกล้กับที่ต้องการ

3. เพื่อตอบสนองอรรถประโยชน์ด้านการเป็นเจ้าของ กิจกรรมการจัดจำหน่ายช่วยสนับสนุนให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสเป็นเจ้าของสินค้าด้วย เงินสดหรือผ่อน เช่าซื้อ เป็นต้น

4. เพื่อตอบสนองอรรถประโยชน์ด้านรูปร่างของสินค้า การจัดจำหน่ายช่วยให้มีการพัฒนารูปแบบ รูปร่างและคุณสมบัติให้เหมาะสมกับการจัดจำหน่ายเพื่อลดภาระความยุ่งยากในการติดต่อของผู้บริโภคคนสุดท้ายจะมีคนกลางช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ ช่วยให้ดำเนินการผลิตและพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ดียิ่งขึ้น

องค์ประกอบของการผลิต การตลาดเป็นกิจกรรมทางธุรกิจซึ่งเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนมือ เปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิต ไปสู่กลุ่มตลาดเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจและช่วยให้ผลตอบแทนทางธุรกิจจะเน้นการที่จะช่วยให้ยอดขายสูง ต้นทุนการจัดจำหน่ายลดลงจึงต้องจัดองค์ประกอบของการจัดจำหน่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ

1. การใช้สถาบันคนกลางในช่องทางการจัดจำหน่าย
2. การกระจายสินค้าสนับสนุนสถาบันคนกลาง

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

ความหมายและความสำคัญของการส่งเสริมการตลาด

ทัทธิตา เชื้อเขียว (2550) ได้ให้นิยามว่า “การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารแจ้งข่าวสารและชักชวนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ”

บุษบา มาลาศรี (2554) ให้นิยามว่า “การส่งเสริมการตลาด” คือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางการตลาดเพื่อบอกกล่าวเชิญชวน กลุ่มเป้าหมาย

สรุปผลการศึกษา

การส่งเสริมการตลาด หมายถึง กระบวนการติดต่อสื่อสาร เพื่อแจ้งข่าวสารส่วนประสมทางการตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อจูงใจชักชวน สร้างทัศนคติ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการซื้อ โดยอาศัยสื่อกลางและเครื่องมือกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุน

กระบวนการติดต่อสื่อสารตามความหมายทางการตลาด เพื่อมุ่งหวังผลกับกลุ่มเป้าหมายควรประกอบด้วยลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข่าวสาร (Source) หมายถึง ผู้ผลิตสถาบันคนกลางที่ต้องการส่งข่าวสาร
2. การเข้ารหัส (Encoding) หมายถึง ความพยายามในการกลั่นกรองข้อมูลและการตัดสินใจกำหนดนโยบายกลยุทธ์และวิธีการปฏิบัติกิจกรรมจนเป็นที่แน่ใจว่าข่าวสารนั้นเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
3. ช่องทางข่าวสาร (Message Channel) หมายถึง ตัวกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงข่าวสารซึ่งอาจให้คนเครื่องมือเครื่องจักร สื่อ
4. การถอดรหัส (Decoding) หมายถึง การแปลความหมายของผู้รับข่าวสารโดยต้องแปลความด้วยประสบการณ์ที่ตรงกัน เช่น ความต้องการ ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ตรงกันหรือใกล้เคียงกัน จึงสามารถรับรู้ข่าวสารที่ตรงกัน
5. ผู้รับข่าวสาร (Receiver) หมายถึง กลุ่มเป้าหมายผู้ชม ผู้ฟัง ผู้อ่านที่ต้องการรับข่าวสาร

6. การป้อนกลับ (Feedback) หมายถึงการแสดงผลปฏิกิริยา พฤติกรรมหลังจากได้รับข่าวสาร เช่น ความพึงพอใจ ลังเลใจสับสน เหนื่อย ๆ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

การตลาดเป็นเครื่องมือที่ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของเราทุกคนทั้งนี้ก็เพราะนักการตลาดได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแล้วจึงพิจารณาปรับปรุงจัดจำหน่ายหรือส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ กำหนดผลิตภัณฑ์ (Product) จัดโครงสร้างของราคา (Price) และจัดระบบการจัดจำหน่าย (Place) ให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมายแล้ว ในปัจจุบันมีภาวะการแข่งขันสูงขึ้นต้องอาศัยกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดสนับสนุน จะช่วยให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จเพราะการส่งเสริมการตลาดจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแก่กลุ่มเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้าภาคตะวันออก. (2558). บริการทะเบียนธุรกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้า. ชลบุรี: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี.
- กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. (2561). ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจขายสินค้าและบริการผ่านออนไลน์ในเขตจังหวัดชลบุรี. วารสารการบริหารและการจัดการ, 8(1), 173–192.
- เกตุวดี สมบูรณ์ทวี และนฤมล บัวจันทร์. (2552). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (อีคอมเมิร์ซ) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรัญ ชัยเจริญ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนิกานต์ จุลมกร. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักธรรม. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ถนอม บริคุต. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ทัศนิตา เชื้อเขียว. (2550). พฤติกรรมในการซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุษบา มาลาศรี. (2554). พฤติกรรมการบริโภคผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้

Implementation of “Elderly School” Policy for Quality of Life Improvement in the Southern Region

สุดารัตน์ สุตสมบุญ¹, ฐิติมา โหล่ายอง², เนตรชนก สุนาสวน³ และ จิราภรณ์ ชนัญชนะ⁴

Sudarat Sudsomboon¹, Thitima Holungong², Nedchanok Sunasuan³ and Jiraporn Chananchana⁴

หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย¹

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{2,3,4}

Doctor of Political Science, Mahamakut Buddhist University, Thailand¹

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{2,3,4}

E-mail: ¹sudsomboon.1208pao@gmail.com

Retrieved September 12, 2022; Revised September 19, 2022; Accepted September 20, 2022

Doi : 10.14456/jappm.2023.18

บทคัดย่อ

จากปรากฏการณ์การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุทั้งในระดับโลกและประเทศไทย นโยบายรัฐเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นนโยบายหนึ่งของหน่วยงานรัฐ หลายแห่งของไทยกำลังนำไปสู่การปฏิบัติ นับเป็นประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้ ตลอดจนปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมด้วย ใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องด้วยการวิเคราะห์แบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทยเริ่มอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ พ.ศ.2525 ผ่านกิจกรรม การจัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ปฏิญญาผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ และมีการพัฒนานโยบายรัฐเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน 2) โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ มีการดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ 5 ด้านคือ กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน แต่มีความแตกต่างตามบริบทพื้นที่ ส่วนปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 3) กระบวนการมีส่วนร่วม 4) มีภาคีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษา

ดูงาน ในขณะที่พบปัญหาสำคัญคือ 1) การไม่เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ 2) งบประมาณน้อยและไม่เพียงพอ และ 3) ขาดแคลนผู้ดำเนินงานในรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: การนํานโยบายไปปฏิบัติ; การพัฒนานาคุณภาพชีวิต; โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

Owing to the increase in the elderly population worldwide and in Thailand, government policies play a vital role in determining directions for improving their quality of life. “Elderly School” is one of those policies which has been put into practice in several areas of Thailand and was considered an issue of this study which aimed to investigate the implementation of “Elderly School” policy for quality of life improvement in the southern region, success factors, problems and barriers of the policy implementation as well as to formulate a policy proposal. Data were gathered through documents, in-depth interviews with 18 individuals involved with elderly school operations in the southern region. The data were analyzed using content analysis and were then validated using triangulation. The findings revealed that 1) quality of life improvement among elderly in Thailand concretely began in 1982 through activities, long-term plans for the elderly, Thai Elderly Declaration, Elderly Person Act, with the development of government policies up until now. 2) Elderly schools in the southern region carry out their operations, based on different area contexts, according to the Department of Older Persons’ operational framework including *group, committee, regulation, activity, and funds*. Success factors of elderly schools consisted of 1) transformational leadership, 2) clear goals, 3) participatory process, 4) strong partnership network, and 5) knowledge sharing and study visits. Major problems uncovered included 1) not being subject to any governmental authority, 2) meager budget, and 3) shortage of next generation operators.

Keywords: Policy Implementation; Quality of Life Improvement; Elderly Schools

บทนำ

“ผู้สูงอายุ” เป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญ มาตั้งแต่ พ.ศ.2525 โดยเริ่มนํานโยบายผู้สูงอายุ และมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาประเทศ เริ่มจากการจัดตั้ง คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติทั้งฉบับที่ 1 และ 2 ที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายที่ได้กำหนดสิทธิที่ผู้สูงอายุพึงได้รับจากรัฐ เช่น การบริการทาง

การแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางสังคม และการพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นเจ้าภาพหลักและร่วม เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข และ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น และในปัจจุบันไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีอายุยืนยาวขึ้น จากข้อมูลของกรมการปกครอง (2565) พบว่า มีผู้สูงอายุร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งหมด คือ มีจำนวนไม่น้อยกว่า 12 ล้านคน บ่งบอกว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติแล้ว ซึ่งปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้ทุกภาคส่วน ต้องวางแผนรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคม แต่ในทางกลับกันพบว่า สังคมไทยเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้สูงอายุอย่างเห็นได้ชัด จึงส่งผลให้นโยบายรัฐบาล (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) ได้กำหนดนโยบายผู้สูงอายุว่า “...ต้องเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานทำหรือกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคต โดยจัดเตรียมระบบการดูแลในบ้าน สถานพักพิง และโรงพยาบาลที่เป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว รวมทั้งพัฒนาระบบการเงิน การคลังสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ...” ที่ผ่านมา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการนำนโยบายรัฐไปปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) แต่นโยบาย “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ไม่มีการระบุชัดเจนว่าเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จะดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุหรือไม่ก็ได้ ซึ่งกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานที่สนใจจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นได้หากมีความพร้อม และมีความต้องการในแต่ละพื้นที่

“โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นนโยบายรัฐที่กำหนดขึ้นเพื่อร่วมกันดูแลผู้สูงอายุ ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เน้นการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจที่ส่งต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เกิดจากแนวคิดที่ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญและพลังของผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย และยังสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545– 2564) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีการประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ และแผนระดับชาติหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) ซึ่งปัจจุบันมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในไทยประมาณ 1,500 แห่ง จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก เพราะอำนาจหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกิจกรรมที่หลากหลาย แต่ในขณะเดียวกันพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุบางแห่งเกิดขึ้นจากชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) วัด โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) และ สถาบันการศึกษาอุดมศึกษา โดย

ส่วนใหญ่ดำเนินงานตามคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุที่กรมกิจการผู้สูงอายุจัดทำขึ้น ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ภายใต้หลัก 5 ก. (สุภารัตน์ สุตสมบูรณ์ และคณะ, 2563)

จะเห็นได้ว่า นโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพราะเป็นนโยบายที่ภาครัฐสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดขึ้นทั่วทุกพื้นที่ นำสู่ความสนใจของผู้วิจัยไปสู่การทำวิจัยในบริบทการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้ โดยผู้วิจัยเลือกโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองทุ่งสง (ศูนย์สร้างสุข) อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และ 3) โรงเรียนผู้สูงอายุตีนลูอิสลาม ตำบลจะโหนด อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาจะมีช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย
- 2) เพื่อวิเคราะห์การนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคของการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้
- 4) เพื่อเสนอแนะนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

การทบทวนวรรณกรรม

การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย คือ รัฐบาลนั้นคือ ต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สถานการณ์ของประเทศ และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีความสำคัญต่อประชาชนทั้งด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ด้านการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ในขณะที่ “การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ” เป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการนโยบายสาธารณะและถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญ ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารนโยบาย กล่าวคือ นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (David, 1953) ซึ่งบางนโยบายอาจทำให้ประชาชนบางกลุ่มได้ประโยชน์ เช่น นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ นโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุ และมีหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันบางนโยบายหน่วยงานใดที่มีความพร้อมสามารถนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติได้ เช่น นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในแต่ละกลุ่มวัย

“โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นภายใต้การส่งเสริมของรัฐบาล เป็นยุทธศาสตร์และแนวทางที่ให้หน่วยงานหลัก 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้และดูแล

ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม และผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ (โกลินล์ ชีทางดี, 2562) แต่ด้วยภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีมากมาย ส่งผลให้นโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถนำไปปฏิบัติด้วยหน่วยงานอื่นที่มีความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุ (2565) ที่ได้จัดทำคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่มีความประสงค์จัดตั้งโรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุदारัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ (2563) พบว่า นโยบายสาธารณะโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด สถาบันการศึกษาได้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุว่าต้องประกอบด้วย กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และ กองทุน หรือ หลัก 5 ก. เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า นโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถเกิดขึ้นได้จากหลายภาคส่วนที่มีความพร้อม โดยงานวิจัยนี้ต้องการหาคำตอบว่ามีหน่วยงานใดบ้างที่จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุและเป็นการหาคำตอบมายืนยันว่า หลัก 5 ก. เป็นองค์ประกอบส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับนโยบายด้านผู้สูงอายุของรัฐ หน่วยงานระดับชาติและระดับพื้นที่ กฎหมาย พระราชบัญญัติ แผนพับ เอกสารการประชุม บทความ และงานวิจัยทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป้าหมายสำคัญคือ การค้นหาคำตอบสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าวให้กระจ่างชัด โดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยบุคคล 4 กลุ่ม จำนวน 18 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารหน่วยงานที่มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ 3 คนซึ่งเป็นผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ 2) ครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุ 3 คน เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) นักเรียนผู้สูงอายุ 6 คน และ 4) ผู้ดูแลผู้สูงอายุ 6 คน เป็นบุคคลที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการเข้าร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. เครื่องมือวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ในลักษณะของข้อคำถามปลายเปิด (Open-end) มีประเด็นครอบคลุมด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ก่อนนำไปใช้จริง

3. การรวบรวมข้อมูล

ใช้การรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Sources) คือ ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Sources) คือ ข้อมูล

จากเอกสาร บทความ และงานวิจัย โดยการวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาคูณภาพผู้สูงอายุ จะใช้การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (เอกสาร) ส่วนการวิเคราะห์การนำนโยบายและการส่งเสริมคุณภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติในโรงเรียน ผู้สูงอายุพื้นที่ภาคใต้ นั้นจะใช้การรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (สัมภาษณ์) และทุติยภูมิ (เอกสาร) ร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกแยกแยะ และจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำข้อมูลแต่ละหมวดหมู่มาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยการตีความ (Interpretation) เนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏ และเชื่อมโยงกับความเกี่ยวข้องของข้อมูล ค้นหาข้อมูลจากประสบการณ์ในส่วนงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

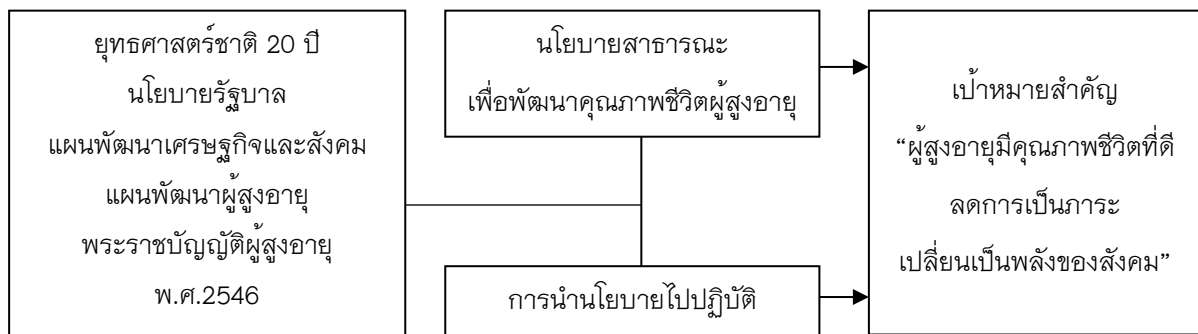
1) นโยบายการพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ.2525 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้วันที่ 13 เมษายนของทุกปี เป็นวัน “ผู้สูงอายุแห่งชาติ” มีการจัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ (พ.ศ. 2525-2544) การกำหนดนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2540-2554) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุกลุ่มที่ยากจน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุในหมวดของสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและหน้าที่ชนชาวไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ รวมทั้งได้ระบุในมาตรา 54 และมาตรา 80 ถึงภารกิจที่จะต้องมีการสูงอายุ ปี พ.ศ.2542 มีการจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2546 มีการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุขึ้น เพื่อเป็นการยืนยันว่ารัฐไทยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยมีการกำหนดสิทธิของผู้สูงอายุไว้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมและหน่วยงานรัฐเข้ามามีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาคูณภาพชีวิตในรูปแบบบูรณาการการทำงาน

นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทยและมีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ตระหนักถึงเรื่องการจัดสวัสดิการสังคม จึงได้บัญญัติแนวคิด 4 ประการ คือ เป็นสวัสดิการที่ดูแลคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยในระยะยาว และเป็นระบบสวัสดิการที่นำไปสู่ความเป็นสังคมของระบบสวัสดิการ ซึ่งเรียกว่า “เสาหลักของระบบสวัสดิการสังคม” (Pillars of Welfare System) ได้แก่ การให้บริการสังคม ระบบประกันสังคม ระบบการช่วยเหลือสังคม และระบบการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม (กอบปรกมล ศรีภิรมย์ และ ปาสีรัตน์ วงศ์ฤทธิ์, 2561) ในขณะที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)., 2561) มีการกำหนดวาระผู้สูงอายุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 (ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์)

และยุทธศาสตร์ที่ 4 (ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม) ซึ่งต่างมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมขับเคลื่อน ในขณะที่คำแถลงนโยบายรัฐบาลของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ระบุว่า "รัฐต้องเตรียมความพร้อมเพื่อผู้สูงอายุ" (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562)

นอกจากนี้ มีการยกฐานะหน่วยงานขึ้นเป็นการเฉพาะ คือ กรมกิจการผู้สูงอายุ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สำหรับการนำนโยบายรัฐสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับพื้นที่นั้น มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รับการถ่ายโอนภารกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมาดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ควบคู่กับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมามีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุ การตรวจสุขภาพ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดเตียง การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ และบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการจัดตั้ง “โรงเรียนผู้สูงอายุ”

สรุปได้ว่า รัฐให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อให้หน่วยงานนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน แต่มีเป้าหมายสำคัญ คือ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกมิติ ลดการเป็นภาระของสังคม แต่ต้องเปลี่ยนผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม ซึ่งสามารถสรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2) การนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้

“โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นนโยบายรัฐและเป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกิดจากแนวคิดที่สำคัญคือ ตระหนักคุณค่าความสำคัญ และพลังของผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ยังสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545– 2564) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีการประชุมสมัชชา

ผู้สูงอายุระดับชาติ และแผนระดับชาติหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล ปัจจุบันไทยมีโรงเรียนผู้สูงอายุไม่น้อยกว่า 1,500 แห่ง โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปรับให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ส่วนหลักสูตรการเรียนรู้อีกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 1) วิชาชีวิต 2) วิชาชีพ และ 3) วิชาการ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้และมีความสามารถในการพึ่งตัวเองได้มากขึ้นและยังช่วยให้ผู้สูงอายุลดภาวะซึมเศร้า เนื่องจากการเข้าร่วมโรงเรียนผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีสังคมจากการมีเพื่อนมากขึ้น (ขวัญสุตา เชิดชูงาม, 2563) และเมืองคัมภีร์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงาน คือ หลัก 5ก.ประกอบด้วย กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน (มิ่งขวัญ คงเจริญ และ กัมปนาท บริบูรณ์, 2562) และจากการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ทั้ง 3 แห่งนำ หลัก 5 ก. มาเป็นหลักในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กลุ่ม โรงเรียนผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ตั้งแต่แกนนำคณะทำงาน กลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ต่อยอดจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีการแสวงหาเครือข่ายอื่น เช่น สถาบันการศึกษาและหน่วยงานรัฐ ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน มีการเปิดรับสมัครนักเรียนผู้สูงอายุตามความสมัครใจและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีการกำหนดสัญลักษณ์ของกลุ่ม(ตราสัญลักษณ์ สีประจำ) สถานที่ของการรวมกลุ่ม ซึ่งมีความแตกต่างไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารท้องถิ่นแห่งหนึ่ง “...โรงเรียนที่นี่เกิดจากมหาวิทยาลัย แต่สอดคล้องกับแนวคิดของชมรมผู้สูงอายุที่ต้องการให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องง่ายของการรวมกลุ่ม” ส่วนครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุแห่งหนึ่งกล่าวว่า “...การรวมกลุ่มของโรงเรียนผู้สูงอายุนี้เป็นการรวมกลุ่มเฉพาะผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น เพราะวิถีชีวิต และแนวทางปฏิบัติแตกต่างกับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ คณะทำงานส่วนใหญ่ก็จะเป็นโต๊ะอิหม่าม ครูสอนศาสนาอิสลาม เป็นต้น..”

2) กรรมการ ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มให้การทำงานประสบความสำเร็จ ต่างมีการจัดตั้งกรรมการและมีโครงสร้างการบริหารชัดเจน ในรูปแบบการบูรณาการทำงาน โดยมีตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนวัด ตัวแทนโรงเรียน ตัวแทนนักเรียนผู้สูงอายุ ตัวแทนนักวิชาการในพื้นที่ ร่วมเป็นกรรมการ ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนผู้สูงอายุรายหนึ่ง “....กรรมการโรงเรียนมีการคัดเลือกและต้องสมัครใจ เพราะทำงานจิตอาสา ดีใจที่เป็นตัวแทนของนักเรียน อีกอย่างประสบการณ์ที่เป็นครูมา 30 ปี น่าจะเป็นประโยชน์กับโรงเรียนได้ และได้ทำงานร่วมกับหลายหน่วยงาน กรรมการของเราไม่ใช่มีคนแกล้งอย่างเดียว...”

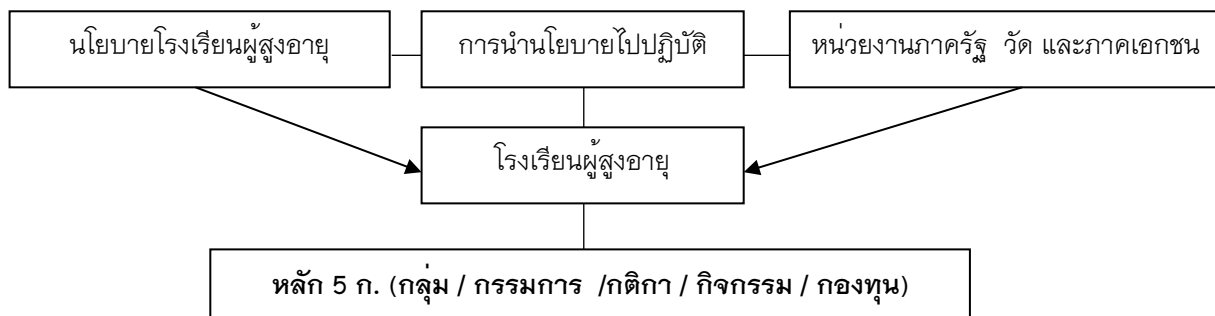
3) กติกา หรือข้อตกลงร่วมกัน เป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ต้องร่วมกันปฏิบัติตาม และแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการชุดใหม่ ก็ยังยึดข้อตกลงร่วมกันและสามารถพัฒนาต่อยอดได้ เช่น การกำหนดอายุของนักเรียนผู้สูงอายุ บางโรงเรียนเริ่มที่ 50 ปีขึ้นไป บางโรงเรียนเริ่มที่ 55 ปีขึ้นไป และบางโรงเรียนเริ่มที่ 60 ปีขึ้นไป มีการเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ หรือ มีการขอดุอาร์ (ศาสนาอิสลาม) การแต่งกาย เช่น ไม่แต่งกายด้วยชุดนักเรียน แต่งกายด้วยผ้าปาเต๊ะ เสื้อลูกไม้ การวัดและประเมินผล บางโรงเรียนอาจจะวัดด้วยการทดสอบ บางโรงเรียนอาจวัดด้วยจำนวนครั้งที่

เข้าร่วมกิจกรรม ดังคำตอบของผู้ดูแลผู้สูงอายุรายหนึ่งกล่าวว่า “...แม่ตัวเองอายุ 58 ปี แต่สามารถเข้าร่วมเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุนี้ได้ เพราะเค้ารับคนที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ตามความเข้าใจคือโรงเรียนผู้สูงอายุ ก็ต้องรับอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งดีใจมากที่แม่ที่เข้าร่วมได้ ไม่ต้องเหงา ไม่ต้องอยู่บ้านคนเดียวถึงแม่จะเป็นการไปโรงเรียนอาทิตย์ละครั้ง....”

4) กิจกรรม มีการนำกรอบหลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกรมกิจการผู้สูงอายุมาเป็นแนวทางหลัก แต่มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและตามบริบทของพื้นที่ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุวิถีมุสลิม จัดให้มีอ่านคัมภีร์อัลกุรอานแทนการเดินเข้าจันทะตามวิถีพุทธ เป็นต้น และส่วนใหญ่กิจกรรมเน้นความสนุก สร้างเสียงหัวเราะ ร่างกายได้มีการเคลื่อนไหว เป็นหลัก ดังคำตอบของผู้สูงอายุมุสลิม “....ดีใจที่ได้มาเรียนที่ดีนี้ มีกิจกรรมให้ทำเยอะ โดยเฉพาะการเรียน การอ่านอัลกุรอานกับเพื่อนมุสลิมะห์ด้วยกัน ซึ่งปกติถ้าอยู่บ้านก็ไม่ได้อ่านหรอกนะ...” ส่วนผู้สูงอายุพุทธให้คำตอบด้วยแววตาเป็นประกายว่า “ตอนแรกคิดว่าถ้ามาโรงเรียนต้องจดต้องเขียนต้องสอบ พอมาจริง ๆ สนุกมาก มีกิจกรรมให้ทำเยอะ เช่น ออกกำลังกายด้วยตารางเก้าช่อง การทำลูกประคบไว้ใช้เอง เรียนการใช้โทรศัพท์ การใช้ไลน์ รับรู้เรื่องสิทธิของตัวเอง....”

5) กองทุน พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุต่างมีแหล่งงบประมาณแตกต่างกัน เช่น ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด การบริจาคของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น แต่เมื่อดำเนินการไปสักระยะหนึ่งก็สามารถแสวงงบประมาณจากแหล่งอื่นได้ เช่น การเขียนโครงการเพื่อขอสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนผู้สูงอายุ กองทุน สปสช.ระดับตำบล เป็นต้น ดังครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุแห่งหนึ่ง กล่าวว่า “...แรกเริ่มมาจากวัดลานชะและการบริจาคของประชาชนในพื้นที่ จนการดำเนินการขึ้นปีที่ 2 คณะกรรมการและนักวิชาการได้ร่วมกันเขียนโครงการของบประมาณจากกองทุนผู้สูงอายุได้สำเร็จ และเทศบาลในพื้นที่ก็นำโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุบรรจุในแผนงบประมาณประจำปี 2566 แล้ว...” ส่วนกรรมการตัวแทนครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุมุสลิมให้คำตอบว่า “...ที่นี้โชคดีที่ทำงานร่วมกับ สสส. มูลนิธิคนเห็นคน มาก่อน จึงได้รับงบประมาณจาก สสส.และมูลนิธิคนเห็นคน มาหนุนเสริมร่วมกับการบริจาคของนักเรียนผู้สูงอายุด้วยกันเอง ซึ่งทางดีнул ไม่รับบสนับสนุนจาก อบต. แต่อย่างใดเลยนะ ...”

จากผลการศึกษาที่ค้นพบ พบว่า การนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้ มีหน่วยงานนโยบายไปปฏิบัติทั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และภาคเอกชน และเป็นการยืนยันว่า หลัก 5 ก. ของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตามแนวคิดของกรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นหลักการที่สำคัญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความแตกต่างของบริบทของโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสรุปอธิบายดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยหลัก 5 ก.

3) ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคของการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้

พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1) **มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง** โรงเรียนผู้สูงอายุเกิดจากผู้นำที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ที่สังคมคอยย้ำเตือนว่าเป็นภาระของสังคม แต่ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) สามารถเปลี่ยนภาระของสังคมให้เป็นพลังของสังคมได้ และการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุและสังคม และถ้าผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้สูงอายุ หรือผู้นำทางด้านจิตใจ เช่น พระภิกษุ โตะอิหม่าม มีผลโดยตรงต่อการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งแก่นักเรียนผู้สูงอายุ หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป

2) **มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง** มีการกำหนดเป้าหมายในดำเนินงานชัดเจน เป็นรูปธรรม ปฏิบัติจริง มีการประเมินผลเพื่อการพัฒนาการดำเนินงาน มีการสร้างเป้าหมายร่วมกันทั้งแกนนำคณะทำงาน นักเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดกิจกรรมรุ่นละ 3 เดือน ใน 1 ปีงบประมาณ จัด 2 รุ่น ที่สำคัญมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มคณะกรรมการ ถือเป็นกลไกการเชื่อมร้อยความเป็นกลุ่ม ความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

3) **กระบวนการมีส่วนร่วม** การมีส่วนร่วมภายในโรงเรียนจะส่งผลให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้คณะทำงาน นักเรียนผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีถอดบทเรียน ร่วมกันดำเนินงานภายในโรงเรียน และ การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4) **ภาคีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง** มีการสร้างภาคีเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่ม เช่น คณะกรรมการมีตัวแทนมาจากแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน และมีการสร้างภาคีเครือข่ายทางสังคมนอกกลุ่ม เช่น การเชิญเป็นวิทยากรจิตอาสา (หน่วยงานสถานีตำรวจ รพ.รต. วัด ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่) การลง

พื้นที่เพื่อศึกษาวิถีชุมชน ทำกิจกรรมร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ยังมีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งเป็นจำนวนมาก การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุยิ่งทำได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) มีการแลกเปลี่ยนรู้และศึกษาดูงาน มีการเรียนรู้กระบวนการนโยบายนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุมาปฏิบัติในพื้นที่ มีการจัดไปศึกษาดูงานของพื้นที่ใกล้เคียงนำมาประยุกต์ใช้และผนวกกับกรอบดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ สดทำยร่วมกันแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคเพื่อนำไปแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานในรุ่นต่อไป

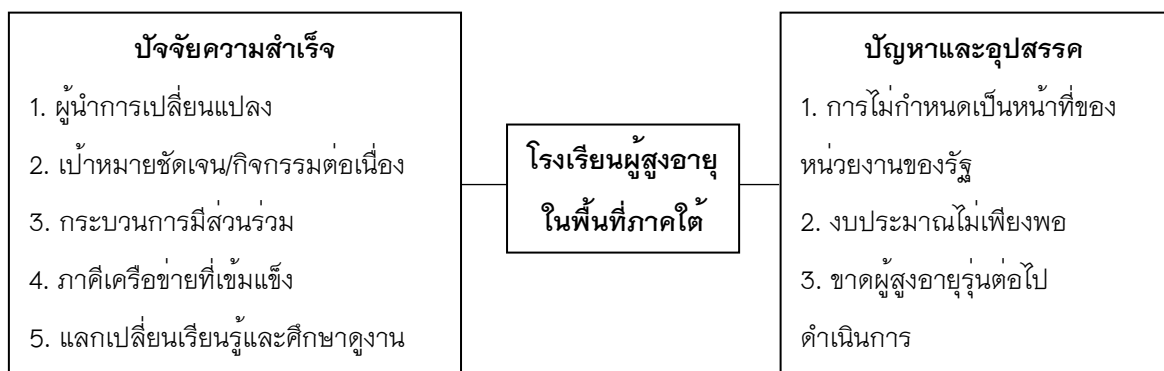
ปัญหาและอุปสรรคของการนโยบายนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้แก่

1) นโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุ ไม่มีการบัญญัติให้หน่วยงานรัฐใดต้องดำเนินการจัดตั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตรูปแบบอื่น ที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานสั้นแทน

2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุน้อยมากและไม่เพียงพอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ไม่มีคนรุ่นต่อไปมาขับเคลื่อนการดำเนินงาน เนื่องจากกรรมกรที่ขับเคลื่อนอยู่ในปัจจุบันมีอายุที่มากขึ้นเรื่อย ๆ แต่กลับมองไม่เห็นคนรุ่นต่อไปที่มีจิตอาสาจะเข้ามาทำงานขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งคนยุคหลังมองเรื่องค่าตอบแทนเป็นสำคัญ

ซึ่งสรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ

การอภิปรายผล

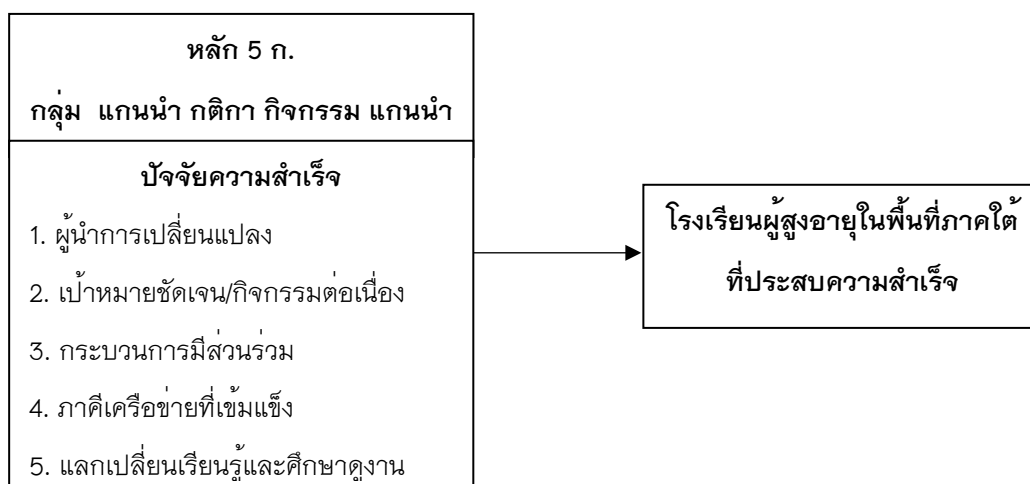
การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของไทย เป็นไปตามสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุที่หลายประเทศกำลังเผชิญ ซึ่งแต่ละประเทศได้มีการกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่แตกต่างกันไป ดังเช่น ประเทศสิงคโปร์ รัฐบาลเริ่มใช้มาตรการและนโยบายต่าง ๆ ภายใต้คำขวัญ "Successful Ageing for Singapore" โดยมีนโยบายสำคัญเช่น ส่งเสริมการจ้างงานและเพิ่มความมั่นคงทางการเงิน ให้การดูแลสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุอย่างรอบด้านในราคาที่ย่อมเยา ช่วยเหลือผู้สูงอายุในสังคม การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืน โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีร่างกาย

และจิตใจที่แข็งแรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ชัชฎา กำลังแพทย์, 2560) ส่วนในประเทศเวียดนาม มีบริการดูแลผู้สูงอายุ 2 ประเภท คือ social protection center และ healthcare services ที่ใช้บัตรประกันสุขภาพ และนโยบายด้านสถาบันสำหรับผู้สูงอายุ (Policies on Institutions for the Elderly) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับครอบครัวและสังคม (กอบปรกมล ศรีภิรมย์ และ ปาสีรัตน์ วงศ์ฤทธิ, 2561) ดังนั้นจะเห็นว่า ในแต่ละประเทศต่างได้กำหนดนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ของแต่ละประเทศ

ส่วนการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้น ผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปราย ดังนี้ 1) การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ไม่ได้ดำเนินการด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพียงองค์การเดียว อาจจะดำเนินการด้วยวัด หรือภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุ (2565) ที่อธิบายว่า การจัดโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถตั้งขึ้นได้ในหน่วยงานที่มีความพร้อมอาจจะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การผู้สูงอายุ สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานอื่น ๆ 2) ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ ประกอบด้วย (1) มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) มีเป้าหมายที่ชัดเจน (3) กระบวนการมีส่วนร่วม (4) มีภาคีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง และ (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ ขวัญสุตา เชิดชูงาม (2563) 3) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการจัดตั้งดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุคือปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ โกสินทร์ ชี้ทางดี (2562) ซึ่งพบว่า ข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำให้เกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมรวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังเน้นไปที่หมวดโครงสร้างพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุหยุดชะงักและไม่สามารถดำเนินการต่อได้ในปีถัดมา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พระชาญณรงค์ อุตตุนนที (เสารัตน์ไพโร) (2564) พบว่า ปัญหาอุปสรรคของการโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ การขาดแคลน การบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร ข้อมูลอย่างบูรณาการ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

การนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ เป็นการยืนยันว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และวัด และหลัก 5 ก.ตามแนวคิดของกรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นหลักการที่สำคัญในการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติได้จริง และปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จคือ 1) ผู้นำที่มีการเปลี่ยนแปลง 2) มีเป้าหมายชัดเจน 3) กระบวนการมีส่วนร่วม 4) ภาคีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 4 ดังนี้

ภาพที่ 4 องค์ประกอบของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ

สรุปผล

“โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นนโยบายรัฐที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งมิติทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ผ่านหลักสูตรที่ใช้กรอบของกรมกิจการผู้สูงอายุเป็นแนวทางการดำเนินงาน หรือ จัดทำหลักสูตรขึ้นมาเองที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายชัดเจนคือ การสร้างความสุข การตระหนักคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุไปปฏิบัตินั้น ไม่ได้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด หน่วยงานใดที่มีความพร้อมและมีความประสงค์จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยยึดหลัก 5 ก. คือ กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน ในการบริหารซึ่งจะมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ วิทยาลัยผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบความสำเร็จ มีปัจจัยสำคัญ คือ 1) ผู้นำที่มีการเปลี่ยนแปลง 2) มีเป้าหมายชัดเจน 3) กระบวนการมีส่วนร่วม 4) ภาวแวดล้อมทางสังคมที่เข้มแข็ง และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) การไม่กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 2) งบประมาณจัดสรรน้อยและไม่เพียงพอ 3) ขาดคนทำงานในรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถนำ ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้วางแผนการทำงาน และกำหนดเป็นนโยบายสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ ได้โดยประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ: ข้อค้นพบจากโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ สามารถนำไปเป็นต้นแบบการบริหารจัดการและการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งอื่นได้โดยคำนึงถึงบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม และความเข้มแข็งของทุนทางสังคมในพื้นที่

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการนำนโยบายโรงเรียนผู้สูงอายุไปปฏิบัติในแต่ละภาคของประเทศไทย เนื่องจากในแต่ละภาคมีบริบทที่แตกต่างกันทั้งทางด้านทุนทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และบริบทของพื้นที่เพื่อหาจุดร่วมและความต่าง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างในเชิงกิจกรรม แต่มีเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (30 สิงหาคม 2565). *จำนวนประชากรแยกอายุ*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2565, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByAge.php
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *มติสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี 2564 สังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). *มาตรการส่งเสริมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กอบปรกมล ศรีภิรมย์ และปาลิรัตน์ วงศ์ฤทธิ. (2561). นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียนต่อผลลัพธ์การดูแลผู้สูงอายุในเขตเมือง. *วารสารเอเชียพิจาร*, 5(9), 107–143.
- โกสินล์ ชีทางดี. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 11(2), 325.
- ขวัญสุตา เชิดชูงาม. (2563). ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดของกรุงเทพมหานครและสถาบันการศึกษา. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 14(3), 357–373.
- ชัชฎา กำลังแพทย์, (14 กันยายน 2560). เรียนรู้นโยบายเพื่อผู้สูงวัยของสิงคโปร์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/117430>
- พระชาญณรงค์ อุตตทุณโต (เสารัตน์ไพร). (2564). *โรงเรียนผู้สูงอายุ: รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุเชิงพุทธของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่”*. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มิ่งขวัญ คงเจริญ และ กัมปนาท บริบูรณ์. (2562). *โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง: การเป็นกิจการเพื่อสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1–73.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ. (2563). *โรงเรียนผู้สูงอายุ: นวัตกรรมสังคมเพื่อคนสูงวัย*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). การเตรียมการเพื่อรองรับสังคม ผู้สูงอายุของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. *สสค.สาร*, 26(2), 37-44.

David, E. (1953). *The Political System An Inquiry in to the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf.

ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อ
การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Expectations and Perceptions of Undergraduate Student in Faculty of Engineering
towards Educational Management of King Mongkut's University of Technology
North Bangkok and King Mongkut's University of Technology Thonburi

อรดา เกรียงสินยศ¹

Orada Kriangsinyos¹

กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ¹

Planning Division, Office of the President, King Mongkut's University of Technology North Bangkok¹

E-mail: orada.k@op.kmutnb.ac.th

Retrieved November 3, 2022; Revised November 29, 2022; Accepted November 30, 2022

Doi : 10.14456/jappm.2023.19

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษา (2) เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) รูปแบบการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะด้วยกัน ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 คณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) จำนวน 344 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ด้วย MANOVA, MCA และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในคณะวิศวกรรมศาสตร์ และวิเคราะห์ด้วยวิธี Content Analysis

ผลการศึกษาพบว่า 1.ภาพรวมนักศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 และมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 2.นักศึกษาที่มีเพศและสาขาวิชาแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีสาขาวิชาและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งข้อมูลแตกต่างกัน มีการรับรู้แตกต่างกัน 3.ความคาดหวังโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้โดยรวม นอกจากนี้ยังพบว่า มจพ. และ มจธ. มีความเหมือนกันในกรอบแนวคิดการจัด

การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ การลงปฏิบัติจริงจากห้องปฏิบัติการ และฝึกงานในสถานประกอบการ ในอนาคตทุกหลักสูตรควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานจากองค์กร คือ ABET และ TABEE เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน ซึ่งการเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของคณาจารย์

คำสำคัญ: ความคาดหวัง; การรับรู้; การจัดการศึกษา; คณะวิศวกรรมศาสตร์

Abstract

This research aimed to 1) study the level of expectations and perceptions of students in Faculty of Engineering towards educational management of KMUTNB and KMUTT, 2) compare expectations and perceptions of students, and 3) study the relation between expectations and perceptions of students. This research is a Mixed Methods Research. The research model is divided into 2 phases. The 1st phase, Samples were 344 second-year undergraduate students of academic year 2021 in Faculty of Engineering of King Mongkut's University of Technology North Bangkok (KMUTNB) and King Mongkut's University of Technology Thonburi (KMUTT). Research instrument was a questionnaire. Statistics used to analyze data were MANOVA, MCA, and Pearson's correlation. The 2nd phase, There were the Administrator and the Lecturer responsible for curriculum of Faculty of Engineering. The interview were analyzed using content analysis.

The results showed that 1. overall, expectations were in the highest level has an average of 4.22, and perceptions were in a high level has an average of 3.76, 2. students with different genders and majors had different level of expectations towards educational management, students with different majors and sources of information regarding educational management of the university before applying had different level of perceptions towards educational management, 3. overall expectations were positively correlated with overall perceptions at a statistical significance level ($r=.400$ sig.=.000). It was found that KMUTNB and KMUTT were similar in conceptual framework of educational management; practicality of internship in establishments and in laboratories were focused, in addition, curriculum emphasized OBE. In the future, every curriculum shall be developed to meet quality standards of organizations which is ABET and TABEE. This development shall encourage educational management to meet the same standards. Therefore, a collaboration lecturers is important for achieving this goal.

Keywords: Expectations; Perceptions; Educational management; Faculty of engineering

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศไทยในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาและยกระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562) และจากนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศไทยได้ ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปรับเปลี่ยนจากการให้บริการพื้นฐานเป็นบริการที่ต้องใช้ทักษะและเทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้นการเตรียมกำลังคนให้พร้อมก้าวไปสู่ยุค 4.0 โดยเฉพาะสาขาวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการต่อยอดด้วยนวัตกรรม ช่วยยกระดับและพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมให้เติบโตในอนาคต กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในฐานะที่เป็นส่วนงานที่ผลิตกำลังคน จึงได้ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาลด้วยการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้หลักสูตรสามารถจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจหลักคือ การผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นกำลังคนในสาขาวิชาชีพ โดยส่งเสริมมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาสร้างสรรคักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิจัยด้านวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งวิชาชีพวิศวกรรมศาสตร์สาขาต่าง ๆ สอดรับกับนโยบายของรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 ในการผลิตกำลังคนเข้าสู่อุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve ที่จำเป็นต้องอาศัยทักษะในการออกแบบ วิเคราะห์ แก้ปัญหา ทดสอบ และทดลองเชิงวิศวกรรมและเทคโนโลยี จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาของ มจพ. และ มจธ. ในปัจจัย 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้บริหารและคณาจารย์ของคณะวิศวกรรมศาสตร์นำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์หาแนวทางวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเพื่อศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อการจัดการศึกษา จำแนกตาม มหาวิทยาลัยที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เพศ สาขาวิชา ภูมิสำเนา คะแนนเฉลี่ยสะสม และแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

2. นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่มีสาขาวิชาแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่มีภูมิสำเนาแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

5. นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

6. นักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งข้อมูลแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

7. ความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้ มีนักวิชาการได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังและให้ความหมายความคาดหวังเป็นการคาดการณ์ของผู้รับบริการต่อสิ่งต่าง ๆ โดยบุคคลจะใช้ประสบการณ์ที่มีมาเป็นปัจจัยในการกำหนดความคาดหวัง ซึ่งเป็นความคาดหวัง เป็นความรู้สึก ความคิดเห็น การรับรู้ การตีความ หรือการคาดการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น (ชลลดา มงคลวนิช และรัตนภรณ์ ชาติวงศ์, 2560) เมื่อเกิดความคาดหวังแล้วการรับรู้หรือความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้นตามมา มีนักวิชาการได้ศึกษาให้ความหมายการรับรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้รับบริการแปลงความปัจจัยนำเข้าในการสร้างภาพที่มีความหมายของการสัมผัสสิ่งใด ๆ ผ่านประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส รวมถึงความรู้สึกทางจิตใจ จากนั้นสรุปและตีความหมายของสิ่งสัมผัสนั้น ๆ เพื่อแปลความหมายที่มีความสอดคล้องกับภาพความทรง

จำเดิม และส่งผลให้เกิดการกระทำที่ตอบสนองต่อการรับรู้ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น การรับรู้จะขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิด ความรู้สึกและสภาพแวดล้อมของผู้รับบริการ การรับรู้จะไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคน และส่งผลให้เกิดการปฏิบัติต่อการรับรู้ต่างกันไปด้วย (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2550) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญของคุณภาพการศึกษาที่ต้องพิจารณา ได้แก่ หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอน ปัจจัยสนับสนุน และการประเมินผล ซึ่งหลักสูตร เป็นการกำหนดโครงสร้างของการเรียนและชุดวิชา หากมีการจัดหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนก็จะบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ผู้สอน มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนต้องความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และมีเทคนิคการสอนที่ดี ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองต่อไป กิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมตามหลักสูตรในชั้นเรียน และกิจกรรมนอกหลักสูตรควบคู่กันไปเป็นการเปิดกว้างให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง การประเมินผล ควรครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนการสอนและควรพิจารณาหลักเกณฑ์และรูปแบบให้เหมาะสม ซึ่งผลของการประเมินจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป และปัจจัยสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้นผู้สอนควรเลือกอุปกรณ์ประกอบการสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน ได้แก่ หนังสือ เอกสารประกอบการสอน เป็นต้น (รัชตา ธรรมเจริญ, วิทวัส ดิษยะศริน และ เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2557)

จากความหมายและแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. ความคาดหวังต่อการจัดการศึกษา หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาของนักศึกษา ก่อนเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ของ มจพ.และ มจร.
2. การรับรู้ต่อการจัดการศึกษา หมายถึง ความพึงพอใจหรือการรับรู้จริงของนักศึกษาหลังจากเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ของ มจพ.และ มจร.
3. ด้านหลักสูตร ด้านหลักสูตร หมายถึง หลักสูตรของคณะมีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการ ของนักศึกษาและตลาดแรงงาน เนื้อหาสาระที่สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันและช่วยสังคมได้
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง คณะ/คณาจารย์มีกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เปิดกว้างให้นักศึกษามีส่วนร่วม คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการคิด วิเคราะห์และแสวงหาความรู้อย่างมีกระบวนการ สอนให้นักศึกษาสามารถนำประสบการณ์ทั้งความรู้ ความคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

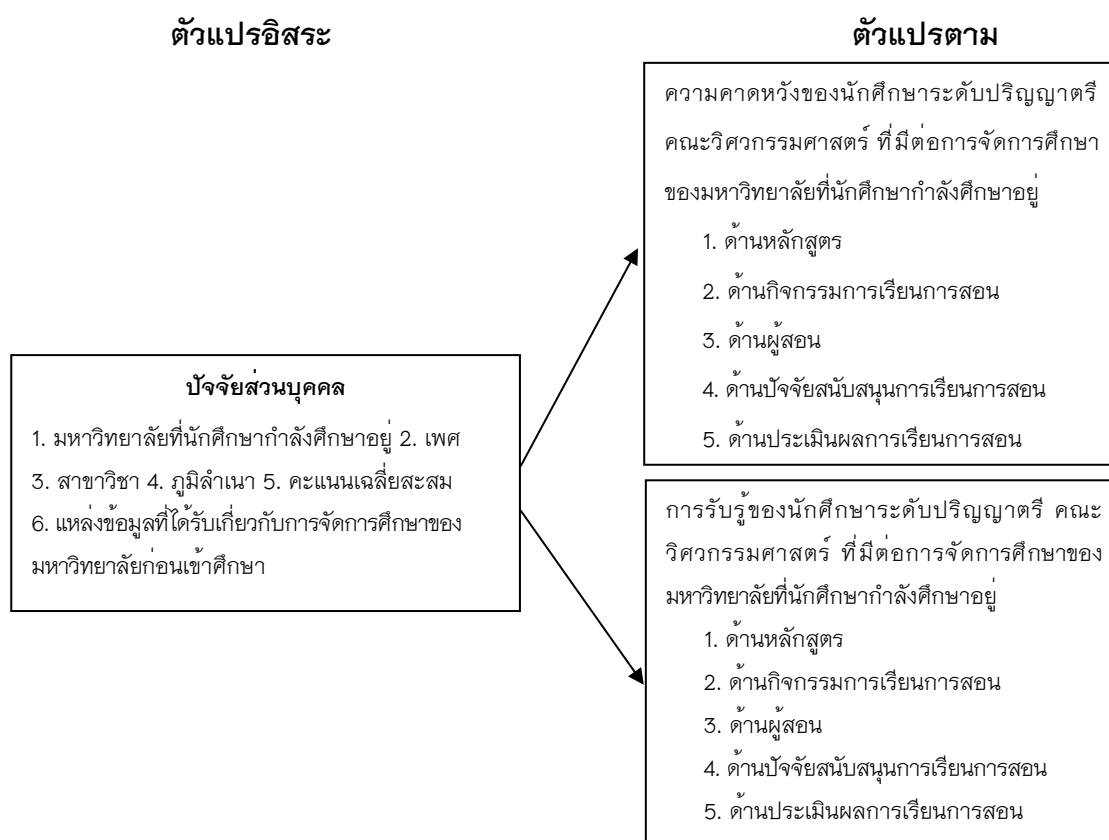
5. ด้านผู้สอน หมายถึง คณาจารย์มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ มีบุคลิกภาพและปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา เอาใจใส่ต่อนักศึกษา มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน โดยมีการวางแผนเตรียมการสอนล่วงหน้าเป็นอย่างดี ตลอดจนมีเทคนิควิธีการสอนและถ่ายทอด ความรู้ที่เหมาะสม รวมถึงมีจิตวิทยาในการสอน

6. ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง คณะมีหนังสือ เอกสารประกอบการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกห้องเรียนที่เหมาะสม ทำให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจและส่งผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

7. ด้านประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง คณาจารย์มีการแจ้งวิธีการประเมินผลให้นักศึกษาได้ทราบล่วงหน้า มีหลักเกณฑ์ รูปแบบและขั้นตอนที่เหมาะสม ครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และประเมินผลด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 คณะวิศวกรรมศาสตร์ของ มจพ. จำนวน 1,195 คน และ มจธ. จำนวน 1,280 คน จำนวนทั้งสิ้น 2,475 คน กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 344 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละมหาวิทยาลัย แยกเป็น มจพ. จำนวน 166 คน และ มจธ. จำนวน 178 คน จากนั้นจึงทำการคัดเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ โดยศึกษาปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านประเมินผลการเรียนการสอน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาขาการศึกษา จำนวน 5 ท่าน มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ 0.50 ทุกข้อคำถาม จากนั้นนำข้อคำถามมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกในแต่ละข้อ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ถือว่ามีอำนาจจำแนกสูง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) ซึ่งได้ค่าความคาดหวัง อยู่ระหว่าง 2.183 ถึง 9.029 และค่าการรับรู้ อยู่ระหว่าง 1.991 ถึง 6.242 และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความคาดหวัง เท่ากับ .992 และค่าการรับรู้ เท่ากับ .981 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis: MCA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์คณบดีหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการ จำนวนแต่ละ 1 ท่าน รวม 2 ท่าน และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ จำนวนแต่ละ 4 ท่าน รวม 8 ท่าน โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 เพื่อรับทราบแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาในปัจจุบัน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านปัจจัย

สนับสนุนการเรียนการสอน และด้านประเมินผลการเรียนการสอน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นรายบุคคลในลักษณะของการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเขียนเนื้อหาในลักษณะของเรียงความจากการถอดเทปทสนทนา แล้วสังเคราะห์เพื่อจับประเด็นคำตอบที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษาในภาพรวมมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนและด้านประเมินผลการเรียนการสอน มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก สำหรับการรับรู้ของนักศึกษาในภาพรวมมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนและด้านประเมินผลการเรียนการสอนมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เมื่อสรุปผลตามสมมติฐาน พบว่า

1) นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่มีการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาเพศหญิง มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 มากกว่าเพศชาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 แต่การรับรู้ต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3) นักศึกษาที่มีสาขาวิชาแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 มากกว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มีการรับรู้ต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 มากกว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มีการรับรู้ต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 มากกว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาอื่น ๆ ได้แก่

วิศวกรรมการบินและอวกาศ วิศวกรรมเคมี วิศวกรรมการผลิต วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ วิศวกรรมวัสดุ วิศวกรรมโลจิสติกส์ วิศวกรรมระบบควบคุมและเครื่องมือวัด วิศวกรรมขนถ่ายวัสดุ วิศวกรรมอัตโนมัติ วิศวกรรมเครื่องมือ วิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์ วิศวกรรมการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มีการรับรู้ต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 มากกว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มีการรับรู้ต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 มากกว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58

4) นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

5) นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

6) นักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งข้อมูลแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งข้อมูลแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่การรับรู้ต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยจากแหล่งข้อมูล 1-2 แหล่ง มีการรับรู้ต่อการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 มากกว่านักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยจากแหล่งข้อมูลมากกว่า 2 แหล่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย พบว่า ความคาดหวังโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r=.400$ sig.=.000)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความเหมือนกันในกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงจากห้องปฏิบัติการและสถานประกอบการจากการฝึกงานและสหกิจศึกษา รวมถึงการทำโครงการ (Project) และเน้นการศึกษาแบบ OBE (Outcome Based Education) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเป้าหมายหรือผลลัพธ์ โดยเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพตามแนวทาง AUN-QA ซึ่งในอนาคตจะมีการพัฒนาหลักสูตรให้ได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานจากองค์กรในระดับนานาชาติ คือ ABET ของ

ประเทศสหรัฐอเมริกา และระดับชาติ คือ TABEE ของสภาวิศวกรประเทศไทย ที่จะส่งเสริมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของคณาจารย์ในคณะ/ภาควิชาเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การรับรู้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยอาจจะได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง ครูแนะแนว รุ่นพี่ เพื่อน หรือจากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมถึงจากความต้องการ ความชอบ ความสนใจของตนเอง นอกจากนี้อาจเป็นเพราะจากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัย แต่เมื่อนักศึกษาได้เข้ามาเรียนแล้ว พบว่าการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาแตกต่างจากระดับมัธยมศึกษา นักศึกษายังไม่สามารถปรับตัวกับการเรียนในสภาพแวดล้อมใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิมได้ เพื่อนใหม่ที่ไมคุ้นเคย ส่งผลให้ไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวังที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพัญ จันทา, สมเกียรติ ไทยปรีชา และศุภชัย เหมือนโพธิ์ (2562) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่มีต่อหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่า ความคาดหวังต่อหลักสูตรการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการศึกษา จำแนกตาม มหาวิทยาลัยที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เพศ สาขาวิชา ภูมิสำเนา คะแนนเฉลี่ยสะสม และแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษา

มหาวิทยาลัยที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาการรับรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง มีองค์ประกอบของมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อม วิธีการสอนของอาจารย์ กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ความพร้อมของอุปกรณ์ หลักสูตรรายวิชาเฉพาะทางที่เรียนแตกต่างกัน จึงทำให้การรับรู้ของนักศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอุษณีย์ แจ่มใส (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า ปัจจัยทางการตลาดซึ่งประกอบด้วยภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ค่าธรรมเนียมการศึกษา ทำเลที่ตั้งของมหาวิทยาลัย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรกระบวนการจัดการศึกษา ลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อ

เพศ พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาหญิงมีความคาดหวังมากกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้เป็นเพราะในอดีตการเรียนคณะ

วิศวกรรมศาสตร์โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ชายและมีผู้หญิงเป็นจำนวนน้อย แต่ในปัจจุบันความเท่าเทียมกันของเพศ ผู้หญิงสามารถทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่และทำงานร่วมกับผู้ชายได้ ทำให้ผู้หญิงเริ่มให้ความสนใจในการเรียนด้านวิศวกรรมศาสตร์มากขึ้น เนื่องจากต้องใช้ทักษะด้าน Soft Skill ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของผู้หญิง หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงสามารถเรียนวิศวกรรมศาสตร์ได้ทุกสาขา ขึ้นอยู่กับความชอบ ความตั้งใจ มุ่งมั่นและพยายาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกิริณา ไชยศรีสุทธิ (2562) ได้ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาการรับรู้ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สาขาวิชา พบว่า นักศึกษาเรียนสาขาวิชาแตกต่างกันมีความคาดหวังและการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรพบว่า การที่นักศึกษาเข้ามาเรียนในสาขาวิชาที่เลือกเป็นเพราะจากคำแนะนำของผู้ปกครอง ครูแนะแนว รุ่นพี่ เพื่อน ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ กัน และเมื่อนักศึกษาได้เข้ามาเรียนแล้ว พบว่าแต่ละสาขาวิชาที่ตนเองเรียนต่างก็มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างวิศวกรที่เฉพาะทางของตนเอง มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเฉพาะทาง อาจารย์มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะในสาขาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์จะเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถทราบถึงความถนัด และความสนใจที่แท้จริงของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพัส จันทาและคณะ (2562) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่มีต่อหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังและความพึงพอใจ ในกลุ่มสาขาวิชา (เชื้อปริญญา) ที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันที่แตกต่างกัน และประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนทั้ง 6 ด้าน (ด้านหลักสูตร/รายวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ ผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการให้บริการทางวิชาการของหน่วยสนับสนุนการศึกษา) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิต

ภูมิลำเนา พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง มีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีการเดินทางที่สะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นภูมิลำเนาเดิมของนักศึกษา จึงทำให้ภูมิลำเนาไม่ส่งผลต่อความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวิช เหล่าวิชยา (2559) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล: กรณีศึกษาการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและการเรียนการสอนแบบออนไลน์ พบว่า เพศ อายุ รายได้ ภูมิลำเนา ที่แตกต่างกันของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ไม่มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อระบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์

คะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้กับนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ชมรมวิชาการ เพื่อให้ให้นักศึกษาทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นการปรับพื้นฐานความรู้ จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ส่งผลต่อความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพณัช จันทา (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการศึกษาต่อ ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกับปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ และเกรดเฉลี่ยสะสม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

แหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งข้อมูลแตกต่างกัน มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาการรับรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาเรียนส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ แต่เมื่อนักศึกษาได้เข้ามาเรียนแล้วทำให้รับรู้ถึงรายละเอียดของหลักสูตรที่เรียน การเอาใจใส่ของอาจารย์ วิธีการเรียนการสอนที่ได้ลงปฏิบัติจริงกับอุปกรณ์เฉพาะทาง รวมถึงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาไม่ได้รับรู้มาก่อนเข้าศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของชูเกียรติ วรรณสอน (2553) ได้ศึกษาการเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียน เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความถนัด ความต้องการ ความสนใจ ความก้าวหน้าในอาชีพของนักเรียน ปัจจัยข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความคาดหวังโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเมื่อนักศึกษาได้เข้ามาเรียนแล้วพบว่าคณะมีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวัง ได้แก่ หลักสูตรที่เรียนตรงตามความสนใจของนักศึกษา อาจารย์มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่สอนเนื่องจากเป็นวิชาเฉพาะทาง มีการสาธิตให้นักศึกษาดูเป็นตัวอย่างก่อนให้นักศึกษาปฏิบัติจริง และมีกิจกรรมกลุ่มให้ทำร่วมกันในชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560) ที่ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการเรียนรู้นั้นเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำได้ คิดเป็น มีการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านประเมินผลการเรียนการสอน ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งน้อยกว่าความคาดหวังที่นักศึกษาตั้งไว้ ดังนั้น คณะอาจจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้วยการจัดกิจกรรมค่ายวิชาการ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อเป็นการปรับพื้นฐานความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กับนักศึกษา ซึ่งแต่ละคนต่างมีพื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน ทำให้นักศึกษาได้แสดง

ความคิดเห็น มีความรู้และความเข้าใจในสาขาวิชาที่นักศึกษาจะต้องเรียนในอนาคต ตลอดจนทำให้นักศึกษาได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง รวมถึงทำให้นักศึกษาสามารถปรับตัวกับการเรียนในสภาพแวดล้อมใหม่ได้

1.2 จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังและการรับรู้ที่แตกต่างกัน โดยจะพบว่า สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการมีความคาดหวังมากกว่าสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการมีการรับรู้มากกว่าสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารและคณาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จึงควรเพิ่มการรับรู้ให้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์และสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วยการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูแนะแนว ผู้ปกครอง ก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าว ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรม Open House เพื่อให้นักเรียนได้รู้ถึงกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชา การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา และการเอาใจใส่ของอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด การให้คำแนะนำจากประสบการณ์ของรุ่นพี่เมื่อมีกิจกรรมที่รุ่นพี่พบปะกับรุ่นน้อง เป็นต้น นอกจากนี้คณะควรจัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย และเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาที่มีความสำคัญ เนื่องจากแต่ละสาขาวิชาจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการเฉพาะทาง ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสูงขึ้น

1.3 จากการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและคณาจารย์ควรมีการวัดและประเมินความคาดหวังของนักศึกษา ตั้งแต่แรกเข้าพร้อมการชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะ เพื่อให้ นักศึกษาได้รู้ถึงเนื้อหาวิชา กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตรต่าง ๆ ในคณะ ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดความคาดหวังขึ้นก่อนที่จะเรียน จากนั้นควรมีการวัดและประเมินการรับรู้ของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความคาดหวังของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้การรับรู้สัมพันธ์กับการคาดหวังของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาของหลักสูตรในแต่ละหลักสูตร เพื่อให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการและคุณลักษณะของนักศึกษาในปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของสายสนับสนุนวิชาการ จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปี พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). *ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2559*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิริณดา ไชยศรีสุทธิ. (2562). ความต้องการและความคาดหวังของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(1), 14–21.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชลลดา มงคลวนิช และรัตนภรณ์ ชาติวงศ์. (2560). *ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชูเกียรติ วรรณสอน. (2553). *การเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแม่แตงอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิรสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นันทวิช เหล่าวิชยา. (2559). ความคาดหวังและความพึงพอใจนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล: กรณีศึกษาการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและการเรียนการสอนแบบออนไลน์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 10(1), 47–54.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- พรรณพนัช จันทา, สมเกียรติ ไทยปรีชา และศุภชัย เหมือนโพธิ์. (2562). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่มีต่อหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 6(1), 85–105.
- พรรณพนัช จันทา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสาร Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(1), 291–318.

รัชดา ธรรมเจริญ, วิทวัส ดิษยะศริน และเจตน์สฤษฏี สังข์พันธ์. (2557). ความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการจัดการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขนาดใหญ่. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับ ชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5*. 16 พฤษภาคม 2557. หน้า 1930-1946. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อุษณีย์ แจ่มใส. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพ
ระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

Acceptance of Technology and Innovation as Mediator Variables Linking Quality
of Accounting Information Systems to Work Efficiency of Personnel in Local
Government Organizations, Nakhon Pathom Province

กัณฑ์ อุดหนุน¹ และ สุมาลี รามานุ²

Kantaphat Audnoon¹ and Sumalee Ramanus²

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์¹

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์²

Master of Business Administration, Program in Business Administration, Southeast Asia University, Thailand¹

Graduate School, Southeast Asia University, Thailand²

E-mail: ¹u_hathairat@hotmail.com; ²Sumalee.sau@gmail.com

Retrieved April 7, 2023; Revised April 23, 2023; Accepted April 26, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.20

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือบุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมจำนวน 200 ตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Hair โดยได้นำมากำหนดการสุ่มตัวอย่างตามหลักความน่าจะเป็น และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทระหว่าง .929–.973 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือการวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรม Smart PLS 3.0

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม มีระดับคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีการยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05, 4.08, 3.96 และ 4.14 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.743, 0.600, 0.628 และ 0.529 ตามลำดับ คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลทั้งทางตรงเท่ากับ 0.246 และทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการทำงานมีค่าโดยรวมเท่ากับ 0.474

คำสำคัญ: คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี; การยอมรับเทคโนโลยี; การยอมรับนวัตกรรม; ประสิทธิภาพการทำงาน

Abstract

The objectives of this research were to study technology acceptance and innovation acceptance affecting personnel performance consisting of (1) to study the quality factors of accounting information systems, technology acceptance, innovation acceptance and the work efficiency of local government personnel in Nakhon Pathom province and (2) to study factors of technology acceptance and innovation acceptance as intermediate variables linking accounting information system quality to the work efficiency of personnel in local government organizations in Nakhon Pathom province. This research was quantitative research. The instrument was a questionnaire. The sample used in the research were 200 samples of accounting personnel within local administrative organizations in Nakhon Pathom province according to the concept of Hair. Then, researcher used those samples to define a random sampling based on probability and the hierarchical sampling method. The index of item objective congruence (IOC) was between 0.67–1.00 and the Cronbach's alpha coefficient was between .929–.973. Research statistics used to analyze the data consists of percentage, mean, and standard deviation values, as well as the structural equation modeling (SEM) was conducted by using Smart PLS 3.0 program.

The results of the research revealed that accounting persons within local administrative organizations in Nakhon Pathom province have a quality level of accounting information systems, technology acceptance, innovation acceptance and work performance at a high level of overall average in all aspects. There are the mean values of 4.05, 4.08, 3.96 and 4.14 respectively and the standard deviations of 0.743, 0.600, 0.628 and 0.529 respectively. The accounting information system quality has a direct influence of 0.246 and an indirect effect on work efficiency with an overall value of 0.474.

Keywords: Accounting Information System Quality; Technology Acceptance; Innovation Acceptance; Work Performance

บทนำ

การทำงานด้านบริการของบุคลากรในทุก ๆ องค์การได้มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ช่วงปี 2563 ที่ผ่านมา จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จำเป็นต้องมีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาใช้งานภายในองค์กร ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากที่ผู้บริหารภายในองค์กรต้องคิดวิธีที่จะทำให้ผลลัพธ์เกิดขึ้นภายในองค์กรตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ สำหรับในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมถือว่าเป็นองค์กรที่ปฏิบัติงาน เพื่อการดูแลประชาชนขององค์กรหนึ่งที่ได้มีการพัฒนาบุคลากรและนโยบายการดำเนินงานตลอดเวลา มีหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์และให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในพื้นที่และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชน แต่เนื่องจากผลการบริหารงานจัดการในปี 2562-2564 ที่ผ่านมาพบปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในองค์กรมากมาย ทั้งเรื่องบุคลากรขาดความรู้ในการใช้งานระบบเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทางองค์กรจัดสรรขึ้นมาใช้งาน ทำให้ไม่สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงถือเป็นโจทย์สำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (เพ็ญพักตร์ สว่าง และคณะ, 2565)

ในการทำงานของบุคลากรด้านบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม มีการจัดตั้งระบบสารสนเทศทางการบัญชีขึ้น เพื่อตรวจสอบงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ต่อการทำงานแต่ละองค์การตามพื้นที่แต่เนื่องจากข้อมูลของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีการทำขึ้นนั้นจะแยกกันอยู่ในตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่บุคลากรทางการบัญชีขึ้นสังกัด กล่าวคือ ในจังหวัดนครปฐมมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 7 อำเภอ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม, 2565) โดยแต่ละองค์กรจะมีรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีของตนเอง ไม่มีระบบในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าหากัน และแต่ละองค์กรไม่สามารถดึงข้อมูลขององค์กรอื่น ๆ มาใช้ในการวิเคราะห์ผลได้ จึงเป็นเรื่องยากต่อการดำเนินการในการนำข้อมูลส่วนต่าง ๆ มาใช้งาน จึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้พัฒนาระบบคุณภาพสารสนเทศทางการบัญชีมาใช้กับบุคลากรของตน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ งบประมาณ การวางแผน สามารถการเรียกดูข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนงานได้อย่างทันท่วงที (Thuan et al., 2022) ในการที่ผู้บริหารระดับสูงจะสามารถพัฒนาคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพดังนั้น จึงต้องนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีเดิมเข้ามาพัฒนา โดยข้อมูลที่น่ามาใช้ต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง ทันสมัย ทันต่อเวลา ข้อมูลที่น่ามาใช้ต้องชัดเจน เชื่อถือได้ และยังสามารถพิสูจน์ได้ (Souza & Da Silva, 2017) อันจะช่วยให้การดำเนินการและวางแผนงานประจำปีได้อย่างแม่นยำ ลดความผิดพลาด โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานนั้น บุคลากรต้องเปิดใจยอมรับในนวัตกรรมเข้ามาใช้เพื่อความสะดวก ง่ายต่อการใช้

งานและส่งผลดีต่อองค์การในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่บุคลากรทางด้านบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมแต่ละแห่ง จะมีบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เป็นผลมาจาก เรื่องของการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน (วันอำมีนาบอสตัน อลี และ สุมณา อาภาโรจน์กิจ, 2562) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมแต่ละที่ได้มีความพยายามอย่างมากต่อการทำให้บุคลากรสามารถดำเนินงานได้อย่างทันเวลา ตอบสนองต่อนโยบายที่กำหนดออกไป แต่ด้วยบุคลากรที่มีวัยที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคลากรบางกลุ่มที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตาม ที่องค์การกำหนดยังมีการปฏิบัติงานในรูปแบบเดิม ๆ สอดคล้องกับเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน โดยบุคคลที่มีเจเนอเรชั่น X จะมีผลการปฏิบัติงานผ่านสารสนเทศที่แตกต่างกับบุคลากรในเจเนอเรชั่น Y และ Z ผลที่ตามมา คือความล่าช้าในการทำงานประมาณของข้อมูลทางการบัญชี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและการดำเนินนโยบายในแต่ละเทศบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพแตกต่างกัน (เพ็ญพัทธ์ สว่าง และคณะ, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าวไปข้างต้นการยอมรับนวัตกรรมต่อการปฏิบัติงานภายในองค์การย่อมมาคู่กับการยอมรับในเทคโนโลยี คือ การที่บุคลากรมีการยอมรับนวัตกรรมการทำงานจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน (อรจันทร์ ศิริโชติ, 2564) โดยที่บุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมในแต่ละองค์กรมีเจเนอเรชั่นแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการยอมรับนวัตกรรมและการยอมรับเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ดังนั้น ทางผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมแต่ละองค์กรควรนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาปรับใช้เพื่อให้ประหยัดเวลาในการทำงาน และสามารถเร่งปฏิบัติงานได้อย่างทันท่วงที ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาจากการดำเนินงานของบุคลากรที่ต่างวัยต่อระบบคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี จึงจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม” ขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้เกิดการยอมรับในเทคโนโลยีที่มากขึ้น สามารถนำนวัตกรรมจากการนำคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีเข้ามาปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำพาองค์การให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพ และเป็นองค์การที่ดำเนินด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรมและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

1. คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี

คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี คือระบบการสื่อสารผ่านข้อมูลออกมาเป็นตัวเลขและง่ายต่อการเข้าใจเพื่อให้ผู้บริหารและฝ่ายต่าง ๆ ภายในองค์กรสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินงานและตัดสินใจต่อการวางแผนนโยบายด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยคุณภาพระบบสารสนเทศที่ดีต้องมีความทันสมัย อัปเดตข้อมูลตลอดเวลา สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยไม่ต้องแปลผลซ้ำซ้อน เพื่อลดความผิดพลาดและความคลาดเคลื่อนในความเข้าใจ รวมทั้งยังต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนการนำเสนอตลอดเวลาเพื่อความถูกต้อง ชัดเจน และไม่ให้เกิดความผิดพลาดต่อองค์กร โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบที่มีการใช้ศึกษาและเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้มากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านตัดสินใจ 2) ด้าน

ความน่าเชื่อถือ 3) ด้านความครบถ้วนสมบูรณ์ 4) ด้านความยืดหยุ่น และ 5) ด้านแสดงความชัดเจน (Carolina et al., 2020; Nickerson, 1998; Huynh, 2021)

2. การยอมรับเทคโนโลยี

การยอมรับเทคโนโลยี คือการทำความเข้าใจในเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสาร การทำงาน รวมถึงการตัดสินใจต่อการยอมรับเทคโนโลยีและนำเข้ามาสู่การทำงานและการใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการรับรู้ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยี ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีในการนำเข้ามาทำงาน หรือนำเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงความตั้งใจต่อการใช้งานผ่านเทคโนโลยี โดยหากบุคคลสามารถยอมรับเทคโนโลยีต่อการทำงาน ก็จะสามารถปฏิบัติงานภายในองค์กรได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพต่อการทำงานที่มากขึ้น และช่วยประหยัดเวลาต่อการทำงานต่อชิ้นได้ลดลง ช่วยให้ทำงานได้เพิ่มมากขึ้น โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบที่มีการใช้ศึกษาและเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้มากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ประโยชน์ 2) ด้านการรับรู้การใช้งานง่าย 3) ด้านความตั้งใจใช้งานและความไว้วางใจ และ 4) ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน (Harborth & Pape, 2020; Lew et al., 2020; Momani, 2020; Nadlifatin et al., 2020; Racero et al., 2020; Sohn & Kwon, 2020; Zaineldeen et al., 2020)

3. การยอมรับนวัตกรรม

การยอมรับนวัตกรรมเป็นกระบวนการพิจารณาในต่อความต้องการพัฒนาตัวบุคคล เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ สามารถรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้สอยเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การนำสิ่งของที่มีอยู่มาสร้างให้เกิดนวัตกรรมในการทำงานที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพสูงสุด โดยก่อนการเกิดการยอมรับนวัตกรรม บุคคลย่อมต้องมีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ในการทำงานให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เกิดการทำงานอย่างไม่ต้องมีความพยายามในการศึกษาหรือใช้เวลาในการเรียนรู้มากมาย เมื่อบุคคลตระหนักได้ถึงความง่ายต่อการใช้งาน และ การรับรู้ประโยชน์จากการนำเทคโนโลยีเข้ามาทำงาน ก็จะนำไปสู่การยอมรับนวัตกรรมนำไปสู่การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพในท้ายที่สุดองค์ประกอบของการยอมรับนวัตกรรม มีนักวิจัยหลากหลายท่านกล่าวถึงองค์ประกอบของการยอมรับนวัตกรรมไว้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ แต่ Sofwan et al., (2021) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่แตกต่างออกไปอีก 5 องค์ประกอบ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบที่มีการใช้ศึกษาและเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้มากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตื่นตัวหรือการรับทราบ 2) ด้านความสนใจ 3) ด้านประเมิน 4) ด้านทดลอง และ 5) ด้านยอมรับและปฏิบัติ (Yuen et al., 2021; Min et al., 2021; Costa et al., 2021; Yuen et al., 2020; Taherdoost., 2018)

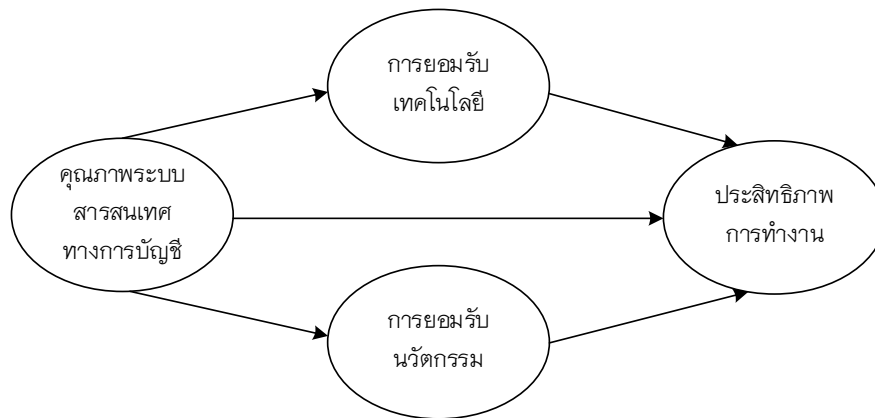
4. ประสิทธิภาพการทำงาน

ประสิทธิภาพการทำงาน คือผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานในตัวบุคลากรภายในองค์กรให้แล้วเสร็จตามกำหนด โดยสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่น้อยที่สุด แต่สามารถทำงานได้เร็ว และเกิดชิ้นงานมากที่สุด โดยประสิทธิภาพการทำงานจะเกิดขึ้นได้ต้องมาจากความสามารถและทักษะในการกระทำของบุคลากรที่ผ่านประสบการณ์การทำงานมาอย่างยาวนานจนเป็นความชำนาญ ซึ่งบุคลากรเหล่านี้จะส่งเสริมให้องค์กรสามารถ

ดำเนินงานต่อไปได้อย่างรวดเร็วและเติบโตอย่างยั่งยืน จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงาน ได้มีนักวิจัยหลากหลายท่านได้ให้องค์ประกอบไว้มากมาย โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบที่มีการใช้ศึกษาและเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้มากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของงาน 2) ด้านปริมาณงาน 3) ด้านเวลา และ 4) ด้านค่าใช้จ่าย (Da Cruz Carvalho et al., 2020; Shahzad, 2019; Peterson and Plowman, 1953)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “การยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม” โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุป และสร้างเป็นกรอบแนวความคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “การยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือบุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม จำนวน 403 คน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม, 2564) กลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม จำนวน 200 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Hair et al., (2017) ที่ได้แนะนำว่าตัวอย่างควรมีขนาดตั้งแต่ 200 ตัวอย่างขึ้นไป สำหรับกรณีที่โมเดลไม่ซับซ้อนมากต่อการวิจัย และได้ดำเนินการสุ่มอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่ม

ตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2-5 เป็นแบบสอบถามการประเมินคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และประสิทธิภาพการทำงาน ในแต่ละส่วนจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม 2566

2) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล คือบุคลากรทางการบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม ด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงาน ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปรโดยค่าคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1981)

3) สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Smart PLS 3 (Hair et al., 2019)

ผลการวิจัย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมจำนวน 200 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 69.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 23-40 ปี ร้อยละ 48.00 มีสถานะเป็นโสด ร้อยละ 50.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 18,000 บาท ร้อยละ 30.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าถึง

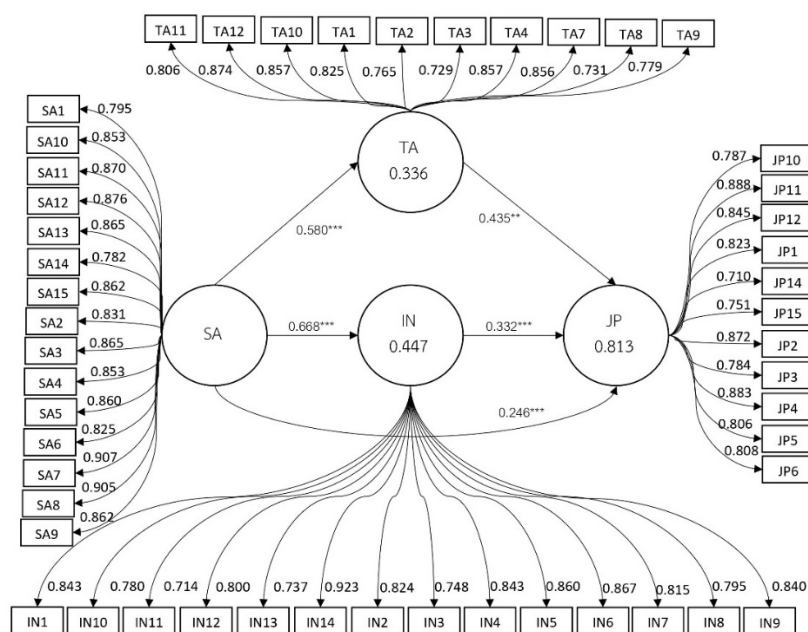
ร้อยละ 75.00 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานเป็นพนักงานปฏิบัติการ ร้อยละ 80 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 72.00

ผลการวิเคราะห์ระดับของระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงาน โดยรวม

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับตัวแปรในภาพรวม	$\bar{x}$	SD	แปลผล
คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี	4.05	.743	มาก
การยอมรับเทคโนโลยี	4.08	.600	มาก
การยอมรับนวัตกรรม	3.96	.628	มาก
ประสิทธิภาพการทำงาน	4.14	.529	มาก

ผลการวิเคราะห์ระดับของตัวแบบสมการโครงสร้าง การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่มีต่อการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม และผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลการวิเคราะห์แสดงดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 เส้นทางการความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากรูปที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (JP) พบว่า คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี (SA) การยอมรับเทคโนโลยี (TA) และการยอมรับนวัตกรรม (IN) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการทำงาน (JP) มีค่าเท่ากับ 0.246**, 0.435*** และ 0.332*** ตามลำดับ โดยที่คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี (SA) ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (JP) มีค่าเท่ากับ 0.474***

2) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อการยอมรับเทคโนโลยี (TA) พบว่า คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี (SA) มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยี (TA) มีค่าเท่ากับ 0.668***

3) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อการยอมรับนวัตกรรม (IN) พบว่า คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี (SA) มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับนวัตกรรม (IN) มีค่าเท่ากับ 0.580 ***

โดยผู้วิจัยได้สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน (JP) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน

ตัวแปร (LV)	ค่าความผันแปร (R ²)	อิทธิพล (Effect)	SA	TA	IN
ประสิทธิภาพการทำงาน (JP)	0.81333	DE	0.246***	0.435**	0.332***
		IE	0.474	0.000	0.000
		TE	0.720	0.435	0.332
การยอมรับเทคโนโลยี (TA)	0.336	DE	0.580***	NA	0.000
		IE	0.000	NA	0.000
		TE	0.580	NA	0.000
การยอมรับนวัตกรรม (IN)	0.447	DE	0.668***	NA	0.000
		IE	0.000	NA	0.000
		TE	0.668	NA	0.000

หมายเหตุ: De=Direct Effect, IE=Indirect Effect, TE=Total Effect, N/A=Not Applicable

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 ปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	0.580***	25.026	สนับสนุน
H2 ปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	0.668***	62.750	สนับสนุน
H3 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	0.435**	1.687	สนับสนุน
H4 ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	0.332***	25.108	สนับสนุน
H5 ปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	0.246***	9.274	สนับสนุน

หมายเหตุ: * หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ ค่า $t \geq 1.65$

** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$

*** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยจะเป็นการศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางระหว่างคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสรุปสมมติฐานการวิจัยดังตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม โดยมีค่า $t\text{-test}$ เท่ากับ 25.026, 62.750 และ 9.274 ส่วนปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัด

นครปฐมโดยมีค่า t -test เท่ากับ 1.687 และปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม โดยมีค่า t -test เท่ากับ 25.108

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งเป็นตัวแปรที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรคั่นกลางจะอธิบายอิทธิพลทางอ้อม ผลที่ได้จะปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง (Mediation Effect)

สมมติฐานการวิจัย	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H5 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีในฐานะตัวแปรคั่นกลาง ที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี สู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	0.2504	0.0476	0.1641	0.3482
H6 ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลาง ที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี สู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม	.2090	0.0475	0.1114	0.2988

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง พบว่า (1) การยอมรับเทคโนโลยีในฐานะตัวแปรคั่นกลาง ที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCL) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่าอิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) เท่ากับ 0.1641 และขอบเขตบน (Boot ULCL) เท่ากับ 0.3482 และ (2) การยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCL) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่าอิทธิพลของการยอมรับนวัตกรรมในฐานะ ตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) เท่ากับ 0.1114 และขอบเขตบน (Boot ULCL) เท่ากับ 0.2988

อภิปรายผลการวิจัย

คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงาน พบข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุน พบว่า คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถนำระบบสารสนเทศที่มาใช้ตัดสินใจเพื่อดำเนินงานด้านนโยบายองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

ซึ่งสอดคล้องของงานวิจัยของ Thuan et al., (2022) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดการใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ผลการวิจัย พบว่าผู้นำในธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศเวียดนามมีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีและการใช้ทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมทำให้พนักงานที่สามารถใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ดีมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ในขณะที่ Julianto and Yasa (2019) ได้ศึกษาการวิเคราะห์แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี พบว่าพนักงานที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อออกสินเชื่อนั้นมีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีในด้านการรับรู้การใช้ประโยชน์และการรับรู้การใช้งานง่ายต่อการพิจารณาสินเชื่อและการยอมรับนวัตกรรมต่อการใช้อุปกรณ์สารสนเทศทางการบัญชีทำให้ลดขั้นตอนในการทำงานและการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ Sari et al., (2016) ได้ศึกษาผลกระทบของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีคุณภาพของรัฐบาลอินโดนีเซีย พบว่าอิทธิพลของคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีต่อการทำงานการยอมรับนวัตกรรมในการทำงานทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานออกมาได้ดียิ่งขึ้น

การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน ข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุน พบว่า ยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน การที่บุคลากรยอมรับในระบบการทำงานทำให้มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานควบคู่กับนวัตกรรมทำให้เห็นถึงข้อดีต่าง ๆ ในการนำมาใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐริกาญจน์ เขียวรพันธ์ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี กรณีศึกษา ธุรกิจจอสั่งหาทรัพยากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าปัจจัยการยอมรับระบบสารสนเทศทางการบัญชี ด้านการรับรู้ประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานระบบสารสนเทศทางการบัญชี ด้านการยอมรับนวัตกรรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนบุคลากรในองค์กรใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี และมีการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชี ตลอดเวลา พร้อมส่งเสริมความรู้ในการใช้งานเพื่อให้พนักงานเกิดความเข้าใจ อันจะส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ Meiryani et al., (2021) ได้ศึกษา การวิเคราะห์แนวทางแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีต่อคุณภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชี พบว่าพนักงานภายในธนาคาร PT Amar ในอินโดนีเซีย ที่มีการยอมรับเทคโนโลยีผ่านการรับรู้ประโยชน์และการใช้งานง่าย จะมีความสนใจต่อการใช้ระบบคุณภาพข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าการยอมรับเทคโนโลยีในด้านการรับรู้การใช้งานง่าย และการรับรู้ความสะดวกในการใช้งาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น

การยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุน พบว่าการยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยบุคลากรยอมรับระบบการทำงานขององค์กรที่ได้คัดเลือกนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานทำให้มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานควบคู่กับนวัตกรรมทำให้เห็นถึงข้อดีต่าง ๆ ในการนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและมีความเต็มใจ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรนันท์ รัตนบุรี (2560) ได้ศึกษา การยอมรับนวัตกรรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบว่า ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมระบบสารสนเทศ และปัจจัยประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา นอกจากนี้ พรศรี สีสัพฒนวงศ์ และ ทิพวรรณ ปิ่นวนิชย์กุล (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีศึกษา ยานยนต์ไฟฟ้า ประเภทยานยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รย.1) พบว่าปัจจัยความตั้งใจที่จะใช้งานมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม และเทคโนโลยี การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับและการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจที่จะใช้งาน ขณะที่ปัจจัยการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ ส่วนปัจจัยการรับรู้ถึงความเสี่ยงมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความตั้งใจที่จะใช้งาน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการยอมรับเทคโนโลยี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในครั้งนี้ คือการนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีและนวัตกรรมมาใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ด้านการบัญชีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น ก่อนการนำระบบสารสนเทศและนวัตกรรมมาใช้ให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพขององค์กรต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรได้อย่างยั่งยืน

สรุป

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม ผลจากการวิจัย พบว่า คุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี การยอมรับเทคโนโลยี และการยอมรับนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยเป็นการศึกษาการบริหารองค์กรภาครัฐงานวิจัยนี้อาจมีประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ โดยเฉพาะการนำนวัตกรรม มาใช้ในการพัฒนาให้สินค้าหรือบริการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยังสามารถสร้างคุณค่าให้องค์กรหรือสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาข้อมูลคุณภาพพระบารมีทางเทคโนโลยี พบว่าคุณภาพพระบารมีทางเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงาน คือการตัดสินใจใช้ระบบสารสนเทศในการทำงานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบุคลากรและองค์กร ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถนำระบบสารสนเทศที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานด้านนโยบายองค์กรเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

จากผลการศึกษาข้อมูลการยอมรับเทคโนโลยี พบว่าการที่บุคลากรยอมรับในระบบการทำงานขององค์กรที่ได้คัดเลือกนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานทำให้มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานควบคู่กับนวัตกรรมทำให้เห็นถึงข้อดีต่าง ๆ ในการนำมาใช้งาน และมีความเต็มใจต่อการปฏิบัติงานส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น

จากผลการศึกษาข้อมูลการยอมรับนวัตกรรม การที่องค์กรที่ได้คัดเลือกนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานโดยบุคลากรต้องมีการยอมรับนวัตกรรมในระบบการทำงานด้วยความเต็มใจเห็นถึงข้อดีต่าง ๆ ต่อการนำมาใช้งาน นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

จากผลการศึกษาข้อมูลประสิทธิภาพการทำงาน เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรและด้านงบประมาณ โดยการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานโดยผู้ใช้จะต้องรับรู้ความง่าย และประโยชน์ของการนำมาใช้โดยกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อให้ผลงานออกมามีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ ตลอดจนเป็นการลดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงานด้านบัญชี ทำให้เกิดความเที่ยงตรง ความรวดเร็วในการใช้ข้อมูล และข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมในฐานะตัวแปรต้นกลางระหว่างคุณภาพพระบารมีทางเทคโนโลยีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม โดยในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมเท่านั้น ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำไปต่อยอดเพื่อทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ หรือองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการสำรวจโดยอาศัยเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถาม ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ที่เป็นข้อคำถามแบบเปิดกว้าง เพื่อให้ผลที่ได้เกิดมีความหลากหลาย และนำมาพัฒนาการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฏฐิกาญจน์ เขียววรรณนท์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี กรณีศึกษา ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พรศรี สีลาพัฒน์วงศ์ และทิพวรรณ ปิ่นวนิชย์กุล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีศึกษายานยนต์ไฟฟ้า ประเภทยานยนต์ส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รย.1). *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.*, 42(2), 131-144.
- พัชรนันท์ รัตนบุรี. (2560). *การยอมรับนวัตกรรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เพ็ญพักตร์ สว่าง, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และสุดาวรรณ สมใจ. (2565). ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลดอนตูม จังหวัดนครปฐม. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 12(1), 44-56.
- วันอามีนา บอสตัน อลี และสุมนา อาภาโรจน์กิจ. (2562). ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับใช้เทคโนโลยีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการในโครงการ WOW สงขลา. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 36(2), 60-82.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม. (2656). *ข้อมูลการปกครอง*, สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565, จาก https://www.ect.go.th/nakhonpathom/ewt_news.php?nid=43&filename=index.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม. (2559). *ข้อมูลพนักงาน อบท. ประจำปี 2560*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.ect.go.th/nakhonpathom>.
- อรจันทร์ ศิริโชติ. (2564). การยอมรับเทคโนโลยีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2), 1-15.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Carolina, Y. et al. (2020). Internal control, AIS quality and accounting information quality: empirical evidence from higher education in west java-indonesia. In *Proceedings of the 3^d International Conference on Big Data Technologies*, 207-211.
- Costa, L., Teixeira, A. & Brochado, A. (2021). Determinants of consumers' frugal innovation acceptance in a developed country. *Young Consumers*, 22(2), 185-201.
- Da Cruz Carvalho, A., Riana, I. G. & Soares, A. D. C. (2020). Motivation on job satisfaction and employee performance. *International research journal of management. IT and Social Sciences*, 7(5), 13-23.
- Hair, J. F. Jr. et al. (2006). *Multivariate Data Analysis*, (6th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

- Hair, J. F. et al. (2019). When to use and how to report the results of PLS–SEM. *European business review*, 31(1), 2–24.
- Huynh, Q. (2021). The effect of organizational culture on quality of accounting information: mediating the role of accounting information system. *Accounting*, 7(7), 1689–1694.
- Julianto, I. P. & Yasa, I. N. P. (2019). The analysis of technology acceptance model (TAM) on the use of accounting information system. In *Proceedings of the International Conference on Tourism, Economics, Accounting, Management, and Social Science (TEAMS 2018)*, 276–280.
- Lew, S. et al. (2020). The disruptive mobile wallet in the hospitality industry: An extended mobile technology acceptance model. *Technology in Society*, 63, 101430.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5–53.
- Meiryani, M. et al. (2021). Analysis of technology acceptance model (TAM) approach to the quality of accounting information systems. In *Proceedings of the 9th International Conference on Computer and Communications Management*, 37–45.
- Min, S., So, K. K. F. & Jeong, M. (2021). Consumer adoption of the Uber mobile application: Insights from diffusion of innovation theory and technology acceptance model. *Future of Tourism Marketing*, 2–15.
- Momani, A. M. & Jamous, M. (2017). The evolution of technology acceptance theories. *International Journal of Contemporary Computer Research*, 1(1), 51–58.
- Nadlifatin, R. et al. (2020). The measurement of university students' intention to use blended learning system through technology acceptance model (TAM) and theory of planned behavior (TPB) at developed and developing regions: Lessons learned from Taiwan and Indonesia. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 15(9), 219–230.
- Peterson, E. & Plowman, E. G. (1953). *Business Organization and Management*, Homewood. Illinois: Richard D. Irwin.
- Racero, F. J., Bueno, S. & Gallego, M. D. (2020). Predicting students' behavioral intention to use open-source software: A combined view of the technology acceptance model and self-determination theory. *Applied Sciences*, 10(8), 2711.
- Sari, N. Z. M., Se, M. & Purwanegara, H. D. (2016). The effect of quality accounting information system in Indonesian government (BUMD at Bandung area). *Research Journal of Finance and Accounting*, 7(2), 188–196.
- Shahzad, K. et al. (2019). Unpacking the relationship between high-performance work systems and innovation performance in SMEs. *Personnel Review*, 48(4), 977–1000.

- Sohn, K. & Kwon, O. (2020). Technology acceptance theories and factors influencing artificial Intelligence-based intelligent products. *Telematics and Informatics*, 47, 101324.
- Souza, L. A. & Da Silva MJPBM, F. T. (2017). The acceptance of information technology by the accounting area. *Sistemas and Gestao*, 12(4), 516–524.
- Thuan, L. D. & Huong, T. T. T. (2019). Organizational factors and quality of accounting information system in Vietnam. *Global Journal AI-Thaqafah*, 9(1), 49–58.
- Thuan, P. Q. et al. (2022). The determinants of the usage of accounting information systems toward operational efficiency in industrial revolution 4.0: evidence from an emerging economy. *Economies*, 10(4), 83–101.
- Yuen, K. F. et al. (2021). Factors influencing autonomous vehicle adoption: An application of the technology acceptance model and innovation diffusion theory. *Technology Analysis & Strategic Management*, 33(5), 505–519.
- Yuen, K. F. et al. (2020). The determinants of public acceptance of autonomous vehicles: An innovation diffusion perspective. *Journal of Cleaner Production*, 270, 121904.
- Zaineldeen, S. et al. (2020). Technology acceptance model' concepts, contribution, limitation, and adoption in education. *Universal Journal of Educational Research*, 8(11), 5061–5071.

**แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2**
**The Guidelines for Information System Development for School Administration
under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2**

อัญชลี ศรีจันทร์¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Anchalee Srichan¹ and Somjai Suebsor²

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2}

E-mail: ¹vittalee12@gmail.com; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Retrieved December 31, 2022; **Revised** June 2, 2023; **Accepted** June 2, 2023

DOI: 10.14456/jappm.2023.21

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงาน 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดกระบวนการและขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศใน 4 งาน ของโรงเรียน พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 281 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางเครซีมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดโรงเรียนและสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการจักระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด แนวทางดังกล่าวควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมตรวจสอบและประมวลผล โดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลให้มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน รวมถึงควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษา สามารถนำไปใช้วางแผนและพัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ; การบริหารงานโรงเรียน; แนวทางการพัฒนาการจักระบบสารสนเทศในโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were (1) to explore the information systems for school administration, (2) to compare the information systems for school administration, and (3) to propose the guidelines for the information system development for school administration. This study employed a quantitative research methodology and used concepts of the processes and steps of information system in 4 departments of schools. The scope of research was the schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample size determination was according to Krejcie and Morgan Tables. The 281 samples were school administrators and teachers under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 through the stratified random sampling classified by school size and simple random sampling. The research data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The major findings were as follows:

1. On the information systems for school administration under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 aspect, it was at the high level.

2. On the comparison of the information systems for school administration under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 classified by educational level and school size aspect, it had significant differences at the statistical level of .05.

3. On the guidelines for the information system development for school administration aspect, it was at the highest level. It showed that the practical direction should be determined to collect, audit, and process by using information technology to analyze and conclude the data explicitly and up-to-date, and the information should be taken for school administration systematically.

The knowledge from this research is beneficial for school administrators and educational agencies to plan and develop educational innovation and technology usage more efficiently.

Keywords: Information System; School Administration; Guidelines for Information System Development
For School Administration

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการทางการศึกษามีจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม เพื่อยกระดับของสังคมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งช่วยในเรื่องของการวางแผนและการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งนำไปสู่การผสมผสานความคิด ค่านิยม ตลอดจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้วยการนำเอาความรู้และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการพัฒนาประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตามผู้บริหารจะต้องใช้สารสนเทศซึ่งเป็นทรัพยากร ที่มีคุณค่ามากในการตัดสินใจเพื่อใช้ในการบริหารงาน การวางแผนและควบคุม สารสนเทศ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยชี้แนะแนวทางที่ผู้บริหารจะเลือกดำเนินการเพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันและมีอำนาจในการจัดการศึกษาทำให้พัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ตลอดจนพื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์ และเครื่องอุปกรณ์เสริมในการสอน มีทักษะและเจตคติสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระบบข้อมูลสารสนเทศจึงกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากสำหรับใช้ในการวางแผน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความรู้ ข้อมูล สารสนเทศ ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์ การมีระบบสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดและสร้างทางเลือกใหม่ ๆ (สำนักเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2547) การจัดสารสนเทศของสถานศึกษา สรุปได้ว่า เป็นสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการบริหารงานและประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการประเมินจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมิน สถานศึกษา ก็พร้อมที่จะนำสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุก ๆ ด้าน ซึ่งความสำคัญของระบบสารสนเทศที่มีต่อการบริหารงานองค์กรนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) การบริหารงานตามภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศต่าง ๆ ในการตัดสินใจดำเนินงานทุกเรื่อง สารสนเทศจะเป็นเครื่องช่วยตรวจสอบสภาพการทำงานแต่ละขั้นตอน รวมทั้งช่วยปรับ ทิศทางและแนวทางการตัดสินใจในการบริหาร ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและสร้างทางเลือก ใหม่ ๆ อีกด้วย การมีข้อมูลที่มีคุณภาพจะทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำระบบสารสนเทศในสถานศึกษา จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรในองค์กรทุกคน มีข้อมูลในการประกอบการพัฒนาสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารทั้งในระดับสูง และระดับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าระดับสายชั้นมีความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศประกอบการวางแผนการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ใช้ระบบสารสนเทศซึ่งหมายถึงทุกคนไม่เฉพาะแต่ผู้บริหารเท่านั้น

ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงผลการปฏิบัติงานย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเอง ตลอดจน ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น สามารถนำมาวิเคราะห์ปัญหาและนำมาปรับปรุงพัฒนางานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสามารถศึกษาการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน ชี้แนะ หรือช่วยแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ระบบสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนในทั้ง 4 งาน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านงานงบประมาณ และด้านงานบริหารทั่วไป ซึ่งผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดระบบสารสนเทศขององค์การเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน ซึ่งการจัดระบบสารสนเทศนั้นควรให้ความสำคัญทั้งระบบตั้งแต่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการนำข้อมูลไปใช้

บทความวิจัยนี้นำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพราะถ้าสามารถพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาให้มีรูปแบบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง ย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศของโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้คณะครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร และตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคมได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นในการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543) ได้ให้ความสำคัญของระบบสารสนเทศ พอสรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศ เป็นระบบที่ผู้บริหารระดับสูงสามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการอำนวยความสะดวกรวดเร็วในการบริหาร และสนับสนุนการตัดสินใจ โดยให้ข้อมูลที่ทันกับความต้องการเพื่อใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ ตลอดจนจนถึงการวางแผนกลยุทธ์หน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2542) ให้ความสำคัญของระบบสารสนเทศ ว่า สถานศึกษามีระบบสารสนเทศที่ประกอบด้วยสารสนเทศที่สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน ครอบคลุมตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดทั้งด้านผลผลิต กระบวนการและปัจจัย ตลอดจน สารสนเทศด้านบริบทของสถานศึกษาย่อมส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพได้มาตรฐานที่กำหนด อันจะนำไปสู่การรับรองคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา หากระบบสารสนเทศของสถานศึกษามีสารสนเทศที่แสดงถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ย่อมสามารถตอบคำถามได้ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ และตอบได้ว่าบรรลุมาตรฐานคุณภาพการศึกษามาตรฐานใด ส่วนนี้จะเป็นผลผลิตของระบบสารสนเทศที่เกินกว่าสารสนเทศพื้นฐานระบบเดิม

เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ (2544) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ เป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากจะใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน และประกอบการตัดสินใจแล้วยังสามารถ เป็นเครื่องชี้้นำในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

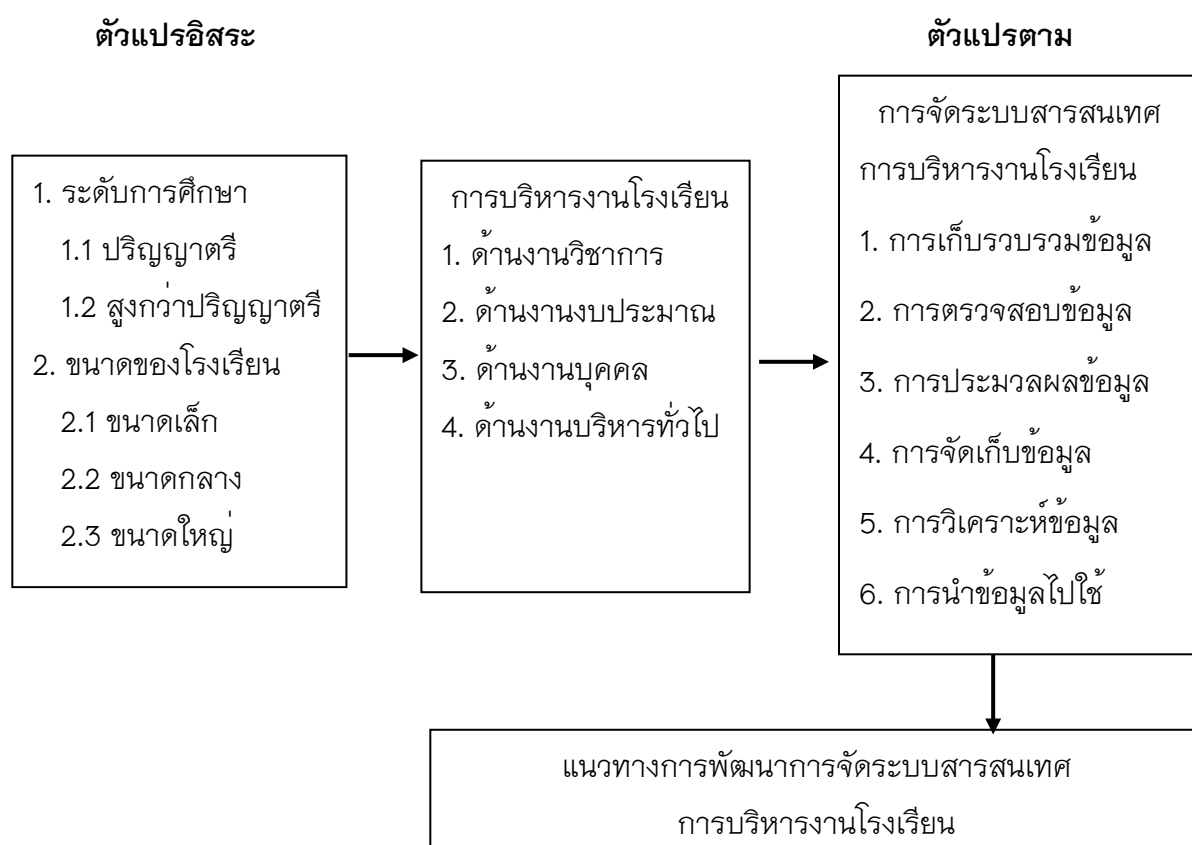
สมทรง หนองนา (2550) กล่าวว่า สารสนเทศมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ คุณภาพของการตัดสินใจขึ้นอยู่กับคุณภาพของสารสนเทศ ความสำคัญของข้อมูล และสารสนเทศต่อการบริหารการศึกษา

London & Loudon (1994) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบสารสนเทศเพื่อ การบริหาร หมายถึง ระบบที่มีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาไว้ในระบบจากนั้น ก็เผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประกอบการวางแผนการตัดสินใจการติดต่อ ประสานงานการควบคุมการวิเคราะห์การศึกษา

จากแนวคิดข้างต้นพอสรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาหรือรัฐธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กรและในขณะเดียวกันนั้น ระบบข้อมูลสารสนเทศยังมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ในการตัดสินใจ การวางแผนเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ทันต่อเหตุการณ์ ทันเวลา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือ ช่วยในการวิเคราะห์ สาเหตุ ปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน สามารถนำมาปรับปรุง ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศ ใน 4 งานของโรงเรียน ได้แก่ งานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ผ่านกระบวนการจัดระบบของไพโรจน์ คชชา (2540) ซึ่งได้สรุปกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียนไว้ 6 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 1,056 คน (ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียน จำนวน 281 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป ด้านละ 6 ข้อ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 281 ฉบับ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างและขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 281 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืน ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ในการตอบ
2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย
4. เปรียบเทียบความคิดเห็นการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และหาผลการทดสอบพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น		ระดับการดำเนินการ
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านงานวิชาการ	4.05	0.79	มาก
2. ด้านงานงบประมาณ	3.91	0.88	มาก
3. ด้านงานบุคคล	3.94	0.83	มาก
4. ด้านงานบริหารทั่วไป	4.00	0.81	มาก
สรุปภาพรวม	3.97	0.82	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านงานวิชาการ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานบุคคล และด้านงานงบประมาณ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

การจัดระบบสารสนเทศ งานโรงเรียน	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig (2-tailed)
	n = 219		n =62			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D		
1. ด้านงานวิชาการ	4.00	0.74	4.25	0.67	-2.39	0.02*
2. ด้านงานงบประมาณ	3.82	0.84	4.22	0.71	-3.34	0.01*
3. ด้านงานบุคคล	3.88	0.80	4.17	0.71	-2.58	0.01*
4. ด้านงานบริหารทั่วไป	3.95	0.76	4.19	0.74	-2.22	0.03*
สรุปภาพรวม	3.91	0.79	4.21	0.71	-2.38	0.02*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-test พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน ด้านงาน

วิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การจัดระบบสารสนเทศ การบริหารงานโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	ผลรวม กำลังสอง (SS)	องศาแห่ง อิสระ (df)	ผลรวม กำลังสอง เฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. ด้านงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	22.85	2	12.43	20.80	0.00*
	ภายในกลุ่ม	151.82	278	0.54		
	รวม	174.67	280			
2. ด้านงานงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	34.32	2	17.11	25.58	0.00*
	ภายในกลุ่ม	185.98	278	0.66		
	รวม	220.30	280			
3. ด้านงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	25.94	2	13.09	21.31	0.00*
	ภายในกลุ่ม	171.33	278	0.61		
	รวม	197.27	280			
4. ด้านงานบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	24.95	2	12.64	19.77	0.00*
	ภายในกลุ่ม	165.62	278	0.57		
	รวม	190.57	280			
สรุปภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	27.02	2	1.37	3.28	0.00*
	ภายในกลุ่ม	168.69	278	0.42		
	รวม	195.71	280			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ขนาดโรงเรียนแตกต่างกันความคิดเห็นในการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

แนวทางการพัฒนา การจัดระบบสารสนเทศงานโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น		ระดับความ เหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านงานวิชาการ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ด้านงานงบประมาณ	4.96	0.01	มากที่สุด
3. ด้านงานบุคคล	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านงานบริหารงานทั่วไป	4.95	0.08	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.98	0.02	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านงานบริหารทั่วไป และด้านงานงบประมาณ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีระดับการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ ด้านงานงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเห็นความสำคัญของการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการมากขึ้น เนื่องจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในด้านการบริหารงานของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ไกรสุริยวงศ์ (2551) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

1. การเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยมาแล้ว จึงอาจมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนมากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับศิริโรจน์ ไกรสุริยวงศ์ (2551) ความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี

2. การเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียนมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีความพร้อมในด้านบุคลากรและเทคโนโลยีมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล ซองผม (2554) พบว่า สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด แนวทางดังกล่าวควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวม ตรวจสอบและประมวลผล โดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลให้มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน รวมถึงควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน การมีระบบสารสนเทศของทุกงานในโรงเรียนที่ดี ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดและกระบวนการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน เพราะการบริหารงานตามภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่กำหนดไว้ได้ จำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศต่าง ๆ ในการตัดสินใจดำเนินการทุกเรื่อง สารสนเทศจะเป็นเครื่องช่วยตรวจสอบสภาพการทำงานแต่ละขั้นตอน รวมทั้งช่วยปรับทิศทางและแนวทางการตัดสินใจในการบริหาร นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและสร้างทางเลือกใหม่ ๆ อีกด้วย

ภาพที่ 2 แนวทางการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน

จากภาพที่ 2 การจัดการระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน ทั้ง 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปนั้น ต้องใช้กระบวนการและขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศทั้ง 6 ด้าน โดยสามารถอธิบายแนวทางการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนโดยสังเขป ได้ดังนี้

1) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของระบบสารสนเทศ ในด้านนี้จะมีการวางแผน กำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การทดสอบ การสำรวจหรือจดบันทึก โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ

2) ด้านการตรวจสอบข้อมูล เป็นขั้นตอนในการผลิตสารสนเทศ จัดทำขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รับการรวบรวมและบันทึกไว้อย่างถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ได้แก่ การตรวจสอบเพื่อค้นหาความผิดพลาด การตรวจสอบความเป็นไปได้ ความสมเหตุสมผล และความสัมพันธ์กันของข้อมูล สร้างความน่าเชื่อถือ ก่อนนำข้อมูลไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการประมวลผลข้อมูล เป็นขั้นตอนที่สำคัญของวิธีการดำเนินการกระทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ โดยเริ่มจากการเตรียมข้อมูล เก็บข้อมูลมาตรวจสอบ แยกประเภทของข้อมูล การบันทึกผล แล้วนำไปประมวลผล ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในรูปแบบที่มีความหมายมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้นด้วย

4) ด้านการจัดเก็บข้อมูล ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบจะต้องเก็บรักษาข้อมูล เพื่อการบริหารโดยเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายไว้ในสื่อต่าง ๆ การพัฒนาระบบงานและฐานข้อมูลให้มีระบบที่สะดวกต่อการเก็บและการค้นหาสามารถนำไปใช้ได้เมื่อต้องการ และมีการจัดเรียงหรือจัดเก็บตามลักษณะของงานและประเภทของข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้องสมบูรณ์ สะดวกและรวดเร็วต่อการนำมาใช้ประโยชน์

5) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการดำเนินการเพื่อสรุปความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริง ตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนที่จะนำเสนอรายงานและนำไปใช้ โดยจะเลือกนำเสนอข้อมูลได้อย่างหลากหลาย แต่ต้องให้มีความถูกต้อง ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น การแสดงเป็นสถิติเป็นตัวเลข คณิตศาสตร์ การใช้ภาษา สัญลักษณ์ แทนแนวคิด เป็นต้น

6) ด้านการนำข้อมูลไปใช้ เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการดำเนินงาน งานสารสนเทศหรือการเผยแพร่ให้กับผู้ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบรายงานหรือการนำเสนอแสดงบนจอภาพ โดยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรืออาจจัดเก็บเป็นแฟ้มเอกสารหรือแฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการบริหารงานทางด้านการศึกษาในทุก ๆ ด้าน การกำหนดผู้รับผิดชอบ การให้บริการข้อมูลสารสนเทศ การใช้งบประมาณ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน แต่ต้องคำนึงถึงระบบการค้นหาให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน การนำข้อมูลไปประมวลผลใหม่ เข้าใจง่าย น่าสนใจ และเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล

สรุป

ระบบสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 งานเป็นอย่างมาก ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน ซึ่งการจัดระบบสารสนเทศ นั้นควรให้ความสำคัญทั้งระบบตั้งแต่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ดังนั้นการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนให้มีรูปแบบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง ย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศของโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้คณะครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยผู้บริหารและครูผู้สอนควรนำแนวทางการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานในงานด้านต่าง ๆ ให้มีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจน มีข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน พร้อมกับการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการบริหารงานโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน จากผลการวิจัยผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) และควรกำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้ชัดเจน กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อที่โรงเรียนจะได้มีข้อมูลสารสนเทศของงานทุกฝ่าย นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ ที่สำคัญ คือ แนวทางในการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน โดยให้ความสำคัญของระบบการบริหารงานทั้ง 4 งานของโรงเรียน ผ่านการจัดระบบสารสนเทศทั้ง 6 ด้านอย่างชัดเจน ซึ่งสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนและบทบาท รวมถึงการพัฒนาแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ. (2544). *การจัดระบบสารสนเทศในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ไพโรจน์ คชชา. (2540). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: บุ๊คเซนเตอร์.
- ไพโรจน์ คชชา. (2544). *คู่มือเรียนรู้และการใช้งานระบบข้อมูลสารสนเทศบุคลากร*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริรัตน์ ไกรสุริยวงศ์ . (2551). *ความต้งของการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของครู โรงเรียนเอกชน (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- สมทรง หนองนาร. (2550). *การนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอหลานสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการประกันคุณภาพในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.
- หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา. (2542). *ระบบสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพศึกษาของสถานศึกษา เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษากกรมสามัญศึกษาเล่ม 3*. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.
- อุบล ชองผม. (2554). *สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- Loudon, K. C. & Loudon, J. P. (1994). *Management Information System: Organization and Technology*. New York: Macmillan.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารโดยใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Achievement and satisfaction in learning sign language for communication use
Active Learning process of students in the Department of Language and
Communication Faculty of Humanities and Social Sciences, 3rd,
Suan Dusit University

ภริมา วินิตาสติกุล¹ และ ชนินันท์ แยมขวัญยืน²

Parima vinitasatitkun¹ and Chaninun Yaemkwanyuen²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต¹

ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนรวม²

Faculty of Education, Suan Dusit University, Thailand¹

Disability Support Services, Thailand²

E-mail: ¹parima9451@gmail.com

Retrieved November 21, 2022; Revised January 31, 2023; Accepted February 6, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามือและการสื่อสารของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 36 คน โดยวิธีเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียน 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่าง (สถิติ t-test)

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารระหว่างและหลังการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามือและการสื่อสารของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีผลการเรียน

หลังเรียนสูงกว่าระหว่างเรียน สำหรับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Active Learning) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอน มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (นักศึกษาประเมินตนเองจากการเรียน) และด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ตามลำดับ

คำสำคัญ: การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ภาษามือเพื่อการสื่อสาร

Abstract

The purpose of this research were 1) To compare the learning achievement in sign language for communication subject of students in language and communication program 2) Satisfaction survey of students toward active learning Samples were the third year of students in language and communication program, faculty of human science and social science, Suan Dusit University. The instrument use to collect data include 1) Active learning lesson plan 2) Measurement test of learning achievement while studying and study ended 3) Observation form of students who study by active learning 4) Measurement test of students' satisfaction who study by active learning Statistics for research include average, standard deviation, and difference test (t-test).

The finding of this research found the learning achievement in sign language for communication subject by active learning while studying and study ended of the third year students in language and communication program, Faculty of human science and social science , Suan Dusit University found the learning achievement after end of learning is better than while learning. For the students' satisfaction level in study by active learning found the students' satisfaction toward active learning lesson plan design were most. Followed by were lecturer's attribute, learning activities, learning achievement (self evaluation of students from learning), and purpose of study respectively.

Keywords: Active Learning; Learning Achievement; Sign Language for Communication

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ทำให้มีความสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพื่อให้สามารถสื่อความหมายหรือแสดงการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด และความต้องการ หรือกล่าวได้ว่าภาษาเป็นรูปแบบของการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลหรือสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

ซึ่งภาษาสามารถใช้การแสดงออกได้หลากหลาย อาทิ การพูด การเขียน การแสดงออกทางสายตา ที่ใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการสื่อสาร แต่สำหรับการใช้ภาษามือเพื่อการสื่อสารนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นภาษาสำหรับคนหูหนวก ด้วยการใช้มือ สีหน้า และกิริยาท่าทางประกอบในการสื่อความหมายและถ่ายทอดอารมณ์แทนการพูด และในปัจจุบันภาษามือเพื่อการสื่อสารเป็นภาษาระหว่างคนหูหนวกด้วยกัน และระหว่างคนปกติกับคนหูหนวกในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Sign Language” หรือ “Manual Communication” สิริรัตน์ เพ็ชรปรี (2548) จึงกล่าวได้ว่าภาษามือทำให้บุคคลเหล่านั้นได้สามารถติดต่อสื่อสารและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไม่เกิดปัญหาใด

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม กล่าวคือ การให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษด้านต่าง ๆ อาทิ คนหูหนวก จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ อีกทั้งประเทศไทยสนับสนุนผู้บกพร่องต่าง ๆ ให้สามารถเรียนได้เต็มศักยภาพจึงทำให้คนหูหนวกมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารเปิดให้นักศึกษาได้เรียนรู้ภาษาที่หลากหลายเพื่อเตรียมเป็นบัณฑิตที่มีความสามารถทางภาษา ซึ่งภาษามือเบื้องต้นเพื่อการสื่อสาร (Introduction to Thai Sign Language for Communication) เป็นอีกภาษาที่นักศึกษาได้เรียน ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ความหมาย ความเป็นมา ประเภท และลักษณะที่แตกต่างของภาษามือ โครงสร้างพื้นฐานของภาษามือไทย และวัฒนธรรมของคนหูหนวก ตลอดจนฝึกปฏิบัติการใช้ภาษามือในการสื่อสารเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผู้สอนซึ่งเป็นคณะดำเนินการวิจัยยังให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ภาษามือในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามถึงแม้จะเน้นการฝึกปฏิบัติก็ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาการใช้ภาษามือในการสื่อสารนักศึกษาจะเรียนรู้คำศัพท์และการสื่อสารเฉพาะที่เรียนเท่านั้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด การที่ออกแบบให้นักศึกษาได้มีกิจกรรมร่วมกับชุมชนของคนหูหนวก เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาประเด็นที่ตนเองสนใจด้วยตัวเองเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการสื่อสารด้วยภาษามือ โดยศึกษากับกลุ่มคนผู้ใช้ภาษามือในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นคนหูหนวกหรือล่ามภาษามือนับว่านักศึกษาได้ฝึกใช้ภาษามือเบื้องต้นในการสื่อสารกับเจ้าของภาษา ทั้งนี้จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า การสื่อสารด้วยภาษามือยังมีปัญหาเรื่องการใช้คำศัพท์ หรือมีหลายคำที่ไม่มีคำศัพท์ที่สื่อโดยตรง โดยจะเป็นการใช้ภาษามือที่เป็นคำข้างเคียงมาอธิบายความหมาย ซึ่งต้องใช้เวลามากและใช้พลังงานในการสื่อสารสูง

การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ในวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารผู้วิจัยคาดว่าหากนักศึกษาได้มีการลงมือปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในการสร้างคำศัพท์ภาษามือเพื่อการสื่อสารจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ในการเชื่อมโยงความรู้และสร้างความรู้กับตนเอง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้การสอนแบบ Active Learning นักศึกษาได้พัฒนาทักษะความคิด มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จากการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าการเรียนแบบบรรยาย (Passive) ซึ่งการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาผู้เรียนควรคิดเป็น ทำเป็น พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ทำให้หลากหลาย

สถาบันการศึกษาทุกระดับนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนผ่านการปฏิบัติมาใช้ ดังเช่น สุภา วัชรสุขุม และคณะ (2560) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกวิชาสูงกว่าก่อนเรียน ตลอดจนส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนแบบใหม่ ทั้งด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านกระบวนการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ มานพ จิตมั่น (2562) พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โรงเรียนเทศบาลท่าตูม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อครูที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอน

ดังนั้น การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้โดยการเข้าร่วมสำรวจสภาพปัญหาความต้องการ พร้อมร่วมออกแบบชุดคำศัพท์ทางด้านคหกรรมศาสตร์จากชุมชนคนहुหนวก เนื่องจากคำศัพท์ภาษามือเกี่ยวกับด้านคหกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่มีคำศัพท์ที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ตลอดจนคหกรรมศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น งานบ้าน การเรือน การประกอบอาหาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning แก่นักศึกษาเพื่อเป็นการฝึกให้นักศึกษามีความคิดที่เป็นขั้นตอน อีกทั้งได้เข้าใจสภาพปัญหา จากการสังเกตเก็บข้อมูล และมีส่วนร่วมในการใช้คำศัพท์ภาษามือด้านคหกรรมศาสตร์จากชุมชน อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษามือ รวบรวมคลังคำศัพท์ทางด้านคหกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารระหว่างและหลังการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามือและการสื่อสารของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning)

การทบทวนวรรณกรรม

ภาษามือ เป็นภาษาแม่ของคนบกพร่องทางการได้ยินที่ใช้การรับรู้ภาษาผ่านการมองเห็นเป็นช่องทางในการสื่อสารที่สำคัญ เนื่องจากระบบไวยากรณ์ภาษามือประกอบไปด้วย ท่ามือ ทิศทาง ตำแหน่ง การเคลื่อนไหว และสีหน้า ในปี 1960 การศึกษาระบบไวยากรณ์ภาษามือของสโตเกีย (Stokoe, 1960) ที่ตีพิมพ์เป็นบทความชื่อ “Sign Language Structure: An outline of the Visual Communication Systems of the American Sign Language on Linguistic principle” องค์ประกอบภาษามือแตกต่างจากการใช้อวัจนภาษา (Non – verbal) ในภาษาพูดของผู้ที่มีการได้ยินทั่วไปที่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจนระหว่างวัจนภาษาและอวัจนภาษา ซึ่งผู้ที่มีการได้ยินทั่วไปที่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน

ระหว่างวจนภาษาและอวจนภาษา แต่สำหรับภาษามือ อวจนภาษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบไวยากรณ์ภาษา มือที่ไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ เช่น การแสดงสีหน้า (facial expressions) ท่าทาง (gestures) หรือ ภาษากาย (body language) (Woodward,1996)

ภาษามือในประเทศไทย มีความหลากหลายเช่นเดียวกับภาษาพูด มีการใช้ที่แตกต่างกันออกไป ตามบริบทของผู้ใช้ภาษาและภาษามือไทยไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น ภาษามือยังเป็นส่วนที่แสดงการยอมรับการมีวัฒนธรรมร่วมกันของผู้บกพร่องทางการได้ยินอีกด้วย ดังเช่น วัฒนธรรมและการแสดงตัวตนในสังคม สิทธิความเท่าเทียม เป็นต้น (ศศิวิมล คงสุวรรณ และ เบญจมาภรณ์ ฤาไชย, 2563) ซึ่งสำหรับสถานะภาษามือไทยในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ภาษามือเป็นภาษาประจำชาติสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยินหรือคนหูหนวกไทย เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยมีผลบังคับให้ใช้ภาษามือในการสอนสำหรับเด็กหูหนวก เนื่องจากประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้บกพร่องทางการได้ยินหรือสื่อความในปี พ.ศ. 2561 อยู่ที่ร้อยละ 18.41 (สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย, 2561)

คลังคำศัพท์สามารถช่วยให้ผู้บกพร่องทางการได้ยินได้เรียนรู้และพัฒนาภาษาของตนเองให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น เช่น คำศัพท์ที่ใช้ในการเรียน ผู้บกพร่องทางการได้ยินจะได้เรียนรู้คำศัพท์ที่มีในวิชาเรียนที่ คนปกติสามารถเข้าใจได้ด้วยการอ่านและใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่ผู้บกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถเข้าใจได้ เนื่องจากขาดประสบการณ์ คลังคำศัพท์จะเป็นตัวช่วยสื่อสารให้ผู้บกพร่องทางการได้ยินเข้าใจคำศัพท์นั้น ๆ ได้ ส่งผลให้สามารถเข้าใจและเรียนรู้คำศัพท์ได้ใกล้เคียงกับคนปกติ (วรารณ นามแสง, 2558)

ความหมายของคลังคำศัพท์ หมายถึง คำหรือวลีที่มีรูปแบบการใช้และความหมายที่ใช้ เฉพาะภาษาใดภาษาหนึ่งเพื่อนำมาใช้ประกอบคำศัพท์ ซึ่งคลังคำศัพท์มีบทบาทในการบอกรายละเอียดเกี่ยวกับเสียงของคำ ความหมายของคำ และวิธีการใช้คำในประโยค หลักการออกแบบและพัฒนาคลังคำศัพท์สำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน อย่างไรก็ตาม ในการออกแบบและพัฒนาะนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้ใช้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดโดยต้องเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ให้ชัดเจนเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด ซึ่งในการออกแบบระบบที่ดีควรมีหลักในการออกแบบระบบเพื่อให้สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าคนหูหนวกไม่สามารถรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางหูได้ ดังนั้น การรับรู้ของผู้บกพร่องทางการได้ยินจึงควรใช้วิธีการรับรู้จากประสาทสัมผัสทางสายตา การออกแบบคลังคำศัพท์จึงควรคำนึงถึงลักษณะของการรับรู้ด้วยสายตาเป็นสิ่งสำคัญ อาทิ สื่อวีดิทัศน์ อักษรบรรยาย การใช้ภาษาเขียน โดยวิธีต่าง ๆ ควรให้ผู้บกพร่องทางการได้ยินเข้าร่วมดำเนินการด้วย เนื่องจากผู้บกพร่องทางการได้ยินมีวิธีคิดที่แตกต่างไปจากคนปกติ

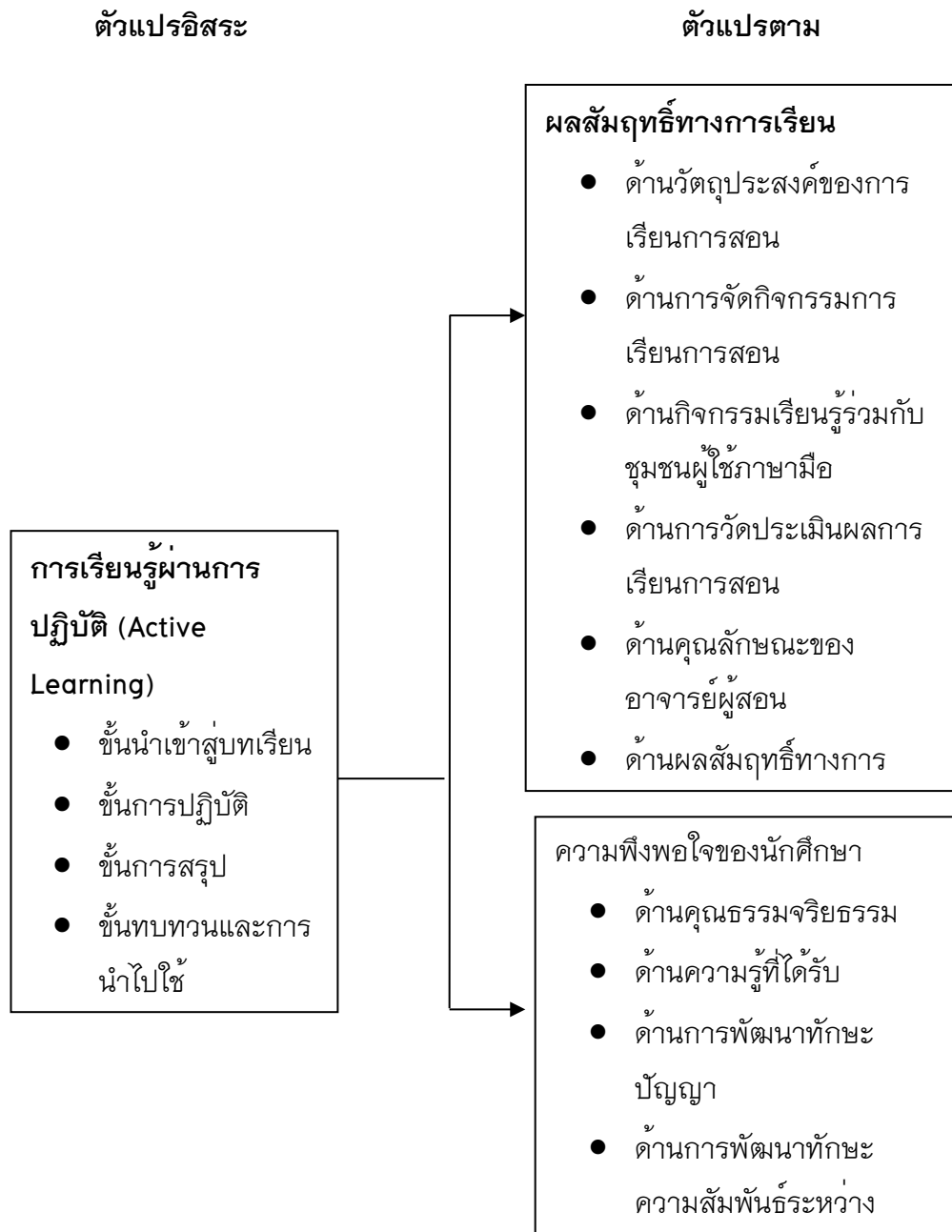
การจัดการเรียนรู้เป็นบทบาทสำคัญของบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นลักษณะของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น หน่วยงานภาครัฐด้านการศึกษา สถาบันการศึกษา และลักษณะรายบุคคล เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ผู้สอน เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้สามารถเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน หลังจากนั้นสามารถนำมาวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดหาหรือเลือกสื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (วรภรณ์ ศรีวิโรจน์, ม.ป.พ.) โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียนเป็นวิธีการ/กิจกรรมที่ครู/อาจารย์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้น ความสนใจ ความสนุกสนาน การตื่นตัวในการเรียน หรือการปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีหลากหลายกระบวนการ เช่น กระบวนการ สร้างความคิดรวบยอด กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างเจตคติ กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการความรู้ความเข้าใจ กระบวนการสร้างความ ตระหนัก กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการทางภาษา เป็นต้น ทั้งนี้ในการพิจารณากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ขึ้นมา ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ของผู้สอน และที่ สำคัญไปกว่านั้นควรพิจารณาผลลัพธ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร กระบวนการเรียนรู้ Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการ เรียนรู้ Passive Learning เพราะกระบวนการเรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่ เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บความจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่า ระยะยาวกว่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้การ เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณพื้นที่วิจัย คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 36 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบวิธีการเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียน 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาการเรียนรู้ผ่าน

การปฏิบัติ (Active Learning) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย บทความต่าง ๆ แผนการเรียนการสอน รายวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำการทดสอบนักศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2564 ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน และส่งแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ทั้งนี้ การเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 1/2564 มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสสายพันธุ์ โควิด-19 (COVID-19) ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารระหว่างและหลังการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามือและการสื่อสารของนักศึกษา ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่าง (สถิติ t-test) 2) วิเคราะห์ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารโดยใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ของนักศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์เป็น 2 ช่วงคือ ระหว่างเรียน (กำหนดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้พื้นฐานไปแล้ว 5 สัปดาห์) และหลังเรียน ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) รูปมือหรือท่ามือที่ชัดเจน 2) ไวยากรณ์ของภาษามือไทย 3) ทิศทางการเคลื่อนไหวของมือ 4) ตำแหน่งของมือ 5) สีหน้า ท่าทางและการเคลื่อนไหวของลำตัว และ 6) การสื่อความหมายที่ถูกต้องซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารระหว่างและหลังการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามือและการสื่อสารของนักศึกษา

การทดสอบ	จำนวนนักศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	P-value
ระหว่างเรียน	36	12.08	1.18	-48.75	0.00**
หลังเรียน	36	25.17	1.40		

** $P \geq 0.01$

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารระหว่างเรียนของนักศึกษา จำนวน 36 คน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.08 และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารหลังเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.17 โดยเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารระหว่างเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา พบว่า การทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าระหว่างเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทั้งนี้การวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสารโดยใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ของนักศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา โดยใช้เกณฑ์ในการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือ การร่วมแสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการร่วมปฏิบัติงานจนสำเร็จ โดยพบว่าจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) เมื่อนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ นักศึกษาเกิดความเข้าใจ และกล้าสื่อสารด้วยภาษามือมากขึ้น จากการเขียนสรุปชิ้นงานหลังการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนนักศึกษามีการสื่อสารที่ดีขึ้น และมีความเข้าใจในหลักการสื่อสารด้วยภาษามือ ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาระหว่างเรียน และจากการทวนสอบระหว่างเรียน

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามือและการสื่อสารของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอน มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยความพึงพอใจของนักศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของการสอนได้อย่างชัดเจน และประเด็นผู้สอนได้จัดสรรเวลาในแต่ละเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ในสัดส่วนที่เท่ากัน รองลงมาคือ ประเด็นผู้สอนมีการเตรียมการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละวัตถุประสงค์ และประเด็นผู้สอนเตรียมเนื้อหาที่สอน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยประเด็นมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่ทันสมัยเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ในสัดส่วนที่เท่ากัน รองลงมาคือ ประเด็นมอบหมายงานอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน และประเด็นจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับ

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ด้านกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ (คนหูหนวกและล่ามภาษามือในชุมชน)แบบออนไลน์ โดยประเด็นกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเป็นการเปิดโลกทัศน์ในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (รองลงมาคือ ประเด็นผู้สอนเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน ประเด็น กระตุ้นและส่งเสริมให้ร่วมกันอภิปรายในกิจกรรมร่วมกับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ และประเด็นกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนผู้ใช้ภาษามือช่วยให้นักศึกษาเข้าใจธรรมชาติของภาษามือมากขึ้น ในสัดส่วนที่เท่ากัน และประเด็นส่งเสริมให้ทำงานเป็นกลุ่มและร่วมและรายบุคคล ตามลำดับ

4. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นผู้สอนกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน และเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ประเด็นผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามลำดับ

5. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นผู้สอนมีความสามารถในการอธิบายและถ่ายทอดความรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน และประเด็นจัดเวลาให้นักศึกษาปรึกษาออกชั้นเรียนตามลำดับ

6. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (นักศึกษาประเมินตนเองจากการเรียน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นวิชาภาษามือเป็นวิชาที่ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษามีความสามารถด้านภาษาเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งภาษา และประเด็นวิชาภาษามือเป็นวิชาที่เป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ในสัดส่วนที่เท่ากัน รองลงมาคือ ประเด็นนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาษามือ ประเด็นเมื่อเรียนวิชาภาษามือแล้ว นักศึกษามั่นใจที่จะสื่อสารกับคนหูหนวกมากขึ้น และประเด็นกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ (คนหูหนวกและล่ามภาษามือในชุมชน)เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และประเด็นเมื่อนักศึกษาพบคนหูหนวกสามารถทักทายและสื่อสารเบื้องต้นได้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ให้แก่นักศึกษา สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างเรียนและหลังเรียน เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของเดชตัญญู จุ้ยชุม, เกษรา บ่าวเข้มชัย และศิริกัญญา แก่นทอง (2559) ที่ได้นำเอากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่าน Active Learning ทำให้นักศึกษา

มีพฤติกรรมทางการเรียนดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าก่อนเรียนและมีความพึงพอใจต่อการเรียนแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของ สำนักงานศึกษาธิการภาค 3 (2563) ที่กล่าวถึงสภาพการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบ สำนักงานศึกษาธิการภาค 3 ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบใช้คำถาม (Questioning Method) รองลงมา คือ การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) การเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Anchored Instruction) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) ตามลำดับ

สำหรับความพึงพอใจนักศึกษา สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด อาจเชื่อมโยงจากการที่ผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความจำเป็นจะต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ทำให้นักศึกษาสนใจกับสิ่งที่ตนเองกำลังเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ สาระภัย (2560) ได้สำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชาชีววิทยา เรื่อง การสังเคราะห์แสง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่นำกระบวนการเรียนรู้ แบบกระตือรือร้น (Active Learning) มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ภาษามือที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจากชุมชนผู้ใช้ภาษามือ ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งนี้ได้หลักการสำคัญในการสื่อสารด้วยภาษามือ ดังนี้

1. ไวยากรณ์มีหลักในการสื่อสารด้วยไวยากรณ์ ประธาน กรรม กริยา
2. การใช้มือ 2 มือ ที่รูปทรงหรือท่ามือเหมือนกันมักจะเคลื่อนไหวพร้อมกัน เช่นคำว่า พบ ใช้ท่ามือ เลขหนึ่งเคลื่อนไหวเข้าหากัน หรือท่ามือเลขห้า คำว่า ไม่เป็นไร ใช้ท่ามือเลขห้าทางมือออกแล้วเคลื่อนไหวสลับหน้าหลัง
3. การสื่อสารด้วยภาษามือ 2 มือ ที่ท่ามือซ้ายและขวาไม่เหมือนกัน มักใช้มือข้างที่ถนัดเคลื่อนไหวเพียงข้างเดียว เช่น ฝรั่ง ใช้ท่ามือเลขห้าหางมือขึ้นในข้างที่ไม่ถนัด แล้วใช้มือข้างที่ถนัด แสดงท่ามือเลขห้าที่นิ้วชิดกัน วางลงบนมือข้างที่ไม่ถนัดแล้วเคลื่อนไหวออกด้านข้าง (แสดงเหมือนการเฉาะฝรั่งในอากาศ)
4. สังเคราะห์คำศัพท์ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ โดยแบ่งเป็น หมวดต่าง ๆ จำนวนหมวด ประกอบด้วย หมวดอาหาร เครื่องดื่ม งานผ้า งานใบตอง และงานดอกไม้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) สำหรับรายวิชาภาษามือเพื่อการสื่อสาร นักศึกษาได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ไวยากรณ์ ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนต่อไป ควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาจะเกิดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ด้านกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนผู้ใช้ภาษามือ (คนหูหนวก และล่ามภาษามือในชุมชน) แบบออนไลน์ มีความพึงพอใจน้อย เมื่อเทียบกับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านอื่น ๆ ดังนั้น การกำหนดชุมชนผู้ใช้ภาษามือในครั้งต่อไปควรมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ด้านอาชีพ ด้านกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีประเมินผลลัพธ์ของนักศึกษาจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. ควรมีสำรวจผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อเป็นข้อมูลแก่สถานศึกษาปรับปรุงกระบวนการเรียนโดยใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- เดชดนัย จัยชุม, เกษรา บ่าวเข้มซ้อย และศิริกัญญา แก่นทอง. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชา ทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ประจำปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning). วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2 (3), 47-57.
- มานพ จิตแมน. (2562). พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โรงเรียนเทศบาลท่าตูม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารและนิตการศึกษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(3), 46-52.
- ลัดดาวัลย์ สาระภัย. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง การสังเคราะห์แสง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบกระตือรือร้น (Active Learning) (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรารณ ศรีวิโรจน์. (ม.ป.พ.) เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา 1022230 หลักการจัดการเรียน การรู้. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- วรารงค์ นามแสง. (2558). การพัฒนาคำศัพท์ออนไลน์สำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน. (วิทยานิพนธ์วิทยการสารสนเทศมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ศศิวิมล คงสุวรรณ และเบญจมาภรณ์ ฤาไชย. (2563). การเรียนการสอนสำหรับคนหูหนวกในประเทศไทย : สภาพปัญหา รูปแบบ และ กระบวนการสอนแบบสองภาษา. วารสารมังรายสาร สถาบันภาษา และวัฒนธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 8(1), 1-14.
- สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย. (2561). สถิติคนพิการทางการได้ยิน 2561. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2565, จาก <https://nadt.or.th/pages/stat61.html>
- สิริรัตน์ เพ็ชรปรี. (2548). การศึกษาความสามารถการจำคำศัพท์ภาษามือของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมเกมเบ็ดเตล็ด (วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภา วัชรสุขุม และคณะ (2560). ผลการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจในการเรียน ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 3. (2563). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 3. ราชบุรี: สำนักงานศึกษาธิการภาค 3.
- Woodward, J. C. (1996). Modern Standard Thai Sign Language, influence from ASL, and its relationship to original Thai sign varieties. *Gallaudet University Press*, (92), 227-52.
- Stokoe, W. C. (1960). *Sign Language Structure: An Outline of the Visual Communication System of the American Deaf*. Buffalo, NY: University of Buffalo.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับประรด สินค้า OTOP ประเภทอาหาร
เพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
Development Pineapple Pie of OTOP in food category product to raise the five star
standard of the community enterprise group in the Prachup Khiri Khan province

สุรรัตน์ เขี่ยมตระกูล¹, Alan Greenhill McAdam²

Sureerat Yiamtakul¹, Alan Greenhill McAda²

คณะอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
Faculty of Hospitality and Tourism Industry Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand.
E-mail: ¹sureerat.dua@rmutr.ac.th; ²alan.mca@rmutr.ac.th

Retrieved May 6, 2023; Revised June 21, 2023; Accepted August 3, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.23

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับประรดสินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบ เพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว 2. เพื่อออกแบบและ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พาย สับประรด สินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบ และ 3. เพื่อทดสอบตลาดและศึกษาการยอมรับของ ผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับประรดสินค้า OTOP กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับการยอมรับของ ผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับประรด จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ในขั้นตอนการ สุ่มตัวอย่าง แต่ละบุคคลจากผู้บริโภคที่อยู่ในเขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมในการศึกษาวิจัย ซึ่งสถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาค้นพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับ การยอมรับผลิตภัณฑ์พายสับประรดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริโภคมีระดับการยอมรับบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์พายสับประรดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยอมรับผลิตภัณฑ์พายสับประรดโดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุดตามลำดับ

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์พายสับประรด; สินค้า OTOP; กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The objectives of this article are as the followings; 1. To develop a prototype food-grade OTOP pineapple pie product to raise the five-star standard. 2. To design and Develop suitable packaging for pineapple cake products, OTOP products, food prototypes, and 3. To test the market and study the level of acceptance. There are 400 people used to study the level of consumer acceptance towards pineapple pie products. In addition, the stratified random sampling method was used in the sampling process. The Individuals from consumers located in the district Prachuap Khiri Khan Province. Moreover, the research tool used in this research was a questionnaire. In order to analysed the overall data in the study, the statistics used as descriptive statistics consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results found that experts had the highest level of overall acceptance of pineapple pie products. Consumers also had the highest level of overall acceptance of pineapple pie packaging. Thus, the overall acceptance of pineapple pie products were at the highest level, respectively.

Keywords: Pineapple Pie Products; OTOP Products; Community Enterprise Group

บทนำ

แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (พ.ศ. 2561 – 2565) (สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2561) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดไปสู่การเป็น “เมืองท่องเที่ยวทรงคุณค่าระดับนานาชาติ เกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน ด้านสิ่งขระเบียงเศรษฐกิจแห่งอนาคตสังคมพาสัก” โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดเพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการท่องเที่ยว เกษตร อุตสาหกรรม และการค้าชายแดนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมให้ทั่วถึงรวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาความมั่นคงบริเวณชายแดน และเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประเด็นการบริหารจัดการของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในประเด็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างนวัตกรรมระบบโครงสร้างกระบวนการผลิต การแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ และการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานโดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาเกี่ยวกับการเสริมสร้างนวัตกรรมระบบโครงสร้างกระบวนการผลิตการแปรรูป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ดำเนินโครงการการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และโครงการยกระดับการผลิตการแปรรูป และการตลาด สับปะรด มะพร้าว ประมง ปศุสัตว์ และสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน โดยมีผลการดำเนินงาน ที่สำคัญ ดังนี้

โครงการยกระดับการผลิตการแปรรูป และการตลาด สับปะรด มะพร้าว ประมง ปศุสัตว์ และสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดได้แก่ สับปะรดและมะพร้าว การสนับสนุนบรรจุกัญชีสับปะรดผลสดต้นแบบ โดยดำเนินกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและ ป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว และการจัดการดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปลูกมะพร้าว สำหรับผลผลิตทางการเกษตรในภาพรวมจังหวัดได้ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน GAPและการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตร นอกเหนือจากในเรื่องของการผลิตจังหวัดยังได้ดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับ ผลผลิตทางการเกษตรโดยเน้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่มาตรฐานสากล โดยดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การพัฒนาทักษะด้านการวางแผนธุรกิจให้กลุ่มผู้ประกอบการ OTOP การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สินค้า OTOPการส่งเสริมช่องทางการตลาดสินค้า OTOP การประชาสัมพันธ์สินค้า OTOP จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่หาก พิจารณาข้อเท็จจริง ในพื้นที่ในช่วงปัจจุบันผลผลิตด้านการเกษตรชนิดต่าง ๆ ของจังหวัด ประสบปัญหาความ ผันผวนของราคาหรือราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวบางมาตรการไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ใน ระดับพื้นที่แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากภาคการเกษตรเป็นภาคการผลิตที่สำคัญของจังหวัด โดยมีแนวทางให้เกษตรกรของจังหวัดเตรียมความพร้อมในการปรับตัวเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานตั้งแต่ในกระบวนการผลิต แปรรูป บรรจุกัญชี รวมไปถึง การตลาด เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตสินค้าเกษตรต่าง ๆ ดังนั้นจังหวัดจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการในด้านการเกษตรของจังหวัดต่อไป

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษา พัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับปะรดสินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบเพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว ซึ่งประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์พายสับปะรดครองแครง 2) ผลิตภัณฑ์พายสับปะรด และ 3) ผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน ที่มีคุณลักษณะตามความต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มทางการตลาดตลอดจนการออกแบบและพัฒนาบรรจุกัญชีที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับปะรดสินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบเพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว
2. เพื่อออกแบบและ พัฒนาบรรจุกัญชีที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พายสับปะรด สินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบเพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว
3. เพื่อทดสอบตลาดและศึกษาระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับปะรดสินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบเพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับปะรดมีกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารตามหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Schmidt, 2005) ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาจพิจารณาแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Product idea generation or exploration)
- 2) การวิเคราะห์โอกาสของความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ซึ่งประกอบด้วยการคัดเลือกและทดสอบความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Opportunity identification)
- 3) การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระบวนการผลิตและการตลาด (Detailed study of product, process and market)
- 4) การศึกษาความเป็นไปได้ทางธุรกิจ (Detailed business case analysis)
- 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Development of prototype product)
- 6) การทดสอบตลาด (Market testing)
- 7) การวางจำหน่าย (Launching product or commercialization)

2. ทิศทางและนโยบายในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกสู่ตลาดอาเซียนหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกสำหรับการรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC-ASEAN Economic Community) โดยหน่วยงานที่สำคัญ ๆ 4 กระทรวงหลักวางยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) กระทรวงการคลัง (กระทรวงการคลัง, 2555:2) กระทรวงการคลังมีแผนยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาประเทศในปีงบประมาณ 2556-2559 ทั้งหมด 3 ยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ 2) การสนับสนุนศักยภาพและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และ 3) การรักษาความยั่งยืนทางการคลัง นโยบายดังกล่าวนี้จึงเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการ OTOP ที่มีรูปแบบเป็น SMEs หรือเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพจะได้มีการพัฒนา มาตรฐานของผลิตภัณฑ์และเพิ่มโอกาสทางการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

2) กระทรวงมหาดไทย (สำนักนโยบายและแผนกระทรวงมหาดไทย, 2555) มีแผนยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาประเทศในปีงบประมาณ 2555-2559 ทั้งหมด 5 ยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) สนับสนุน ส่งเสริมการบริหารราชการส่วนภูมิภาคท้องถิ่นและท้องถิ่นให้เหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ 2) สร้างเสริมความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกและ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต 3) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง เมืองน่าอยู่และประชาชน อยู่เย็นเป็นสุข 4) พัฒนาระบบบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และ 5) เพิ่มขีดสมรรถนะองค์กรให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับตลาดทั้งในและต่างประเทศได้

3) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงาน ปลัดกระทรวง ICT, 2554) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีแผนยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาประเทศ 4 ยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและพัฒนาระบบด้าน ICT รวมทั้งนำ ICT มา

ใช้ในการบริหารจัดการ และบริการภาครัฐ ให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 2) ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ 3) สื่อสารในทุกภาคส่วน และ 4) ส่งเสริมการวิจัยและ พัฒนาด้าน ICT รวมทั้งพัฒนากฎหมาย นวัตกรรม โดยกำหนดนโยบายและแผนเพื่อส่งเสริมศักยภาพด้าน ICT ของไทย ในเวทีโลกได้

4) กระทรวงอุตสาหกรรม (2553) กระทรวงอุตสาหกรรมมีแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตและการวางรากฐานอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) การส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและพัฒนาอุตสาหกรรม 3) การเสริมสร้างขีดความสามารถของภาคอุตสาหกรรมในการแข่งขันได้ทุกระดับ 4) การส่งเสริม อุตสาหกรรม ที่รับผิดชอบต่อสังคมบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและ 5) การพัฒนาสมรรถนะและประสิทธิภาพของผู้ประกอบการและประชาชนเพื่อที่จะเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ซึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีศักยภาพบางส่วนได้รวมอยู่ในกลุ่มนี้จึงเป็นโอกาสที่ผลิตภัณฑ์ OTOP จะได้มีการพัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

3. แนวทางการพัฒนา OTOP สู่ความยั่งยืนตามที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก จากสถานการณ์ปัจจุบันการดำเนินงานส่งเสริม OTOP ยังประสบอุปสรรคในหลายประการได้แก่การบริหารจัดการกลุ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์การรักษามาตรฐานผลิตภัณฑ์การเชื่อมโยงเครือข่าย การตลาด รวมถึงการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของกรมการพัฒนาชุมชนที่กำหนดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยกระดับไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไปคือ 1) เพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP และเครือข่ายให้เชื่อมโยงทุกมิติในการพัฒนา OTOP 2) พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ่านกลไก KBO ส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างคุณค่าส่งเสริมการสืบค้นและบันทึกคลังภูมิปัญญาการจัดมหกรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ของเยาวชน 3) ส่งเสริมขยายฐานการตลาด ด้วยการสร้างและพัฒนาตลาดระดับชุมชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับชุมชน 4) การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดกิจกรรมแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ในวันสำคัญๆ ระดับ อำเภอ เพื่อเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต และ Social Network จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านผลิตภัณฑ์ เช่น บรรจุภัณฑ์ ความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ 5) การสร้างคุณค่าด้วยการส่งเสริมการจัดมหกรรมแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในระดับ ต่าง ๆ 6) เสนอโครงการ “เครือข่ายตลาดนัดชุมชนวิถีไทยสู่สากล” เพื่อเป็นแหล่งแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP เชื่อมโยงการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาไทย ด้วยเครือข่ายระดับอำเภอ

4. ปัญหาของธุรกิจ OTOP พวงเกสร วงศ์อนุพรกุล (2552) โดยภาพรวมปัญหาของ OTOP เกิดจากความไม่เอาใจจริงเอาใจในการพัฒนาของคนในกลุ่ม OTOP เองและสินค้าหรือบริการที่มีความเป็นนวัตกรรมมีจำนวนน้อยส่วนใหญ่มักจะเกิดจากการลอกเลียนแบบกันนอกจากนั้นปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาเพื่อ

เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออก คือ ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ปัญหาด้าน การตลาด ศติเพ็ญ พวงสายใจ (2551) สินค้า OTOP ไม่มี การพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับรอง มาตรฐานและช่องทางการจำหน่ายที่ยังมีจำกัด

5. แนวทางในการปรับตัวของ OTOP ในการที่อาเซียนจะก้าวสู่การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันนั้น AEC Blueprint หรือพิมพ์เขียวของอาเซียนให้ความสำคัญกับ 2 ประเด็นคือ (1) การลดช่องว่างของการพัฒนาบนกรอบแนวคิดด้วยความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนหรือที่เรียกว่า Initiative for ASEAN Integration (IAI) ซึ่งเน้นการลด ช่องว่างระหว่างประเทศอาเซียนเก่ากับประเทศสมาชิกใหม่ แล้วยังให้ความสำคัญเพิ่มเติมต่อการลดช่องว่างการพัฒนา ระหว่างอาเซียนกับภายนอก และ (2) การพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดย่อมและกลาง โดยอาศัยพิมพ์เขียวทางนโยบายของ อาเซียน ว่าด้วยการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อมและกลาง ระหว่างปีค.ศ. 2004-2014 อาเซียนได้กำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่สำคัญคือ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑามาศ พิรพัชระ และคณะ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรแปรรูปของกลุ่มสตรีสหกรณ์เกษไชโยจังหวัดอ่างทองเพื่อเพิ่มศักยภาพการบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป พบว่า ผู้ทดสอบผลิตภัณฑ์มักจะรู้สึกมีความชอบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) และผู้บริโภคมีระดับความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.48$)

ผจงจิต พิจิตบรรจง (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรตะไคร้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพและการออกแบบการทดลอง พบว่าร้อยละ 42 รับประทานผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรนาน ๆ ครั้ง นอกจากชาตะไคร้แล้ว ชาใบเตยเป็นที่นิยมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาเป็นชาขิง คิดเป็นร้อยละ 39 และวิเคราะห์ผลหลังการพัฒนาโดยใช้วิธีทดสอบทางประสาทสัมผัส พบว่าคะแนนโดยเฉลี่ยของชาสมุนไพรตะไคร้ ด้านกลิ่น สี รสชาติ และการยอมรับโดยรวม คือ 7.15, 6.92, 7.80 และ 7.56 ตามลำดับ การยอมรับหลังการพัฒนาร้อยละ 84.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.5 การตัดสินใจซื้อร้อยละ 76.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 58.3

จตุรงค์ เลหาหะเพ็ญแสง (2559) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมเมืองนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรพบว่าผลการศึกษาแนวทางและพัฒนารูปแบบกระบวนการและการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความคิดเห็นสอดคล้องเฉลี่ยที่ 0.89 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากทุนทางวัฒนธรรมใน 5 กลุ่มประเภท คือ 1. ผลิตภัณฑ์อาหาร 2 ผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง 3. ผลิตภัณฑ์ผ้า 4. ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม 5. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีใช้อาหารและยา ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมเมืองนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

อินทรรณู พ้าร่วมขาว (2559) ได้ศึกษาการออกแบบแลพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทยพบว่าต้นแบบผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น 3 แนวทางได้แก่ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไม้แกะสลักไทย จำนวน 6 ชิ้น ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาสลักดูลโหะ จำนวน 3 ชิ้น และผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาทองเหลืองสาน จำนวน 2 ชิ้น ซึ่งสรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์ต้นแบบนั้นบรรลุกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้คือมีอัตลักษณ์ไทย มีความร่วมสมัย และมีการประยุกต์ใช้รูปแบบกรรมวิธีหรือวัสดุสมัยปัจจุบันเข้ากับแบบดั้งเดิม

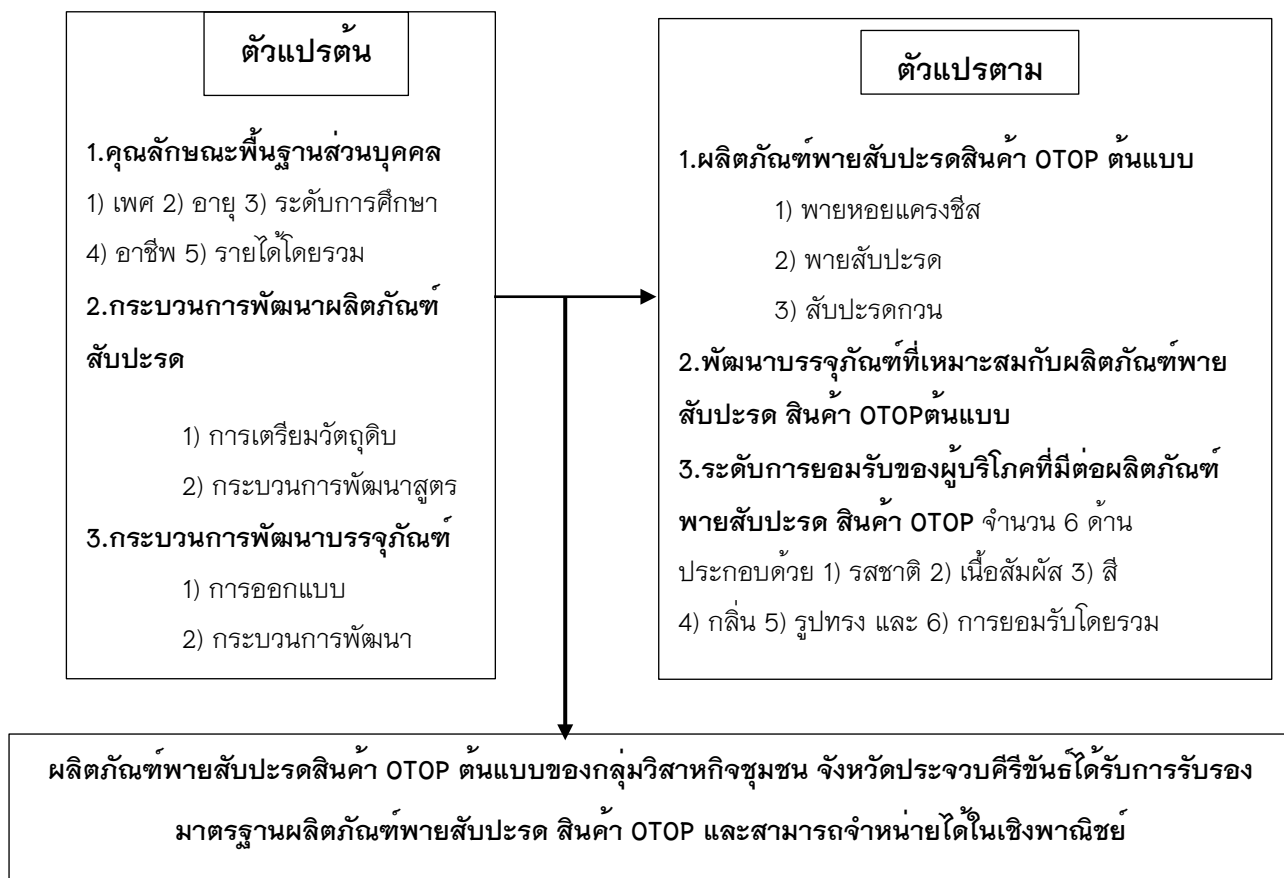
รุจิระ โรจนประภาณต์ และคณะ (2562) ได้ศึกษานโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่านโยบายสำคัญที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่สำคัญ มี 10 ด้าน คือ (1) การพัฒนานวัตกรรมการผลิต (2) การส่งเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการ (3) การส่งเสริมการลงทุน (4) การสร้างเครือข่าย (5) ส่งเสริมการตลาด (6) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (7) การวิจัย (8) ส่งเสริมการส่งออกต่างประเทศ (9) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ (10) การปรับปรุงระบบภาษี บทความวิชาการนี้จึงช่วยสร้างความเข้าใจความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับของรัฐ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เติบโตและมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

ภคมน โภคะธีรกุล (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปพบว่าปัจจัยที่ยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคของการเป็นผู้ประกอบการ SMEs เช่น ปัญหาโครงสร้างภาษีอากร กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนและการประกอบการ ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับฟังปัญหารับข้อร้องเรียนการถูกเอารัดเอาเปรียบของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และช่วยแก้ปัญหา เช่น ปัญหาทางด้านกฎหมาย ปัญหาการติดต่อการค้ากับต่างประเทศ หรือข้อพิพาททางกฎหมายในต่างแดน

สุนิสา มามาก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่จำกัดพบว่าการยอมรับของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มโดยรวมทุกผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่านมสดรสช็อกโกแลตให้การยอมรับมากที่สุด รองลงมาคือ นมสดรสกาแฟ โยเกิร์ต นมสดรสสับปะรด และนมสดรสชาเขียว ตามลำดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (R&D) ซึ่งทำการศึกษาพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (R&D) ซึ่งทำการศึกษาพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร (Infinite Population) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ใช้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรโดยคาดว่า สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ .50 จากประชากรทั้งหมด ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยหาค่า IOC และทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และทดสอบค่าความเชื่อมั่นมีค่าเกินกว่า 0.75 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 รวบรวมข้อมูลโดย ตนเองระหว่างเดือน มีนาคม 2563 ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2563 วิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนาในรูปแบบรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับปะรด สินค้า OTOP จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) พายหอยแครงชีส 2) พายสับปะรด และ 3) สับปะรดกวน ซึ่งเป็นส่วนผสมหลักในผลิตภัณฑ์ ทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ทำการประเมินคุณลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์พายสับปะรด 3 ครั้ง จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) รสชาติ 2) เนื้อสัมผัส 3) สี 4) กลิ่น 5) รูปร่าง และ 6) การยอมรับโดยรวม ดังต่อไปนี้

1. ผลิตภัณฑ์พายพายหอยแครงชีส

ภาพที่ 2 แสดงผลิตภัณฑ์พายพายหอยแครงชีส

2. ผลิตภัณฑ์พายสับปะรด

ภาพที่ 3 แสดงผลิตภัณฑ์พายสับปะรด

3. ผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน

ภาพที่ 4 แสดงผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน

ผลการประเมินผลิตภัณฑ์พายสับปะรดในระดับห้องปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์พายสับปะรดให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 3 ครั้ง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับประดโดยรวม

n=9

การยอมรับผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1. ผลิตภัณฑ์พายสับประดทรงเครื่อง	4.41	.437	มาก
2. ผลิตภัณฑ์พายสับประด	4.45	.608	มากที่สุด
3. ผลิตภัณฑ์สับประดกวน	4.40	.474	มาก
รวม	4.42	.506	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พายสับประดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}$ =4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์พายสับประดมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.45) ผลิตภัณฑ์พายสับประดทรงเครื่องมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.41) และผลิตภัณฑ์สับประดกวนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}$ =4.40) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พายสับประดพบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการยอมรับบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์พายสับประด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.58) ดังต่อไปนี้

1. บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์พายหอยแครงชีส

ภาพที่ 5 แสดงบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์พายหอยแครงชีส

2. บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์พายสับประด

ภาพที่ 6 แสดงบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์พายสับประด

3. บรรจุกิจกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน

ภาพที่ 7 แสดงบรรจุกิจกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน

วัตถุประสงค์ที่ 3 การทดสอบตลาดและศึกษาระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับปะรด สินค้า OTOP ประเภทอาหารต้นแบบเพื่อยกระดับมาตรฐาน ห้า ดาว จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้บริโภค ที่มีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พายสับปะรด สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พายสับปะรดโดยรวม

n=400

การยอมรับผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1. ผลิตภัณฑ์พายสับปะรดทรงเครื่อง	4.12	.437	มาก
2. ผลิตภัณฑ์พายสับปะรด	4.23	.608	มากที่สุด
3. ผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน	4.20	.474	มาก
รวม	4.17	.506	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับปะรดรวมทุกผลิตภัณฑ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์พายสับปะรด อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.23) รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์สับปะรดกวนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.20) และ ผลิตภัณฑ์พายสับปะรดทรงเครื่องอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.12) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์พายสับปะรดทรงเครื่อง

n=400

การยอมรับผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1. รสชาติ	4.15	.890	มาก
2. เนื้อสัมผัส	4.07	.980	มาก
3. สี	4.15	.890	มาก
4. กลิ่น	4.08	.963	มาก
5. รูปร่าง	4.06	.972	มาก
6. การยอมรับโดยรวม	4.25	.731	มากที่สุด
รวม	4.12	.904	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับปะรดทรงแครงโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การยอมรับโดยรวมมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.25$) รองลงมาคือ รสชาติ และสีมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากเท่ากันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.15$) กลิ่นมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.08$) เนื้อสัมผัสมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.07$) และรูปทรงมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.06$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับปะรด

n=400

การยอมรับผลิตภัณฑ์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1	รสชาติ	4.26	.548	มากที่สุด
2	เนื้อสัมผัส	4.44	.914	มากที่สุด
3	สี	4.29	.876	มากที่สุด
4	กลิ่น	4.12	.890	มาก
5	รูปทรง	4.15	.912	มาก
6	การยอมรับโดยรวม	4.15	.912	มาก
รวม		4.23	.815	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์พายสับปะรด โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เนื้อสัมผัส มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.44$) รองลงมา คือ สี มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.29$) รสชาติมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.26$) การยอมรับโดยรวมและรูปทรงมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากเท่ากันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.15$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน

n=400

การยอมรับผลิตภัณฑ์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1	รสชาติ	4.23	.810	มากที่สุด
2	เนื้อสัมผัส	4.20	.625	มาก
3	สี	4.02	.868	มาก

การยอมรับผลิตภัณฑ์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
4	กลิ่น	4.39	.908	มากที่สุด
5	รูปทรง	4.18	.829	มาก
6	การยอมรับโดยรวม	4.22	.795	มากที่สุด
รวม		4.20	.794	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สับปะรดกวนโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลิ่น มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.39) รองลงมาคือ รสชาติมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.23) การยอมรับโดยรวมมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.22) เนื้อสัมผัส มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.20) รูปทรง ($\bar{X}$ =4.18) สี มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.18) และ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พายสับปะรดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์พายสับปะรดมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด ผลิตภัณฑ์พายสับปะรดทรงเครื่องมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด และผลิตภัณฑ์สับปะรดกวนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระดับห้องปฏิบัติการซ้ำ 3 ครั้งและปรับปรุงจนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของ (Schmidt, 2005) และการศึกษาของ สุนิสา มามาก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่จำกัด

การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พายสับปะรดผู้บริโภคที่มีระดับการยอมรับบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์พายสับปะรด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พายสับปะรด ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับห้องปฏิบัติการเช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์พายสับปะรด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาของ จตุรงค์ เลหาพะเพ็ญแสง (2559) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมเมืองนครชุม จ.กำแพงเพชรพบว่าผลการศึกษานโยบายและพัฒนารูปแบบกระบวนการและการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความคิดเห็นสอดคล้องเฉลี่ยที่ 0.89 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอินทรธนู พาร์มขาว (2559) ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทยไม้แกะสลักไทย จำนวน 6 ชิ้น ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาสลักตุ๊กตาคู่โหละ จำนวน 3 ชิ้น และผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาทองเหลืองสาน จำนวน 2 ชิ้น

ซึ่งสรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์ต้นแบบนั้นบรรลุรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ตามที่กำไว้คือมีอัตลักษณ์ไทย มีความร่วมสมัย และมีการประยุกต์ใช้รูปแบบกรรมวิธีหรือวัสดุสมัยปัจจุบันเข้ากับแบบดั้งเดิมและสามารถสรุปข้อควรพัฒนาในอนาคตได้ คือการออกแบบควรคำนึงถึงรูปแบบและการใช้งานของผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความร่วมสมัย

ผู้บริโภคมที่มีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พาสลับประดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผลิตภัณฑ์พาสลับประดมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับสุนิสา มามาก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์ แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่จำกัดพบว่ากรยอมรับของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มโดยรวมทุกผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของผจงจิต พิจิตบรรจง (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรตะไคร้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพและการออกแบบการตลาด พบว่าร้อยละ 42 รับประทานผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรนาน ๆ ครั้ง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์พาสลับประดและการทำบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มทางการตลาดดังต่อไปนี้

1. การเตรียมสลับประดที่เป็นวัตถุดิบหลักโดยการคัดเลือกสลับประดที่ไม่ได้ขนาดที่สามารถส่งขายผลสดให้กับผู้บริโภคหรือโรงงานสลับประดกระป๋องได้ ปอกเปลือกและตัดแต่งส่วนต่าง ๆ และบดละเอียดคั้นน้ำสลับประดเพื่อแยกไปทำน้ำสลับประด ส่วนกากที่เหลือปิ้งผสมตามสูตรกวนเป็นสลับประดกวน

2. การเตรียมส่วนผสมสำหรับผลิตภัณฑ์พาสลับประดตามสูตรและกระบวนการอบผลิตภัณฑ์

3. การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พาสลับประด โดยนำผลิตภัณฑ์พาสลับประดที่บรรจุด้วยบรรจุภัณฑ์มาวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ร่วมกับนักวิจัยและปรับปรุงจนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริโภคและแนวโน้มทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน

สรุป

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีองค์ความรู้และทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์พาสลับประดจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์พาสลับประดครองแครง 2) ผลิตภัณฑ์พาสลับประด และ 3) ผลิตภัณฑ์สลับประดกวน และกระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ทั้ง

สามผลิตภัณฑ์ ตลอดจนแนวโน้มทางการตลาดซึ่งผลจากการศึกษาระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปของผู้บริโภคในแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีองค์ความรู้ และทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปเครื่องสำอาง 2) ผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูป และ 3) ผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปที่มีคุณลักษณะตามความต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มทางการตลาด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินการสร้างมูลค่าเพิ่ม และจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหล่านี้เพื่อแก้ปัญหาการค้าพาล์บแปรรูป ตกต่ำ และปริมาณพาล์บแปรรูปตกเกรด ที่มีปริมาณมากในตลาดและแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน ต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูป ทั้งสามผลิตภัณฑ์และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ สนับสนุนหรือจัดหาแหล่งทุนในการจัดทำบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ที่สามารถแข่งขันได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปทั้งสามผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.17$) แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ เพื่อกระตุ้นกิจกรรมทางการตลาดสำหรับสินค้า OTOPต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์พาล์บแปรรูปและการทำบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มทางการตลาดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่นๆที่ประสบปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาดราคาตกต่ำ โดยควรให้ความสำคัญกับ การแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่มีราคาตกต่ำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและมีความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวในรูปแบบต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง. (2559). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม เมืองนครชุม จ. กำแพงเพชร (รายงานวิจัย). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- จุฑามาศ พืระพัชระ และคณะ. (2559). การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรแปรรูปของกลุ่มสตรีสหกรณ์เกษตรอินทรีย์จังหวัดอ่างทอง (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ธานีพร ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2557). คนเร่งแก้ พ.ร.บ.แข่งขันทางการค้าปรับเกณฑ์อำนาจเหนือตลาด-รับเปิดเสรีอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2561, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1395921156.
- ผจงจิต พิจิตบรรจง. (2558). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรตะไคร้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ และการออกแบบการตลาด. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 7(1), 4-10.
- พวงเกสร วงศ์อนุพรกุล. (2552). แนวทางการพัฒนาด้านการตลาดของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านวัดจันทร์พัฒนาหมู่ที่ 7 ตำบลวัดจันทร์ อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ภคมน โภคะธีรกุล. (2562). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป. วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน, 1(2), 5-9.
- รุจิระ โรจนประภาณต์ และคณะ. (2562). นโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 1(2), 15-16.
- ศศิเพ็ญ พวงสายใจ. (2551). การวิจัยแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน เพื่อการส่งออกของชุมชน กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตน้ำมันงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 1(1), 46-55.
- สดุดี วงศ์เกียรติขจร. (ม.ป.ป.). แนวนโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนา ASEAN SMEs. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561, จาก <http://www.itd.or.th/research-article/452-ar>
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (พ.ศ. 2561-2565). สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/588988>
- สุนิสา มามาก และคณะ. (2565). การพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่จำกัด. วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน, 4(2), 117-120.
- อินทรธนู พ้าร่วมขาว. (2559). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Schmidt, J.B. (2005). *The Key to Managing Risk During New Product Development*. New Jersey: John Wiley & Sons.

การจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน ในกรุงเทพมหานคร

Value Chain Management for Halal Ready-to-eat Boxed Food Business in Bangkok

วิริยา บุญมาเลิศ¹, บุญยาพร ภูทอง² และ ธนย์ ชัยทร³

Wiriya Boonmalert¹, Bunyaporn Phoothong² and Thun Chaitorn³

วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตนครปฐม^{1,2,3}

College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University Nakhon Pathom Campus, Thailand^{1,2,3}

E-mail: ¹wiriya.bo@ssru.ac.th; ²bunyaporn.po@ssru.ac.th; ³thun.ch@ssru.ac.th

Retrieved January 11, 2023; Revised June 6, 2023; Accepted June 13, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.24

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะความคิดเห็นเรื่องการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล และดำเนินการสัมภาษณ์ไปตามลำดับ แต่สามารถปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมบางประเด็นเนื้อหาจากผู้ประกอบการหรือเจ้าของ ผู้จัดการ และ/หรือรองผู้จัดการของร้านอาหารฮาลาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 10 คน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมหลัก ได้แก่ ด้านการขนส่งวัตถุดิบ ธุรกิจจำเป็นต้องมีฐานลูกค้าที่มีคุณภาพ การหมุนเวียนการใช้วัตถุดิบ การจัดเก็บวัตถุดิบ ด้านการผลิตสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ให้เกิดความรวดเร็วและจัดส่งได้ตรงเวลา ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง มีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ วันหมดอายุ จำนวนวัตถุดิบ สรรวจปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ได้จริง การส่งมอบและการจัดส่งสินค้าที่มีการวางแผนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความรวดเร็ว โดยใช้ต้นทุนที่คุ้มค่า ด้านการตลาดและการขายสินค้า สร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกค้าเก่าและสร้างการรับรู้ให้แก่ลูกค้าใหม่ ด้านการให้บริการหลังการขายรับฟังลูกค้า การให้ลูกค้าได้แสดงออกถึงความไม่พอใจ การตอบกลับด้วยเหตุและผล กิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ วัตถุดิบและวัสดุ

อื่น ๆ ในการผลิตอย่างเพียงพอ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กร การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล วางแผนการใช้ทรัพยากรบุคคล การคัดเลือก การสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ผู้ประกอบการจะต้องมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: การจัดการโซ่คุณค่า; ฮาลาล; อาหารกล่องพร้อมรับประทาน

Abstract

This research studied the value chain management for Halal ready-to-eat Boxed food business. in Bangkok the objectives were 1) to study the opinions and opinions on the value chain management of ready-to-eat halal food business in Bangkok 2) to study the factors in the value chain management of the ready-to-eat halal food business in Bangkok. 3) to study the guidelines for the development of value chain management in the ready-to-eat halal food business in Bangkok. Qualitative research was used, which the researcher conducted a semi-structured interview. There is a line of questions in advance as a guideline for collecting information. and conducting interviews in sequence but can modify and add some content issues from entrepreneurs or owners, managers and/or deputy managers of halal restaurants in Bangkok Total 10 people

The results of the study found that the main activities are raw material transportation. Businesses need a quality merchant base. rotation of raw materials raw material storage in terms of efficient production of inputs, processes and outputs for speed and on-time delivery Inventory Management Raw material quality, expiration date, raw material quantity are inspected. Explore the number of raw materials that can actually be used. Planned deliveries and deliveries are carried out efficiently with speed. using cost effective Marketing and merchandising Build a good relationship between old customers. and create awareness for new customers After-sales service, listening to customers, allowing customers to express their dissatisfaction. Cause-and-effect response Supporting activities include purchasing Sufficient raw materials and other materials in production on the use of technology in the development of the organization Use of appropriate technology according to different situations innovation Human Resources Management Human resource planning, selection, and skilled and efficient human resource creation. Skill development Infrastructure of the organization Entrepreneurs must have a clear vision and policies. can be practical.

Keywords: Value Chain Management; Halal; Ready-to-eat Boxed Food

บทนำ

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ด้านสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต ปี 2561 จากครัวเรือนตัวอย่าง 27,960 ครัวเรือน พบว่า ประชากรของประเทศไทยร้อยละ 93.5 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 5.4) และศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 1.1) ที่เหลือเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่ไม่มีศาสนา (น้อยกว่าร้อยละ 0.1) และจากการที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีผู้นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก จะมีชาวไทยและนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่ต้องรับประทานอาหารให้สอดคล้องตามความเชื่อของศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามที่ต้องรับประทานอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งอนุมัติตามบัญญัติศาสนาอิสลามให้ชาวมุสลิมบริโภคหรือใช้ประโยชน์ได้ เป็นอาหารที่ไม่มีสิ่งต้องห้ามเจือปน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อสัตว์นั้นจะต้องเป็นเนื้อฮาลาล และไม่เจือปนสิ่งต้องห้าม ฮะรอม (Haram) หรือสิ่งต้องห้ามบริโภค เช่น เหล้า หรือ ไช้มันหมู เป็นต้น เนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ฮาลาล จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสัตว์นั้นผ่านการเชือดที่ถูกต้องตามแนวทางอิสลาม (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2564)

การผลิตอาหารฮาลาลในระยะแรก ผู้ประกอบการมุสลิมจะผลิตเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคที่เป็นมุสลิมด้วยกัน ต่อมาเมื่อมีประชากรมุสลิมเพิ่มมากขึ้น ความต้องการอาหารฮาลาลจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามมา ผู้ประกอบการผลิตอาหารซึ่งมิใช่มุสลิมจึงได้เล็งเห็นช่องทางการตลาดในหมู่มุสลิม จึงทำให้การผลิตอาหารฮาลาล เพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคชาวมุสลิมที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยตลาดฮาลาลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแคเนื้อสัตว์ที่ใช้ในการปรุงอาหาร แต่ยังครอบคลุมในทุกๆ ด้านของกระบวนการธุรกิจอาหารรวมถึงอุตสาหกรรมอาหารที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวมุสลิมว่าอาหารที่พวกเขารับประทานเป็นอาหารฮาลาลอย่างแท้จริง โดยซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีการรับรองเครื่องหมายฮาลาล และมีโลโก้ตราเครื่องหมายฮาลาล (Shafie & Othman, 2006)

แต่เนื่องจากในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้วัฒนธรรมการบริโภคได้เปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ส่งผลด้านบวกต่ออุตสาหกรรมอาหารโดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน (สถาบันอาหาร, 2557) ที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารรูปแบบใหม่ทำให้ผู้บริโภคทั่วไปและผู้บริโภคที่เป็นมุสลิมสามารถบริโภคอาหารได้สะดวกยิ่งขึ้น (Riaz, 1998) การจัดการโซ่คุณค่า เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับปัจจัยการผลิต โดยให้ความสำคัญในกิจกรรมหลักที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับอุตสาหกรรม กิจกรรมหลัก 5 กิจกรรมเกี่ยวข้องกับการขนส่งวัตถุดิบ เป็นการจัดเก็บและการแจกจ่ายวัตถุดิบ การผลิตเป็นการเปลี่ยนหรือแปรรูปวัตถุดิบให้ออกมาเป็นสินค้า การบริหารสินค้าคงคลังและการจัดส่งสินค้าไปยังผู้บริโภค การตลาดและการขายสินค้าเป็นการชักจูงให้ลูกค้าซื้อสินค้าและจัดจําหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภค การให้บริการหลังการขายเพื่อช่วยส่งเสริมการส่งมอบคุณค่าให้กับสินค้า ส่วนกิจกรรมสนับสนุนเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้กิจกรรมหลักสามารถดำเนินไปได้ ประกอบด้วย การจัดซื้อ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กร การบริหารทรัพยากรบุคคล โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ซึ่งกิจกรรมหลักข้างต้นจะทำงาน

ประสานงานกันได้ดีจนก่อให้เกิดคุณค่าได้นั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมสนับสนุนทั้ง 4 กิจกรรมทำหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมหลัก และยังต้องสนับสนุนกิจกรรมซึ่งกันและกันด้วยเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจเป็นอย่างดี (เกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร, 2563)

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้จึงได้ศึกษาการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร มีศักยภาพในการแข่งขัน และมีการเชื่อมโยงกับหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยเริ่มตั้งแต่การผลิต การแปรรูป และการส่งออก ให้ตรงตามที่ถูกความต้องการอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งส่งมอบได้รวดเร็วภายใต้ราคาที่เหมาะสมได้ เพื่อหาแนวทางที่จะพัฒนาการผลิตและให้บริการอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการที่มีการยึดถือแนวทางการปฏิบัติตามกฎแห่งศาสนาอิสลามและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานได้นำไปศึกษาและปรับปรุงแก้ไขธุรกิจให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมุสลิมได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะความคิดเห็นเรื่องการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 กิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุนมีผลต่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานข้อ 2 การพัฒนาการจัดการใช้คุณค่ามีผลต่อธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการใช้คุณค่า

Kotler (1997) ได้ให้ความหมายของคุณค่า หมายถึง ความรู้สึกแตกต่างที่ผู้บริโภคได้รับจากการเป็นเจ้าของและการใช้ผลิตภัณฑ์ โดยเทียบกับต้นทุนที่ต้องจ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

Porter (1985) ได้ให้ความหมายของใช้คุณค่าไว้ในหนังสือ Competitive Advantage ว่า การดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีผลกระทบต่อต้นทุนหรือประสิทธิภาพของกิจกรรมอื่นด้วยความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำงานของแต่ละกิจกรรม เพื่อจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการผลิตหรือการบริการให้แก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยกิจกรรมหลัก (primary activities) หรือกิจกรรมการสร้างคุณค่า และกิจกรรมสนับสนุน (support activities) ที่ช่วยลดต้นทุนและสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ให้แก่องค์กร ภายใต้ขั้นตอน ระเบียบปฏิบัติ และข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษร การควบคุม การวัดและประเมินต่อเนื่องกันจนเป็น “ใช้คุณค่า”

1. กิจกรรมหลัก เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่าหรือรายได้และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการแข่งขัน ประกอบด้วย 1) การนำส่งปัจจัยนำเข้า (inbound logistics) 2) การผลิต (operations) 3) การกระจายผลลัพธ์ไปยังลูกค้า (outbound logistics) 4) การตลาดและการขาย (marketing and sales) และ 5) การบริการ (service)

2. กิจกรรมสนับสนุน เป็นกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย 1) การจัดหา/จัดซื้อ (procurement) 2) การพัฒนาเทคโนโลยี (technology development) 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (human resources management) และ 4) โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร (firm infrastructure) การบริหารงานทั่วไป การวางแผน การบัญชีและการเงิน การบริหารคุณภาพ ระบบข้อมูลสารสนเทศกฎหมาย และรัฐบาล

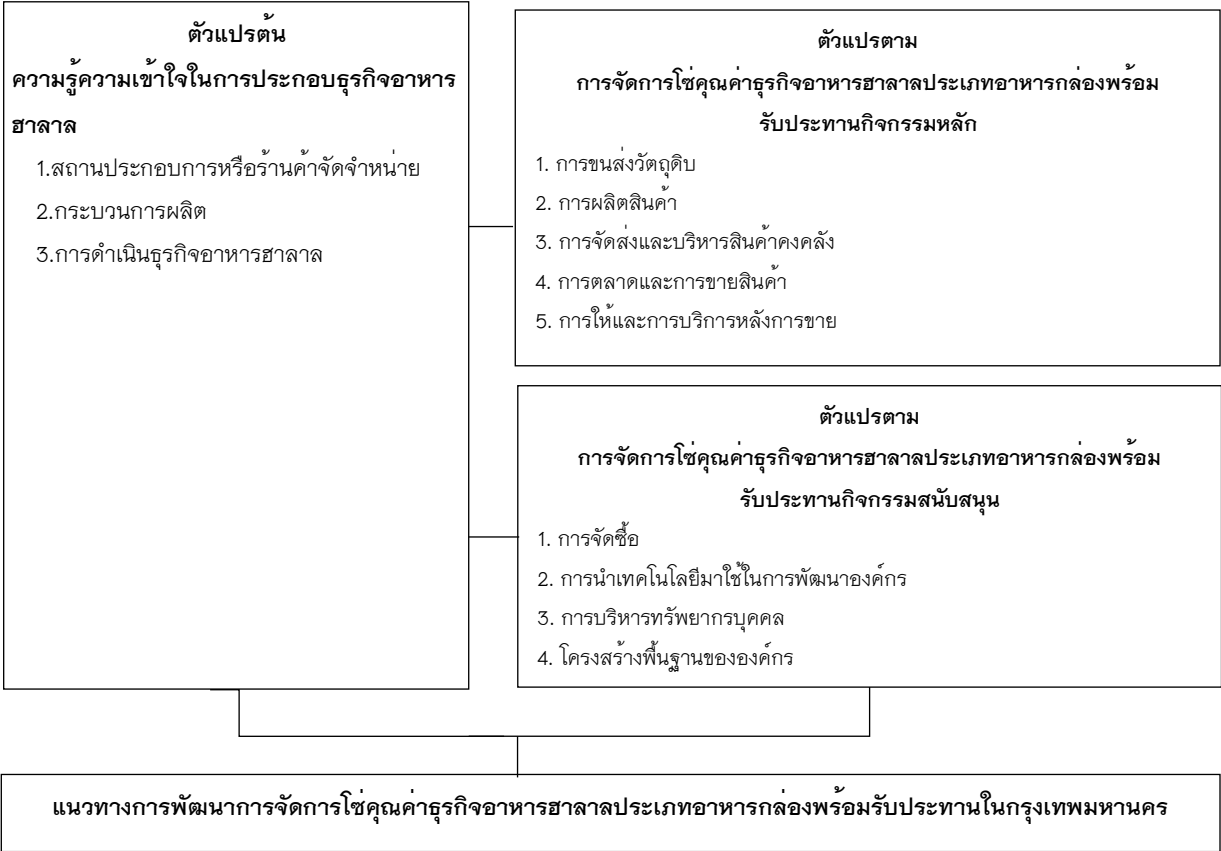
กิจกรรมหลักข้างต้นจะทำงานประสานงานกันได้ดี จะต้องอาศัยกิจกรรมสนับสนุนทั้ง 4 กิจกรรม และนอกจากกิจกรรมสนับสนุนจะทำหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมหลักแล้วยังจะต้องทำหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมซึ่งกันและกันด้วย ระบบสารสนเทศที่ทำหน้าที่สนับสนุนเชื่อมต่อทุกกิจกรรมในทุกๆ องค์ประกอบของใช้คุณค่า

การจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน

การจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน เป็นการจัดการขั้นตอน กระบวนการ และสถานที่ รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการประกอบอาหาร จนถึงขนส่งสินค้าถึงผู้บริโภคนั้นด้วย นอกจากนี้สินค้าฮาลาลยังควรคำนึงถึงในแต่ละกระบวนการผลิตอาหาร คือ ต้องมีการแยกผลิตภัณฑ์ฮาลาลออกจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ฮาลาล เพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน ตลอดจนการใช้การผลิตจะต้องถูกต้องตามบัญญัติศาสนาอิสลามเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นมุสลิม ซึ่งหมายถึงการจัดเก็บ การขนส่งและการจัดการผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ดีและเหมาะสม รวมทั้งความซื่อสัตย์ของเจ้าของแบรนด์ที่ไม่นำสินค้าฮาลาลมาปนเปื้อนกับสินค้าไม่ฮาลาลซึ่งมีนะยิส (สิ่งสกปรก) ปนเปื้อนอยู่ โดยครอบคลุมกับการจัดหาและการจัดจำหน่ายสินค้าที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน มาตรฐานอาหารฮาลาลทุกขั้นตอน รวมถึงการบรรจุหีบห่อบนฉลากที่มีความน่าเชื่อถือและมีเครื่องหมายรับรองฮาลาลจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (ฐิตีมา วงศ์อินตา และคณะ, 2558)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล และดำเนินการสัมภาษณ์ไปตามลำดับคำถามที่เตรียมไว้ แต่ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์จริงก็สามารถที่จะปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมบางประเด็นเนื้อหา เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำตอบยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประกอบการหรือเจ้าของ ผู้จัดการ และ/หรือรองผู้จัดการ ผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจและสั่งการในงานด้านบริหารจัดการของร้านอาหารสาลาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกร้านอาหารสาลาลในการสัมภาษณ์เพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัย คือ เป็นร้านอาหารสาลาลที่ไม่มีสิ่งเจือปนที่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลามหรือมาตรฐานอาหารสาลาลขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ไม่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดภายในร้าน ผู้ประกอบการจะต้องเป็นมุสลิม (วินัย ตะห์ลัน, 2558)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นอย่างไรในการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารสาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน ในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมหลักของการจัดการใช้คุณค่า ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นอย่างไรในการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารสาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมสนับสนุนของใช้คุณค่า และส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารสาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วนดังนี้

- 1) ข้อมูลการค้นคว้าจากเอกสาร บทความ ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ผู้วิจัยเป็นคนเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รายบุคคล โดยใช้ลักษณะคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-interview Structure) ควบคู่ไปกับการสังเกต กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก มีดังนี้

- 1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้สัมภาษณ์
- 2) ออกแบบคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์
- 3) ติดต่อขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
- 4) เข้าสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
- 5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือเจ้าของ ผู้จัดการ และ/หรือรอง ผู้จัดการ ผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจและสั่งการในงานด้านบริหารจัดการของร้านอาหารฮาลาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-interview Structure) มารวบรวมโดยการเลือกข้อความที่มีนัยสำคัญมาทำการแปลความหมาย การจัดหมวดหมู่และการผูกเรื่องเป็นการอธิบายความคิดเห็น

การแจกแจง ผู้วิจัยทำให้ข้อมูลที่ได้อยู่ในรูปแบบเชิงปริมาณ โดยการนับจำนวนครั้งของคำหรือแนวคิดที่อยู่ในข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยใช้ความระมัดระวังและตรวจสอบที่มาของตัวเลขดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อคำ ๆ หนึ่งปรากฏหลายครั้งในข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ที่มาของจำนวนดังกล่าวเกิดจากกลุ่มตัวอย่างใช้คำดังกล่าว หรือเป็นเพราะบุคคลนั้นเพียงคนเดียวใช้คำนั้นหลายครั้ง การตรวจสอบดังกล่าวสามารถทำให้ผู้วิจัยสามารถอ่านและตีความของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างถูกต้อง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2547)

การหาความคล้ายคลึงข้อมูล ผู้วิจัยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อหาลักษณะความคล้ายคลึงกันหรือลักษณะที่เหมือนกันของข้อมูลทั้งสองชุด จากนั้นขยายขอบข่ายของการหาความคล้ายคลึงไปยังข้อมูลชุดต่อ ๆ ไป ทั้งนี้การโยงความคล้ายคลึงต่อไปเรื่อย ๆ นั้นช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อสรุปย่อยหลายชุดมาบูรณาการเป็นข้อสรุปใหญ่ และได้แบบแผนของข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกัน (สุภาวค์ จันทวานิช, 2549)

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมหลักพบว่า ได้แก่ ด้านการขนส่งวัตถุดิบ ธุรกิจจำเป็นต้องมีฐานลูกค้าที่มีคุณภาพเพื่อประหยัดเวลาในการจัดส่ง ราคาของวัตถุดิบที่เหมาะสมและคุณภาพของตัววัตถุดิบ กำหนดให้ผู้ใช้วัตถุดิบเป็นผู้คัดเลือกวัตถุดิบเอง มีการหมุนเวียนการใช้วัตถุดิบที่ต้องควบคุมอุณหภูมิจะไม่มีการเก็บคั่งนาน การจัดเก็บวัตถุดิบจะต้องมีความมิดชิดโดยเก็บไว้ในห้องทำความเย็นเพื่อป้องกันการเติบโตของแบคทีเรีย มีการระบุวันหมดอายุไว้ที่กล่องบรรจุวัตถุดิบ เพื่อให้ผู้ประกอบการมั่นใจว่าวัตถุดิบที่ใช้ไม่ทำให้รสชาติอาหารเสียจากวัตถุดิบที่หมดอายุ ด้านการผลิตสินค้า โดยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้่ายต่อการประกอบอาหารมีความรวดเร็วและส่งอาหารได้ตรงเวลา ปรับปรุงพื้นที่การทำงาน การวางอุปกรณ์ ให้อยู่ในตำแหน่งที่สะดวกต่อการนำไปใช้ หากเกิดความล่าช้าในช่วงที่มีปริมาณการสั่งซื้อสูง ทำการเก็บสถิติการสั่งอาหารแต่ละประเภทไว้เพื่อเตรียมปรุงวัตถุดิบที่สามารถทำสต็อกไว้ล่วงหน้าได้ ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง

มีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ วันหมดอายุ จำนวนวัตถุดิบ สรรวจปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ได้จริงเพื่อควบคุมระบบหลังร้านให้ใกล้เคียงกับปริมาณการสั่งได้มากที่สุด และรักษาความสัมพันธ์ของจำนวน

หรือปริมาณและความหลากหลายของรายการสินค้าป้องกันการสต็อกวัตถุดิบมากเกินไปจนจำเป็นหรือน้อยเกินไปจนวัตถุดิบไม่เพียงพอ การหมุนเวียนของสินค้าแต่ละชนิด การส่งมอบและการจัดส่งสินค้า พนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการขนส่งจะต้องมีการวางแผนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความรวดเร็ว โดยใช้ต้นทุนที่คุ้มค่า และระมัดระวังในการส่งเพื่อป้องกันการเสียหายต่อกล่องบรรจุภัณฑ์ให้เกิดของเสียให้น้อยที่สุด ด้านการตลาดและการขายสินค้า สร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกค้าเก่า และสร้างการรับรู้ให้แก่ลูกค้าใหม่ ด้านการให้บริการหลังการขาย รับฟังลูกค้า แม้ว่าความผิดพลาดจะไม่ได้เกิดจากความบกพร่องของธุรกิจ การให้ลูกค้าได้แสดงออกถึงความไม่พอใจโดยไม่โต้ตอบทันทีจะส่งผลให้เกิดความไม่พอใจจากอารมณ์ไม่พอใจและลดโอกาสระบายในช่องทางออนไลน์อื่นอันนำมาซึ่งความเสียหายที่เผยแพร่ออกไปอย่างไม่มีขอบเขต ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อชื่อเสียงของธุรกิจ การตอบกลับด้วยเหตุและผลของปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากได้ทำความเข้าใจระหว่างสถานประกอบการกับลูกค้าแล้ว สถานประกอบการจะกล่าวขอโทษ และเร่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ จากนั้นเสนอทางออกที่ทำให้ลูกค้าพอใจ มอบส่วนลดสำหรับการสั่งซื้อครั้งต่อไป การลดราคาอาหารในครั้งนั้น หรือมีบริการเปลี่ยนสินค้าให้แก่ลูกค้าอย่างสมเหตุสมผล และติดตามผลการแก้ปัญหา

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ วัตถุดิบและวัสดุอื่น ๆ ในการผลิตอย่างเพียงพอ และสามารถดำเนินการผลิตอย่างต่อเนื่อง โดยรักษาคูณสมบัติของวัตถุดิบให้มีมาตรฐานเดียวกัน ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กร จะต้องให้ผู้ใช้เทคโนโลยีมีความรู้ มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ไหลลื่นและยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ต่างๆ ก่อให้เกิดนวัตกรรมขึ้นมา ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ควรการวางแผนการใช้ทรัพยากรบุคคล การคัดเลือก การสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ผู้ประกอบการจะต้องมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อให้พนักงานมีความรู้และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตัวเอง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการใช้คุณค่ามีผลต่อธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานประกอบการหรือร้านค้าจัดจำหน่ายจะต้องมีสะอาดตามสุขอนามัย มีที่กันหรือปกปิดเพื่อป้องกันไม่ให้อาหารไปปะปนกับสิ่งสกปรก (นะฮิส) และสิ่งต้องห้าม (ฮารอม) และต้องแสดงเครื่องหมายฮาลาลที่ผ่านการอนุญาตใช้จากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กระบวนการผลิตอาหารต้องถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เครื่องมือหรืออุปกรณ์เครื่องปรุงวัตถุดิบ และสารปรุงแต่งอาหาร ที่เกี่ยวข้องกับอาหารจะต้องไม่ผ่านการใช้งานจากการผลิตสิ่งต้องห้าม (ฮารอม) การดำเนินธุรกิจอาหารฮาลาลเพื่อความถูกต้อง จะต้องยื่นขอใบรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาล และขอใช้เครื่องหมายฮาลาล ผ่านคณะกรรมการอิสลาม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน ในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมหลัก พบว่า ด้านการขนส่งวัตถุดิบ เผยแพร่ข้อมูล และอบรมความรู้ความเข้าใจมาตรฐานอาหารฮาลาลให้ผู้ประกอบการบริษัทขนส่งวัตถุดิบ และผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบและตระหนักถึงความสำคัญต่อการขนส่งวัตถุดิบเพื่อธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน จัดหาวัตถุดิบผ่านผู้รวบรวม หรือพ่อค้าคนกลาง ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดหา จะทำให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและมีความสม่ำเสมอ วัตถุดิบที่เข้าสู่กระบวนการผลิตต้องได้รับรองตราฮาลาล สำหรับวัตถุดิบที่มีตามฤดูกาล ต้องมีการสต็อกวัตถุดิบไว้เพื่อให้เพียงพอกับการผลิตตลอดทั้งปี เลือกรจัดการเก็บวัตถุดิบที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถเก็บได้ระยะยาว ด้านการผลิตสินค้า ขั้นตอนการผลิตสะอาดถูกหลักอนามัย ไม่มีการปนเปื้อนตามมาตรฐานอาหารฮาลาล การใช้ทรัพยากรการผลิตมีประสิทธิภาพ การควบคุมการผลิตในทุกขั้นตอนการผลิตให้ตรงตามมาตรฐาน การสุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบให้มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ก่อนส่งมอบไปยังขั้นตอนผลิตถัดไป การรายงานเมื่อมีสิ่งผิดปกติ ด้านการจัดส่งและบริหารสินค้าคงคลัง การจัดส่งสินค้าไม่ให้เกิดการปนเปื้อนด้วยต้นทุนที่เหมาะสมธุรกิจจะมีการตรวจสอบสินค้าก่อนการส่งมอบให้แก่ลูกค้า โดยการควบคุมการดำเนินงานของพนักงานในการตรวจสอบทั้งกระบวนการจัดส่งและบริหารสินค้าคงคลัง (วัตถุดิบก่อนปรุง) เพิ่มการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของยานพาหนะในการขนส่ง ด้านการตลาดและการขายสินค้า ศึกษาพฤติกรรมความชอบของผู้บริโภค การทราบความต้องการของผู้บริโภคเก็บข้อมูลผู้บริโภค ศึกษาอุปสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ความต้องการ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้าทำให้ผลิตสินค้าได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค การให้และการบริการหลังการขาย ธุรกิจจะต้องให้ความสำคัญกับการให้และการบริการหลังการขาย ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมการสร้างคุณค่าของธุรกิจ จะต้องสามารถตอบสนองปัญหาข้อขัดข้อง รวมถึงจัดการคำติชมและข้อร้องเรียนของลูกค้า สอดคล้องกับการศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าฮาลาลในมุมมองของผู้บริโภค Generation ต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ของวรญา วิฑูรวิณิต (2563) และการศึกษากลยุทธ์การตลาดสำหรับร้านอาหารฮาลาล ที่เป็นที่รู้จักในกรุงเทพมหานคร ของชาริณี อายุเคน (2563)

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน ในกรุงเทพมหานครตามกิจกรรมสนับสนุน พบว่า ด้านการจัดซื้อ การจัดซื้อวัตถุดิบที่เป็นสินค้าทางการเกษตรเพื่อแปรรูป ความไม่สม่ำเสมอและเพียงพอของสินค้าเกษตรในช่วงนอกฤดูกาล ทำให้การจัดซื้อจะต้องหาแหล่งวัตถุดิบเพิ่มเติมจากแหล่งผลิตใกล้เคียงนอกพื้นที่ ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในราคาและคุณภาพที่ยอมรับได้ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กร การวิจัย การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล การสร้างคุณค่าและแก้ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะในการ

ทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และซัพพลายเชนในการเพิ่มมูลค่าการค้า
จำหน่ายสินค้าออนไลน์ประเภทสินค้าอาหารกล่องเพื่อสุขภาพพร้อมรับประทาน ของวรัญญา แก้วเชือก
หนังสือ (2561) ด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทั่วไป ระบบการผลิต ระบบบัญชี
และการเงิน ระบบการจัดการคลังสินค้า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการติดตามและประเมินผล
กิจกรรมเหล่านี้สนับสนุนในการสร้างคุณค่า และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของธุรกิจ สอดคล้องกับ
การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การจัดการโซ่อุปทานอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของไทย ของปิยะพงศ์ เสนีย์รัตน์
ประยูร และคณะ (2559)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการโซ่อุปทานที่มีผลต่อธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่อง
พร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานประกอบการหรือร้านค้าจัดจำหน่ายจะต้องมีสะอาด
ตามสุขอนามัย ต้องแสดงเครื่องหมายฮาลาลที่ผ่านการอนุญาตใช้จากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่ง
ประเทศไทย กระบวนการผลิตอาหารต้องถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม การดำเนินธุรกิจอาหารฮาลาล
เพื่อความถูกต้อง จะต้องยื่นขอใบรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลและขอใช้เครื่องหมายฮาลาล
ผ่านคณะกรรมการอิสลาม สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคอาหารฮาลาลใน
เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ของดัสนีม หะซัน (2562) และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่มี
ตราฮาลาลของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่หนองจอกกรุงเทพมหานคร ของอำไพภรณ์ เปรมอำพล (2563)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดการโซ่อุปทานธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานใน
กรุงเทพมหานครตามกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุนเป็นการเชื่อมโยงกระบวนการสร้างคุณค่าเพิ่ม
ให้กับธุรกิจผลิตอาหารถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนา ผู้ประกอบการบางรายยังขาดความเข้าใจที่
ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารฮาลาล เพราะคิดว่าการผลิตอาหารฮาลาลเป็นเรื่องยุ่งยากและมีค่าใช้จ่าย
ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงความสะดวกและคุณค่าตามหลักโภชนาการเป็นสำคัญ มีการควบคุมการ
ปนเปื้อนของสิ่งสกปรก เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกแหล่งวัตถุดิบ การเตรียมวัตถุดิบ การผลิต การบรรจุ การ
เก็บรักษาอาหารที่ปรุงสำเร็จ การวางจำหน่ายและการกระจายสินค้า ให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมภายใน
โซ่อุปทานภายใต้เงื่อนไขที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนา สร้างความสามารถในการแข่งขันที่เกิดจาก
คุณค่าของแต่ละกิจกรรม เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาให้แก่สินค้าเกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง

สรุป

จากการศึกษาการจัดการโซ่อุปทานธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานใน
กรุงเทพมหานครตามกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน จากผู้ประกอบการพบว่าอาหารฮาลาลเป็น
อาหารที่สามารถบริโภคทั้งผู้บริโภคมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม เนื่องจากอาหารฮาลาลเป็นอาหารที่สะอาด
และปลอดภัย ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล

ลาลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจรับรองมาตรฐานอาหารสำคัญจำเป็นต้องให้ผู้มีความรู้เกี่ยวกับหลักการทางศาสนาอิสลามและหลักการทางวิทยาศาสตร์เป็นผู้ตรวจสอบ ธุรกิจสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลขาดแคลนวัตถุดิบและปัจจัยสนับสนุนบางประการ เนื่องจากความต้องการวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอาหารที่เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณวัตถุดิบไม่เพียงพอต่อความต้องการและเกิดการขาดแคลนวัตถุดิบบางอย่างทำให้อุตสาหกรรมฮาลาลต้องมีการพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบดังกล่าวจากต่างประเทศเกิดต้นทุนทั้งจากการขนส่งและภาษีนำเข้า การบริหารปริมาณและต้นทุนวัตถุดิบจึงยากขึ้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานในกรุงเทพมหานคร ที่ให้มีความสามารถในการผลิตอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานที่มีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานควรจะมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคอาหารฮาลาลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ โดยแนวทางในการปรับตัวของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการอาหารฮาลาลควรมีการรวมกลุ่มเพื่อเป็นพันธมิตรทางการค้า เพื่อให้มีความเข้มแข็งแล้วคอยเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้ประกอบการรายอื่น มีการวิจัยและพัฒนาสินค้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของคุณภาพของสินค้าและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภค ภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของธุรกิจอาหารฮาลาล โดยอาจมีการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการผลิตอาหารฮาลาลที่มีคุณภาพ ที่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และความรู้ มีหน่วยงานให้คำปรึกษาด้านมาตรฐานอาหารฮาลาล หน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้ตรารับรองฮาลาล ควรมีการนำวิทยาศาสตร์ฮาลาลเข้าร่วมกับกระบวนการตรวจสอบและประเมินสถานประกอบการเพื่อขอรับรองตราฮาลาล เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในสายตาของผู้บริโภคมากขึ้น

2. การประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานควรให้ความสำคัญด้านกระบวนการ การจัดทำหน้าย ทรัพยากรบุคคล การส่งเสริมการตลาด และการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากวัตถุดิบบางชนิดที่มีความสดใหม่ตลอดเวลาอาจมีการใช้สารบางชนิดที่ทำให้วัตถุดิบนั้นมีการปนเปื้อน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าอาหารที่ได้เครื่องหมายรับรองฮาลาลนั้นเป็นอาหารที่ชาวมุสลิมสามารถรับประทานได้ ถูกหลักโภชนาการ ปราศจากสิ่งปนเปื้อนตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในการประกอบธุรกิจร้านอาหาร สร้างความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีสัญลักษณ์

ตราศาลาลได้ตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ง่ายยิ่งขึ้น และผู้บริโภคต่างศาสนาก็สามารถผลิตสินค้าเพื่อคนที่นับถือศาสนาอิสลามได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารศาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทาน ในกรุงเทพมหานครโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและผู้จัดการร้านอาหารศาลาลที่เป็นที่รู้จักในกรุงเทพมหานคร ในงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในประเด็นดังกล่าวจากมุมมองของผู้ใช้บริการร้านอาหารศาลาลทั้งจากผู้ที่นับถือมุสลิมและผู้ที่ไม่นับถือมุสลิมร่วมด้วย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการพัฒนาการจัดการใช้คุณค่าธุรกิจอาหารศาลาลประเภทอาหารกล่องพร้อมรับประทานที่ตอบโจทย์ผู้บริโภค

2. ศึกษาถึงปัจจัยความสำเร็จของการจัดการโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจประเภทอื่น เพื่อนำข้อมูลและผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการใช้คุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากชาวมุสลิมเป็นกลุ่มชนที่มีความเคร่งครัดทางศาสนา การนำหลักความเชื่อความศรัทธาของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมาศึกษาว่ามีความสอดคล้องในการดำเนินธุรกิจได้อย่างไรบ้างโดยไม่จำกัดเพียงแค่ธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร. (2563). *กิจกรรมจัดทำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center) ปีงบประมาณ 2561 : กรณีศึกษา “กะทิชาวเกาะ” เกษตรแปรรูปเพื่อการส่งออก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- จำเริญ เชื้อนแก้ว. (2560). *การจัดการโลจิสติกส์สำหรับธุรกิจอาหารศาลาล*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาอีสเทอร์น, 11(1), 9-19.
- ชาธิณี อายุเคน. (2563). *กลยุทธ์การตลาดสำหรับร้านอาหารศาลาล ที่เป็นที่ยู้งักในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐิติมา วงศ์อินตา และคณะ. (2558). *การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าอาหารศาลาล*. วารสารการขนส่งและโลจิสติกส์, 8(1), 1-11.
- ดัสนีม หะซัน. (2562). *พฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคอาหารศาลาลในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะพงศ์ เสนีย์รัตน์ประยูร และคณะ. (2559) *กลยุทธ์การจัดการโซ่อุปทานอุตสาหกรรมอาหารศาลาลของไทย: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารทะเล*. วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 14(1), 27-42.
- วรญา วิหวิณิต. (2563). *อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าศาลาล ในมุมมองของผู้บริโภค Generation ต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. วิทยาลัยดุสิตธานี.

- วรัญญา แก้วเชือกหนัง. (2561). *แนวทางการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และซัพพลายเชนในการเพิ่มมูลค่าการค้าจำหน่ายสินค้าออนไลน์ประเภทสินค้าอาหารกล่องเพื่อสุขภาพพร้อมรับประทาน* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- วินัย ดะห์ลัน. (2558). *ทำเนียบร้านอาหารฮาลาลและร้านอาหารมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2564). *มาตรฐานอาหารฮาลาลแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2565, จาก <https://www.acfs.go.th/halal/general.php>.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคต*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำไพภรณ์ เปรมอำพล. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่มีตราฮาลาลของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่หนองจอกกรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.
- Kaplinsky, R. & Morris, M. (2000). *A handbook for value chain research*. Canada: IDRC.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning implementation and control*. (9thed). New Jersey: Asimmon & Schuster.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: Free Press.
- Shafie, S., & Othman, M. N. (2006). *Halal Certification: International Marketing Issues and Challenges*. Paper Presented At The Ifsa Vii World Congress Berlin, Germany.

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต Development of Creative Tourism Activities in Phuket Old Town Community

นภชนก ตลับเงิน

Naphachanok Talabngoan

คณะการจัดการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration, Thailand

E-mail: gjarndesch@hotmail.com

Retrieved December 1, 2022; Revised January 19, 2023; Accepted January 31, 2023

Doi : 10.14456/jappm.2023.25

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต 2) เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว รวมจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ เรื่องราว ธรรมชาติ และศิลป ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 รูปแบบ คือ การเยี่ยมชม การทดลองปฏิบัติ และการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ การถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ กิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติ พื้นที่สร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวตามกลุ่มเป้าหมาย ช่องทางการรับรอง และสินค้าของที่ระลึกชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The objectives of this article were (1) to study on the potential activities in creative tourism of Phuket Old Town community (2) to study on the model of creative tourism activities in Phuket Old Town community and (3) to propose the guidelines for development of creative tourism activities in Phuket

Old Town community. Qualitative analysis was utilized as a research method of the study, where 30 in-depth interviews with members of Phuket Old Town community, specialists and tourists were conducted. They were selected by purposive sampling and the instrument for collecting data was semi-structured interview. Analysis data by content analysis. The Results indicated that the potential of creative tourism activities Phuket Old Town community consist of 3 aspects, as follow: stories, sense and sophistication. The model of creative tourism activities Phuket Old Town community consists of 3 aspects, as follow: seeing, tasting and learning. The development of creative tourism activities consists of 7 aspects, as follow: knowledge transfer, modern technology, hands-on activities, creative places, tourism activities according to target groups, booking channel and community souvenir products.

Keywords: Creative Tourism; Creative Tourism Activities; Community Based Tourism

บทนำ

รูปแบบการท่องเที่ยวมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์แปลกใหม่ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการประสบการณ์จะหลีกเลี่ยงการท่องเที่ยวในสถานที่ยอดนิยมและการท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเดิม โดยมองหาสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์แท้จริงและสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่น (ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว, 2562) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้นำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากสามารถสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว Richard (2010) อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความเข้าใจและประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน ตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ส่งเสริมการตลาดโดยการนำเสนอประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวผ่านแคมเปญการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น “Amazing Thailand, Open to the New Shades”, “Amazing ไทยเท เมืองไทยสวยทุกที่ เท่ทุกสไตล์” ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้วิถีชีวิตท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐได้จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ อพท. โดยมีการกิกในการสนับสนุนการดำเนินงานของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและผลักดันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่วนใหญ่เป็นการเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมค่อนข้างน้อย ชุมชนมีจุดอ่อนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ (นงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร และคณะ, 2561; กชมน วรงค์คำ และ ชาตรี, 2563)

ชุมชนท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภูเก็ต เป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม อพท. ประเมินว่า ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีความพร้อมเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวมีค่อนข้างน้อย โดยส่วนใหญ่เป็นศึกษาในบริบทการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ศิริพันธ์ สังข์ทอง และ อารีย์ญา ธีรสัตยาพิทักษ์, 2562) การศึกษาในบริบทการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (สุธาสินี วิทยาภรณ์ และ ตุลา ไชยาศิริจันทร์โรจน์, 2564) ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนและขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้กับประเทศ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต การวิจัยนี้ทำให้ชุมชนมีแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมและยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวของชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวไทยให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

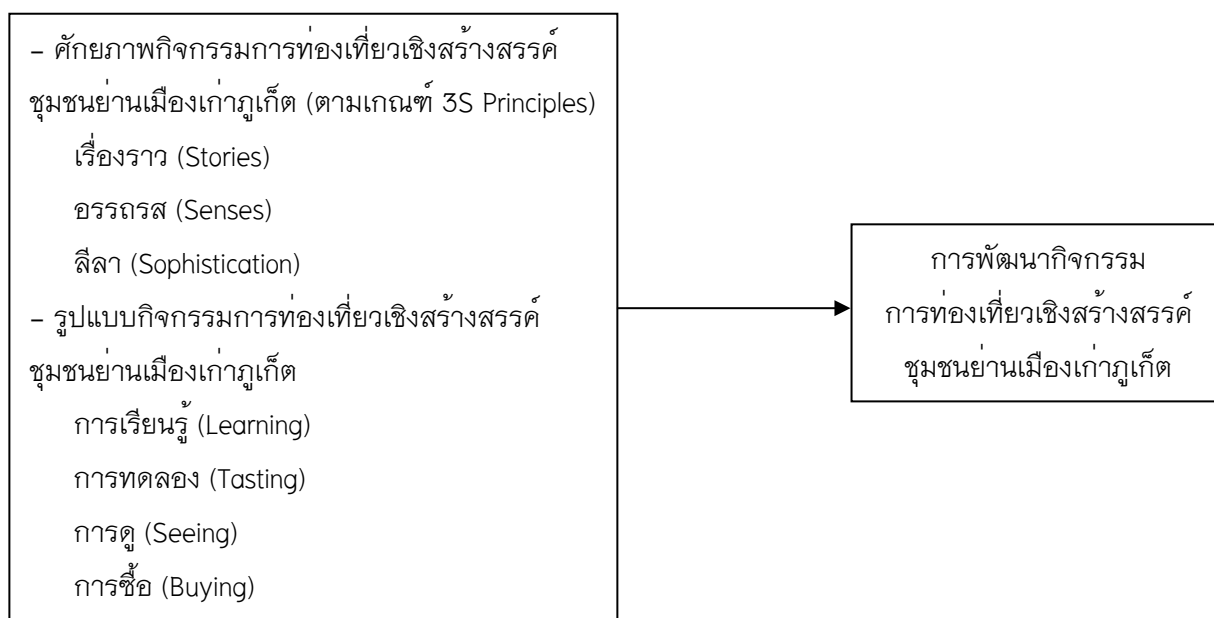
1. เพื่อศึกษาศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต
2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต

การทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วม รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงใช้การสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์แท้จริง อพท. (2561) ได้นำแนวคิดคุณลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นำเสนอโดย Richard มาจัดทำเป็นแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เรียกว่า The 3S Principles ประกอบด้วย 1) เรื่องราว (Stories) หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวมีเรื่องราวจากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการ

สืบค้น ร้อยเรียง ออกแบบและนำเสนอได้น่าสนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง 2) อรรถรส (Senses) หมายถึง การออกแบบกิจกรรมที่สามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมองเห็น (Seeing) การดมกลิ่น (Smelling) การได้ยิน (Hearing) การสัมผัส (Touching) การลิ้มรส (Tasting) ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนานและเกิดสุนทรียภาพ และ 3) สีลา (Sophistication) หมายถึง การออกแบบกิจกรรมให้มีความสลับซับซ้อน สามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ มีการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง Richard (2010) นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) การใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรม (Creativity as activity) ได้แก่ การเรียนรู้ (Learning) และการทดลอง (Tasting) 2) การใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลัง (Creativity as a background) ได้แก่ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) ประสบการณ์ที่ได้จากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวข้างต้นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเรียงลำดับจากกิจกรรมที่มีระดับการมีส่วนร่วมจากน้อยไปหามาก คือ การซื้อ (Buying) การดู (Seeing) การทดลอง (Tasting) และการเรียนรู้ (Learning) ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งผลต่อระดับประสบการณ์ที่ได้รับ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในระดับมากมีผลต่อความลึกซึ้งของประสบการณ์ที่ได้รับมากขึ้นตามลำดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) สมาชิกชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ได้แก่ ประธานวิสาหกิจชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ผู้เล่าเรื่อง สมาชิกชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้อาวุโส จำนวน 10 คน 2) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน และ 3) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีข้อความถามปลายเปิด จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต 2) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต 3) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต และ 4) ข้อเสนอแนะ ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือวิจัย และคำนวณคะแนนเฉลี่ยของข้อความถามแต่ละข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกข้อความถามมีค่ามากกว่า 0.50 การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึง 15 ธันวาคม 2564 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุป และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 ด้าน คือ เรื่องราว (Stories) อรรถรส (Senses) และลีลา (Sophistication) ดังนี้

1.1 ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ด้านเรื่องราว (Stories) มีจำนวน 2 ข้อ คือ (1) เรื่องราวมาจากทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่ อาคารสถาปัตยกรรมแบบชิโน-ยูโรเปียน การแต่งกายชุดบาบ๋า งานช่างดีเหล็ก และอาหารท้องถิ่น และ (2) การออกแบบเรื่องราวมาจากปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ด้านอรรถรส (Senses) มีจำนวน 4 ข้อ คือ (1) มีการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ตรง (2) มีกิจกรรมให้ลงมือทำ (3) มีการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (มองเห็น ดมกลิ่น ได้ยิน สัมผัส และลิ้มรส) และ (4) มีการจัดกิจกรรมในสถานที่จริง

1.3 ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ด้านลีลา (Sophistication) มีจำนวน 1 ข้อ คือ การสร้างจุดเด่นทางการตลาด โดยการนำเสนอด้วยแนวคิด 4 อ. ได้แก่ อาคาร อาหาร อารมณ์ และอารมณ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 การเยี่ยมชม พบในกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 8 กิจกรรม คือ กิจกรรมเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมแบบชิโน – ยูโรเปียนในย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ต กิจกรรมเดินถ่ายภาพ Street Art กิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว กิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เพอรานากันนิทัศน์ กิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ Woo Gallery historical House กิจกรรมเยี่ยมชมบ้านขุนนิเทศจินารักษ์ กิจกรรมไหว้พระขอพรที่อำมแสงธรรม และกิจกรรมเยี่ยมชมบ้านผู้สูงอายุ บ้านเลขที่ 88

2.2 การทดลองปฏิบัติ พบในกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมทำอาหารท้องถิ่นครัวบาบา และกิจกรรมร่วมอนุรักษ์อาชีพตีเหล็กไต้ส่นอัน

2.3 การเรียนรู้ พบในกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ Woo Gallery historical House กิจกรรมเยี่ยมชมบ้านขุนนิเทศจินารักษ์ กิจกรรมทำอาหารท้องถิ่นครัวบาบา และกิจกรรมร่วมอนุรักษ์อาชีพตีเหล็กไต้ส่นอัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

3.1 การถ่ายทอดความรู้ ชุมชนควรมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนให้แก่คนรุ่นใหม่ และควรพัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับผู้เล่าเรื่องทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรพัฒนาสื่อหรือวิธีการสื่อสารใหม่ ๆ ตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3.2 การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ชุมชนควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เสริมการเล่าเรื่องด้วยบุคคล เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับยุคดิจิทัลและความเข้าใจในวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้ และลดปัญหาข้อจำกัดเรื่องความเหมาะสมของสถานที่และพื้นที่จัดกิจกรรม ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานมากขึ้น

3.3 กิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติ ชุมชนควรออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมหรือทดลองปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความสนุกสนานและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3.4 พื้นที่สร้างสรรค์ ชุมชนควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องลงมือปฏิบัติจริง ควรคำนึงถึงขนาดพื้นที่รองรับและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ มีทักษะประสบการณ์และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวตามกลุ่มเป้าหมาย ชุมชนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดกิจกรรมตามความสนใจของนักท่องเที่ยว และมีตัวเลือกกิจกรรมเฉพาะความสนใจ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวประจำวัน กิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลพิเศษ เป็นต้น

3.6 ช่องทางการรับจอง ชุมชนควรเพิ่มช่องทางการจองให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการรับจอง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึง และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของชุมชน

3.7 สินค้าของที่ระลึกชุมชน ชุมชนควรมีซื้อสินค้าของที่ระลึกที่ชุมชนผลิตขึ้นเองหรือเป็นสินค้าที่มาจากสร้างสรรค์ผลงานของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้และเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเรื่องราว (Stories) ด้านอารมณ์ (Senses) และด้านลีลา (Sophistication) ทั้งนี้ ศักยภาพด้านเรื่องราว ประกอบด้วย เรื่องราวมาจากทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะและการออกแบบเรื่องราวมาจากปราชญ์ชาวบ้าน ศักยภาพด้านอารมณ์ ประกอบด้วย มีการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ตรง มีกิจกรรมให้ลงมือทำ มีการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีการจัดกิจกรรมในสถานที่จริง และศักยภาพด้านลีลา คือ การสร้างจุดเด่นทางการตลาด ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีการสืบค้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมแท้จริงของชุมชนและคัดเลือกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์มาสร้างเป็นเรื่องราวในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีประสบการณ์ตรงช่วยออกแบบเรื่องเล่าที่แสดงถึงวิถีชีวิตการสร้างที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย ภูมิปัญญางานช่างดีเลิศ และความเชื่อของคนในชุมชน ซึ่งแตกต่างจากชุมชนเชื้อสายจีนชุมชนอื่น เนื่องจากชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทยพื้นถิ่น ตลอดจนการรับอิทธิพลวัฒนธรรมของชาวตะวันตกที่เข้ามาติดต่อค้าขายในช่วงสมัยการทำเหมืองแร่ นอกจากนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนทำให้เกิดสุนทรียภาพผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างครบถ้วน มีการสร้างความแตกต่างทางการตลาดโดยใช้แนวคิด 4 อ. คือ อาหาร อาหาร อารมณ์ และอารมณ์ ซึ่งบ่งบอกเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนมาเป็นจุดขายเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ Richard (2010) อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มอบประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้ในศิลปะและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความแท้จริง (Authenticity) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพัฒนางานกิจกรรมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2561) ได้นำเสนอว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรออกแบบจากทุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ แสดงถึงวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นและนำเสนอประสบการณ์แปลกใหม่ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อกระตุ้นให้เกิดสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมให้มีความสร้างสรรค์และแตกต่างเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวรรณ ทองใบ (2561) พบว่า ชุมชนควรมีกระบวนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดย

การนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับการศึกษาของ หัสนัย ผดุงค์ (2561) พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรสร้างความแตกต่างโดยให้ความสำคัญกับคุณค่าทางอัตลักษณ์และนำอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดมาสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับ อพท. (2561) ที่นำเสนอว่า ชุมชนควรมีการคิดประโยคที่โฆษณาจุดขายของกิจกรรม การสร้างความแตกต่างทางการตลาด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 รูปแบบ คือ การเยี่ยมชม การทดลองปฏิบัติ และการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนออกแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับประสบการณ์จริงผ่านการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของคนในสังคม การทดลองทำอาหารท้องถิ่นและการเรียนรู้อาชีพดั้งเดิม ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีประสบการณ์ตรงบอกเล่าเรื่องราวและทำกิจกรรมร่วมกัน ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ Richard (2010) อธิบายว่า การดูหรือการเยี่ยมชม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นำเสนอผ่านบรรยากาศของการสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์โดยไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติ ส่วนการทดลองและการเรียนรู้จะทำให้ นักท่องเที่ยวได้รับทักษะและประสบการณ์ที่ลึกซึ้งขึ้น ทั้งนี้ ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งผลต่อระดับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับมากขึ้นตามลำดับ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ อพท. (2561) อธิบายว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง การศึกษาของอริป จันทรสุรีย์ (2563) อธิบายว่า การสร้างประสบการณ์ที่ดีจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันสามารถสร้างความสุนทรีภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ หัสนัย ผดุงค์ (2561) ได้นำเสนอฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยมีรูปแบบการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติเป็นหลัก สุวิมล สแทรกทอง และคณะ (2560) อธิบายว่า กิจกรรมด้านการทดลองปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่มีระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้เกิดความคิดสร้างสรรค์จากการลงมือทำ การศึกษาของเจมณี ทะริยะ (2563) พบว่า การลงมือปฏิบัติและออกแบบผลงานด้วยตนเองเป็นการเพิ่มพูนทักษะและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ผลงานที่ออกมามีเอกลักษณ์เฉพาะและมีคุณค่า สามารถสร้างความประทับใจและน่าจดจำ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ การถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ กิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติ พื้นที่สร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวตามกลุ่มเป้าหมาย ช่องทางการรับรอง และสินค้าของที่ระลึกชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากคนเล่าเรื่องส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและยังไม่มีความชำนาญในการเล่าเรื่องให้น่าสนใจ และใช้วิธีการเล่าเรื่องโดยวาจาเพียงอย่างเดียว ชุมชนมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวลงมือปฏิบัติค่อนข้างน้อยและจัดในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นักท่องเที่ยวไม่สามารถจองผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่และไม่สามารถเลือกเข้าร่วมเฉพาะกิจกรรมที่สนใจ ตลอดจนชุมชนไม่

มีสินค้าของที่ระลึกที่ผลิตโดยชุมชน ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดของ อพท. (2561) นำเสนอว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความเข้าใจ ทักษะประสบการณ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง การเล่าเรื่องโดยตรงจากเจ้าบ้านเป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งที่กระตุ้นการเรียนรู้ กิจกรรมที่มีการลงมือทำและอยู่ในพื้นที่ที่มีบรรยากาศของการสร้างสรรค์จะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 การสร้างแบรนด์หรือการสื่อสารทางการตลาดเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย นอกจากนี้สินค้าของที่ระลึกเป็นสิ่งที่สร้างความทรงจำร่วมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ตลอดจนสร้างรายได้และผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2559) นางสาวณัฏฐา โพธิ์ไพจิตร และคณะ (2561) สรุปว่า การพัฒนาศักยภาพกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรมีการถ่ายทอดความรู้จากผู้สูงอายุให้กับคนรุ่นใหม่และฝึกทักษะคนรุ่นใหม่ให้มีความชำนาญ การศึกษาของฟองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง (2561) สรุปว่า บุคลากรและนักสื่อความหมายท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีคุณภาพและยั่งยืน ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเสริมการเล่าเรื่องสามารถสร้างความน่าสนใจความเข้าใจต่อเรื่องราวและการจดจำได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทรงสิริ วิชิรานนท์ และคณะ (2562) อธิบายว่า การใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) มาส่งเสริมการท่องเที่ยวในการถ่ายทอดเรื่องราวแหล่งท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจชัดเจนขึ้น ผลการศึกษารายงานของ สโรชา อมรพงษ์มงคล (2561) อธิบายว่า การได้พบเห็นและได้สัมผัสประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในพื้นที่จริง ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและความสนุกสนาน กระทั่งการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) อธิบายว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรพัฒนาให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มองหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่สามารถสร้างประสบการณ์การการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีใหม่สามารถสร้างความแตกต่างทางการตลาดให้กับการท่องเที่ยวชุมชนและยังสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคมในยุคดิจิทัล การศึกษาของณัฐภูมิ ปัญญา (2564) พบว่า การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างบริการแปลกใหม่เพื่อสร้างความน่าสนใจและความต้องการซื้อให้กับลูกค้า โดยเน้นวิธีการเข้าถึงง่ายและไม่มีความซับซ้อนจนเกินไปเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและขยายฐานกลุ่มลูกค้าเพิ่มขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มีข้อค้นพบสำคัญของแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวงเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต

- 1) การถ่ายทอดความรู้ ชุมชนควรมีการถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่คนรุ่นใหม่ ตลอดจนพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวัฒนธรรมให้กับผู้เล่าเรื่องอย่างต่อเนื่อง
- 2) การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ชุมชนควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เสริมการเล่าเรื่องด้วยบุคคล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการให้ข้อมูลทางวัฒนธรรม สร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับยุคดิจิทัล และลดปัญหาข้อจำกัดเรื่องความเหมาะสมของสถานที่และพื้นที่จัดกิจกรรม
- 3) กิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติ ชุมชนควรออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติจริงหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการพัฒนาตนเอง
- 4) พื้นที่สร้างสรรค์ ชุมชนควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการลงมือปฏิบัติจริง โดยควรคำนึงถึงขนาดพื้นที่รองรับ สื่อสำหรับการเรียนรู้ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ทักษะประสบการณ์และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว
- 5) กิจกรรมการท่องเที่ยวตามกลุ่มเป้าหมาย ชุมชนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย และจัดกิจกรรมตามความสนใจของนักท่องเที่ยว

แต่ละกลุ่ม และมีตัวเลือกกิจกรรมตามความสนใจ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวประจำวัน กิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลพิเศษ เป็นต้น เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

6) ช่องทางการรับรอง ชุมชนควรเพิ่มช่องทางการจองให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการรับรอง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของชุมชน

7) สินค้าของที่ระลึกชุมชน ชุมชนควรเพิ่มเติมกิจกรรมการซื้อสินค้าของชุมชน ซึ่งเป็นสินค้าที่ชุมชนผลิตขึ้นเองหรือเป็นสินค้าที่มาจากสร้างสรรค์ผลงานของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้และเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ คือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 ด้าน คือ เรื่องราว อรรถรส และลีลา 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ การเยี่ยมชม การทดลองปฏิบัติ และการเรียนรู้ และ 3) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มี 7 ด้าน คือ การถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ กิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติ พื้นที่สร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวตามกลุ่มเป้าหมาย ช่องทางการรับรอง และสินค้าของที่ระลึกชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมาย
- 2) นักวิจัยหรือนักวิชาการสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปต่อยอดในการศึกษาหรือวิจัย
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ต้องการความรู้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 ด้าน คือ เรื่องราว อรรถรส และลีลา สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสินค้าและบริการของชุมชนการท่องเที่ยว โดยควรให้

ความสำคัญกับการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และการนำเทคโนโลยีมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กชธมน วงศ์คำ, ชาตรี ไกรพิรพรรณ และเวธกา มณีเนตร. (2563). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). คู่มือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). Traveler of Tomorrow Elite Travel Trends. *TAT REVIEW*, 7(2), 26-35.
- เจมณี ทะริยะ. (2563). รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับศูนย์บ่มเพาะธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ณัฐวุฒิ ปัญญา. (2564). การสร้างสรรค์การตลาดดิจิทัลเชิงกลยุทธ์ : หลักฐานเชิงประจักษ์จากธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย. *Burapha Journal of Business Management, Burapha University*, 10(1), 20-44.
- ทรงสิริ วิชิรานนท์ และคณะ. (2562). การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทคโนโลยีเสมือนจริงส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนคูบัว. งานประชุมวิชาการระดับชาติด้านการท่องเที่ยวกับมนุษยศาสตร์ ครั้งที่ 1 วันที่ 19-20 ธันวาคม.
- นงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร และคณะ. (2561). การพัฒนาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษากลุ่มชนไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2559). ยล เยี่ยม เยือน หย้า : แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ผู้จัดการออนไลน์ (23 กรกฎาคม 2564). ยกระดับ 8 ชุมชน ต้นแบบท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รับนักท่องเที่ยวคุณภาพ. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, จาก <https://mgronline.com/travel/detail/9640000072292>

- พงษ์จันทร์ หลวงจันทร์ดวง. (2561). *ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน* (ดุสิตนิพนธ์ ปรชญาคุฏฐบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ลัดดาวรรณ ทองใบ. (2561). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(2), 103–112.
- ศิริจันทร์ สังข์ทอง และอารีย์ญา ธีรสัตยาพิทักษ์ (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 15(1), 1–21.
- ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว. (2562). *การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้โครงการ The LINK (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร: นครปฐม.
- สโรชา อมรพงษ์มงคล. (2561). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติความจริงแท้ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: เมืองมัลลิกา ร.ศ.124 จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยนวัตกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธาสนี วิทยาภรณ์, ตูลา ไชยาศิริจันทร์โรจน์ และรุจิรา สนิสมบุญทอง (2564). แนวทางพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ย่านเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(1), 177–185.
- สุวิมล สาแทรกทอง, วงศ์ธีรา สุวรรณิน และสุรเชษฐ์ โชวเกียรติรุ่ง. (2560). กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมอญบางกระบือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: 443–450.
- หัตถ์นัย ผดุงวงศ์. (2561). *การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาหมู่บ้านมั่งคั่งกาญจน์ ตำบลริมโขง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). *คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตสภา พับลิชชิ่ง.
- อชิป จันทรสุริย์, ธีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2563) การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(1), 371–395.
- Richards, G. (2009). Creative tourism and local development. In R. Wurzburger, A. Pattakos & S. Pratt (Eds.). *Creative tourism: A global conversation* (pp. 78–90). Santa Fe: Sunstone Press.
- Richards, G. (2010). Creative tourism and cultural events. *Paper presented at the 2nd Forum on UNESCO Creative Cities Network Icheon, Republic of Korea, 21 October 2010.*

กลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้
บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย
Marketing Strategies and Customer Relationship Management Affecting Logistics
Customer Satisfaction: A Case Study on Frozen Food Products in Thailand

ธันย์ ชัยธร¹, วิริยา บุญมาเลิศ² และ บุญยาพร ภูทอง³

Thun Chaitorn¹, Wiriya Boonmalert² and Bunyaporn Phoothong³

วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

College of Logistics and Supply chain, Suansunandha Rajabhat University^{1,2,3}

E-mail: ¹thun.ch@ssru.ac.th; ²wiriya.bo@ssru.ac.th; ³bunyaporn.po@ssru.ac.th

Retrieved January 16, 2023; Revised June 6, 2023; Accepted June 13, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ประการแรกเพื่อศึกษา 1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย 2) เพื่อตรวจสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ 500 ราย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย และนำมาวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การตลาดมีผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า แต่ไม่มีผลกระทบทางตรงต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ 2) การบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า และ 3) กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบทางอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้าโดยส่งผ่านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย โดยรูปแบบกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก (ค่าสถิติ Chi square/df=0.95, P-value=0.65338, RMSEA=0.000, GFI=0.99, AGFI=0.97) ข้อค้นพบใหม่หรือคุณค่าของงานวิจัยนี้ได้เสนอแนะทางสู่การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศ

ไทย ต้องเริ่มจากการมีกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าในการใช้บริการ และได้การบริการที่ตรงกับความต้องการ ทำให้ลูกค้าพึงพอใจมากขึ้นและทำให้อุรกิจประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาด; การบริหารลูกค้าสัมพันธ์; ความพึงพอใจของลูกค้า; อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง

Abstract

There are two objectives to this research; 1) to analyze the effect of marketing strategies and customer relationship management on logistics customer satisfaction by using frozen food products in Thailand as a case study; and 2) to test the hypothesis on the relationship between marketing strategies and customer relationship management and logistics customer satisfaction by using frozen food products in Thailand as a case study. The sample used in this study consisted of 500 individuals. A survey form was used as a research tool and a structural equation model was analyzed using a computer software.

Results from this research show that 1) marketing strategies affect customer satisfaction but does not directly affect customer relationship management; 2) customer relationship management positively affect customer satisfaction; and 3) marketing strategies indirectly affect customer satisfaction through customer relationship management. The marketing strategies and customer relationship management that affect logistics customer satisfaction, using frozen food products in Thailand as a case study, conform to the empirical data at a very good level (Chi square/df=0.95, P-value=0.65338, RMSEA=0.000, GFI=0.99, AGFI=0.97). The novelty of this research is the proposal of a method to increase logistics customer satisfaction using frozen food products in Thailand as a case study, which is to have good marketing strategy and customer relationship management in order to build a good impression, and to provide service that matches customers' needs. These will increase customer satisfaction and bring success to the business.

Keywords: Marketing Strategies; Customer Relationship Management; Customer Satisfaction; Frozen Food Products

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12 ให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมลำดับต้นๆ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนน้อยใช้วัตถุดิบภายในประเทศสูง

และสามารถนำเอาทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศไปพัฒนาเพื่อประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมได้มาก ทำให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจคุ้มค่าต่อการลงทุน นอกจากนี้อุตสาหกรรมอาหารยังก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมการผลิตอื่น ๆ ที่เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน เช่น การนำพลาสติกหรืออะลูมิเนียมเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ ซึ่งนำไปสู่การจ้างงานและรายได้ประชาชาติที่สูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงแรกๆ มีวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือเพื่อใช้ภายในประเทศเป็นประการสำคัญ ต่อมาเมื่อการผลิตขยายตัวมากขึ้น ผู้ประกอบการมีความรู้ความชำนาญมากขึ้น อุตสาหกรรมเริ่มได้ประโยชน์จากการผลิตในปริมาณมากและเกิดศักยภาพในการส่งออก การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารจึงเปลี่ยนทิศทางการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้าไปสู่การผลิตเพื่อส่งออกและสามารถนำรายได้มาสู่ประเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา (จิระศักดิ์ คำสุริย์, 2559) และเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ 2566-2570) จำเป็นต้องเร่งผลักดันการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการผลิตที่เน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการเชิงคุณภาพ เพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงผลักดันการพัฒนาและต่อยอดอุตสาหกรรมอาหารไทยที่มีศักยภาพ โดยยกระดับเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตสู่อุตสาหกรรมอาหารที่มีมูลค่าสูง มีศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นรากฐานมั่นคงในภาคเกษตรกรรม วัตถุดิบต่าง ๆ จึงถูกนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยผ่านกระบวนการให้ความร้อนและการแช่แข็ง เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการถนอมอาหาร เพื่อยืดอายุการเก็บรักษา ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลาย สามารถเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค ส่งผลให้สินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์เป็นที่นิยมทั่วโลก โดยประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าประเภทผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ และประมง เป็นต้น ซึ่งวัตถุดิบต่าง ๆ มีทั้งสดและการนำไปแปรรูปโดยการแช่เย็น แช่แข็ง และทำแห้ง การส่งออกสินค้าต่าง ๆ ในแต่ละปีมีมูลค่าการส่งออกจำนวนหลายล้านบาท มีทั้งอัตราการเพิ่มและอัตราการลดลง ทั้งนี้อัตราการเพิ่มมาจากความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น และอัตราการลดลงมีปัจจัยลบ ได้แก่ ปัญหาภัยแล้ง สภาพอากาศที่ร้อนจัด และภาวะฝนทิ้งช่วง ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการผลิตทางการเกษตรทั้งในด้านการเพาะปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2565) การบริโภคอาหารในปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกมากมายไม่ว่าจะเป็นอาหารสด อาหารแห้ง อาหารที่ผ่านการถนอมอาหาร หรือแม้แต่อาหารแช่แข็ง ซึ่งเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการบริโภค อาหารของคนไทยในปัจจุบัน อาหารแช่แข็งนับว่าเป็นการถนอมอาหารที่ดีประเภทหนึ่งซึ่งสามารถเก็บรักษาอาหารไว้ได้นาน หากมีการดำเนินการแช่แข็งอย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยรักษาคุณภาพอาหารทั้งในด้าน รูปร่าง รสชาติ กลิ่น สี เนื้อสัมผัส และคุณภาพทางโภชนาการไว้ได้สูงมาก เมื่อเทียบกับวิธีอื่น ๆ สินค้าอาหารแช่แข็งจึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว (กมลรัตน์ สดวกการ, 2561)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกอาหารแช่แข็งไปยังหลายประเทศ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึงปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีการส่งออกผักผลไม้ เนื้อสัตว์ และอาหารทะเลแช่แข็ง มูลค่าสูงถึง 2.10 แสนล้านบาท และ 2.78 แสนล้านบาท ตามลำดับสำหรับไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2565 (มกราคม – มีนาคม) มีมูลค่า 3.82 หมื่นล้านบาท ตัวเลขการส่งออกสินค้าดังกล่าวที่เพิ่มสูงขึ้น ช่วยผลักดันให้ธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าแช่แข็งของไทยเติบโตขึ้นตามไปด้วย โดยธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าแช่แข็งมีรายได้รวมเพิ่มสูงขึ้นเกิน 1 หมื่นล้านบาท ต่อเนื่องกัน 3 ปี คือ ปี 2561 มีรายได้รวม 1.04 หมื่นล้านบาท (กำไรสุทธิ 5.88 ร้อยล้านบาท) ปี 2562 จำนวน 1.19 หมื่นล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.76) (กำไรสุทธิ 6.09 ร้อยล้านบาท) และ ปี 2563 จำนวน 1.25 หมื่นล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.53) (กำไรสุทธิ 7.98 ร้อยล้านบาท) ในปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2565) ประเทศไทยมีธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าแช่แข็งที่ดำเนินการอยู่ จำนวนทั้งสิ้น 376 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของธุรกิจทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ มูลค่าทุน 1.18 หมื่นล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของธุรกิจทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก (S) มากที่สุด จำนวน 322 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.63 ธุรกิจขนาดกลาง (M) จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.77 และธุรกิจขนาดใหญ่ (L) จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.60 ตามลำดับ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2565)

ธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าแช่แข็ง ถือเป็นหนึ่งในธุรกิจที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นผลมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป การทำงานที่บ้าน (Work from Home) ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาเลือกซื้ออาหารแช่แข็งเพื่อนำไปปรุงอาหารรับประทานที่บ้านมากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวก สามารถเก็บรักษาได้นาน และลดความเสี่ยงจากการไปซื้อของสดในพื้นที่แออัด อีกทั้งผู้ประกอบการหลายรายหันมาออกผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง หรืออาหารแช่แข็งพร้อมทานมากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสความท้าทาย และความต้องการบริการในด้านการขนส่งและคลังสินค้าแช่แข็ง อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการในธุรกิจจำเป็นต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ กลิ่นปนเปื้อน และรักษาสภาพของสินค้าให้อยู่สภาพดีเมื่อส่งถึงมือผู้บริโภค รวมถึง รักษามาตรฐานคุณภาพการบริการที่ดีให้คงที่หรือดียิ่งขึ้นไป จะเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงและเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจได้ในระยะยาว (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2565) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง โดยเฉพาะการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ ในประเด็นการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าโลก โดยเฉพาะสินค้าแช่แข็ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, 2559) สภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจการค้าในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้า และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้มีอุตสาหกรรมที่หลากหลายเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น แม้ว่าในประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานในด้านการขนส่งที่เพียงพอในระดับหนึ่ง เนื่องจากภาครัฐมีการลงทุน

ด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เช่น การวางโครงข่าย ถนนทั่วประเทศ การสร้างสนามบินแห่งใหม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การขนส่งยังขาดประสิทธิภาพ ขั้นตอนการส่งออกและนำเข้าสินค้ายังมีความซับซ้อน ทำให้ความล่าช้า และในปัจจุบันสถานะเศรษฐกิจที่น้ำมันแพงทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบการขนส่งสินค้า เพราะว่าการราคาสินค้าเท่าเดิมระยะทางในการขนส่งเท่าเดิมแต่ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ผลเนื่องจากราคาน้ำมันกับสูงขึ้นทำให้ผู้ผลิตต้องแบกรับภาระราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นทุกวัน ในอุตสาหกรรมทุกอุตสาหกรรมหนึ่งในนั้นก็คือ การขนส่งผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็ง ซึ่งประโยชน์จะเกิดแก่โรงงานในเรื่องการมีรายได้จากการลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งลง จากสภาพการขนส่งผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็งปัจจุบัน โดยบริษัททำการขนส่งไปยังลูกค้า ไม่ได้มีการวางแผนในการขนส่งและกำหนดระยะทางทำให้ไม่สามารถส่งตามเวลาที่กำหนด และในการขนส่งแต่ละครั้งจะต้องมีการเก็บสินค้าที่หมดอายุกลับคืน และในสถานะที่ราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้ต้นทุนในการขนส่งสินค้าสูงขึ้นด้วย จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และความพึงพอใจของลูกค้า (Lie et al., 2019; Surya, 2019; Yusuf, Astuti & Ariani, 2022) และการที่ธุรกิจการขนส่งมีการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ สามารถเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า จะทำให้ธุรกิจได้เปรียบทางการแข่งขันทางการตลาดได้ (Wareewanich et al., 2019; Haryandika & Santra, 2021; Kumar, Mokha & Pattnaik, 2021)

จากข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นหรือทัศนคติที่ดีให้เกิดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย
- 2) เพื่อตรวจสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย

สมมุติฐานการวิจัย

1. กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์
2. กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า
3. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า

4. กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าผ่านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาด

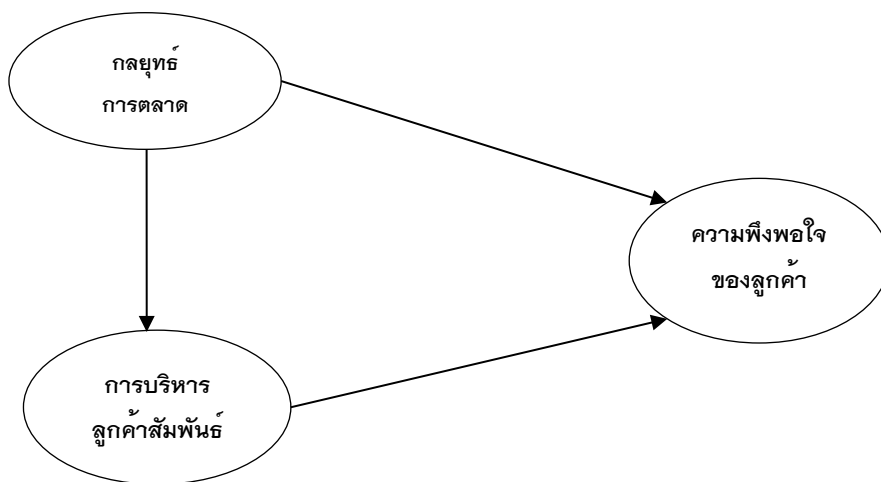
กลยุทธ์การตลาด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการกำหนดหรือการวางแผนการตลาด Borden (1964) บัญญัติศัพท์คำว่า “ส่วนผสมทางการตลาด” (Marketing Mix) ต่อมาปัจจัยส่วนผสมการตลาดที่นำมากำหนดลักษณะของสินค้า ตามแนวคิดของ McCarthy and Perreault (1996) และ Kotler (2000) ประกอบด้วย 4 P's ได้แก่ Product (ผลิตภัณฑ์หรือบริการ) Price (ราคา) Place (ช่องทางการจัดจำหน่าย) และ Promotion (การส่งเสริมการขาย) ดังนั้น ตัวผลิตภัณฑ์จะเป็นตัวสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าเป้าหมาย การมีช่องทางการจัดจำหน่ายในสถานที่ที่ลูกค้าเข้าถึง การส่งเสริมการขายเพื่อสื่อสารกับลูกค้าเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ทั้งจากป้ายโฆษณา วิทยุ โทรทัศน์ และผลิตภัณฑ์หรือบริการได้ถูกออกแบบไว้เพื่อผู้รับบริการหรือผู้บริโภค รวมทั้งการตั้งราคาสินค้าและบริการโดยประมาณจากพฤติกรรมในการซื้อหรือมูลค่าของสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคใช้อยู่ในปัจจุบัน งานวิจัยของ Lie et al. (2019) พบว่า การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ควรเน้นปัจจัยสนับสนุนในการเลือกใช้บริการขนส่งสำหรับลูกค้า เช่น คุณภาพ และราคา โดยการสร้างความแตกต่าง เพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Surya (2019) กล่าวว่า กลยุทธ์การตลาด เช่น ราคา โปรโมชั่น และสถานที่ ส่งผลในเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการ Grab ในประเทศอินโดนีเซีย นอกจากนี้ Yusuf, Astuti and Ariani (2022) พบว่า กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อย (Micro Small and Medium Enterprises: MSMEs) ในประเทศจาการ์ตา

ผลกระทบของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์หรือ Customer relationship marketing (CRM) มีเกิดจากแนวคิดในเรื่องการตลาดสร้างสัมพันธ์ เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาและรักษาสัมพันธภาพระยะยาวระหว่างองค์กรกับลูกค้าให้ธุรกิจได้ลูกค้าที่มีความพึงพอใจและสามารถสร้างยอดขายและกำไรในระยะยาว (Kotler, 2000) แบบจำลองการสร้างสัมพันธ์กับลูกค้าทั้งที่เป็น Traders และ Consumers ซึ่งเป็นแนวคิดต้นแบบของโปรแกรม CRM ที่เราพบเห็นในปัจจุบันไว้ 4 รูปแบบ คือ การสร้างความสัมพันธ์ด้วยรางวัล การสร้างความสัมพันธ์ตามเงื่อนไขสัญญา การสร้างความสัมพันธ์ด้วยคุณค่าเพิ่ม และการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการให้ความรู้เฉพาะด้าน (Rapp & Collins, 1999) การใช้โปรแกรมการตลาดเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า เช่น การจัดสินค้าและบริการตามความสนใจของแต่ละบุคคล การให้ข้อมูลกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง การเสนอราคาพิเศษ การจัดการลูกค้ามีผลต่อความเชื่อถือของลูกค้า และมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ลูกค้าตอบสนอง (Schiffman & Kanuk, 2007) งานวิจัยของ Wareewanich et al. (2019) พบว่า การเติบโตของ

อุตสาหกรรมโลจิสติกส์อย่างรวดเร็ว จากปริมาณการขนส่งสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของลูกค้าจึงเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าโดยเน้นการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อเพิ่มระดับความพึงพอใจของลูกค้าโลจิสติกส์ ตัวแปรการบริหารลูกค้าสัมพันธ์จึงส่งผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้ Kumar, Mokha, and Pattnaik (2021) กล่าวว่า การวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และความพึงพอใจของลูกค้า พบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์จึงส่งผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้ง 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทำให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตัวแปร ดังนี้

1.1 กลยุทธ์การตลาด (Marketing Mix: MM) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่จำหน่าย การส่งเสริมการขาย

1.2 การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management: CRM) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การสร้างความสัมพันธ์ด้วยรางวัล การสร้างความสัมพันธ์ตามเงื่อนไขสัญญา การสร้างความสัมพันธ์ด้วยคุณค่าเพิ่ม และการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการให้ความรู้เฉพาะด้าน

1.3 ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction: CS) มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ความพึงพอใจต่อความสะดวกที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการดำเนินงาน และความพึงพอใจต่อข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและพนักงานของสถานประกอบการอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย โดยใช้ทะเบียนรายชื่อของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ที่ได้ตรวจสอบกับทะเบียนรายชื่อผู้ผลิตอาหารของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม การพิจารณาลักษณะข้อมูลที่ดีสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวนมากกว่า 300 ตัวอย่าง (Tabachnick & Fidell, 2007) ทำให้การวิจัยในครั้งนี้ใช้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 500 ราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อสำรวจตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ กลยุทธ์การตลาด การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และความพึงพอใจของลูกค้า ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและพนักงานของสถานประกอบการ อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย และทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนวน 500 ราย (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงแบบ รวมศูนย์ (Convergent Validity) พบว่า มาตรวัดทุกตัวแปรมีค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้างรวม (Composite Reliability: CR) มากกว่า 0.60 และมีค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) มากกว่า 0.50 (Hair et al., 2010)

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง ดังนี้

- 2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝง (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็น ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of Fit Measure) คือ ค่าดัชนีสำคัญทางสถิติของไคสแควร์ (p-value of χ^2) มากกว่า 0.05 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (Chi-square and its ratio to df: χ^2/df) น้อยกว่า 5.00 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) น้อยกว่า 0.05 (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminate Validity) ของตัวแบบการวัดตัวแปรแฝง จากค่าความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบ (CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (AVE)

- 2.2 วิเคราะห์อิทธิพลคั่นกลาง (Mediated Effects) ระหว่างตัวแปรแฝงในแบบสมการ และวิเคราะห์อิทธิพลทั้งทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: ID) และอิทธิพลโดยรวม

(Total Effect: TE) ระหว่างตัวแปรแฝง โดยหาค่าน้ำหนักถดถอยมาตรฐานและค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร ได้แก่ กลยุทธ์การตลาด การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และความพึงพอใจของลูกค้า พบว่า ทุกตัวแปรสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ χ^2/df เกณฑ์ < 5.00 ค่า GFI เกณฑ์ ≥ 0.90 ค่า AGFI เกณฑ์ ≥ 0.90 ค่า CFI เกณฑ์ ≥ 0.90 และค่า RMSEA เกณฑ์ < 0.05 สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าสถิติ						RMSEA	ผลการพิจารณา
	χ^2	df	χ^2/df	GFI	AGFI	CFI		
กลยุทธ์การตลาด	24.279	9	2.698	0.984	0.986	0.945	0.012	ผ่านเกณฑ์
การบริหารลูกค้าสัมพันธ์	15.548	5	3.110	0.990	0.981	0.988	0.002	ผ่านเกณฑ์
ความพึงพอใจของลูกค้า	8.336	5	1.667	0.992	1.000	0.990	0.004	ผ่านเกณฑ์

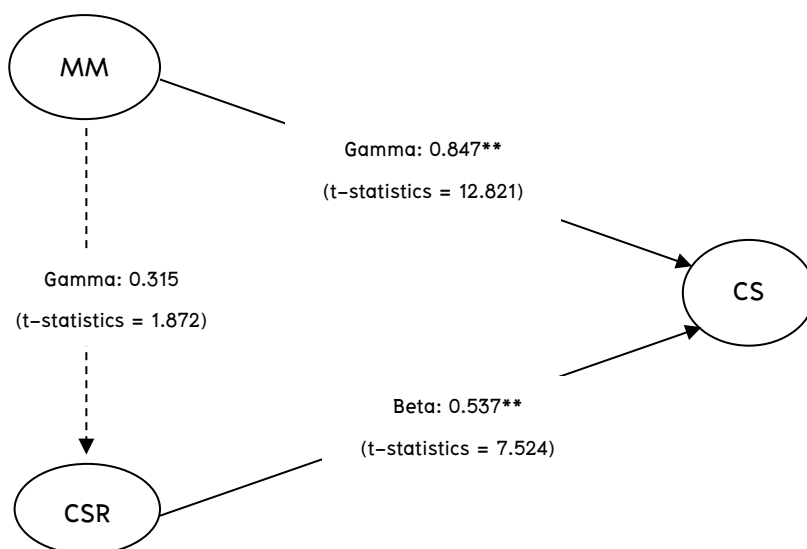
การวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) พบว่า ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความเที่ยงของตัวแปร (CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (AVE) โดยค่า CR มากกว่า 0.60 และ AVE มากกว่า 0.50 ซึ่งพบว่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loading) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเที่ยงของตัวแปรแฝงและค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้

ปัจจัย	ความเที่ยงตัวแปรแฝง (CR)	ความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ด้วยองค์ประกอบ (AVE)
กลยุทธ์การตลาด	0.85	0.67
การบริหารลูกค้าสัมพันธ์	0.90	0.78
ความพึงพอใจของลูกค้า	0.92	0.89

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ โดยการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ χ^2/df เท่ากับ 3.275 (เกณฑ์ < 5.00) ค่า GFI

เท่ากับ 0.994 (เกณฑ์ ≥ 0.90) ค่า AGFI เท่ากับ 0.958 (เกณฑ์ ≥ 0.90) ค่า CFI เท่ากับ 0.967 (เกณฑ์ ≥ 0.90) และค่า RMSEA เท่ากับ 0.040 (เกณฑ์ < 0.05) (ภาพที่ 1) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรภายนอกที่ส่งไปยังตัวแปรภายใน และผลกระทบของตัวแปรภายในที่ส่งไปยังตัวแปรภายในด้วยกัน พร้อมทั้งผลกระทบโดยรวม ปรากฏผล ดังภาพที่ 2 และตารางที่ 3

ภาพที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ (Causal Influence) ของตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable) ที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

หมายเหตุ: เส้นทึบ $\longrightarrow$ แสดงเส้นอิทธิพลเชิงสาเหตุที่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 เส้นประ $---$ แสดงเส้นอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 * หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 \leq t\text{-statistics} \leq 2.576$)
 ** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t\text{-statistics} \geq 2.576$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ปัจจัย	อิทธิพล ทางตรง (D.E.)	อิทธิพล ทางอ้อม (I.E.)	อิทธิพล รวม (D.E.)
กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์	0.315	–	0.315
กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า	0.847**	–	0.847**
การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า	0.537**	–	0.537**

กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าผ่านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์	0.917**	0.822**	0.786**

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การตลาดไม่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ 0.315
2. กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ 0.847
3. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ 0.537
4. กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้าโดยส่งผ่านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ 0.822

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษากลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบต่อตรงต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ จากผลการวิเคราะห์ พบว่า กลยุทธ์การตลาดไม่มีผลกระทบต่อตรงต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yusuf, Astuti and Ariani (2022) พบว่า กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อม (Micro Small and Medium Enterprises: MSMEs) กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการตลาดด้วยเครื่องมือกลยุทธ์การตลาดทั้งในด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย เป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจและการรับรู้ นำไปสู่การตัดสินใจใช้ที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน เครื่องมือกลยุทธ์การตลาดกระตุ้นให้เกิดความสนใจและความต้องการที่จะสัมผัสหรือเรียนรู้ของลูกค้าในการใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอรูปแบบการให้บริการโดนเนไปที่ประสิทธิภาพของการขนส่ง โดยเฉพาะความรวดเร็ว ความปลอดภัยในการขนส่ง เพื่อใช้เป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน นอกจากนั้นราคาจากการใช้บริการที่เหมาะสมตามระยะทางและสอดคล้องกับรูปแบบในการให้บริการ รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับจากการทำการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การใช้เครื่องมือกลยุทธ์การตลาดจึงส่งผลให้สภาพธุรกิจตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ตลอดจนบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จได้ จึงส่งผลให้กลยุทธ์การตลาดไม่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ได้

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบททางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า จากผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบททางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wareewanich et al. (2019) และ Kumar, Mokha and Pattnaik (2021) พบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบททางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้าง ความพึงพอใจของลูกค้าจำเป็นต้องสร้างประสบการณ์ให้กับลูกค้าโดยเน้นความสำคัญกับการให้บริการอย่างครบวงจรอย่างมีคุณภาพ การดูแลเอาใจใส่เรื่องต่าง ๆ และการสร้างความเชื่อมั่นในการให้บริการจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยผลักดันจากการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ทำให้เกิดการพัฒนาลินค้าหรือบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะด้านการเพิ่มคุณค่าการใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าได้รับการบริการที่เกิดผลประโยชน์สูงสุด การให้ความสำคัญต่อการบริการหลังการขายและการให้ความสำคัญในการรักษาลูกค้าเดิม เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อการดำเนินงานของผู้ให้บริการขนส่งสินค้าทางถนน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย เนื่องจากการบริหารลูกค้าสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างความรู้สึกที่ดีและความพึงพอใจของลูกค้าซึ่งจะนำไปสู่การภักดีต่อการใช้บริการได้ (Haryandika & Santra, 2021)

กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบททางตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า และกลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบททางอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้าโดยส่งผ่านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ จากผลการวิเคราะห์พบว่า กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบททางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ Lie, Sudirman and Butarbutar (2019) และ Surya (2019) กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์การตลาดส่งผลในเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการโลจิสติกส์หรือบริการขนส่งสำหรับลูกค้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความการสร้างกลยุทธ์การตลาดเพื่อการแข่งขันของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้าทางถนนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ใช้ในการวางแผนและตัดสินใจของผู้บริหารที่ดี ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการได้เป็นอย่างดี หากธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งให้ความสำคัญต่อมาตรฐานและคุณภาพของการให้บริการ การพัฒนาการให้บริการให้ทันสมัยมีความรวดเร็ว และทำการประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการให้บริการ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ธุรกิจได้รับการยอมรับ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการได้ นอกจากนี้ กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบททางอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้าโดยส่งผ่านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ให้บริการสามารถประยุกต์โดยการเชื่อมโยงการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ มาเป็นแนวทางในการสร้างความพึงพอใจของลูกค้า ธุรกิจขนส่งสินค้าทางถนนในอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง จำเป็นต้องมีกลยุทธ์การตลาดที่แตกต่างออกไปจากสินค้าอื่น ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดสามารถนำมาใช้สำหรับการตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ โดยนำมาใช้พัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมตรงกับความต้องการของลูกค้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าด้วยการกำหนดโปรแกรมสร้างความสัมพันธ์ การให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาจากการใช้บริการกรณีหากสินค้าหรือบริการเกิดปัญหา การ

ให้บริการเพื่อสืบค้นข้อมูลการให้บริการเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจใช้บริการ ตลอดจนการคืนกำไรให้แก่ลูกค้าหรือการมอบสิทธิพิเศษต่าง ๆ นำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า การเชื่อมโยงกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนนอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย มีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้กับการบริการขนส่งสินค้าทางถนนในภาคอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยได้ เนื่องจากกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน นั่นคือ อุตสาหกรรมที่มีการบริการขนส่งสินค้าทางถนนจำเป็นต้องใช้แนวคิดการให้ความสำคัญต่อลูกค้า เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาด โดยเฉพาะการส่งเสริมการตลาด และการเพิ่มช่องทางในการให้บริการ ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า จากการให้ความรู้เฉพาะด้านผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ การสร้างความสัมพันธ์ตามเงื่อนไขสัญญาโดยสามารถเปลี่ยนสินค้าหรือคืนเงินกรณีสินค้าเกิดความเสียหาย เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อการใช้บริการที่เป็นไปตามคาดหวัง และกระตุ้นให้ลูกค้าเหล่านี้มีการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น รูปแบบกลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย เป็นการนำเสนอเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจภาคอุตสาหกรรมที่เน้นการให้บริการขนส่งสินค้าทางถนนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. กลยุทธ์การตลาดส่งผลกระทบทางบวกไปยังตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้น หากต้องการส่งเสริมความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทยสูงขึ้น อาจต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดกลยุทธ์การตลาดต่าง ๆ ให้สูงขึ้นด้วย เช่น มุ่งเน้นให้บริการมีความหลากหลายและอยู่ในระดับราคาที่เหมาะสม สำรวจและพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัยที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า เป็นต้น

2. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลกระทบทางบวกต่อตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้น หากต้องการส่งเสริมความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทยสูงขึ้น อาจต้องให้ความสำคัญกับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ให้สูงขึ้นด้วย โดยให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการเข้าถึงความต้องการของลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่อย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อสร้างข้อเสนอที่ดี และเพิ่มคุณค่าเหนือคู่แข่ง สร้างความพึงพอใจและทำให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อลูกค้า

3. ความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทยที่ดีมาจากการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าในการใช้บริการ เพื่อให้ได้รับการบริการที่ตรงกับความต้องการด้วยความทันสมัยและมีประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการขนส่ง การพัฒนาการให้บริการและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจมากขึ้นและทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ สดวกการ. (2561). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตฝั่งธนบุรี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(1), 37-46.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2565). *ธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าแช่แข็งไทย*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565, จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469422426
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2565). *แนวโน้มอุตสาหกรรมและขนาดตลาดของธุรกิจอาหาร*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565, จาก <https://bsc.dip.go.th/th/category/quality-control/qs-trendsfoodbusiness>
- กระทรวงพาณิชย์. (2565). *สินค้าส่งออกสำคัญของไทย*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565, จาก <https://tradereport.moc.go.th/>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552) *สถิติสำหรับงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระศักดิ์ คำสุริย์. (2559). *เตรียมความพร้อมอุตสาหกรรมอาหารสู่ Industry 4.0*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยอาหาร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2565, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>
- Borden, N. H. (1964). The concept of the marketing mix. *Journal of Advertising Research*, 4 (June), 2-7.
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL*. London: Sage.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate data analysis*. 7th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

- Haryandika, D. M., & Santra, I. K. (2021). The effect of customer relationship management on customer satisfaction and customer loyalty. *Indonesia Journal of Business and Entrepreneurship*, 7(2), 139–149.
- Kotler, P. (2000). *Marketing management*. New Jersey: Prentice–Hall.
- Kumar, P., Mokha, A. K., & Pattnaik, S.C. (2021). Electronic customer relationship management (E-CRM), customer experience and customer satisfaction: Evidence from the banking industry. *Benchmarking: An International Journal*, 29(2), 551–572.
- Lie, D., Sudirman, A., Butarbutar, M., & Efendi, E. (2019). Analysis of mediation effect of consumer satisfaction on the effect of service quality, price and consumer trust on consumer loyalty. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 8(8), 421–428.
- McCarthy, E. J., & Perreault, W. D. (1996). *Basic marketing: A global managerial approach*. (12thed.). Chicago: Irwin.
- Rapp, S., & Collins, L. T. (1999). *The new maxi marketing*. (2nded.). New York: McGraw – Hill.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer behavior*. (9thed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice–Hall.
- Surya, A. (2019). Customer loyalty from perspective of marketing mix strategy and customer satisfaction: A study from Grab – Online Transportation in Era of Industrial Revolution 4.0. *Journal Ilmaiah Manajemen*, 9(3), 394–406.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. USA: Pearson Education.
- Wareewanich, T., Sukpasjaroen, K., Chankoson, T., Ruengmaneeya, N., & Raviyan, N. (2019). Customer relationship management (CRM) and logistic customer satisfaction. *International Journal of Supply Chain Management*, 8(2), 211–221.
- Yusuf, A. M., Astuti, M., & Ariani, M.B.N. (2022). The effect of digital marketing mix strategy on marketing performance through the implementation of customer relationship management MSME 4.0 DKI Jakarta. *International Journal of Business, Technology, and Organizational Behavior (IJBTOB)*, 2(4), 381–396.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้เพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ของสหกรณ์
โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The Development of Fruit Cheese Yogurt Ice Cream products for Commercial Sales
of Thai–Danish Dairy Cooperative Huay Sat Yai Co., Ltd., Hua Hin District,
Prachuap Khiri Khan Province.

ชาญณรงค์ ผาดจันทึก¹ และ สุรรัตน์ เยี่ยมตระกูล²

Channarong Padjantuek¹ and Sureerat Yiumtrakul²

คณะอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}

Faculty of Hospitality and Tourism Industry Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand.^{1,2}

E-mail: ¹Channarong.pad@rmutr.ac.th; ² sureerat.dua@rmutr.ac.th

Retrieved July 8, 2023; Revised July 31, 2023; Accepted August 3, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.27

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ และ เพื่อประเมินระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบพหุวิธีใช้แนวคิด และหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประเมินคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้ และทฤษฎีความต้องการของมนุษย์เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 132 คน ตามเกณฑ์ของเครซีแอนดัมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญภายในแต่ละกลุ่มผู้บริโภคเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส 2) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสทุเรียน 3) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสมะนาว 4) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสส้ม และ 5) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสกล้วยหอม มีคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เชี่ยวชาญในระดับห้องปฏิบัติการในระดับมากที่สุดทุกผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.52)

2. ผู้บริโภคมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้โดยรวมทุกผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาวอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =4.66) รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรส ส้มและผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสกล้วยหอม มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ($\bar{x}$ =4.52) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =4.74) และผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ =4.09) ตามลำดับ

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถนำองค์ความรู้และทักษะการทำผลิตภัณฑ์ ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้ไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีรสชาติ ลักษณะ แตกต่างจากนมโคของน้ำนมดิบจากการเลี้ยงโคนมที่สามารถจำหน่ายในราคาเพิ่มขึ้นจากเดิมนมโคราคากิโลกรัมละ 18 บาท เมื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไอศกรีมแล้วสามารถจำหน่ายได้ในราคา 30บาท

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ไอศกรีม; โยเกิร์ตชีสผลไม้; สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่

Abstract

The objectives of this article are the followings; 1. Develop five fruit-flavored cheese yogurt ice-cream products consisting of 1) Yogurt cheese ice-cream product 2) Durian-flavored cheese yogurt ice-cream product 3) Lemon flavored cheese yogurt ice-cream product 4) Orange yogurt cheese ice cream product and 5) Banana flavored yogurt cheese ice cream product. And 2. Assess the level of consumer acceptance towards the fruit yogurt cheese ice cream products. The research model is concept-based integrated research and/or theories about product development. Furthermore, the evaluation of desirable product characteristics and the theory of human needs as a research framework were applied. The research parameter was a tourist attraction in Hua Hin, Prachuap Khiri Khan Province. Moreover the samples were consumers and farmers in the Hua Hin tourist area Prachuap Khiri Khan Province, with 132 people according to the criteria of Krejcie and Morgan table. A random sampling method was used within each consumer group, and the research tool was a questionnaire. The data on basic personal characteristics were analyzed using frequency values percentage. More importantly, the analysis of data on the level of product acceptance using mean statistical values and the standard deviation.

The results showed that

1. The five fruits flavored yogurt cheese ice cream products consisted of 1) yogurt cheese ice cream product, 2) durian cheese yogurt ice cream product, 3) lemon flavored cheese yogurt ice cream product 4) orange yogurt cheese ice cream product, and 5) banana yogurt cheese ice cream product had the most desirable characteristics of the laboratory experts in all products which has the average value of ($\bar{X}$ =4.52)

2. The consumers have the highest level of overall acceptance of all fruit-flavored yogurt cheese ice cream products at the highest level, which has the average value of ($\bar{X}$ =4.45) When considering by product category, it was found that the lemon flavored cheese yogurt ice-cream product was at the highest level, which has the average value of ($\bar{X}$ =4.66). Followed by orange yogurt cheese ice cream product and banana yogurt cheese ice cream product, has the average acceptance value of ($\bar{X}$ =4.52). The durian flavor yogurt cheese ice cream product was at the highest level with the same mean value of ($\bar{X}$ =4.74). Lastly, the yogurt cheese ice cream product was at the high level which has the average value of ($\bar{X}$ =4.09). respectively.

Knowledge and findings from this research; Thai-Danish Dairy Cooperative Huay Sat Yai, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, and dairy farmers can apply this knowledge and skills in making fruit-flavored cheese yogurt ice cream products for their careers in order to increase extra incomes. In addition, it also creates added value by developing new products with flavors and characteristics that are different from raw milk. As a result, the raw milk from dairy cows can be sold at an increased price from the original priced at 18 baht per kilogram to 30 bath per kilogram when developed into ice cream products.

Keywords: Fruit Cheese Yogurt; Ice Cream Products; Thai-Danish Dairy Cooperative Huay Sat Yai

บทนำ

ผลกระทบกับเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากปริมาณน้ำนมดิบในประเทศไทยสามารถผลิตได้เพียงร้อยละ 50 – 60 ของความต้องการผลิตภัณฑ์นมทั้งหมดประเทศไทยต้องสั่งนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์นมจากประเทศนิวซีแลนด์และออสเตรเลียซึ่งไทยสั่งนำเข้าในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงมีผลทำให้ประเทศไทยต้องเสียดุลการค้ากับต่างประเทศมากขึ้นในขณะเดียวกันหากเปรียบเทียบอุตสาหกรรมนมระหว่างประเทศในอาเซียนหรือประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมนมที่แข็งแกร่งมากกว่า จึงเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาอุตสาหกรรมนมเพื่อการส่งออกและ

เป็นการเพิ่มดุลทางการค้าได้ตั้งนั้นน้ำมันดิบจึงเป็นวัตถุดิบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมควรได้รับการดูแลสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะสร้างโอกาสในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ในขณะเดียวกันอาชีพการเลี้ยงโคนมถือเป็นอาชีพการเกษตรที่มีรายได้อย่างสม่ำเสมอ หากอาชีพดังกล่าวได้รับผลกระทบจากเขตการค้าเสรี (FTA) อาจมีปัญหาทางด้านสังคม (ข่าวธุรกิจการตลาด, 2563)

นอกจากนี้ผลกระทบกับผู้บริโภคตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีข้อผูกพันกับองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ซึ่งได้กำหนดโควตานมผงขาดมันเนยในปริมาณ 55,000 ตันต่อปีอัตราภาษีในโควตา 20 % (เก็บจริง 5%) ส่วนนอกโควตาให้เก็บ 216 % ในปัจจุบันรัฐบาลอาจจะคำนึงถึงความต้องการหรือความเดือดร้อนของผู้บริโภคแต่สิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้และเมื่อประเทศไทยลงนามเขตการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลียประเทศไทยก็ต้องเปิดโควตาเฉพาะให้กับประเทศออสเตรเลียได้กำหนดให้เก็บภาษีไม่เกินร้อยละ 20 ในปีแรกและจะลดลงจนเหลือศูนย์ในปี 2568 ผลจากข้อผูกพันดังกล่าวที่จะกระทบต่อผู้บริโภคที่สำคัญก็คือผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะมีโอกาสบริโภคนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมผงขาดมันเนยมากขึ้นแทนที่จะมีโอกาสบริโภคนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมสดภาคในประเทศซึ่งมีความสดและคุณภาพดีกว่าและคงมีผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชนในโครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียนเช่นกัน ที่มีโอกาสได้ดื่มนมที่มีส่วนผสมนมผงขาดมันเนยมากขึ้น (สยามรัฐ, 2563)

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยและสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโดยการนำเอาผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับน้ำมันโคจากสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมของสหกรณ์ฯ เข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการยอมรับของผู้บริโภคในแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ตลอดจนการศึกษาระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์
2. เพื่อศึกษา ระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

สตุติ วงศ์เกียรติขจร (ม.ป.ป.) ให้ความหมาย ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งใดที่เสนอขายต่อตลาดเป้าหมายที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มีทั้งลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เป็นที่มีตัวตนจับต้องได้ (Tangible) คือสินค้าที่มีตัวตน (Physical Product) มีรูปร่าง มองเห็น และสามารถสัมผัสได้กับสิ่งที่

จับต้องไม่ได้ (Intangible Product) หรือ บริการ (Service) หมายถึง กิจกรรม ผลประโยชน์ หรือความพึงพอใจที่เสนอขายแก่ลูกค้า

2. การจัดการคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ในการดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ผลิตเกิดความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมีบุคคลในองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตจึงจำเป็นต้องมีบริษัทจะต้องมีการจัดการคุณภาพที่ดี หรือเรียกย่อ ๆ ว่า QM (quality management) ซึ่งเป็นกระบวนการขึ้นและบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ขององค์กร QM ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ 1) การออกแบบและวางแผนคุณภาพ (quality planning หรือ QP) 2) การควบคุมคุณภาพ (quality control หรือ QC) และ 3) การปรับปรุงคุณภาพ (quality provement หรือ QI)

3. การควบคุมคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ (quality control) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า QC. หมายถึง กระบวนการจัดการระบบการทำงานและการปฏิบัติการเพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนในองค์กรเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบสามารถทำงานและดำเนินสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพโดยมีการตั้งมาตรฐานเกณฑ์และขั้นตอนการดำเนินงานในการตรวจติดตามตรวจสอบประเมินและแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการ และมีปริมาณที่เหมาะสม

4. การปรับปรุงคุณภาพ (Quality Improvement: QI) การปรับปรุงคุณภาพ หมายถึง การคาดการณ์ความหมายใหม่ให้กับลูกค้าสำหรับผลิตภัณฑ์เดิมหรือการค้นหาคำเป็นของลูกค้านำมาสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่แล้วทำการวางแผนใหม่การควบคุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยที่ QI ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่บริษัทจะต้องมีการทบทวนทำกิจกรรมนี้เป็นระยะ ๆ เพื่อให้สามารถสนองความต้องการลูกค้าได้สูงสุดและเหนือกว่าคู่แข่ง ลดการสูญเสียต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตเหมาะสมและสามารถที่จะแข่งขันในตลาดได้ อินทรรณู พุ่มมชาว (2559)

5. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีม

ไอศกรีม คือ ผลิตภัณฑ์นมที่ถูกทำให้เย็นจัดและแข็งตัว มีลักษณะเนื้อที่นุ่มเนียน เนื่องมาจากการผสมของอากาศขณะทำให้แข็งตัว ไอศกรีมมีมากมายหลายชนิดจากการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของปริมาณไขมันและของแข็งไม่ไขมันเนย (milk solid not fat) น้ำตาล สารให้กลิ่นรส (flavor) อิมัลซิไฟเออร์ และสารให้ความคงตัว (emulsifiers and stabilizers) และสารให้สีต่าง ๆ (จิตธนา แจ่มเมฆ และคณะ, 2546)

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 354) พ.ศ.2556 กำหนดให้ไอศกรีมเป็นอาหารกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน จะต้องมีความคุณภาพมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดรวมทั้งวิธีการผลิตเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาอาหาร ภาชนะบรรจุ ตลอดจนฉลากต้องผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ว่ามีความถูกต้องเหมาะสม จึงจะสามารถผลิตหรือนำเข้าเพื่อออกจำหน่ายได้ ซึ่งตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าวได้แบ่งไอศกรีมเป็น 5 ชนิด และกำหนดคุณภาพมาตรฐานของไอศกรีมแต่ละชนิดไว้ ดังนี้

1) ไอศกรีมนม ได้แก่ ไอศกรีมที่ทำขึ้นโดยใช้นมหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากนม โดยต้องมีมันเนยเป็นส่วนผสมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของน้ำหนัก และมีธาตุน้ำนมไม่รวมมันเนยไม่น้อยกว่าร้อยละ 7.5 ของน้ำหนัก

2) ไอศกรีมดัดแปลง ได้แก่ ไอศกรีมนมที่ทำขึ้น โดยใช้ไขมันชนิดอื่นแทนมันเนยทั้งหมดหรือบางส่วน หรือไอศกรีมที่ทำขึ้นโดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีไขมันแต่ผลิตภัณฑ์นั้นมิใช่ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากนมและต้องมีไขมันทั้งหมดไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของน้ำหนัก

3) ไอศกรีมผสม ได้แก่ ไอศกรีมนมหรือไอศกรีมดัดแปลง ซึ่งมีผลไม้หรือวัตถุดิบที่เป็นอาหารเป็นส่วนผสมอยู่ด้วย โดยต้องมีมาตรฐานเช่นเดียวกับไอศกรีมนมหรือไอศกรีมดัดแปลง ทั้งนี้ไม่นับรวมน้ำหนักของผลไม้หรือวัตถุดิบที่เป็นอาหารอื่นผสมอยู่ด้วย

4) ไอศกรีมชนิดเหลวหรือแข็งหรือผง ได้แก่ ไอศกรีมนม ไอศกรีมดัดแปลงหรือไอศกรีมผสมที่เป็นชนิดเหลวหรือแข็งหรือผงนั่นเอง ซึ่งต้องไม่มีกลิ่นหืน มีกลิ่นตามลักษณะเฉพาะของไอศกรีมชนิดนั้น มีลักษณะไม่เกาะเป็นก้อน ไม่มีวัตถุกันเสีย มีความชื้นไม่เกินร้อยละ 5 ของน้ำหนัก ไม่มีจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคและไม่มีสารพิษจากจุลินทรีย์ในปริมาณที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

5) ไอศกรีมหวานเย็น ได้แก่ ไอศกรีมที่ทำขึ้นโดยใช้น้ำและน้ำตาล หรืออาจมีวัตถุดิบที่เป็นอาหารเป็นส่วนผสมอยู่ด้วย และอาจใส่วัตถุแต่งกลิ่น รส และสีด้วยก็ได้

6. ส่วนประกอบของไอศกรีม

1) ไขมัน(Fat)ไขมันเป็นส่วนผสมที่สำคัญอย่างหนึ่งของไอศกรีมทำให้ไอศกรีมมีเนื้อเรียบเนียน เป็นแหล่งของพลังงานช่วยเพิ่มความฟูของไอศกรีมไอศกรีมที่นิยมบริโภคโดยทั่วไปจะมีไขมันอยู่ระหว่าง 8-12% จำนวนไขมันที่ใช้ขึ้นอยู่กับความชอบของผู้บริโภค ราคาของไขมันที่ใช้ในการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตแต่ละรายและราคาจำหน่ายไอศกรีม แหล่งของไขมันที่ใช้มี 2 แหล่ง คือ ไขมันจากนํ้านม เช่น ครีม เนยสด นํ้ามันเนย ไขมันจากพืช เช่น นํ้ามันมะพร้าว นํ้ามันปาล์ม

2) ของแข็งยกเว้นไขมัน (MSNF) เมื่อนํ้านํ้านมมาผลิตเป็นไอศกรีมของแข็งยกเว้นไขมันในนํ้านมยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ไอศกรีมมีรูปร่างและเนื้อคงตัว จึงต้องมีการเติมนมผงลงไปในไอศกรีมเพื่อเพิ่มของแข็งยกเว้นไขมันให้มากขึ้น เพื่อให้ไอศกรีมมีเนื้อแน่นขึ้นและทำให้ไอศกรีมละลายช้าลง ทำให้การกระจายของอากาศสม่ำเสมอช่วยเพิ่มความหนืดของไอศกรีม

3) น้ำตาล (Sugar) ช่วยเพิ่มความหวานของไอศกรีมให้ได้ตามความต้องการของผู้บริโภค และยังช่วยเพิ่มของแข็งทั้งหมดในไอศกรีมให้สูงขึ้น นอกจากนี้น้ำตาลยังช่วยเพิ่ม ความหนืดให้แก่ไอศกรีมด้วย โดยทั่วไปจะใช้น้ำตาลประมาณ 10-18%

4) อิมัลซิไฟเออร์ (Emulsifier) เป็นสารซึ่งช่วยให้ไขมันกับน้ำในไอศกรีมไม่แยกออกจากกัน ป้องกันไม่ให้ไขมันเกาะกันเอง ช่วยทำให้ไอศกรีมมีความฟูได้ดี โดยทำให้การกระจายของอากาศสม่ำเสมออากาศมีขนาดเท่าๆ กัน ช่วยทำให้ไอศกรีมแข็งและเนื้อเรียบเนียน ป้องกันไม่ให้ไอศกรีมหดตัว ได้แก่ Glycerol ester และ Distilled Mono-glyceride

5) สารคงตัว (Stabilizer) เป็นสารซึ่งใส่ลงในไอศกรีม เพื่อช่วยให้เนื้อของไอศกรีมคงที่เมื่อเก็บไว้ที่อุณหภูมิต่างกัน ทำให้มีการเคลื่อนที่ของน้ำอิสระลดลง (Free water) ทำให้น้ำไม่เกาะเป็นเกล็ดน้ำแข็งขนาดใหญ่ในช่วงที่ปั่นไอศกรีมให้ฟู และทำให้อากาศมีขนาดเล็กและกระจายสม่ำเสมอในไอศกรีม สารคงตัวแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) Protein stabilizer ได้แก่ Gelatin, Casein, Albumin 2) Carbohydrate stabilizer ได้แก่ Carrageenan, Sodium carboxyl methyl cellulose (CMC)

6) สีและกลิ่น (color & flavor) เพื่อทำให้ไอศกรีมน่ารับประทานมากขึ้นเช่น กลิ่นวานิลลา กลิ่นสตอเบอรี่ กลิ่นช็อคโกแลต นอกจากนี้ยังรวมถึงผลไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ใส่ลงไปในไอศกรีมด้วย เช่น ทุเรียน ลูกเกด เป็นต้น (ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เชียงใหม่, 2562)

7. แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับของผู้บริโภค การบริโภคเป็นกิจกรรมสุดท้ายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการตอบสนองหรือบำบัดความต้องการให้กับหน่วย เศรษฐกิจต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ ทั้งครัวเรือน ธุรกิจ และรัฐบาล เนื่องจากทุก ๆ หน่วยจำเป็นต้องได้รับสินค้าและบริการมาอุปโภคบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการด้วยกันทั้งสิ้น

เสรี วงษ์มณฑา. (2548) กล่าวว่า พฤติกรรมบริโภค คือ พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล แต่ละบุคคลในการค้นหา การเลือกซื้อ การใช้ การประเมินผล หรือการจัดการกับสินค้าและบริการ ซึ่งผู้บริโภคคาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ พฤติกรรมผู้บริโภค จะมีอยู่ 3 กิจกรรม

1) การจัดหา (Obtaining) หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่คนนำไปสู่การซื้อหรือได้มาซึ่งรับสินค้าและบริการมาใช้กิจกรรมนับตั้งแต่การแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการซึ่งรวมถึงการเปรียบเทียบสินค้า และบริการแต่จนถึงการตกลงใจซื้อทั้งนี้นักวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคจะต้องสนใจและพิจารณาด้วยพฤติกรรมอย่างไร

2) การบริโภค (Consuming) หมายถึงการติดตามดูว่าผู้บริโภคนั้นหาการใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ ที่ไหน อย่างไร ภายใต้สถานการณ์อย่างไร รวมตลอดไปถึงการดูด้วยว่า การใช้สินค้านั้นทำไปเพื่อความสุขอย่างครบเครื่องสมบูรณ์แบบ หรือเพียงเพื่อความต้องการขั้นพื้นฐานเท่านั้น

3) การกำจัดหรือทิ้ง (Disposing) หมายถึงการติดตามดูว่า ผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการ และหีบห่อของสินค้าหมดไปอย่างไรโดยติดตามดูพฤติกรรมผู้บริโภคที่ดำเนินไป และที่กระทบต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมไปถึงการดำเนินการโดยวิธีอื่นกับสินค้าหรือบริการที่ใช้แล้ว

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผจงจิต พิจิตบรรจง (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรโดยใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพและการออกแบบการทดลอง พบว่าร้อยละ 42 รับประทานผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรนาน ๆ ครั้งนอกจากชาตะไคร้แล้ว ชาใบเตยเป็นที่นิยมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาเป็นชาขิง คิดเป็นร้อยละ 39 และวิเคราะห์ผลหลังการพัฒนาโดยใช้วิธีทดสอบทางประสาทสัมผัส พบว่าคะแนนโดยเฉลี่ยของชาสมุนไพรตะไคร้ ด้านกลิ่น สี รสชาติ และการยอมรับโดยรวม คือ 7.15, 6.92, 7.80 และ

7.56 ตามลำดับ การยอมรับหลังการพัฒนาร้อยละ 84.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.5 การตัดสินใจซื้อร้อยละ 76.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 58.3

จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง (2559) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมเมืองนครชุม จ.กำแพงเพชรพบว่าผลการศึกษานโยบายและพัฒนารูปแบบกระบวนการและการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความคิดเห็นสอดคล้องเฉลี่ยที่ 0.89 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากทุนทางวัฒนธรรมใน 5 กลุ่มประเภท คือ 1. ผลิตภัณฑ์อาหาร 2 ผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง 3. ผลิตภัณฑ์ผ้า 4. ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม 5. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีใช้อาหารและยา ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมเมืองนครชุม จ.กำแพงเพชรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

อินทรธนู พัวรมขาว (2559) ได้ศึกษาการออกแบบแลพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทยพบว่าต้นแบบผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น 3 แนวทางได้แก่ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไม้แกะสลักไทย จำนวน 6 ชิ้น ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาสลักตุลโลหะ จำนวน 3 ชิ้น และ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาทองเหลืองสาน จำนวน 2 ชิ้น ซึ่งสรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์ต้นแบบนั้นบรรลุกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดคือมีอัตลักษณ์ไทยมีความร่วมสมัย และมีการประยุกต์ใช้รูปแบบกรรมวิธีหรือวัสดุสมัยปัจจุบันเข้ากับแบบดั้งเดิม

รุจิระ โรจนประภาณต์ และคณะ (2562) ได้ศึกษานโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่านโยบายสำคัญที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่สำคัญ มี 10 ด้าน คือ (1) การพัฒนานวัตกรรมการผลิต (2) การส่งเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการ (3) การส่งเสริมการลงทุน (4) การสร้างเครือข่าย (5) ส่งเสริมการตลาด (6) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (7) การวิจัย (8) ส่งเสริมการส่งออกต่างประเทศ (9) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ (10) การปรับปรุงระบบภาษี บทความวิชาการนี้จึงช่วยสร้างความเข้าใจความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับของรัฐ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เติบโตและมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

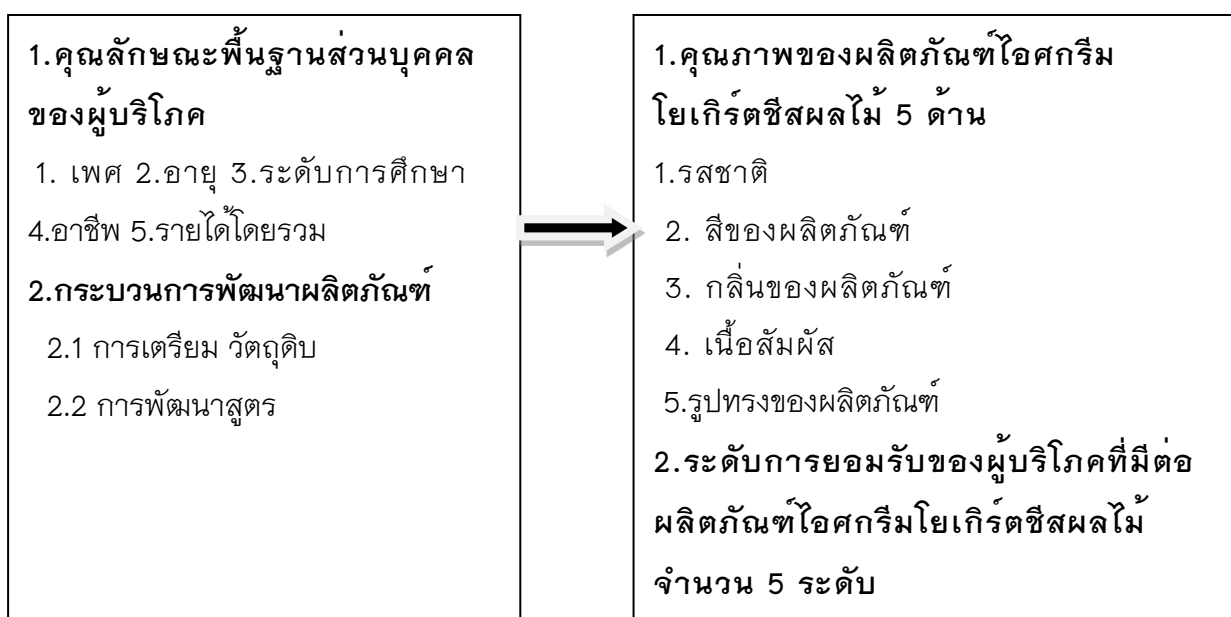
ภคมน โกตะธีรกุล (2562) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผลิตภัณฑ์อาหาร แปรูปพบว่าปัจจัยที่ยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคของการเป็นผู้ประกอบการ SMEs เช่น ปัญหาโครงสร้างภาษีอากร กฎหมายกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนและการประกอบการ ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับฟังปัญหารับข้อร้องเรียนการถูกเอารัดเอาเปรียบของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และช่วยแก้ปัญหา เช่น ปัญหาทางด้านกฎหมาย ปัญหาการติดต่อการค้ากับต่างประเทศ หรือข้อพิพาททางกฎหมายในต่างแดน

สุนิสา มามาก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่จำกัดพบว่าการยอมรับของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มโดยรวมทุกผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่านมสด

รสซ็อกโกแลตให้การยอมรับมากที่สุด รองลงมาคือ นมสตรสกาแพ โยเกิร์ต นมสตรสลับปะรด และนมสตรสชาเขียว ตามลำดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประเมินคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ที่พึงประสงค์และทฤษฎีความต้องการของมนุษย์เป็นกรอบการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย แบบผสมวิธี (R&D) พื้นที่วิจัย คือแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 132 คน ตามเกณฑ์ของเครซีแอนดัมอร์แกนและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างระดับบุคคลแบบบังเอิญภายในแต่ละกลุ่มผู้บริโภค (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยหาค่า IOC และทดสอบใช้เครื่องมือกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และทดสอบค่าความเชื่อมั่นมีค่าเกินกว่า 0.75 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .884 รวบรวมข้อมูลโดย ตนเองระหว่างเดือน พฤษภาคม 2566 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอข้อมูลรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสผลไม้ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส 2) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสทุเรียน 3) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสมะนาว 4) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสส้ม และ 5) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสรสกล้วยหอม ดังต่อไปนี้

1) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส

ภาพที่ 2 แสดงผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส

2) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว

ภาพที่ 3 แสดงผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว

3) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียน

ภาพที่ 4 แสดงผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียน

4) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้ม

ภาพที่ 5 แสดงผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้ม

5) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอม

ภาพที่ 6 แสดงผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอม

ผลการประเมินผลิตภัณฑ์พายสับปะรดในระดับห้องปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส ผลไม้ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 3 ครั้ง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส ผลไม้โดยรวม $n=3$

การยอมรับผลิตภัณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส	4.55	.254	มากที่สุด
2. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว	4.77	.384	มากที่สุด
3. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียน	4.55	.192	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้ม	4.72	.254	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอม	4.00	.577	มาก
รวม	4.52	1.89	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส ผลไม้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{x}=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาวมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=4.77$)

ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้มมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.72$) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส และผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.55$) และผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอมมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}=4.00$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสผลไม้จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส 2) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียน 3) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว 4) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้ม และ 5) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอม สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส โดยรวม n=132

การยอมรับผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส	4.09	.475	มาก
2. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว	4.66	.342	มากที่สุด
3. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียน	4.47	.455	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้ม	4.52	.355	มากที่สุด
5. ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอม	4.52	.305	มากที่สุด
รวม	4.45	.203	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้รวมทุกผลิตภัณฑ์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาวมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ($\bar{X}=4.66$) รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสส้มและผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอม มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.52$) ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.47$) และผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.09$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว รสส้ม รสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันแต่ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอมมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระดับห้องปฏิบัติการซ้ำ 3 ครั้งและปรับปรุงจนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของ (Schmidt, 2005:337) และการศึกษาของ สุนิสา มามาก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่จำกัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้รวมทุกผลิตภัณฑ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว รสส้ม รสกล้วยหอม และ รสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ส่วน ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุนิสา มามาก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่จำกัดพบว่าการยอมรับของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มโดยรวมทุกผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของผจงจิต พิจิตบรรจง (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรตะไคร้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพและการออกแบบการตลาด พบว่าร้อยละ 42 รับประทานผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรนาน ๆ ครั้ง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถนำองค์ความรู้และทักษะการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้ไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของน้ำนมดิบจากการเลี้ยงโคนมอีกด้วย

สรุป

สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีองค์ความรู้และทักษะการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และสามารถพัฒนาสูตรการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมรสชาติอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรชนิดอื่น ๆ มาเป็นส่วนผสมในการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมรสชาติใหม่ ๆ ได้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมที่มีรสชาติ เนื้อสัมผัสที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อหารายได้เสริมและสร้างมูลค่าเพิ่มของน้ำนมดิบจากการเลี้ยงโคนมได้อย่างเป็นระบบต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว รสส้ม รสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันแต่ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสกล้วยหอมมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากดั่งนั้น สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด ควรดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมรสชาติใหม่ ๆ โดยการบูรณาการ ประยุกต์ผลิตทางการเกษตรประเภทอื่น ๆ มาเป็นส่วนประกอบในการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมรสชาติใหม่ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการภายนอกเพื่อประเมินและพัฒนาคุณลักษณะไอศกรีมที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้บริโภคและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการยอมรับผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้รวมทุกผลิตภัณฑ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีส รสมะนาว รสส้ม รสกล้วยหอม และ รสทุเรียนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ส่วน ผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก ดั่งนั้นสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด ควรทดลองและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไอศกรีมรสชาติใหม่ ๆ และทดสอบแนวโน้มทางการตลาดและระดับการยอมรับของผู้บริโภคได้อย่างเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการเตรียมวัตถุดิบที่สำคัญ คือ การทำโยเกิร์ตชีสซึ่งเป็นส่วนผสมหลัก และการเตรียมผลไม้แต่ละชนิดในการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตชีสผลไม้ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสูตรไอศกรีมรสชาติใหม่ได้โดยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการ ขั้นตอน การเตรียมวัตถุดิบ และการพัฒนาสูตรใหม่ ๆ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ไอศกรีมรสผลไม้ชนิดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวธุรกิจการตลาด.(2563). *โคนมไทยปรับตัวรับ FTA*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566,จาก <https://mgronline.com/business/detail/9630000092953>
- จตุรงค์ เลาหะเพ็ญแสง. (2559). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม เมืองนครชุม จ. กำแพงเพชร* (รายงานวิจัย). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จิตธนา แจ่มเมฆ และคณะ.(2546). *วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธานีรินทร์ คิลป์จารุ. (2553). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประกาศจากกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 354) พ.ศ.2556 เรื่อง ไชศกริม. (2556, 24 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 87ง, หน้า 85-87.
- ผจงจิต พิจิตบรรจง. (2558). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่ยังคุณภาพ และการออกแบบการตลาด. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 7(1), 4-10.
- ภคมน โกตะธีรกุล. (2562). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 1(2), 5-9.
- รุจิระ โรจนประภาณต์ และคณะ. (2562). นโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 1(2), 15-16.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เชียงใหม่. (2562). *คู่มือฝึกอบรมเทคโนโลยีน้ำนมและผลิตภัณฑ์นม*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2566, จาก https://drive.google.com/file/d/1GRfZYyk/file/d/1IINjsjYFicDHq1Ihsar_TzsD/view
- สุดดี วงศ์เกียรติขจร. (ม.ป.ป.). *แนวนโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนา ASEAN SMEs*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561, จาก <http://www.itd.or.th/research-article/452-ar>
- สยามรัฐ. (2563). *รับมือเปิดเสรีนม-โคเนื้อ*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2566, จาก <https://siamrath.co.th/n/133602>
- สุนิสา มามาก และคณะ. (2565). การพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์แบบร้านหน้าฟาร์มของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่จำกัด. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 4(2), 117-120.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2548). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- อินทรธนู ฟาร์มขาว. (2559). *การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Schmidt, J.B.(2005). *The key to managing risk during new product development*. New Jersey: John Wiley & Sons.

**การกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**
**Corporate Governance and Financial Statement Fraud of the Listed Companies
in the Stock Exchange of Thailand**

วไลรัตน์ ่องจิตต์¹, กอบกุล จันทรโคสิกา² และ ธนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย³

Walairat Pongjitt¹, Korbkul Jantarakolica² and Thanomsak Suwannoi³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3}

E-mail: ¹walairat@pfc.premier.co.th; ²korbkul.jan@rmutr.ac.th; ³thanomsak.suw@rmutr.ac.th

Retrieved February 21, 2023; **Revised** March 20, 2023; **Accepted** March 23, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.28

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน และ 2) เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีและด้านการทุจริตฉ้อโกงเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับคณะกรรมการบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน 24 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรกะ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตประกอบด้วย (1) จำนวนกรรมการอิสระขึ้นกับจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียน (2) ที่มาของกรรมการอิสระไม่ควรมาจากบุคคลที่เป็นเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุมกิจการ (3) ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 6 ปี และ (4) อายุไม่เกิน 70 ปี

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เหตุการณ์ที่บ่งบอกการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินพบประเด็นหลักๆ ดังนี้ ส่งรายงานการเงินล่าช้า ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน กรรมการลาออก ประชุมกรรมการตรวจสอบมากกว่า 10 ครั้งต่อปี และมีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรมีหน่วยงานอิสระที่รวบรวมบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นกรรมการอิสระ

คำสำคัญ: องค์ประกอบคณะกรรมการ; การกำกับดูแลกิจการ; การตกแต่งงบการเงิน; ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The purpose of this article is to 1) study the composition and qualifications of independent directors as a factor that may minimize fraud in the financial statement of listed companies 2) to study incidents that indicate a tendency of fraud in listed companies. The qualitative research method is adopted to conduct the research by collecting information from in-depth interviews of 24 informants, from 4 different positions, 6 people for each position, who work closely with the board of directors of a listed company both involving and not involving with fraud on financial statement.

The data was collected by semi-structure interview, and the qualitative analysis was conducted by applying conceptual framework on good corporate governance and fraud and corrupt acts through analytic induction or logical thinking method. The research found that:

1. The composition and qualifications of independent directors that help minimize fraud include (1) the number of independent directors should depend upon the number of subsidiary companies of a listed company; (2) independent directors should not be sourced from friends of Management and Controller; (3) the service term of independent directors should not be longer than 6 years; and (4) independent directors should not be more than 70 years of age.

2. Incidents that could indicate signs of fraud are delaying in the submission of financial statements; the auditor not certifying the financial statement; news on the resignation of directors; audit committee meetings being held more than 10 times a year; and the name of company has been changed.

Based on research findings, the Stock Exchange of Thailand should establish an independent department composes of people who are qualified to act as independent directors.

Keywords: Composition of Board of Directors; Corporate Governance; Financial Statement Fraud; The Stock Exchange of Thailand

บทนำ

กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีทั้งกลไกจากภายใน เช่น โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการ บริษัท การสรรหากรรมการ และกลไกการกำกับดูแลกิจการจากภายนอก เช่น ผู้สอบบัญชี คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กตล.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น แม้ว่าจะได้มีกลไกการกำกับกิจการที่ดี แต่ก็มีข้อบ่งชี้มากมายในเรื่องตกแต่งบัญชี การทำงานทางการเงินที่เป็นเท็จและไม่ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนด การใช้ข้อมูลภายในการซื้อขายหุ้น เอาเปรียบผู้ถือหุ้นรูปแบบต่าง ๆ จากการเก็บข้อมูลการดำเนินคดีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กตล.) ตั้งแต่ปี 2551 ถึงเดือนกันยายน 2565 มีบริษัทมหาชนถูกดำเนินคดีอาญาในเรื่องการไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ โดยถูก กตล.เปรียบเทียบปรับ จำนวน 201 บริษัท จำนวน 663 ครั้งทั้งนี้ยังไม่รวมกรณีที่ถูก กตล. อยู่ระหว่างกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนหรือ DSI และถูกดำเนินการในคดีแพ่ง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2565) ซึ่งขั้นตอนการตรวจสอบและคำสั่งลงโทษมีหลายขั้นตอน และค่อนข้างล่าช้า บริษัทจดทะเบียนหลายบริษัทที่ทุจริตในงบการเงิน ต่อมาถูกให้ออกจากตลาดหลักทรัพย์ (Delisted) ซึ่งใช้เวลาหลายปีกว่านักลงทุนจะทราบสถานะของบริษัทเหล่านั้น ทำให้สร้างความเสียหายให้กับผู้ถือหุ้น นักลงทุน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ดังนั้นการให้ความสำคัญเรื่อง การกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างมาก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2541)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาและวิเคราะห์บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการเป็นอย่างไร ที่จะส่งผลต่อการลดโอกาสการเกิดทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับกิจการ ลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน โดยเฉพาะกลไกการกำกับดูแลกิจการจากบุคคลที่มีอิสระภายในมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการกำกับดูแลกิจการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

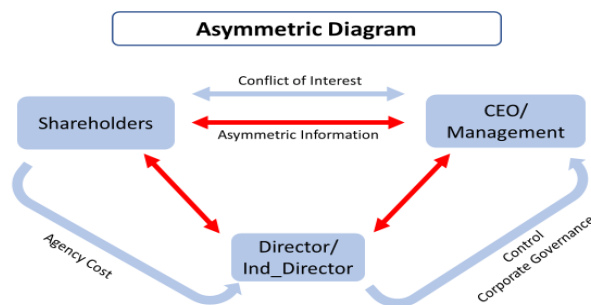
1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance)

ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Theory) หรือความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล คือ สภาวะที่บุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เปรียบจากการมีข้อมูลเหนือกว่าอีกฝ่าย (ชยันต์ ดันติวิธดาการ, 2550)

ความไม่สมมาตรของข้อมูลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำจัดหรือจัดทิ้งไปได้เพราะมาจากข้อมูลฝ่ายผู้ส่งหรือฝ่ายปฏิบัติการหรือฝ่ายบริหารกับฝ่ายรับมีความแตกต่างกัน ผู้ถือหุ้นบริษัทจึงต้องการวิธีที่ทำให้มีความสมมาตรของข้อมูลบริษัทมากที่สุด โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการของบริษัทเพื่อเป็นตัวแทน (Agency) ในการบริหาร ประกอบด้วย (1) ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) R.Edward Freeman ได้เขียนทฤษฎีเรื่องนี้ขึ้นในปี 1984 เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ว่าเราทำเพื่อใคร เพราะอะไร ซึ่งองค์กรต้องวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรอย่างถูกต้องและครบถ้วนเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติตามแนวทางบรรษัทภิบาลที่ดี (Freeman, 1984) (2) ทฤษฎีการเป็นตัวแทน (Agency) เป็นแนวคิดที่แยกหน้าที่เป็น 2 แนวคิด แนวคิดแรกโครงสร้างการถือหุ้นหากผู้บริหารเป็นเจ้าของกิจการ (Gomes, 2000) ส่วนแนวคิดที่สองเห็นว่า การที่ผู้ถือหุ้นใหญ่เข้ามาเป็นผู้บริหารหรือกรรมการในบริษัทย่อมมุ่งเน้นประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก (Jensen & Meckling, 1976) (3) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีนี้มีผู้ที่เขียนหลักสองคนคือ Herbert A. Simon ในปี 1947 และ Oliver E Williamson ในปี 1975 ทฤษฎีนี้เป็นต้นเหตุของหลายๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยหลักการก็คือเมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ง่ายแต่ปัญหานั้นแก้ได้ยากเพราะทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลของตัวเอง การบริหารองค์กรตามบรรษัทภิบาลพยายามเพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบให้แก่ทุกฝ่ายจะเป็นการลดความขัดแย้งและเพิ่มข้อมูลให้เก้กันและกัน (อัฐวุฒิ ปภังกร, 2556) ผู้วิจัยได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นจึงได้เขียนเป็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทฤษฎีได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาพความเชื่อมโยงของทฤษฎี ผู้มีส่วนได้เสีย การเป็นตัวแทน ความไม่สมมาตรของข้อมูล และผลประโยชน์ทับซ้อน

ที่มา: ผู้วิจัยรวบรวม วไลรัตน์ ผ่องจิตต์ (2566)

ทฤษฎีข้างต้นได้นำหลักการการกำกับดูแลกิจการ Corporate Governance โดยให้คนที่มีความรู้ความสามารถมาดูแลกำกับกิจการเพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น การกำกับดูแลกิจการจะเป็นความสัมพันธ์เชิงการกำกับดูแลการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใส (Transparency) และความรับผิดชอบต่อนักที่ (Accountability) ของคณะกรรมการ

และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุน ปัจจุบันทั้งธุรกิจและผู้ลงทุนต่างต้องการผลประกอบการที่ดีเพื่อให้กิจการเติบโตสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดด้านการทุจริตฉ้อโกง

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่อยู่เหนือกว่า มีทรัพยากรหรืออำนาจมากกว่า กับผู้ที่ด้อยกว่า โดยผู้ที่เหนือกว่าให้การอุปการะช่วยเหลือผู้ด้อยกว่าก็ย่อมต้องทดแทนบุญคุณและมีความจงรักภักดี (Gould & Kolb, 1965) หรือจะเรียกอีกนัยหนึ่งว่าทุนนิยมอุปถัมภ์ (Crony Capitalism) หรือทุนนิยมแบบพวกพ้องทำให้มีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

The Fraud Triangle Theory ทฤษฎีได้พูดถึงองค์ประกอบ 3 ประการ ที่ทำให้เกิดการทุจริต ได้แก่ (1) โอกาส (Opportunity) องค์การหรือระบบในการบริหารจัดการเปิดโอกาสให้มีการกระทำความผิด เป็นความอ่อนแอในการบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมขององค์การ (Srivastava, Mock & Turner, 2005) (2) แรงจูงใจหรือแรงกดดัน (Incentive and Pressure) ทำให้เกิดการทุจริต และ (3) การสร้างเหตุผล (Rationalization) ผู้ทำการทุจริตจะหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองเพื่อสร้างความชอบธรรมในสิ่งที่ตัวเองกระทำ องค์การหรือระบบในการบริหารจัดการเปิดโอกาสให้มีการกระทำความผิด หากผู้กระทำผิดรู้ว่าจะลดความเสี่ยงในการถูกจับได้ โอกาสการโกงก็จะมากขึ้น (Crassey, 1953)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์การ ทฤษฎีตัวแทน โดยจากงานวิจัยของ (Roy & Visit, 2012) พบว่า

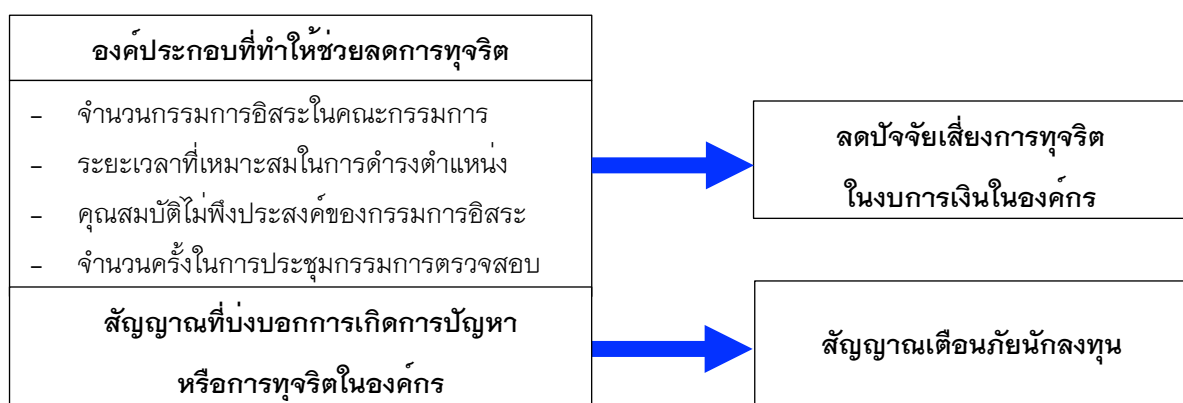
นักลงทุนใช้ประวัติของบริษัทเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการกำกับดูแลกิจการ (Hatice Uzun, et al. 2004) พบว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการและโครงสร้างของคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับเหตุการณ์ของการทุจริตองค์การ (Mark, 1996) พบว่า สัดส่วนของกรรมการจากภายนอกต่ำกว่าสัดส่วนกรรมการจากภายในบริษัทจะส่งผลให้เกิดการทุจริตมากกว่าสอดคล้องกับ (Langnan & Weibin, 2007) พบว่า สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัทที่ประสบปัญหาการฉ้อโกงองค์การมีสัดส่วนต่ำกว่าการไม่ฉ้อโกงบริษัท (วรวิทย์ เพ็ชรรัตน์, 2561) พบว่า การตกแต่งบัญชีนับว่าเป็นปัญหาต่อกระบวนการรายงานทางการเงิน ดังนั้นในการลดปัญหาการตกแต่งบัญชีหน่วยงานกำกับดูแล นอกจากการบังคับใช้หลักบรรษัทภิบาลแล้ว อาจทำได้โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง (Yung & Ming, 2009) พบว่า ปัจจัยเสี่ยงจากการทุจริตแบบTriangle Assessing ต่อการทุจริตในรายงานทางการเงิน พบว่า เมื่อมีแรงกดดันทางการเงินมากจะมีความเสี่ยงที่จะแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จอย่างสาระสำคัญ และบริษัทอยู่ภายใต้การควบคุมที่อ่อนแอผู้บริหารมีโอกาสที่จะทุจริตในงบการเงินมากขึ้น (Fich & Anil Shivdasani, 2005) พบว่า ภายหลังคดีฉ้อโกงทางการเงิน กรรมการจากภายนอกไม่มีการลาออกที่ผิดปกติ แต่พบว่าคณะกรรมการอื่นๆ มีการลาออกอย่างมีนัยสำคัญ ตำแหน่งกรรมการที่ลดลงจะมีมากขึ้นในกรณีที่เกิดการฉ้อโกงที่รุนแรงยิ่งขึ้น (Suraj, 2005) พบว่า การลาออกจาก

กรรมการของกรรมการภายนอกขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการปรับปรุงการเงิน (ภูติท ไชยผล และคณะ , 2563) พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยของการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ 7.95 ปี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่ง (จักรพันธ์ วงษาเทพ และณรงค์นิตย์ จันทรจรัส , 2564) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งมากเกินไป แสดงถึงปัญหาที่เพิ่มขึ้นหรือประเด็นที่คณะกรรมการไม่สามารถหาข้อสรุปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ , 2560) จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการส่งผลกระทบบเชิงลบต่อการดำเนินงานด้านการเงิน

จากการทบทวนวรรณกรรมจึงใช้แนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการตามทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Theory) หรือความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเป็นตัวการที่ทำให้ผู้ถือหุ้นต้องแต่งตั้งกรรมการเป็นตัวแทนตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) มาควบคุมการบริหารของฝ่ายจัดการ จะช่วยลดเรื่องความไม่สมมาตรของข้อมูล ส่งผลต่อการลดการทุจริตและทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) คือ เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านการทุจริตน้อยโกงตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทุจริตเกิดขึ้นหรือเป็นแรงกดดันให้เกิดการทุจริตในองค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดองค์ประกอบที่จะส่งผลในการช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดการทุจริตในงบการเงิน และสัญญาณบ่งบอกของการเกิดปัญหาเพื่อเป็นข้อสังเกตให้กับนักลงทุน ตามกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้มีเพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ไทยการสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลที่ทำงานหรือเคยทำงานในบริษัทจดทะเบียนที่ถูกคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ดำเนินคดีอาญาในเรื่องการตกแต่งงบการเงิน (Froud) กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลที่ทำงานหรือเคยทำงานในบริษัทจดทะเบียนที่ไม่มีการตกแต่งงบการเงิน (No Froud) กลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับการทำงานของคณะกรรมการของบริษัทจดทะเบียนใน 4 ตำแหน่ง อันได้แก่ กรรมการอิสระ กรรมการบริหาร ผู้บริหารระดับสูงด้านบัญชีการเงิน (CFO) และเลขานุการคณะกรรมการ (Secretary) ตำแหน่งละ 6 คน จำนวนรวม 24 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

	Independent Director	Executive Director	CFO	Secretary	Total
Fraud	3	3	3	3	12
No-Fraud	3	3	3	3	12
Total	6	6	6	6	24

เครื่องมือการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จากวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาจำนวนและองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการช่วยลดโอกาสการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน และมีเหตุการณ์อะไรบ้างที่บ่งบอกว่าบริษัทจดทะเบียนกำลังมีปัญหาหรือเริ่มมีปัญหา และประเด็นสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือดังกล่าวเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้อง ความชัดเจน ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเครื่องมือก่อนที่นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เริ่มกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งสิ้นสุดการศึกษาวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรกะ (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้ โดยเนื้อหาจะมีความเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินบริษัทจดทะเบียน

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามเค้าโครงการสัมภาษณ์ที่ได้ออกแบบไว้พร้อมทั้งคำถามแบบปลายเปิดซึ่งเป็นข้อมูลหลักมาทำการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับผลการศึกษาตามประเด็นการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งสังเกตปฏิกิริยาการแสดงออกของผู้ให้สัมภาษณ์ในระหว่างการให้สัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างด้านองค์ประกอบ และคุณสมบัติคณะกรรมการอิสระที่ส่งผลต่อการลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน แบ่งเป็น 4 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 จำนวนกรรมการอิสระมีส่วนช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน

บริษัทที่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินและบริษัทไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินมีความเห็นตรงกันว่า จำนวนกรรมการอิสระจะมีความเหมาะสมในการช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินสำหรับบริษัทที่มีบริษัทย่อยจำนวนไม่มาก แต่สำหรับบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยจำนวนมากเพื่อประสิทธิภาพในการตรวจสอบที่ทั่วถึงควรที่จะเพิ่มจำนวนกรรมการอิสระให้มากขึ้น หรือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อยเช่นคณะกรรมการความเสี่ยงในการตรวจสอบ

“จำนวนกรรมการทั้งหมด 9 คน มีกรรมการจากภายใน 6 คนมีกรรมการอิสระที่ทำการตรวจสอบ 3 คน บริษัทที่มีบริษัทย่อยจำนวนมากจึงตรวจสอบไม่ทั่วถึงการตกแต่งงบการเงินเกิดที่บริษัทย่อย” (Executive Director คนที่ 3)

“จำนวนกรรมการทั้งหมดควรมีสัก 15 คนเพื่อให้มีกรรมการอิสระ 5 คน เข้าเกณฑ์ 1 ใน 3 คน การตรวจสอบจะทั่วถึงโดยเฉพาะบริษัทใหญ่ที่มีบริษัทย่อยหลายบริษัท อยากให้มีคณะกรรมการชุดย่อยเช่นกรรมการความเสี่ยงในโครงสร้างคณะกรรมการเพื่อลดภาระกรรมการตรวจสอบเท่าที่ติดตามข่าวการทุจริตก็มักจะเกิดที่บริษัทย่อย” (Independent Director คนที่ 1)

ประเด็นที่ 2 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ

ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่ากรรมการอิสระควรดำรงตำแหน่งในบริษัทไม่เกิน 6 ปี การอยู่ในตำแหน่งนานไปจะทำให้เกิดความสนิทสนมความเป็นอิสระจะลดลงส่งผลให้ความเข้มงวดในการทำงานลดลงไปด้วย แต่หากระยะเวลาดำรงตำแหน่งสั้นเกินไปเช่น 1-2 ปีระยะเวลาจะสั้นเกินไปจะยังไม่เข้าใจธุรกิจเท่าที่ควร

“ผมว่า ไม่ควรเกิน 6 ปี คือต่อ 2 วาระ เป็นการต่อ 2 วาระ พอดี หากสั้น การสรรหาใหม่ก็ไม่ง่าย” (Independent Director คนที่ 3)

“น่าจะไม่เกิน 3-6 ปี หากน้อยเกินไปเช่น 1-2 ปี อาจทำให้ยังไม่เข้าใจธุรกิจมากนัก และด้วยการรวมการอิสระและการตรวจสอบก็ต้องมีความรับผิดชอบทำงานไม่ระมัดระวังและทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหายหรืออาจมีการฟ้องร้องเกิดขึ้น จะทำให้การหากรรมการอิสระยากเหมือนกัน” (CFO คนที่ 1)

ประเด็นที่ 3 คุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ

ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นในเรื่องคุณสมบัติไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระมีดังนี้ (1) ที่มาของกรรมการอิสระ มีความเห็นตรงกันว่ากรรมการอิสระ ไม่ควรมาจากบุคคลที่เป็นเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุมหรือเคยเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของประธานหรือ (2) อายุของกรรมการอิสระ มีความเห็นตรงกันว่ากรรมการอิสระไม่ควรมีอายุเกิน 70 ขึ้นไปจะมีความเหมาะสมอายุมากเกินไปประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง อาจปรับตัวในเรื่องการบริหารจัดการตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้ยากโดยเฉพาะเรื่องนวัตกรรมในเรื่องต่างๆ ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

“มีกรรมการอิสระ 1 คน ที่เคยเป็นผู้บริหารมาก่อน และได้เกษียณและต่อมาก็กลับมาเป็นกรรมการอิสระ การตรวจสอบไม่ค่อยเต็มที่ สังเกตตั้งแต่มารับตำแหน่งและเข้าประชุมจะไม่ค่อยมีคำถามและไม่ค่อยแสดงความเห็น ตามความเห็นส่วนตัวกรรมการอาจจะรู้จักผู้บริหารทั้งหมด อีกทั้งกรรมการบางท่านยังเคยเป็นหัวหน้างาน อาจเกิดความเกรงใจ” (CFO คนที่ 1)

“เรื่องอายุก็มีประเด็นอายุ 70 ปีขึ้นไป ประสิทธิภาพการทำงาน และประสบการณ์ที่ยืดแนวเดิมๆปัจจุบันนวัตกรรมในเรื่องต่างๆ กฎระเบียบและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปรวดเร็วมาก แต่คนอายุมาค่อยข้างเปลี่ยนยาก อยากให้กำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่ชัดเจนของกรรมการตรวจสอบและจำกัดอายุกรรมการตรวจสอบ เช่นไม่เกินอายุ 70 ปี” (CFO คนที่ 1)

ประเด็นที่ 4 จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการลดการทุจริต

โดยทั้งบริษัทที่มีการทุจริต และบริษัทที่ไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่าการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบจำนวน 4-6 ครั้งต่อปี เป็นการตรวจสอบที่ควรทำเป็นปกติ จำนวนครั้งที่เกินกว่า 6 ครั้ง อาจส่งสัญญาณมีเรื่องที่มีความผิดปกติ และหากมีการประชุมจำนวนครั้งตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไปแสดงให้เห็นว่าบริษัทกำลังมีปัญหาที่ต้องแก้ไข

“6 ครั้ง ถือว่าปกตินะคะของบริษัท เยอะสุดเท่าที่ดูข้อมูลในอดีตปีที่มีปัญหากับกลต คือปี 2553 ก่อนที่ดิฉันจะเข้าทำงาน กรรมการตรวจสอบประชุมกัน 14 ครั้ง ดิฉันคิดว่าการประชุมเยอะ แต่ไม่มากเกินไปก็น่าจะช่วยลดการทุจริตได้เป็นการประชุมติดตามใน

สถานะการปกติ แต่บ้านเราส่วนใหญ่ประชุมกันหลายๆ ครั้งแสดงว่ามีบางอย่างผิดปกติ” (Secretary คนที่ 1)

“ปกติก็ 4 ครั้งคะ แต่หากไม่ปกติก็จะประชุมบ่อยขึ้น เช่นการออกมาตราฐานบัญชีใหม่ จะต้องทำความเข้าใจกับ CFO มากขึ้น ก็จะประชุมมากขึ้น ถ้าบริษัทไหนมีการประชุมกรรมการจำนวนมากเช่นมากกว่า 10 ครั้ง ถือว่า โอ้ อันนี้บริษัทนั้นต้องมีปัญหาอะไรที่ไม่ปกติแล้วคะ น่าเป็นห่วงละคะ” (Independent Director คนที่ 2)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของหรือเกิดบริษัทจดทะเบียนมี 5 ประเด็นหลัก ดังนี้ (1) การส่งรายงานการเงินล่าช้ากว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด (2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (3) มีข่าวกรรมการลาออก (4) จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการตรวจสอบสูง และ (5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

“...ผมมีความเห็นว่าประสิทธิภาพการตรวจสอบน่าจะไม่มีประสิทธิภาพ และอาจเกิดจากความเกรงใจ เพราะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ เรื่องการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นอย่างดี แต่งบการเงินที่ผิดพลาด ข้อมูลถูกจำกัดโดยฝ่ายบริหาร และผู้สอบไม่ให้ความเห็นในงบการเงิน ไม่ควรจะเกิดขึ้น...” (Executive Director คนที่ 2)

“ในฐานะ CFO เคยเคยให้ความเห็นแต่ฝ่ายจัดการให้ทำตามความเห็นฝ่ายจัดการ ผมมาทราบหลักจากที่ กลต. เริ่มมีคำถามมา ทุกอย่างที่เกิดขึ้นก็ประธานเป็นคนสั่งการ CFO และ CEO ก็ไม่ได้ขัดข้องรายการต่างๆ ที่ไม่ถูกต้องมักจะทำการรายการที่บริษัทถูก ผมเห็นว่า ไม่เหมาะสมผมเลยลาออกจากกรรมการมาก่อน หลังจากประธานก็ฟ้องกรรมการทุกคนรวมทั้งผมด้วย ก็ยังโชคดีที่ศาลยกคำฟ้องไป” (Executive Director คนที่ 1)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า โครงสร้างองค์ประกอบและคุณสมบัติคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ต่อการช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน ศึกษา 4 ประเด็นหลัก คือ (1) จำนวนกรรมการอิสระ (2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ (3) คุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ และ (4) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1) จำนวนกรรมการอิสระมีส่วนช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน ผลการวิจัยพบว่า จำนวนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ต่อการช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินแต่การที่ กลต. กำหนดให้มีกรรมการอิสระสัดส่วน 1 ใน 3 ของคณะกรรมการมีขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 3 คน บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่จึงกำหนดให้มีเพียงขั้นต่ำ 3 คนจะไม่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่มีบริษัทย่อยจำนวนมากทำให้การตรวจสอบไม่ทั่วถึงการทุจริตมักเกิดขึ้นที่บริษัทย่อยบริษัทที่มี

สอดคล้องกับ (Mark ,1996) พบว่า บริษัทที่ประสบปัญหาการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินมักมีกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่ประสบปัญหาการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินหากมีกรรมการจากภายนอกกรรมการอิสระและกรรมการตรวจสอบในสัดส่วนที่สูงกว่า และ (Hatice, Samuel & Raj , 2004) ได้ชี้ให้เห็นว่า จำนวนกรรมการอิสระภายนอกที่เพิ่มขึ้นและในคณะกรรมการตรวจสอบทำให้แนวโน้มองค์กรที่จะกระทำความผิดลดลง และการมีจำนวนกรรมการอิสระที่น้อยการตรวจสอบทำได้ไม่ทั่วถึง

2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ ผลการวิจัยพบว่า บริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่า กรรมการอิสระควรดำรงตำแหน่งในบริษัทไม่เกิน 6 ปี การอยู่ในตำแหน่งนานไปจะทำให้เกิดความสนิทสนมความเป็นอิสระจะลดลงส่งผลให้ความเข้มงวดในการทำงานลดลงไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูติท ไชยผล และคณะ , 2563) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 7.95 ปี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน

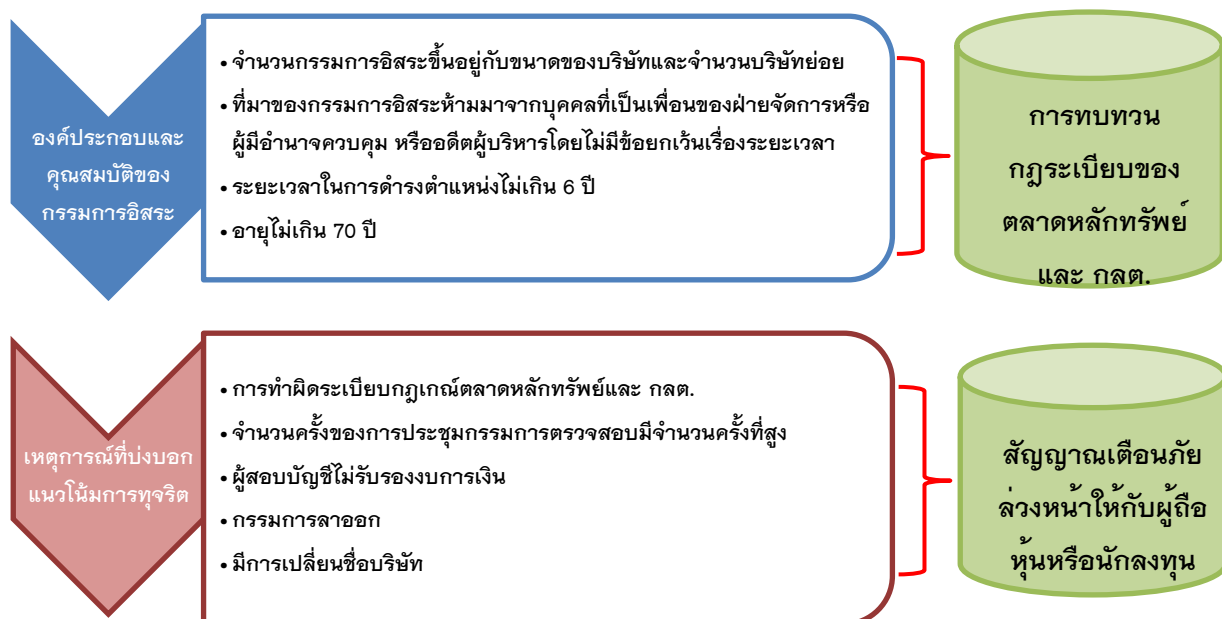
3) คุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระมีดังนี้ (1) ที่มาของกรรมการอิสระ ไม่ควรมาจากเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุมหรือเคยเป็นผู้โต้แย้งบัญชี และเสนอให้มีหน่วยงานอิสระที่มีการคัดเลือก สอดคล้องกับทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ของ (Herbert ,1947) เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ (2) อายุของกรรมการอิสระทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่า กรรมการอิสระไม่ควรมีอายุเกิน 70 ขึ้นไป (3) ความไม่เป็นอิสระในการทำงานของกรรมการอิสระ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความเป็นอิสระของคณะกรรมการเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากสามารถบรรเทาปัญหาตัวแทนและลดการจัดการประโยชน์ของตนเองส่งผลให้ปรับปรุงผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความเสี่ยงในเรื่องการจัดการงบการเงิน

4) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการลดการทุจริต ผลการวิจัยพบว่า ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและบริษัทที่ไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่า การประชุมคณะกรรมการตรวจสอบจำนวนที่ไม่เกิน 6 ครั้งจะเหมาะสมและการส่งข้อมูลให้กรรมการตรวจสอบล่วงหน้าให้กรรมการได้มีเวลาตรวจสอบรายละเอียดมากขึ้น สอดคล้องกับ (จักรพันธ์ วงษาเทพ และนงคณิตย์ จันทร์จรัส , 2564) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งมากเกินไป แสดงถึงปัญหาที่เพิ่มขึ้นหรือประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประภัศร โปร่งวิทยาการ และคณะ , 2560) จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการส่งผลกระทบเชิงลบต่อการดำเนินงานด้านการเงิน ชัดแย้งกับผลการวิจัยของ (Mark ,1996) ที่ระบุว่า ความถี่ของการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการจะนำไปสู่การเพิ่มความรู้และประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สัญญาณหรือเหตุบ่งบอกการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน มีประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินและบริษัทที่

ไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน รวมประเด็นความเห็นไว้ 5 ประเด็นหลักๆ ดังนี้ (1) การส่งรายงานการเงินล่าช้ากว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด (2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (3) มีข่าวกรรมการลาออกโดยประเด็นกรรมการลาออกสอดคล้องกับ (Suraj , 2004) พบว่า การลาออกจากกรรมการภายนอกเพิ่มขึ้นจะอยู่ที่ความรุนแรงของการปรับปรุงงบการเงินวัดความรุนแรงจากการปรับปรุงรายการในงบการเงิน (4) จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งที่สูง สอดคล้องกับจักรพันธ์ วงษาเทพ และ (ณรงค์นิตย์ จันทร์จรัส , 2564) พบว่า ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งการประชุมกรรมการบริษัท 1 ปี 7.94 ครั้งต่อปีจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งมากเกินไป แสดงถึงปัญหาที่เพิ่มขึ้นหรือประเด็นที่คณะกรรมการไม่สามารถหาข้อสรุปได้ จำนวนครั้งของการประชุมส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน และ (5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 3 รูปแบบและองค์ประกอบการคัดเลือกกรรมการอิสระ/เหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการทุจริต

จากผลการวิจัยได้ค้นพบรูปแบบการคัดเลือกกรรมการอิสระ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรรมการอิสระได้มากขึ้น ลดความเสี่ยงจากการเกิดการทุจริตและดูแลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อีกทั้งยังได้พบปัจจัยที่เป็นเหตุบ่งบอกสัญญาณเตือนภัยให้ผู้ถือหุ้นใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงในการลงทุน ประกอบความเชื่อมโยงดังภาพที่ 3 ซึ่งเป็นรูปแบบและองค์ประกอบการคัดเลือกกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อค้นพบสำคัญ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระ(1.1) จำนวนกรรมการอิสระ จำนวนกรรมการอิสระที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีจำนวนเหมาะสมกับ

ขนาดของบริษัทและจำนวนบริษัทย่อย ไม่ใช่แค่กำหนดว่าไม่ต่ำกว่า 3 คน ทำให้บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ก็กำหนดไว้เพียงเกณฑ์ขั้นต่ำ (1.2) ที่มาของกรรมการอิสระ ไม่ควรเป็นบุคคลที่เป็นเพื่อนกับฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุม และควรห้ามอดีตผู้บริหาร ลูกจ้าง พนักงาน ผู้มีอำนาจของบริษัทใหญ่ บริษัทย่อยโดยไม่มีข้อยกเว้นเรื่องพ้นระยะเวลา 2 ปีตามประกาศของคณะกรรมการตลาดทุนที่ ทจ.39/2559 (1.3) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่ ตามพรบ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้กำหนดเรื่องระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกรรมการอิสระไว้ แต่สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยหรือIODได้กำหนดเป็นแนวปฏิบัติว่าไม่ควรดำรงตำแหน่งเกิน 9 ปี ผลวิจัยพบว่า ควรดำรงตำแหน่งไม่เกิน 6 ปี จึงจะเหมาะสมและช่วยลดการเกิดการทุจริตเพราะการอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลานานเกิดความคุ้นเคยความอิสระจะลดลง (1.4) อายุกรรมการอิสระ ตามพรบ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้กำหนดอายุสูงสุดของกรรมการไว้ ผลวิจัยพบว่า อายุกรรมการอิสระไม่ควรเกิน 70 ปี เพราะอายุมากเกินไปประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง (2) เหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตของบริษัทจดทะเบียนสรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้(2.1) การทำผิดระเบียบกฎเกณฑ์ตลาดหลักทรัพย์และ กสท. (2.2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (2.3) กรรมการลาออก (2.4) จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งที่สูง (2.5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท เป็นการใช้เหตุการณ์ดังกล่าวส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าให้ผู้ถือหุ้นและนักลงทุนได้ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนเพื่อการพิจารณาการลงทุน

สรุป

สรุปภาพรวมของบทความวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า (1) จำนวนกรรมการอิสระมีส่วนช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน จำนวนกรรมการขึ้นอยู่กับจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียน การมีกรรมการอิสระเพียง 3 คนจะทำให้การตรวจสอบไม่ทั่วถึงการทุจริตมักเกิดที่บริษัทย่อย (2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระในบริษัท ไม่เกิน 6 ปี การอยู่ในตำแหน่งนานไปจะทำให้เกิดความสนิทสนมความเป็นอิสระจะลดลงส่งผลให้ความเข้มงวดในการทำงานลดลงไปด้วย (3) คุณสมบัติไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ ได้แก่ (3.1) ที่มาของกรรมการอิสระไม่ควรมาจากบุคคลที่เป็นเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุม และเสนอให้มีหน่วยงานอิสระที่มีการคัดเลือกกรรมการอิสระไว้เป็นแหล่งสรรหากรรมการอิสระของบริษัทจดทะเบียน (3.2) อายุของกรรมการอิสระ ไม่ควรเกิน 70 ปีขึ้นไป เพราะอายุมากเกินไปประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง (3.3) ความไม่เป็นอิสระในการทำงานของกรรมการอิสระ ที่มาจากบุคคลที่รู้จักใกล้ชิดหรืออยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดความหย่อนยานในการตรวจสอบ และ (4) จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ไม่เกิน 6 ครั้งจะมีความเหมาะสมการประชุมจำนวนมากเกินไปไม่ช่วยลดการทุจริตและการประชุมกรรมการตรวจสอบตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไปแสดงว่าบริษัทจดทะเบียนกำลังมี

ปัญหา (5) เหตุบ่งชี้หรือสัญญาณที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน สรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้ (5.1) การส่งรายงานการเงินล่าช้ากว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด (5.2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (5.3) มีข่าวกรรมการลาออก (5.4) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งที่สูง (5.5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1

- 1) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อช่วยลดความเสี่ยงเรื่องการทุจริตให้กับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 2) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่รวบรวมบุคคลที่มีคุณสมบัติความรู้ความสามารถในแต่ละสายอาชีพ
- 3) บริษัทจดทะเบียนควรที่จะกำหนดและออกระเบียบข้อบังคับประกาศเป็นนโยบายให้ชัดเจนในเรื่องคุณสมบัติ ที่มา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกรรมการอิสระ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2

นักลงทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจลงทุนติดตามข่าวสารบริษัทที่ได้ลงทุนหรือกำลังจะลงทุนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าที่บ่งบอกว่าบริษัทจดทะเบียนกำลังมีปัญหา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปควรจะทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักการการกำกับกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนไปปฏิบัติ เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังคงเน้นปฏิบัติการให้ความสำคัญกับรูปแบบที่ กตล.กำหนดมากกว่าการให้ความสำคัญในเนื้อหาที่จะนำมาปฏิบัติจริงของการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Form Over Substance) ไม่ได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเป็นสาระสำคัญ ทั้งที่หน่วยงานกำกับที่มีหน้าที่ดูแลกำกับบริษัทจดทะเบียนได้ให้ความสำคัญด้วยการออกกฎเกณฑ์ที่มีความเข้มข้นเพื่อบังคับใช้กับบริษัทจดทะเบียนเป็นระยะมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ วงษาเทพ และ นงคณิษฐ์ จันทร์จรัส. (2564). โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 174–184.
- ชัยนต์ ตันติวิธดาการ. (2550). *เศรษฐศาสตร์จุลภาค : ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2541). *แนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ. (2560). บทบาทของคณะกรรมการต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 11(23), 87–102.
- ภูติท ไชยผล, สร้อยเพชร ลิสนี, ศิริวรรณ พูลเขตกิจ และมนตรี ช่วยชู. (2563). การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ. *UTCC Academic Day ครั้งที่ 4*. มิถุนายน 5, 2563. เรื่อง *อิทธิพลของคณะกรรมการตรวจสอบที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. (2165–2182), จากเว็บไซต์: www.utcc.ac.th.
- ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร. (2556). *Sarbanes–Oxley Act และการกำกับดูแลกิจการในต่างประเทศสู่ธรรมาภิบาลในประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 94.
- วรวิทย์ เพ็ชรสิน. (2561). พฤติกรรมการตกแต่งบัญชีและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. *วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 13(1), 29–40.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2565). *สถิติการดำเนินคดีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.)*. สืบค้นจาก <http://market.sec.or.th/public/isc/th/Enforce>
- อัฐวุฒิ ปภังกร. (2556). *ทฤษฎีบรรษัทภิบาล*. เข้าถึงได้จาก <https://thaicg.wordpress.com>
- CHENG Xinsheng, Ji Yingxin & WANG Lili. (2008). The Impact of Corporate Governance on Financial Control—Evidence from Chinese listed Companies in the Manufacturing Industry. *Higher Education Press and Springer*, 2(3), 385–396.
- Cressey, D. R. (1953). *Other people's money: a study in the social psychology of Embezzlement*. Glencoe, IL: The Free Press.
- Eliezer M. Fich & Anil Shivdasani. (2005). Financial Fraud, Director Reputation, and Shareholder Wealth. *Journal of Financial Economics*, 86(2), 306–336.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Gomes, A., (2000). Going public with out Governace : Managrial Reputation Effect. *The Journal of Finance*, 55(2), 615–646.
- Gould & Kolb. (1965). A dictionary of the social sciences. *Revue française de sociologie*, 6(4), 493.

- Hatice Uzun, Samuel H. Szewczyk & Raj Varma. (2004). Board Composition and Corporate Fraud. *Financial Analysts Journal*, 60(3), 33–43.
- Jensen, M.C. & Meckling, W.H. (1976). “Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure.” *Journal of Finance Economics*, 3(4), 305–360.
- Langnan Chen & Weibin Lin. (2007). Corporate Governance and Fraud: Evidence from China. *Corporate Ownership & Control*, 4(3), i39–i45.
- Mark S. Beasley. (1996). An Empirical Analysis of the Relation between the Board of Director Composition and Financial Statement Fraud. *The Accounting Review*, 71(4), 443–465.
- Nicole Maldonado. (2021). *The World Bank’s Evolving Concept of Good Governance and Its Impact on Human Rights*. Retrieved December 12, 2021, from https://warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/news/doctoral_workshop_on/maldonado_nicole_paperfinal_ii.doc
- Roy Kouwenberg & Visit Phunnarungsi. (2012). Corporate Governance, Violation and Market Reaction. *Pacific–Basin Finance Journal*, 21(1), 881–898.
- Simon Herbert A. (1947). *Administrative Behavior*. New York: Macmillian.
- Suraj Srinivasan. (2005). Consequences of Financial Reporting Failure for Outside Directors: Evidence from Accounting Restatements and Audit Committee Member. *Journal of Accounting Research*, 43(2), 291–334.
- Srivastava, Mock and Turner. (2005). Bayesian Fraud Risk Formula for Financial Statement Audits. A *Journal of Accounting Finance and Business Studies*. 45(1), i–ii, 1–14.
- Wolfe & Hermanson. (2004). The Fraud Diamond: Considering the Four Elements of Fraud. The CPA Journal, <http://www.nysscpa.org/printversions/cpaj/2004/1204/p38.htm>
- World Bank. (1989). *Sub–Saharan Africa from Crisis to Sustainable Growth*. Washington DC: World Bank.
- Yung–I Lou & Ming–Long Wang. (2009). Fraud Risk Factor of, the Fraud Triangle Assessing the likelihood of Fraudulent Financial Reporting. *Journal of Business & Economics Research*, 7(2), 61–78.

แรงงานในเงา: พลวัตการทำงานและการปรับตัวของคนทำงานบ้านในพื้นที่
กรุงเทพมหานคร

Labour in shadow: Dynamic and Adaptation of Thai domestic workers in Bangkok

บุรสิทธิ์ เหมะใจ¹, บวร ทรัพย์สิงห์² และ กิ่งกาญจน์ จงสุขไกล³

Burasit Morjai¹, Borvorn Subsing² and Kingkan Jongsukklai³

สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^{2,3}

Human and Social Development Graduate school, Chulalongkorn University, Thailand¹

Social Research Institute, Chulalongkorn University, Thailand^{2,3}

E-mail: ¹burasit.mor@gmail.com; ²borvorn.S@chula.ac.th; ³kingupdate@yahoo.com

Retrieved December 8, 2022; Revised January 27, 2023; Accepted January 31, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.29

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอชีวิตและการทำงานรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านหญิงผ่านการอธิบายในฐานะการเป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่มักได้รับแรงกระแทกเป็นกลุ่มแรกในการเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ งานศึกษาชิ้นนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบศึกษาเชิงลึกจำนวน 8 ราย ประกอบไปด้วยการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้าน ซึ่งเป็นหนึ่งในอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบและเป็นกลุ่มแรงงานกลุ่มใหญ่ที่พบได้จากการทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า ลูกจ้างทำงานบ้านหญิงในพื้นที่กรุงเทพมหานครประสบกับปัญหาในการทำงานตั้งแต่ก่อนช่วงการระบาดของโควิด-19 ในหลากหลายประเด็นของการทำงาน อาทิ การจ้างงานรายได้ขั้นต่ำ โดยมีรูปแบบการจ้างงานที่ส่งผลกระทบต่อรายได้และสวัสดิการที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงมีการปรับตัวระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดโดยการหาอาชีพเสริมเพื่อชดเชยรายได้ที่ลดลงในห้วงเวลาดังกล่าว จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าแรงงานลูกจ้างทำงานบ้านยังคงไม่ได้รับสิทธิตามหลักการสากลที่ควรจะเป็นในหลายด้าน ทำให้เกิดปัญหาสะสมมาจนถึงช่วงการระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นจึงเป็นหมุดหมายสำคัญที่จะทำให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มอาชีพดังกล่าว เพื่อนำไปปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพครอบคลุมต่อความต้องการของแรงงานได้อย่างเท่าเทียมเป็นธรรม

คำสำคัญ: ลูกจ้างทำงานบ้าน; โควิด-19; การปรับตัว

Abstract

The objectives of this research were to study the life and work dynamics of female Domestic workers and analyzed through as informal workers. It's a group of workers who are often the first to experience crises. The research was life qualitative study method from 8 Thai Domestic workers consisting of a literature review. in-depth interview to reflect the problem condition of Domestic workers before and during Covid-19 until adaptation during the epidemic. which is one of the occupations of informal workers and is a large group of workers that can be found working in the Bangkok.

The result found that Domestic Workers Experiencing Problems at Work Before the COVID-19 Pandemic. There are forms of employment that unfairly affect income and welfare. Many case studies have adapted during the epidemic situation by finding second job to compensate for the reduced income during that time. From the results of the study, it can be concluded that domestic workers are still not entitled to international standard in many factor. The problem has accumulated until the COVID-19 situation. The resulting reflection is therefore an important pin point that will make the government sector or authority agencies foresee the problems that arise with such occupational groups.

Keywords: Domestic workers; Covid-19; Adaptation

บทนำ

ในประเทศไทยพบว่าสัดส่วนของกำลังแรงงานที่เข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบราว 19.6 ล้านคน ของผู้มีงานทำทั้งสิ้น 37.7 ล้านคน แรงงานนอกระบบถือเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความเปราะบางตั้งแต่ก่อนเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งในเรื่องรูปแบบของการจ้างงาน รวมถึงรายได้ที่มีความไม่แน่นอน แม้กระทั่งสวัสดิการการคุ้มครองที่ไม่ครอบคลุมต่อการประกอบอาชีพการทำงาน การแพร่ระบาดในหลายระลอกของโควิด-19 ได้ซ้ำเติมความเป็นอยู่ของกลุ่มแรงงานนอกระบบ แรงงานหลายรายถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรมทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและขาดสภาพคล่องทางการเงินที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวต่อไปได้ โดยเฉพาะกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านที่ถูกจัดอยู่ในประเภทของแรงงานนอกระบบ โดยกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านถือเป็นหนึ่งกลุ่มที่ประสบกับปัญหาในการประกอบอาชีพการทำงานและไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมจากภาครัฐเท่าที่ควร รวมถึงยังถูกมองจากสังคมไทยว่าเป็นอาชีพที่ด้อยค่าและไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจเนื่องจากอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านถูกมองว่าเป็นงานของผู้หญิงมาตั้งแต่ครั้งอดีต กล่าวคือในสังคมอุดมคติแบบไทยมักมองว่าหน้าที่ในการทำงานบ้านมักเป็นหน้าที่ของผู้หญิงในการจัดการงานบ้าน ทำให้การทำงานบ้านเมื่อแปรเปลี่ยนมาเป็นอาชีพในปัจจุบันมักถูกมองข้ามและถูกด้อยค่าว่าเป็นงานที่ไม่มีคุณค่า อีกทั้งไม่สามารถสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคมได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านในด้านการทำงาน การไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ เป็นผลอันเนื่องมาจากการที่ถูกทำให้เป็นแรงงานที่มองไม่เห็นและไม่ได้รับความสำคัญในการประกอบอาชีพ อันจะเห็นได้จากการออกกฎหมายเกี่ยวกับลูกจ้างทำงานบ้านในประเทศไทยอย่าง กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2555) ยังมีบางประเด็นที่ไม่ครอบคลุมและไม่ได้รับการปฏิบัติตามหลักการสากลที่กำหนดเอาไว้ในเรื่องของ ชั่วโมงการทำงาน การคุ้มครองทางสังคม การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ การคุ้มครองความเป็นมารดา เป็นต้น ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานอันปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยงานที่มีคุณค่าของคนทำงานบ้านยังคงไม่ได้รับการนำมาบังคับใช้ในกฎหมายแรงงานไทยเกี่ยวกับลูกจ้างทำงานบ้านมากเท่าที่ควรนัก ส่งผลให้เมื่อกลุ่มแรงงานเจอกับวิกฤติการณ์ที่เข้ามาเป็นแรงกระแทกอย่างการแพร่ระบาดของโรคภัย ทำให้ลูกจ้างทำงานบ้านต้องประสบพบเจอกับปัญหาที่ถาโถมในการประกอบอาชีพการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในฐานะที่เป็นแรงงานที่ถูกมองไม่เห็น นอกจากนี้กลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านยังขาดสิทธิความชอบธรรมในการรวมตัวเพื่อจัดตั้งสหภาพแรงงานในฐานะที่เป็นแรงงานนอกระบบในการเรียกร้องปัญหาด้านสิทธิแรงงาน ทำให้การรวมตัวของกลุ่มแรงงานเป็นไปได้ยากและไม่ได้รับความชอบธรรมทางกฎหมายเหมือนกับแรงงานที่อยู่ในระบบ จึงเป็นกลุ่มแรงงานที่ไม่มีอำนาจในการต่อรองและมักถูกเอาเปรียบจากนายจ้างของตนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ลูกจ้างทำงานบ้านนับว่าเป็นหนึ่งอาชีพที่มีสำคัญอาชีพหนึ่ง ซึ่งเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระของนายจ้างในการทำงานบ้าน โดยช่วยส่งเสริมให้นายจ้างมีเวลาในการออกไปทำงานหารายได้ รวมถึงมีเวลาว่างเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการทำงาน แต่กลับมีกฎหมายคุ้มครองดูแลที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของลูกจ้างทำงานบ้านกับนายจ้างในประเทศไทยยังเป็นการจ้างงานในเคหะสถานเปรียบเสมือนกับคนในครอบครัวซึ่งแตกต่างกับลูกจ้างทำงานบ้านในต่างประเทศที่มีลักษณะเป็นลูกจ้างกับนายจ้างอย่างชัดเจน ทำให้ลูกจ้างหลายรายไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมและมักถูกเอาเปรียบจากนายจ้างในด้านของค่าตอบแทน วันหยุดวันลา รวมถึงการคุกคามทางเพศที่ปรากฏในสื่อหลายครั้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านนับว่าเป็นสิ่งที่สะท้อนความไม่เข้มแข็งของกลไกในการดูแลกลุ่มแรงงานลูกจ้างทำงานบ้านในฐานะแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะเมื่อมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เข้ามาซ้ำเติมปัญหาให้หนักหนาสาหัสมากขึ้น ความท้าทายเหล่านี้ทำให้ลูกจ้างทำงานบ้านต้องปรับตัวเพื่อเอาตัวรอดในวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นและต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ความเสี่ยงที่ทวีความรุนแรงทั้งในมิติเศรษฐกิจ การทำงาน การดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว ภาพสะท้อนเหล่านี้คงเป็นหมุดหมายสำคัญที่ทำให้ภาครัฐหันมาเล็งเห็นความสำคัญของอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านและพยายามส่งเสริมในการพัฒนากฎหมายในการคุ้มครองดูแลทางสังคมกับกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการพัฒนาเพื่อจัดการปัญหาช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากลูกจ้างทำงานบ้านก็เป็นหนึ่งในแรงงานที่เข้ามาขับเคลื่อนสังคมและถือว่าเป็นแรงงานคนหนึ่งที่มิสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับการคุ้มครองดูแลเทียบเท่าแรงงานอื่นภายในสังคม

ภายใต้สภาพปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน รวมถึงการใช้ชีวิตในฐานะที่เป็นแรงงานนอกระบบ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ องค์ความรู้ ด้านการทำงานลูกจ้างทำงานบ้านประกอบกับแนวคิดงานที่มีคุณค่า แนวคิดแรงงานนอกระบบ ซึ่งผลกระทบและความเปราะบางที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานคนทำงานบ้าน นับว่าเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นแรงงานประเภทหนึ่งในสังคม ดังนั้นงานศึกษาชิ้นนี้ จึงมุ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการประกอบอาชีพของลูกจ้างทำงานบ้านในช่วงก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงการปรับตัวของแรงงานนอกระบบในฐานะลูกจ้างทำงานบ้านในภาวะความเสี่ยงกับรากเหง้าปัญหาเดิมที่ยังคงส่งผลร้ายต่อการทำงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นและยังไม่ได้ได้รับการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ อาจนำไปสู่ผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานลูกจ้างทำงานบ้านที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือนายจ้างของตน ซึ่งแรงงานนอกระบบถือเป็นกำลังแรงงานที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยยะสำคัญ จึงนำมาสู่การศึกษาพลวัตการทำงานและการปรับตัวของคนทำงานบ้าน เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านในห้วงระยะเวลาก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโควิด-19 จนถึงการปรับตัวของกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านว่ามีการปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตภายใต้ความเสี่ยงอย่างไร โดยปัญหาเหล่านี้จักนำไปสู่การปรับปรุงตัวบทกฎหมายที่มีประสิทธิภาพอันแรงงานคนหนึ่งพึงได้รับในการดำรงชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อชี้ให้เห็นถึงชีวิตและพลวัตการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้านหญิงก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับลูกจ้างทำงานบ้าน ผู้วิจัยมีความมุ่งเน้นที่จะเสนอประเด็นเกี่ยวกับพลวัตการทำงานของแรงงานนอกระบบในฐานะลูกจ้างทำงานบ้าน รวมถึงรูปแบบการทำงานและปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนและระหว่างสถานการณ์โควิด-19 จวบจนถึงการปรับตัวของกำลังแรงงานคนทำงานบ้าน เพื่อให้เห็นถึงสภาพการทำงาน ปัญหาที่ประสบพบเจอในการดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างทำงานบ้าน ผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็นประเด็นเพื่อเป็นไปตามกรอบการศึกษา ดังนี้

คำนิยามแรงงานนอกระบบ การขับเคลื่อนเกี่ยวกับการนิยามความหมายแรงงานนอกระบบเกิดขึ้นครั้งแรกในการประชุมนานาชาติ The 15th International Conference of Labour Statisticians (ICLS) ทำให้เกิดคำนิยามเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบว่าเป็นกลุ่มแรงงานที่มีลักษณะเป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นลูกจ้างของกิจการที่ถูกจัดอยู่ในเศรษฐกิจภาคนอกระบบ แม้กระทั่งลูกจ้างแรงงานในธุรกิจที่อยู่ภายใต้

กรอบของกฎหมายและอยู่ในภาคเศรษฐกิจในระบบแต่ถูกทอดทิ้งจากการได้รับการดูแลทางสังคมอย่าง
คนทำงานบ้านหรือลูกจ้างทำงานบ้าน

ประเทศไทยเองก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ถูกขับเคลื่อนด้วยแรงงานนอกระบบในการขับเคลื่อน
เศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า การนิยามของแรงงานนอกระบบในสังคมไทยนั้นมีความแตกต่าง
หลากหลายกันไปตามงานศึกษาหรือวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัยแต่ละครั้ง โดยมีการนิยามความหมายของ
แรงงานนอกระบบตามลำดับเวลาและความสนใจในประเด็นที่มีความน่าสนใจ ณ ขณะนั้น ในหลากหลาย
สาขาวิชา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะใช้นิยามความหมายตามงานศึกษาของ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)
เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตามความหมายของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
พบว่า แรงงานนอกระบบ หมายถึง กลุ่มแรงงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปแต่กลับไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม
ภายใต้กฎหมายแรงงานซึ่งอาจครอบคลุมถึงผู้ที่มีนายจ้างหรือไม่มีนายจ้างก็ได้ ส่วนใหญ่จะพบอยู่ในภาค
เกษตรกรรมเสียส่วนใหญ่

นิยามลูกจ้างทำงานบ้าน จะเห็นได้ว่าจากประเภทของอาชีพแรงงานนอกระบบได้ปรากฏกลุ่ม
คนทำงานบ้านซึ่งเป็นหนึ่งในประเภทของแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองดูแลทางสังคม หรือ ที่เราเรียก
ง่าย ๆ ว่าอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน ซึ่งสามารถเห็นผู้ที่ประกอบอาชีพดังกล่าวตามสถานที่ต่าง ๆ ในสังคม
โดยทั่วไปโดยเฉพาะในโรงเรียน มหาวิทยาลัยหรือตามสำนักงานต่าง ๆ รวมถึงบ้านของนายจ้าง ซึ่งอาจ
กล่าวได้ว่าลูกจ้างทำงานบ้านมักอยู่ในทุกพื้นที่ของการทำงานหรือการใช้ชีวิตของคนส่วนใหญ่เลยก็ว่าได้
แต่การประกอบอาชีพในการทำงานลักษณะดังกล่าวนี้กลับไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลจากภาครัฐหรือนายจ้าง
เท่าที่ควร เนื่องจากเป็นลักษณะอาชีพที่ถูกมองว่าเป็นอาชีพที่ไม่ได้มีการศึกษาสูงมากนัก จึงถูก
มองข้ามและไม่ได้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพดังกล่าว การทำงานเป็นลูกจ้างทำงานบ้าน
จึงเป็นอาชีพที่ขาดการคุ้มครองดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งสังคมก็ยังคงด้อยค่าว่าอาชีพดังกล่าวเป็น
อาชีพที่ไม่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครองดูแล

แนวคิดงานที่มีคุณค่า (Decent work) ปรากฏในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยงานที่มีคุณค่า
ของคนทำงานบ้าน หมายถึง งานที่ทำให้ความปรารถนา ความต้องการของแรงงานที่เป็นผู้ทำงานเป็นจริง
ซึ่งควรครอบคลุมถึงงานที่ทำแล้วได้ผลสำเร็จ ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมตามที่ตกลงกันเอาไว้ ได้รับการ
คุ้มครองดูแล ความปลอดภัยตลอดการทำงาน ทั้งยังได้รับการคุ้มครองให้กับผู้ที่ทำงานเองและครอบครัว

กฤษฎา ชีระโกศลพงศ์ (2562) ได้อธิบายถึงเป้าหมายของงานที่มีคุณค่าผ่านวัตถุประสงค์เชิงกล
ยุทธ์ 4 ประการ อันได้แก่

1. สิทธิการทำงาน (Rights at Work)
2. การมีงานทำ (Employment)
3. การคุ้มครองทางสังคม (Social Protection)
4. เวทีเสวนาทางสังคม (Social Dialogue)

สถานการณ์ของแรงงานนอกระบบ แนวโน้มและสถานการณ์เกี่ยวกับการจ้างงานของแรงงานนอกระบบพบว่า จากงานศึกษาหลายชิ้นสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มแรงงานนอกระบบเป็นรูปแบบ “การจ้างงานที่ไม่มีมาตรฐาน” เพราะรูปแบบการจ้างงานที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นรูปแบบสัญญาการจ้างงานหรือมีการทำสัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้างที่มีความชัดเจน ทำให้เกิดความเปราะบางได้ง่ายในมิติของการถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม การถูกเอารัดเอาเปรียบจากชั่วโมงการทำงาน ค่าจ้างขั้นต่ำที่ควรได้รับ รวมถึงแรงงานกลุ่มนี้ยังขาดการคุ้มครองดูแลทางสังคมภายใต้กฎหมายแรงงานอันพึงได้รับการทำงานในหลากหลายอาชีพที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ เมื่อมีสถานการณ์ของโรคระบาดอย่างโควิด-19 เข้ามามีส่วนส่งผลกระทบต่อกลุ่มแรงงานนอกระบบต้องประสบกับปัญหาและได้รับแรงกระแทกมากกว่าแรงงานในกลุ่มอื่น ซึ่งส่งผลกระทบขึ้นต่อรายได้ที่หดหายไปจากการถูกเลิกจ้างอย่างกะทันหันและไม่สามารถหางานใหม่มาทดแทนได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายคุ้มครองในประเด็นดังกล่าว ยิ่งในช่วงสถานการณ์อันสับสนวุ่นวายกลุ่มแรงงานนอกระบบต้องเผชิญกับมาตรการทางภาครัฐเกี่ยวกับการจัดการปัญหาโรคระบาดที่เข้ามามีส่วนอย่างมากในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต บางส่วนไม่สามารถออกไปทำงานเพื่อหารายได้มาดำรงชีพในห้วงเวลาดังกล่าว จึงต้องมีการปรับตัวไปประกอบอาชีพอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ข้อมูลจากรายงานการติดตามสถานการณ์เกี่ยวกับผลกระทบจากโควิด-19 ที่มีต่อตลาดแรงงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เหล่านักจ้างแรงงานทั่วโลกกำลังเผชิญร่วมกัน ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวยิ่งตอกย้ำปัญหาสะสมให้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นไปอีก (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2564) แรงงานหลายรายถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรมและไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมตามสิทธิที่แรงงานคนหนึ่งพึงได้รับ โดยในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวพบว่าแรงงานหญิงมักได้รับผลกระทบที่รุนแรงมากกว่าแรงงานชายในการทำงาน ซึ่งหนึ่งในแรงงานที่ถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบางคงหนีไม่พ้นกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งนับว่ามีความเสี่ยงในการทำงานและการใช้ชีวิตในสถานการณ์อันโหดร้ายดังกล่าว

สถานการณ์ของลูกจ้างทำงานบ้าน เราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าอาชีพการทำงานบ้านหรือลูกจ้างทำงานบ้านเป็นอาชีพที่มีการกระจายตัวอยู่ทั่วโลก แต่ถึงกระนั้นกลับพบว่าแรงงานลูกจ้างทำงานบ้านเหล่านี้ มักถูกทำให้มองไม่เห็นหรือเป็นแรงงานล่องหนไม่มีตัวตนในสังคมนั้น ๆ รวมถึงไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลตามสิทธิอันแรงงานคนหนึ่งพึงมีในการทำงาน อาจกล่าวได้ว่าอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านเป็นอาชีพที่ถูกละเลยจากการคุ้มครองดูแลจากหน่วยงานของทางภาครัฐ เนื่องจากสังคมยังมองด้วยค่าและไม่ได้ให้คุณค่าต่อการทำงานในอาชีวดังกล่าวเท่าที่ควรมากนัก ทั้งยังคงมีมุมมองต่อภาพของการทำงานลูกจ้างทำงานบ้านภายในเชิงลบมากกว่าเชิงบวกส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของการทำงานลูกจ้างทำงานบ้านนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสังคมยังไม่ได้ยอมรับการทำงานในลักษณะดังกล่าว และอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านถูกทำให้มองไม่เห็นในการรับสวัสดิการจากหน่วยงานของทางภาครัฐตามที่เหมาะสม

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการจัดตั้งเครือข่ายลูกจ้างทำงานบ้านซึ่งเป็นองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือ โดยทำงานร่วมกับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างทำงานบ้าน เพื่อเป็นกลุ่ม

หรือเครือข่ายที่คอยช่วยเหลือและแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน เมื่อการก้าวเข้ามาของสภาวะโรคระบาดของโควิด-19 ยิ่งทำให้ปัญหาที่สะสมของลูกจ้างทำงานบ้านที่มีมาอย่างยาวนาน ยิ่งสะท้อนปัญหาเหล่านี้ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติใหม่อย่างความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการทำงาน ภาวะความเสี่ยงทางสุขภาพ ปัญหาการถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าแรงงานในทุกสาขาต่างได้รับผลกระทบไม่แตกต่างกัน จึงมีความน่าสนใจว่าลูกจ้างทำงานบ้านจะมีการปรับตัวไปในทิศทางใดภายใต้สถานการณ์ของโรคระบาดและการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในอนาคตของการทำงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่าแรงงานนอกระบบในฐานะลูกจ้างทำงานบ้านเป็นหนึ่งในอาชีพที่มีความสำคัญอาชีพหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงในปัจจุบันมีความต้องการในอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากลูกจ้างทำงานบ้านเข้ามาเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ช่วยให้ปัจเจกบุคคลภายในสังคมสามารถที่จะออกไปหารายได้อื่นนอกบ้านของตนเองได้ รวมถึงมีเวลาว่างที่จะไปทำกิจกรรมอย่างอื่น นอกเหนือจากการทำงานบ้าน ลูกจ้างทำงานบ้านจึงเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมไม่ต่างจากอาชีพประเภทอื่น แต่คนทำงานบ้านกลับไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่เทียบเท่ากับแรงงานประเภทอื่นในสังคมในหลากหลายมิติตามหลักการสากลของอนุสัญญาว่าด้วยงานที่มีคุณค่าสำหรับคนทำงานบ้าน รวมถึงมีปัญหาที่เกิดขึ้นสะสมจากการทำงานในด้านของการถูกเอารัดเอาเปรียบจากการทำงาน มิติด้านรายได้ค่าตอบแทน การทำสัญญาจ้าง วันหยุด วันลา ซึ่งเมื่อมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เข้ามา ทำให้แรงงานลูกจ้างทำงานบ้านต้องประสบกับปัญหาที่ถาโถมเข้ามามากยิ่งขึ้นในการทำงานและเป็นที่น่าสนใจว่าปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตของลูกจ้างทำงานบ้านอย่างไร รวมถึงลูกจ้างทำงานบ้านจะมีรูปแบบการปรับตัวที่ตอบรับกับการดำรงชีวิตไปในทิศทางใดในสภาวะความเสี่ยงที่เข้ามาคุกคามในการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาเชิงลึก เพื่อมุ่งเน้นให้เห็นถึงการสะท้อนปัญหาและพลวัตในการใช้ชีวิต การประกอบอาชีพในฐานะลูกจ้างทำงานบ้านช่วงก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการปรับตัวในสถานการณ์การระบาด ภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เห็นถึงสภาพการทำงานและปัญหาที่ลูกจ้างทำงานบ้านต้องประสบพบเจอในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยในการศึกษารั้งนี้ ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์ผ่านแนวคิดงานที่มีคุณค่าเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและการดำรงชีวิตภายใต้สถานการณ์อันยากลำบากอย่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งในการศึกษาและการเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจักเป็นภาพสะท้อนเพื่อให้เห็นถึงสภาพชีวิตในการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้านหญิงที่เกิดขึ้นในหลากหลายมิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบถึงรายละเอียดพฤติกรรมในระหว่างการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) เอกสารข้อคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อให้การสัมภาษณ์สามารถนำผู้วิจัยไปถึงจุดมุ่งหมายในการทำวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน สอดคล้องกัน

3) เครื่องบันทึกเสียง เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือทางการวิจัยที่มีคุณูปการอย่างมากในการช่วยผู้วิจัยในการจดจำและบันทึกข้อมูลจากสถานการณ์ตรงหน้า

4) การสังเกต (Observation) เป็นการศึกษาทำการวิจัยในรูปแบบที่ตัวผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล อันเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อให้เห็นถึงสภาพบริบทโดยรอบของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง สภาพการดำเนินชีวิต สภาพการทำงานเชิงลึก โดยอาศัยการสนทนาระหว่างปัจเจกบุคคล ของผู้ถูกสัมภาษณ์กับผู้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือกลุ่มตัวอย่าง (key informant interview) โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษาหาข้อมูลอยู่

อนึ่งในการเลือกพื้นที่ในการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการเลือกพื้นที่อย่างกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงที่มีกำลังแรงงาน หลังไหลเข้ามาทำงานเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่นี้อย่างมากหน้าหลายตา จากผลสำรวจของ (WIEGO, 2562) พบว่า กรุงเทพมหานครนับว่าเป็นเมืองที่มีแรงงานนอกระบบหลังไหลเข้ามาทำงานในหลากหลายสาขาอาชีพ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คืออาชีพลูกจ้างทำงานบ้านซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการที่จะควรรหาถึงสภาพการทำงานหรือสภาพการใช้ชีวิต ในช่วงก่อนและระหว่างการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้พื้นที่ดังกล่าวนับว่าเป็นหมุดหมายสำคัญที่จะทำให้ผู้วิจัยสามารถสะท้อนปัญหาของกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านได้

ระยะเวลาการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง ลูกจ้างทำงานบ้าน ผู้วิจัยแบ่งช่วงระยะเวลาในการศึกษาวิจัยออกเป็นช่วงระยะสำคัญสองช่วงใหญ่ ๆ คือ

1. ช่วงก่อนการระบาด
2. ช่วงระหว่างการระบาด

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาประชากรในกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านหญิง ที่ประกอบอาชีพภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 8 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในการวิจัย รวมถึงสามารถสะท้อนข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน รวมถึงมุมมองทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน

จนไปถึงปัญหาและผลกระทบที่พวกเขาเหล่านั้นได้ประสบพบเจอในฐานะที่ประกอบอาชีพเป็นแรงงาน ลูกจ้างทำงานบ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน ในปัจจุบัน ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของลูกจ้างทำงานบ้านในการประกอบอาชีพในอนาคตอันใกล้

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อเรื่อง แรงงานในแรงงาน: พลวัตการทำงานและการปรับตัวของคนทำงานบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามช่วงระยะเวลา ดังนี้

ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19

ภูมิลำเนาและการเข้าสู่อาชีพ จากผลการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาหลายราย มีภูมิลำเนาที่ไม่ใช่พื้นที่ในการทำงานหรืออาศัยอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากแรงงานหลายรายมีความจำเป็นต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อเข้ามาหารายได้ใน การช่วยเหลือครอบครัวภายในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร ซึ่งหนึ่งในอาชีพมักเลือกทำและประกอบอาชีพคงหนีไม่พ้นอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน ซึ่งเป็นงานที่พวกเขาสามารถเข้าถึงการทำงานและเหมาะสมกับคุณสมบัติในการรับเข้าทำงาน นอกจากนี้อีกหนึ่งเหตุผลคือ การทำงานลูกจ้างทำงานบ้านนั้นสามารถอาศัยอยู่กับนายจ้างได้ ทำให้พวกเขาเลือกที่จะทำอาชีพนี้เพราะไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นในการหาที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางมาทำงานโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่ก้าวเข้ามาสู่พื้นที่เมืองหลวงเป็นครั้งแรก แต่ขนาดห้องที่ได้รับมักเป็นห้องที่มีขนาดเล็กเพียงพอแค่อาศัยหลับนอนได้เท่านั้น ภายในห้องมีเพียงเสื่อผืน หมอนใบ ซึ่งไม่ได้มีเฟอร์นิเจอร์ในการใช้สอย หากต้องการสิ่งของเพิ่มเติมแรงงานต้องออกค่าใช้จ่ายในส่วนนั้นด้วยตนเอง

ซึ่งสาเหตุการเข้าสู่อาชีพลูกจ้างทำงานบ้านที่พบส่วนใหญ่มักเป็นแรงงานที่มีภาระในการดูแลครอบครัวหรือต้องการที่จะหางานทำเพื่อส่งเงินกลับไปเลี้ยงดูครอบครัวที่ภูมิลำเนา นอกจากนี้ลูกจ้างบางรายยังมีคนในครอบครัวหรือญาติที่ทำงานเป็นลูกจ้างทำงานบ้านอยู่ก่อนแล้ว จึงเป็นการชักชวนต่อกันมาเพื่อเข้าสู่สายอาชีพดังกล่าวในการทำงานต่างถิ่น

ด้านการจ้างงาน กรณีศึกษาทั้ง 8 ราย ไม่ได้รับการจัดทำสัญญาในการจ้างงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในฐานะที่เป็นลูกจ้างทำงานบ้าน ตลอดระยะเวลาการประกอบอาชีพดังกล่าว ลูกจ้างทำงานบ้านหญิงไม่มีสิทธิ์ต่อรองในการทำงานมากนักและไม่มีโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการ เนื่องจากแรงงานหลายรายมีระดับการศึกษาที่ไม่ได้สูงกอบกับไม่มีโอกาสในการเข้ารับการอบรมทักษะก่อนเข้าการทำงาน จึงไม่ได้รับเงินเดือนขั้นต่ำในการทำงานที่ควรจะเป็น ทำให้รูปแบบการทำงานมักเป็นการตกลงผ่านการพูดคุยระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเพียงเท่านั้น ทำให้หลายรายมีชั่วโมงในการทำงานที่มากกว่าปกติ อาทิ การดูแลคนป่วยซึ่งเป็นหน้าที่ที่เพิ่มในระหว่างการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง แต่ได้รับการเพิ่มค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลูกจ้างทำงานบ้านหลายรายไม่กล้าที่จะเรียกร้องต่อนายจ้างเพราะกลัวถูกเลิกจ้าง ทำให้ต้องทนรับสภาพกับการทำงานอย่างหนักเสี่ยงไม่ได้

ด้านสวัสดิการที่ได้รับจากทำงาน กรณีศึกษาหลายรายมีการทำงานแต่ไม่ได้รับการกำหนดวันหยุด วันลาพักผ่อน ที่มีความตายตัวแน่นอน การลาหยุดนั้นขึ้นอยู่กับพุดคุยกับนายจ้างหรือเหตุจำเป็นในการลา บางรายต้องทำงานโดยที่ไม่มีวันหยุดในการทำงาน เนื่องจากมีหน้าที่ในการดูแลคนป่วยจึงจำเป็นที่จะต้องทำงานตลอดเวลาไม่สามารถลาหยุดได้ นอกจากนี้การทำงานไม่ค่อยได้รับการขึ้นเงินเดือนตามงานที่เพิ่มมากขึ้นในการประกอบอาชีพ ในเรื่องของการลาคลดอกจ้างทำงานบ้านหญิงที่มีนายจ้างเป็นนายจ้างชาวไทย มักไม่ได้รับสิทธิในการลาคลดอกหรือการตั้งครุฑระหว่างการทำงาน บางรายถูกเลิกจ้างในขณะที่ตั้งครุฑเพราะไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้ถูกเลิกจ้างอย่างกะทันหันและไม่สามารถเข้าทำงานที่ใหม่ได้ในทันที ด้วยการทำงานที่ไม่มีสัญญาจ้างทำให้ถูกเลิกจ้างได้ทุกเวลาและไม่สามารถเรียกร้องต่อนายจ้างได้ในประเด็นดังกล่าว

ช่วงระหว่างสถานการณ์โควิด-19

ด้านการจ้างงาน พบว่ากรณีศึกษาหลายรายมีชั่วโมงการทำงานที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นจากเดิม เนื่องด้วยความกังวลในสถานการณ์เกี่ยวกับโรคระบาดของนายจ้าง ทำให้มีหน้าที่ในการทำความสะอาดเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบให้ไม่สามารถออกไปนอกพื้นที่การทำงานหรือบ้านของนายจ้างได้เนื่องจากความเสี่ยงของการเดินทางที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ทำให้ลูกจ้างไม่สามารถลาหยุดได้ในช่วงสถานการณ์ดังกล่าว บางรายมีการใช้สารเคมีเพื่อรักษาความปลอดภัย ความปลอดภัย ในปริมาณที่มากกว่าปกติ ทำให้บางครั้งเกิดความเสี่ยงด้านสุขภาพร่างกายของแรงงานและปัญหาความเครียดสะสม

ลูกจ้างทำงานบ้านบางรายถูกลดเงินเดือนและถูกให้ออกจากงานกะทันหัน จนต้องมีการจำหน่ายทรัพย์สินหรือนำเงินเก่าเงินเก็บมาใช้ บางรายประสบกับปัญหาสภาพคล่องทางการเงินในช่วงนั้น ลูกจ้างบางรายมีการกู้ยืมหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิต การช่วยเหลือคนในครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเลือกซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ป้องกันตัวในช่วงระหว่างการแพร่ระบาดของโควิด-19

นอกจากนี้รูปแบบการจ้างงานที่เป็นรูปแบบการจ้างงานชั่วคราวหรือลูกจ้างทำงานบ้านที่มีนายจ้างในการทำงานหลายคน มักประสบปัญหาในการรับงานในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวเนื่องจากนายจ้างบางรายมีความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงติดโรค จึงตัดสินใจเลิกจ้างลูกจ้างทำงานบ้าน ทำให้แรงงานมีรายได้จากการทำงานลดน้อยลงและไม่สามารถรับงานได้ในปริมาณมากเท่าเดิม ทำให้เกิดปัญหาในการได้รับค่าตอบแทนที่ลดลง รวมถึงจำนวนวันทำงานที่ลดลงตามไปด้วย ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิต ความมั่นคงทางการเงิน

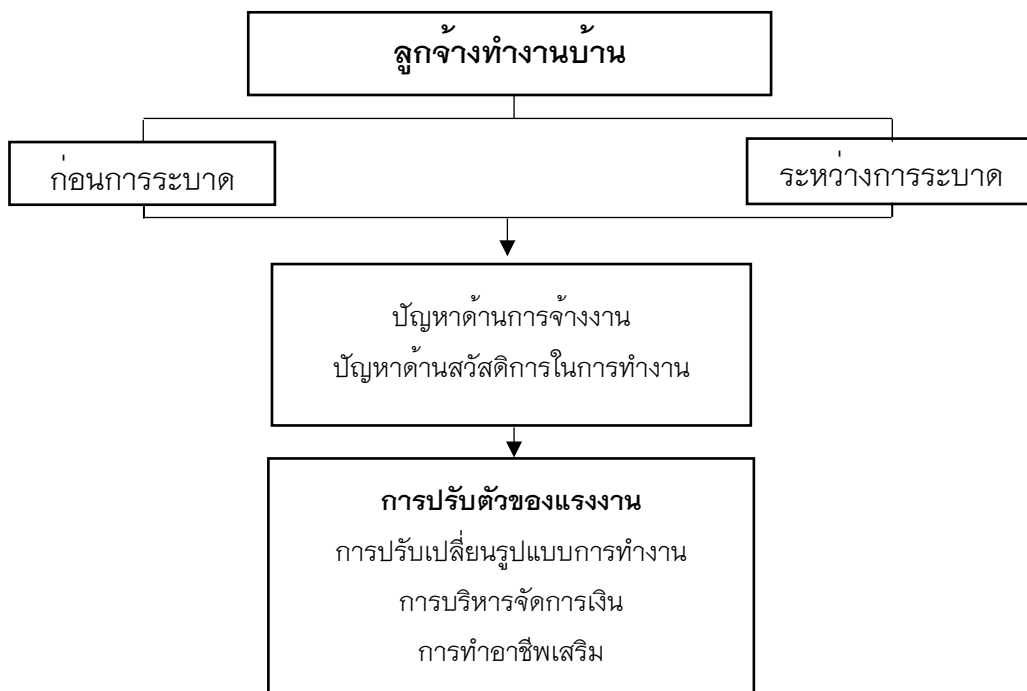
ด้านสวัสดิการในการทำงาน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่าลูกจ้างทำงานบ้านหญิงส่วนใหญ่จะเข้าเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากได้รับการช่วยเหลือตามมาตรการของรัฐบาลผ่านช่องทางประกันสังคมมาตรา 40 เพื่อช่วยเหลือเหล่าแรงงานที่ประสบกับปัญหาความเสี่ยงจากโรคระบาดในการทำงาน การขาดรายได้ การถูกให้ออกจากงาน

การปรับตัวระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาด

ลูกจ้างทำงานบ้านหลายรายเลือกที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากการทำงานประจำที่มีนายจ้างเพียงคนเดียวไปเป็นการทำงานที่มีนายจ้างหลายคน เพื่อให้มีโอกาสในการเลือกรับงานมากยิ่งขึ้น แต่กลับมีโอกาสในการถูกเลิกจ้างได้ง่ายกว่านายจ้างประจำ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจ้างงานชั่วคราว อีกทั้งนายจ้างมีโอกาสดูเลือกลูกจ้างตามความต้องการของตนเองรวมถึงไม่มีการทำสัญญาจ้าง จึงเปิดโอกาสให้นายจ้างสามารถบอกเลิกจ้างในทุกช่วงเวลา

กรณีศึกษาหลายรายมีการปรับตัวด้านมิติเศรษฐกิจและรูปแบบประกอบอาชีพ คือ มีการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายที่มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น หลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น มีการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในภาคครัวเรือนมากขึ้น เพื่อนำเงินที่มีอยู่ไว้ใช้ในยามฉุกเฉินเมื่อตนเองหรือครอบครัวติดเชืไวรัสจากการดำเนินชีวิตหรือการทำงาน นอกจากนี้ลูกจ้างทำงานบ้านยังมีการทำอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้มากขึ้นจากการทำงานเป็นลูกจ้างทำงานบ้าน อาทิ การรับνωดตามบ้าน การเย็บผ้า การทำความสะอาดนอกพื้นที่บ้านของนายจ้าง เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

1. ช่วงก่อนการแพร่ระบาด ไม่มีการทำสัญญาในการจ้างที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรม อาทิ รายได้ขั้นต่ำ สวัสดิการในการทำงาน การต่อรองในการทำงาน
2. ช่วงระหว่างการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ลูกจ้างทำงานบ้านที่มีรูปแบบการทำงานประจำหรืออยู่อาศัยกับนายจ้างมักมีชั่วโมงการทำงานที่เพิ่มมากขึ้นจากเดิมโดยไม่ได้รับการเพิ่มเงิน

ค่าตอบแทนในการทำงาน อีกทั้งยังไม่สามารถลาหยุดได้ตามสิทธิแรงงานกำหนดไว้ เนื่องจากนายจ้างไม่ต้องการให้แรงงานลูกจ้างทำงานบ้านออกนอกพื้นที่ในสภาวะโรคระบาด ส่งผลต่อความเครียดของแรงงานที่เพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น

3. ช่วงระหว่างการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ลูกจ้างทำงานบ้านบางรายที่เปลี่ยนรูปแบบการทำงานเป็นแบบชั่วคราว ถูกลดชั่วโมงการทำงาน ลดเงินเดือนและถูกเลิกจ้างในระยะเวลาดังกล่าว เนื่องจากนายจ้างบางรายกลัวความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์โรคระบาด ลูกจ้างทำงานบ้านบางรายมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น อาทิ ค่าอุปกรณ์ป้องกันตัว การเดินทางโดยสารสาธารณะ การช่วยเหลือครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงจำเป็นที่จะต้องบริหารจัดการค่าใช้จ่ายให้มีความรัดกุม

4. การทำงานบ้านมีการใช้สารเคมีในปริมาณที่มากกว่าสถานการณปกติตามความต้องการของนายจ้าง ซึ่งอาจส่งผลต่อมิติด้านสุขภาพของแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่มีโรคประจำตัวและแรงงานที่อยู่ในเกณฑ์ของผู้สูงอายุ

สรุป

จากปัญหาในหลากหลายมิติที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายหรือการดูแลคุ้มครองทางสังคมเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบในฐานะอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านยังไม่ได้มีการแก้ไขมากเท่าที่ควรนัก ปัญหาหลายอย่างเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วงของก่อนการเกิดสถานการณ์โควิด-19 โดยลักษณะการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นการจ้างงานที่ไม่มีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากลูกจ้างทำงานบ้านหญิงหลายรายไม่มีอำนาจในการต่อรองกับนายจ้างในการทำงาน ด้วยเหตุผลความจำเป็นเรื่องครอบครัว รวมถึงสถานภาพทางการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก ส่งผลให้เกิดปัญหาในการทำงานต่อลูกจ้างทำงานบ้าน อาทิ ชั่วโมงการทำงานที่มากเกินไป การกำหนดเงินเดือนขั้นต่ำ สวัสดิการที่ไม่เป็นธรรม การจ้างแรงงานเด็ก เป็นต้น สอดคล้องกับงานศึกษาของสถาบันวิจัยสังคม (2551) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของแรงงานนอกระบบที่ยังไม่ได้มีการคุ้มครองตามกฎหมายปกติ มีลักษณะการทำงานโดยไม่มีความมั่นคงเกิดขึ้นในชีวิตการทำงาน บางรายได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม ไม่มีสวัสดิการการคุ้มครองทางสังคมเข้ามารองรับ โดยเฉพาะกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านที่มีนายจ้างชาวไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการตรากฎหมายในกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2555) สำหรับลูกจ้างทำงานบ้าน แต่ยังคงมีความไม่สอดคล้องกับแนวคิดงานที่มีคุณค่าหรือเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยงานที่มีคุณค่าของลูกจ้างทำงานบ้านในระดับสากลเท่าที่ควรนัก (ตุลาพร ศรียาบ, 2556) ซึ่งกฎหมายระดับสากลดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานทางกฎหมายที่จะทำให้แรงงานอย่างลูกจ้างทำงานบ้านมีสิทธิและเสียงในการเรียกร้องถึงคุณภาพในการใช้ชีวิตที่ดีเทียบเท่าอาชีพอื่นภายในสังคม ทั้งยังเป็นบรรทัดฐานให้แต่ละประเทศนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาและเป็นแนวทางในการออกนโยบาย รวมถึงกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานที่ประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน แต่จากปัญหาข้างต้น พบว่า แนวคิดงาน

ที่มีคุณค่ายังไม่มีแพร่หลายมากนักในสังคมไทย อันจะเห็นได้จากแนวทางหรือนโยบายที่ยังคงไม่ได้มีการบังคับใช้หรือนำมาปรับใช้อย่างจริงจังในมิติของการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้านในฐานะแรงงานนอกระบบ ปัญหาเหล่านี้จึงสะท้อนถึงความไม่มั่นคงของอาชีพลูกจ้างทำงานบ้านและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ปัญหาสะสมจากการทำงานยิ่งเข้ามาตอกย้ำกับกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านในหลายมิติ อาทิ การมีชั่วโมงการทำงานที่มากขึ้น ปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน ความเสี่ยงด้านสุขภาพ ซึ่งตรงกับงานศึกษาหลายชิ้นที่สะท้อนความเปราะบางของแรงงานนอกระบบในคราวของลูกจ้างทำงานบ้านในห้วงของสถานการณ์ดังกล่าว งานศึกษาของ มณฑลสิ กปิลกาญจน์ และ วันใหม่ นนทุติพิงศ์ (2564) กล่าวว่า แรงงานนอกระบบในประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความเปราะบางรายได้ของแรงงานนอกระบบลดน้อยลงเกินครึ่งหนึ่งจากสถานการณ์ปกติก่อนการแพร่ระบาด ซึ่งแรงงานเหล่านี้มักได้รับแรงกระแทกมากกว่าแรงงานในกลุ่มอื่นและประสบกับปัญหามาก่อนการแพร่ระบาดเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้เป็นกลุ่มที่ต้องมีการปรับตัวต่อสถานการณ์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ภายใต้วิกฤตทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ซึ่งยังสร้างความสั่นคลอนในการประกอบอาชีพหรือคุณภาพชีวิตในการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้าน ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้จึงเป็นหมุดหมายสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ที่มีความรับผิดชอบหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลเกี่ยวกับการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้าน เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและเล็งเห็นถึงช่องว่างทางกฎหมายที่กำลังไม่เป็นธรรมกับการประกอบอาชีพลูกจ้างทำงานบ้าน เพื่อให้งานลูกจ้างทำงานบ้านเป็นหนึ่งในอาชีพที่ทุกคนสามารถเข้ามาปฏิบัติได้และสามารถที่จะเป็นหนึ่งในอาชีพที่สร้างความมั่นคงให้กับแรงงานในฐานะแรงงานที่เป็นแรงงานมนุษย์คนหนึ่งภายในสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการจัดทำเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับ ลูกจ้างทำงานบ้าน เพื่อส่งเสริมให้เกิดฐานข้อมูลเกี่ยวจำนวน สถิติ ของแรงงานในการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด
2. การพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับหลักการสากลอย่างอนุสัญญาว่าด้วยงานที่มีคุณค่าขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ชีระโกศลพงศ์. (2562). 20 ปีของงานที่มีคุณค่าและการอภิบาลแรงงานในห่วงโซ่อุปทานโลก. *วารสารวิชาการของสถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์*, 14(2), 124–146.
- ตุลาพร ศรียาบ. (2556). อนุสัญญาองค์การแรงงาน ฉบับที่ 189 ว่าด้วยแรงงานทำงานบ้าน: กรณีศึกษาการนำหลักการมาเพื่อปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มณฑลสี กปิลกาญจน์ และ วันใหม่ นนทัฐติพงศ์. (2564). *แรงงานนอกระบบ: ผลกระทบและความท้าทายในยุค COVID-19*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565, จาก shorturl.at/oyAX7
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *โครงการศึกษาวิจัยเรื่องระบบคุ้มครองและสร้างความมั่นคงสำหรับแรงงานนอกระบบ* (รายงานวิจัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *สถิติจำนวนแรงงานนอกระบบประจำปี 2563*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2564, จาก <https://bit.ly/3AaNOg3>
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (21 กรกฎาคม 2564). “ไอแอลโอ” เผยโควิดกระทบแรงงานหญิงมากกว่าชาย. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก <https://siamrath.co.th/n/263787>
- WIEGO. (26 ธันวาคม 2564). *แรงงานนอกระบบในเขตเมืองของไทย: ข้อมูลสรุปทางสถิติ*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565, จาก <https://www.homenetthailand.org/archives/2405>

การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43

สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร

School Safety Management in Network GROUP 42-43, Nongchok District Office,
Bangkok

ศตวรรษ ถวิลคำ¹ และ ศิริรัตน์ ทองมีศรี²

Sattawat Tawinkam¹ and Sirirat Thongmisee²

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Education Administration, Phranakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: Sattawat.gwat@pnru.ac.th

Retrieved March 31, 2023; Revised April 8, 2023; Accepted April 26, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.30

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน 2) เปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนและรูปแบบศาสนาของโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 115 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 5 คน เครื่องมือคือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 และแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบอิสระ และทดสอบค่าแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการความปลอดภัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามรูปแบบศาสนาของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้ 3.1) ด้านอาคารสถานที่ มีการปลูกฝังให้ทุกคนในโรงเรียนมีจิตสำนึกในการดูแลอาคารสถานที่ 3.2) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย มีการประชุมและประสานขอความร่วมมือกับเกษตรกรในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ร่วมกันรวมถึงการตัดแยกขยะอย่างถูกวิธี 3.3) ด้านการให้บริการความปลอดภัย มีการดำเนินกิจกรรมการอบรมลดอุบัติเหตุโดยการแจกหมวกนิรภัยให้นักเรียน 3.4) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรด้านความปลอดภัยรอบด้าน 3.5) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน ได้จัดทำแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ

คำสำคัญ: การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน; ผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43;

สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this independent study were to 1) study school safety management, 2) compare school size and school religious patterns, and 3) study school safety management approaches. A sample of 115 people and an interview with executives of 5 people. The tool was a questionnaire. There was a confidence value of 0.95 and an open-ended interview. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation Independent t-test and one-way variance test

The study found that 1) Safety Management: Overall and each aspect were found at high level. 2) Comparison of school safety management. Classified by school size, there was no significant difference at the .05 level, and classified by school's religious pattern were significantly different at the .05 level. 3) Safety management guidelines in schools as follows: 3.1) Premises Everyone in the school has been instilled in the consciousness of taking care of the building. 3.2) Safe environmental management There was a meeting and coordinating with farmers to jointly solve air pollution problems, including proper waste separation. 3.3) Safety services There is a training activity to reduce accidents by distributing helmets to students. 3.4) Safety courses Has conducted a comprehensive safety course 3.5) Safety measures for student health has established guidelines for the prevention and control of communicable diseases in schools for teachers and students to have knowledge and understanding

Keywords: School Safety Management, Administrators of Network Group 42-43, Nong Chok District Office Bangkok

บทนำ

จากสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนทั่วโลกในสังคมยุคปัจจุบัน ได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต และความปลอดภัยของเด็กรวมถึงเยาวชนไทยหลายรูปแบบ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และทวีความรุนแรงมากขึ้นเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านทัศนคติ และพฤติกรรมที่เปี่ยงเบน มีความนิยมแบบบริโภคนิยมอย่างฟุ่มเฟือยและการประสูติเหตุจากการเดินทางของเด็กและเยาวชน อีกปัญหาหนึ่งที่มีแนวโน้มรุนแรง คือ การแพร่ระบาดของสื่อที่ไม่เหมาะสมหรือสื่อลามกอนาจาร จนทำให้เด็กและเยาวชนไทยซึ่งขาดภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออยู่แล้ว มีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ

สำหรับประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติดและภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น นอกจากนี้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 หรือ PDPA ที่เพื่อบังคับใช้อีกด้วย

ในรอบหลายปีที่ผ่านมาได้มีข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียน เช่น เด็กหญิงวัย 7 ขวบ เสียชีวิต ขณะนั่งรถตุ๊กตาเพื่อเรียนที่โรงเรียนแต่กลับถูกสීමทิ้งในรถตุ๊กตาเป็นสาเหตุทำให้เสียชีวิต (Thai PBS, 2565) ตำรวจ ก่อเหตุกราดยิงและไล่แทงเด็กและครู ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดหนองบัวลำภู ส่งผลให้เด็กเล็ก เสียชีวิต 24 คน และเมื่อรวมกับผู้เสียชีวิตจากจุดเกิดเหตุอื่น ๆ ทำให้ยอดผู้เสียชีวิตอยู่ที่ 36 คน ไม่รวมตัวผู้ก่อเหตุ ทำให้เหตุการณ์นี้ เป็นโศกนาฏกรรมในภาคอีสานของไทย กลายเป็นหนึ่งในเหตุกราดยิงและโจมตีโรงเรียนครั้งร้ายแรงครั้งหนึ่งของโลก (BBC NEWS ไทย, 2565)

ในส่วนของกรุงเทพมหานครในรอบหลายปีที่ผ่านมาได้มีการเกิดอุบัติเหตุจนถึงการเสียชีวิตของเด็กก่อนวัยอันควร เช่น นักเรียนหญิงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ตกจากอาคารเรียนสูง 6 ชั้น ลงมาเสียชีวิตจากการสอบถามข้อมูลทั้งจากเพื่อนสนิทและครูอาจารย์ ยืนยันว่าน้องเป็นเด็กกล้าแรงแรงตามวัย (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 437 โรงเรียนและโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก มีทั้งหมด 37 โรงเรียนซึ่งเป็นสำนักงานเขตที่มีโรงเรียนในสังกัดมากที่สุด โดยมีการจัดแบ่งโรงเรียนต่าง ๆ เป็นกลุ่มเครือข่ายทั้งหมด 8 เครือข่าย ในปัจจุบันเขตหนองจอกก็เริ่มที่จะมีประชากรมาอยู่อาศัยมากขึ้นทำให้มีเด็ก ๆ มาเข้าเรียนในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมากขึ้น สำหรับการเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียนต้องสัญจรทางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวันของนักเรียน (นงนุช นิติการ, 2552)

จากที่กล่าวมาข้างต้นโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42 – 43 สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีนักเรียนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทั้งหมด 9 โรงเรียน ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายที่ 42 มี 5 โรงเรียน ดังนี้ 1) โรงเรียนวัดพระยาปลา 2) โรงเรียนสุเหร่าใหม่ 3) โรงเรียนสุเหร่าบ้านเกาะ 4) โรงเรียนวัดแสนเกษม 5) โรงเรียนวัดใหม่เจริญราษฎร์ กลุ่มเครือข่ายที่ 43 มี 4 โรงเรียน ดังนี้ 1) โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดินรเศรษฐ์) 2) โรงเรียนสุเหร่าศาลาแดง 3) โรงเรียนนิลราษฎร์อุปถัมภ์ 4) โรงเรียนหลวงแพ่ง (บำรุงรัฐกิจ) ซึ่งอยู่ในช่วงเด็กวัยรุ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อป้องกัน และลดอุบัติเหตุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและความคิดเห็นในการจัดการความปลอดภัยแก่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก และโรงเรียนอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตหนองจอก, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42 – 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียนและรูปแบบศาสนาของโรงเรียน
3. ศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42 – 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 42 – 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดโรงเรียนและรูปแบบศาสนาของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

จากทฤษฎีเกี่ยวกับความปลอดภัยมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนที่หลากหลายดังนี้ ช่อจิต หรั่งศิริ (2560) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในนักเรียนสายวิชาชีพ โรงเรียนจิตรลดา ประกอบด้วย 1) บรรยากาศความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ความรู้เรื่องความปลอดภัย 3) แรงจูงใจเรื่องความปลอดภัย

อย่างไรก็ตามมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนจำนวนมาก โดยผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุป คือ สุธีรา ใจหวัง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ใน 3 ด้านโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมาการจัดการบริการความปลอดภัยในโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษามีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามประเภทโรงเรียนการทำงาน พบว่า โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าด้านการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษา ครูในโรงเรียนมัธยมที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันจะมีการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ใน

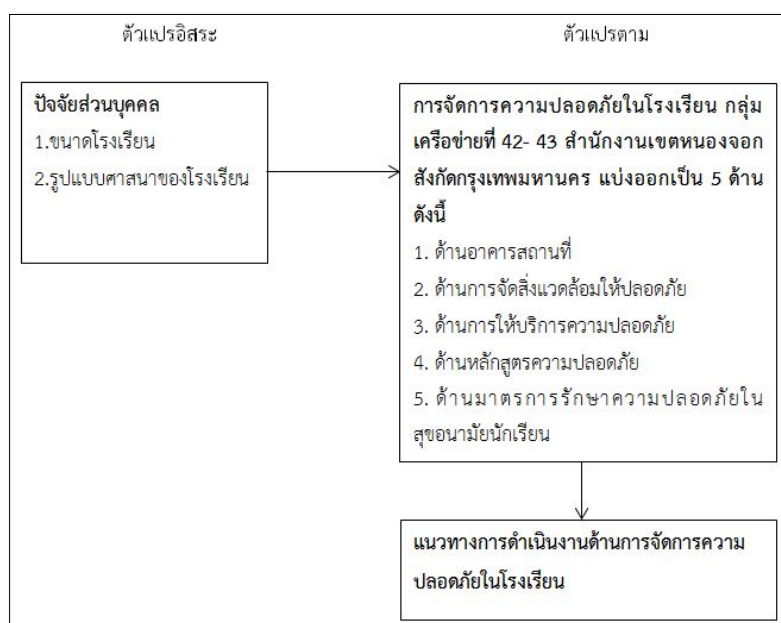
การทำงานน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10 ปี จะมีการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าครูในโรงเรียนมัธยมที่มีประสบการณ์มากกว่า 11 ปีขึ้นไป กฤษฎา ศรีสุชาติ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การพัฒนา ตัวบ่งชี้โรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก และ 46 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) องค์ประกอบหลักด้านการป้องกันภัยด้านสิ่งแวดล้อมมี 11 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบหลักด้านการคุ้มครองและช่วยเหลือ มี 16 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบหลักด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบหลักด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 5) องค์ประกอบหลักด้านหลักสูตรความปลอดภัย มี 5 ตัวบ่งชี้ โดยพบว่า องค์ประกอบหลักที่มี คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด คือ องค์ประกอบหลักด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง

ในส่วนของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนของต่างประเทศ Flohertv (2015) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความปลอดภัยในโรงเรียนและบทบาทของจิตแพทย์เด็กและนักวิชาชีพชั้นสูงด้านสุขภาพจิตอื่น ๆ พบว่า ในระยะสามทศวรรษที่ผ่านมา มีผู้กำหนดนโยบาย ครู ผู้ปกครองและนักเรียนแสดงความกังวล เรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากมีภัยอันตรายเกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเฉพาะการยิงกันที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้โรงเรียนต่าง ๆ จึงมีการวางมาตรการ ความปลอดภัยที่เข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้โรงเรียนมีความปลอดภัยมากที่สุด นอกจากนี้ Alolah (2014) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียนในประเทศซาอุดีอาระเบีย พบว่า กฎระเบียบและระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยยังไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งในเรื่องนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามที่จะวางมาตรฐานความปลอดภัยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดวิธีการประเมินผลให้มีลักษณะการประเมินระบบองค์รวมซึ่งตัวชี้วัดการประเมินดังกล่าวพัฒนาและพิจารณา ทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญการศึกษา 18 คน และขั้นตอนมาให้ผู้เข้าร่วม 200 คน ซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าหน้าที่สูงสุดของกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาจัดอันดับความสำคัญของมาตรการ 79 รายการที่ใช้ในการนี้ จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า มีมิติที่สำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน 5 ด้าน คือ การบริหารจัดการความปลอดภัยและภาวะผู้นำ การเรียนรู้และการฝึก ด้านความปลอดภัย นโยบายความปลอดภัย กระบวนการและขั้นตอนความปลอดภัย วัฒนธรรมความปลอดภัยของคนในองค์กร และการดำเนินการด้านความปลอดภัย โดยผู้วิจัยพบมิติหรือตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์กันดังนี้ การจัดการด้านความปลอดภัยและภาวะผู้นำมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเรียนรู้และการฝึกด้านความปลอดภัย นโยบายความปลอดภัย กระบวนการและขั้นตอนความปลอดภัย การเรียนรู้ และการฝึกด้านความปลอดภัย นโยบายความปลอดภัยและกระบวนการและขั้นตอนความปลอดภัย มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของคนในองค์กร และวัฒนธรรมความปลอดภัยของคนในองค์กรมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัย

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นยืนยันได้ว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อป้องกัน และลดอุบัติเหตุของนักเรียน จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานที่ดี เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามแผนงานที่วางไว้ และเป็นที่มาของการคัดเลือกตัวแปรมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนที่สอดคล้องจากนักวิชาการหลายท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ที่ระดับความถี่ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปได้ 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ด้านการให้บริการความปลอดภัย ด้านหลักสูตรความปลอดภัย ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน พื้นที่วิจัย คือ การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากร คือ ข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 247 คน จากสถานศึกษา 9 แห่ง (ข้อมูล ณ ปีการศึกษา 2564), รายงานสถิติการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ซึ่งได้มาโดยการเปรียบเทียบตารางของ Krejcie & Morgan (1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 115 คน และกลุ่มที่ 2 สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 5 ท่านเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการส่งเสริมการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ชุดได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นคำถามส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กรอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย 3) ด้านการให้บริการความปลอดภัย 4) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย 5) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert Scale โดยแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด และชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ (Open-ended Question) ตรวจสอบเครื่องมือคุณภาพการวิจัยด้วยการหาค่า IOC (Index of item – Objective Congruence) ของข้อคำถามและวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990: 169, อ้างถึงใน เขมม มหิงสาเดช 2562: 36) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 รวบรวมข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 42-43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการส่งแบบสอบถามและประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถามจากสถานศึกษาต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยกำหนดวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ได้รับกลับมาจำนวน 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำไปประเมินผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ผลต่อไป และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารด้วยตนเองจำนวน 5 ท่านคิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านการให้บริการความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.54) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.57) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.66)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43
สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียนและรูปแบบศาสนาของโรงเรียน
ดังแสดงตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43

การจัดการความปลอดภัย ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขต หนองจอก สังกัด กรุงเทพมหานคร	ขนาดโรงเรียน							
	โรงเรียนขนาดเล็ก (ไม่เกิน 400 คน)		โรงเรียนขนาด กลาง (ไม่เกิน 401-800 คน)		โรงเรียนขนาด ใหญ่ (800 คน ขึ้นไป)		F	P
	(n=53)		(n=9)		(n=53)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านอาคารสถานที่	4.06	0.57	4.27	0.20	4.24	0.53	1.65	0.20
2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ ปลอดภัย	4.04	0.43	4.09	0.23	4.20	0.48	1.72	0.18
3. ด้านการให้บริการความ ปลอดภัย	4.16	0.46	4.30	0.14	4.32	0.14	1.81	0.17
4. ด้านหลักสูตรความ ปลอดภัย	4.05	0.60	4.19	0.37	4.24	0.56	1.47	0.23
5. ด้านมาตรการรักษาความ ปลอดภัยในสุขอนามัย นักเรียน	3.89	0.67	4.20	0.37	4.11	0.66	1.99	0.14
รวม	4.04	0.51	4.21	0.16	4.22	0.50	1.96	0.15

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขต
หนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านอาคารสถานที่
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ด้านการให้บริการความปลอดภัย ด้านหลักสูตรความปลอดภัย
ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงาน
เขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบศาสนาของโรงเรียน

การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่ม เครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร	รูปแบบศาสนาของโรงเรียน				t	sig
	ศาสนาพุทธ		ศาสนาอิสลาม			
	(n=83)		(n=32)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านอาคารสถานที่	4.23	0.49	3.98	0.62	2.23	0.03*
2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย	4.16	0.43	4.02	0.48	1.50	0.14
3. ด้านการให้บริการความปลอดภัย	4.30	0.41	4.09	0.51	2.25	0.03*
4. ด้านหลักสูตรความปลอดภัย	4.21	0.54	3.99	0.64	1.86	0.07
5. ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยใน สุขอนามัยนักเรียน	4.12	0.61	3.76	0.71	2.68	0.01**
รวม	4.20	0.45	3.97	0.55	2.32	0.02*

*p≤ .05 **p≤ .01

จากตารางที่ 2 แสดงว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบศาสนาของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยและด้านหลักสูตรความปลอดภัย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านอาคารสถานที่ ด้านการให้บริการความปลอดภัยและด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร

การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนควรมีแนวทางการจัดการที่ดี มีการสร้างองค์ความรู้แก่ครูและนักเรียน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ครูเวรควรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนในช่วงหลังเลิกเรียน ตามมุมอับต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเพื่อมาดูแลโรงเรียนเป็นระยะ ๆ ควรมีกองวงจรปิดทั้งในโรงเรียนและบริเวณโดยรอบรวมถึงประตูด้านที่เชื่อมกับถนนใหญ่ควรมีป้ายสัญญาณเตือนชะลอความเร็วที่ชัดเจนมีการติดตั้งไฟสัญญาณสำหรับเดินข้ามทางม้าลายและมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรืออาสาสมัครช่วยเหลือในขณะที่นักเรียน ผู้ปกครองข้ามถนน ควรมีแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น การปรับพื้นที่ต่างระดับในโรงเรียน และทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ในส่วนของการระบายน้ำที่ไม่มีฝาปิดหรือตะแกรงเหล็กกันเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ มีการซักซ้อมความปลอดภัยซ้อมอพยพหนีไฟอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43

สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร 1) ด้านอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ซึ่งสาเหตุมาจากนักเรียนบางส่วนขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการใช้พื้นที่ส่วนรวม ทำให้เกิดการชำรุดอยู่บ่อยครั้ง 2) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย เนื่องจากชุมชนในเขตหนองจอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นเมื่อมีการเผาต่อซึ่งข้าวจะส่งผลกระทบต่อด้านมลพิษทางอากาศที่ลอยมารบกวนนักเรียนส่งผลให้นักเรียนขาดสมาธิในการเรียนเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอีกปัญหาหนึ่งที่พบ คือ ขยะที่มีผู้ทิ้งเป็นจำนวนมากจนล้นถัง 3) ด้านการให้บริการความปลอดภัย โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนใหญ่ซึ่งมีรถสัญจรไปมาค่อนข้างมากและนักเรียนเดินทางมาโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยรถยนต์และรถจักรยานยนต์แต่ไม่นิยมสวมหมวกนิรภัยจึงเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ 4) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เด็ก ๆ ยุคใหม่มีความประสงค์จะเรียนรู้ด้วยระบบไอทีหรือเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก แต่ด้วยผู้ปกครองนักเรียนและสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวและบริบทของชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ส่งผลให้ความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร/โทรศัพท์มือถือของนักเรียนยังไม่พร้อมต่อการใช้งาน 5) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ปลอดโรค จึงได้จัดทำแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน สำหรับครูที่แลนักเรียน เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1) การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (1) ด้านอาคารสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการปลูกฝังให้ทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งตัวนักเรียนควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทไปตามหน้าที่และจิตสำนึกของตนเองในการดูแลอาคารสถานที่ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสกุณา บุญธรรม (2551) กล่าวสรุปว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการบริหารงานอาคารสถานที่ที่จะเริ่มตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการตามแผน ประเมินผล และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานอาคารสถานที่ (2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนดำเนินการประชุมข้าราชการครูและบุคลากรเพื่อสรุปปัญหาดังกล่าวเพื่อรวบรวมข้อมูลดำเนินการเข้าที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการขอคำปรึกษาและร่วมประสานขอความร่วมมือกับเกษตรกรในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ และหาแนวทางแก้ไขควบคู่ไปกับการแยกขยะสอดคล้องกับงานวิจัยของ วพิรภว ทองคำ (2559) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดเทศบาลตำบลบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาดเป็นระเบียบปลอดภัย (3) ด้านการให้บริการความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการดำเนินกิจกรรมการอบรมลดอุบัติเหตุ อุบัติภัย ขับขี่ปลอดภัย เสริมวินัยจราจรโดยมีวิทยากรจากภายนอกเข้ามาให้ความรู้

ในเรื่องของการใช้รถใช้ถนน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนวงศ์ รัตนวราร (2554) ได้ศึกษาการศึกษาจัดการความปลอดภัยบริเวณโรงเรียนภายในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยพบว่า การจัดการฝึกอบรมวินัยจราจร ทำให้นักเรียนที่เข้ารับการอบรมมีความตระหนักถึงอันตรายในการขับขี่ (4) ด้านหลักสูตรความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรด้านความปลอดภัยรอบด้านและเรียนรู้เพิ่มเติมผ่าน smart tv รวมถึงจัดทำหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนด้วย ทั้งนี้โดยโรงเรียนได้นำมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเข้ามาปรับกับคู่มือสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียน สอดคล้องกับวิจัยของกฤษฎา ศรีสุชาติ (2559): ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการสร้างหลักสูตรความปลอดภัย (5) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ปลอดภัย ได้จัดทำแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน สำหรับครูที่แลนักเรียน เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยพัชรา ก้อยชูสกุล และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาการสร้างเสริมสุขภาพเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาว่า การตรวจสุขภาพของนักเรียน ทำให้พบปัจจัยความเสี่ยงการเกิดโรค และสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น ปัญหาด้านสายตา ปัญหาภาวะทางโภชนาการ โรคซึมเศร้า

2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียนและรูปแบบศาสนาของโรงเรียน คือ (1) การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขนาดของโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีโอกาสในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนของตนเองได้ใกล้เคียงกัน เพราะโรงเรียนมีแนวทางการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนที่มีรูปแบบเหมือนกัน มีการส่งเสริมพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิจัยของ นนุช นิติการ (2554) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบริบทของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากงานวิจัยเล่มนี้ศึกษาในกลุ่มเครือข่ายที่ 42-43 ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของนนุช นิติการ ที่ได้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในเขตหนองจอก ซึ่งบริบทโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ใกล้ตัวเขตหนองจอก ซึ่งเป็นตัวเมืองจึงทำให้ผลที่ได้โดยภาพรวมรายด้านแตกต่างกัน (2) การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามรูปแบบศาสนาของโรงเรียน

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนที่มีรูปแบบศาสนาของโรงเรียนที่เป็นชาวมุสลิมส่วนใหญ่เข้าไปประกอบพิธีกรรมที่มัสยิดโดยเข้า-ออกผ่านทางโรงเรียนซึ่งเป็นประตูเดียวกันกับทางที่จะเข้าไปประกอบพิธีกรรม ตลอด 24 ชั่วโมงทำให้การควบคุมดูแลเป็นไปได้ยาก ซึ่งต่างจากโรงเรียนรูปแบบศาสนาพุทธที่มีการกำหนดเวลาเข้าออกโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนผู้อำนวยการสถานศึกษาและข้าราชการครูรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนพัฒนาทางวิชาชีพครูแต่ละคนต้องมีโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อการสนับสนุนการประกอบวิชาชีพของตนและการทำให้บรรลุเป้าหมายของวิชาชีพ และครูในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนต้องทำความเข้าใจ และเรียนรู้ที่จะวางแผนพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดย มีกรอบแนวทางการจัดการความปลอดภัย 5 ด้าน คือ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย 3) ด้านการให้บริการความปลอดภัย 4) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย 5) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียน โดยมีการการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับสภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและแสวงหาแนวทางแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

1) การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ (1) ด้านอาคารสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการปลูกฝังให้ทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งตัวนักเรียนควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทไปตามหน้าที่และจิตสำนึกของตนเองในการดูแลอาคารสถานที่ร่วมกัน (2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนดำเนินการประชุมข้าราชการครูและบุคลากรเพื่อสรุปปัญหาดังกล่าวเพื่อรวบรวมข้อมูลดำเนินการเข้าที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการขอคำปรึกษาและร่วมประสานขอความร่วมมือกับเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาพิษทางอากาศ และหาแนวทางแก้ไขควบคู่ไปกับการแยกขยะ (3) ด้านการให้บริการความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการดำเนินกิจกรรมการอบรมลดอุบัติเหตุ อุบัติภัย ขับขี่ปลอดภัย เสริมวินัยจราจรโดยมีวิทยากรจากภายนอกเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของการใช้รถใช้ถนน การแจกหมวกนิรภัยสำหรับนักเรียนที่เดินทางมาโรงเรียนด้วยรถจักรยานยนต์ตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (4) ด้านหลักสูตรความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรด้านความปลอดภัยรอบด้านและเรียนรู้เพิ่มเติมผ่าน smart tv รวมถึงจัดทำหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนด้วย ทั้งนี้โดยโรงเรียนได้นำมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเข้ามาปรับกับคู่มือสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียน (5) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขอนามัยนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ปลอดภัย ได้จัดทำแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน สำหรับครูที่แลนักเรียน เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในการใช้ครุภัณฑ์รวมถึงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีการส่งเสริมในด้านของแนวทางปฏิบัติ มีป้ายเตือนสำหรับการใช้ครุภัณฑ์ พร้อมทั้งมีการให้คำแนะนำและข้อควรระวังในการใช้ครุภัณฑ์จากผู้ที่เชี่ยวชาญ บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนควรมีการแบ่งโซนทำความสะอาด โดยแบ่งตามสายชั้นซึ่งมีครูประจำชั้นกำกับดูแล ทั้งนี้ควรได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ทำความสะอาดจากทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องสำหรับแนวทางการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนควรมีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามวงจร PDCA รวมถึงมีการวางแผนจัดทำคู่มือ สื่อสิ่งพิมพ์ มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์พร้อมทั้งแจกแผ่นพับให้กับนักเรียนและผู้ปกครองที่มาส่งบุตรหลานรวมถึงเผยแพร่ผ่านทุกช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการกระจายข่าวสารความปลอดภัยและ มีกระบวนการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างเป็นระบบโดยการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อที่จะเดินหน้าสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพของตัวนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู ในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการเพิ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหรือผู้ปกครอง ในการศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษากลยุทธ์ในการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เชษฐ มหิงสาเดช. (2562). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ช่อจิต หรั่งศิริ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในนักเรียนสายวิชาชีพ โรงเรียนจิตรลดา (สายวิชาชีพ). *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 31(2), 61-72.
- ไทยพีบีเอส. (2565). วิเคราะห์ปมหลังเหตุการณ์ยิงหนองบัวลำภู. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/320222>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัชรา ก้อยชูสกุล และคณะ. (2559). *การสร้างเสริมสุขภาพเด็กนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วพิรภาว ทองคำ. (2559). *การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดเทศบาลตำบลบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- วัฒนวงศ์ รัตนวราห์ และ ไกรสิทธิ์ ทิพย์วงศ์. (2554) *การศึกษาการจัดการความปลอดภัย บริเวณโรงเรียนภายในจังหวัดนครราชสีมา* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สกุณา บุญธรรม. (2551) *สภาพและปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุชีรา ใจหวัง. (2561). *การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1*. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 15(28)
- Turki, A. (2014). Determining the causal relationships among balanced scorecard perspectives on school safety performance: Case of Saudi Arabia. *Accident Analysis & Prevention*, 68, 57-74.
- Cronbach, L.J.(1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Flaherty, L.T. (2015). Safety Assessment in Schools: Beyond Risk: The Role of Child Psychiatrists and Other Mental Health Professionals. *Child Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 24 (2), 277-289.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Digital Learning Skills of School Directors under Phetchaburi Primary

Educational Service Area Office 2

ศุทธิณี พงษ์ใหญ่¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Suttinee Pongyai¹ and Somjai Suebsor²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1, 2}

Faculty of College of Innovation and Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1, 2}

E-mail: ¹Suttinee128@gmail.com; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Retrieved December 26, 2022; Revised January 20, 2023; Accepted January 31, 2023

Doi: 10.14456/jppm.2023.31

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 268 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี มอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน เพศ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนการพัฒนารูledgeดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การรู้ดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา; เทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

This article aimed to (1) study the digital learning skills of school directors under Phetchaburi Primary Educational Service Area 2, and (2) compare the opinion about the digital learning skills of school directors under Phetchaburi Primary Educational Service Area 2 classified by gender, work experience, and school size. This study employed a quantitative research methodology and used the digital learning skills concepts as a conceptual framework. The scope of research was the schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area 2. The sample size determination was according to Krejcie and Morgan Tables. The 268 samples were teachers of schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area 2 through simple random sampling. The research data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The research results were found as follows:

1. On the digital learning skills of school directors under Phetchaburi Primary Educational Service Area 2 aspect, it was at the high level.

2. On the comparison of the opinion about the digital learning skills of school directors under Phetchaburi Primary Educational Service Area 2 classified by gender, work experience, and school size, it showed that there was no significant difference for a different factor of gender, but there were significant differences for the different factors of work experience and school size at the statistical level of .05.

The knowledge from this research is beneficial for school directors and educational agencies to plan the digital learning skills improvement of school directors efficiently

Keywords: Digital learning; School Administrator; Digital technology

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญยิ่งของวงการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงขึ้น ทำให้ต้องมีการปรับตัวในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งเป็นจังหวะเดียวกับที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญในเรื่องดิจิทัลและเตรียมพร้อมรับการใช้ดิจิทัลในอนาคต หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนมาใช้ดิจิทัลแทนการทำงานแบบเดิม (Digital transformation) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ เป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรค ในการบริหารการศึกษา หากเรามองเห็นโอกาสที่ผู้อื่นมองข้าม และ มองข้ามอุปสรรคที่ผู้อื่นมองเห็น มีการเตรียมพร้อม เปิดรับ ปรับตัว ปรับมุมมองสำหรับรองรับการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะทำให้ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้การศึกษาเกิดการพัฒนาด้าน การก้าวกระโดด และส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุริพงษ์ ตันติยานนท์, 2558)

ในการขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศไทยในยุคดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 มาตรา 63 ถึง 69(2) ได้ระบุไว้ เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อศึกษามา โดยกำหนดขอบเขตครอบคลุมไปถึงการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร การวิจัย การจัดตั้งกองทุนและหน่วยงานกลางเพื่อกำหนดนโยบายและบริหารงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา นอกจากนี้ในแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้กล่าวว่า “พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล” โดยให้ความสำคัญ คือ 1) พัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากรในตลาดแรงงาน ทั้งบุคลากรภาครัฐและเอกชนทุกสาขาอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรวัยทำงาน และวัยเกษียณให้มีความสามารถสร้างสรรค์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้รูปแบบใหม่ นำไปสู่การสร้างคุณค่าสินค้าและบริการได้เท่าทัน ความต้องการของผู้รับประโยชน์ 2) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่รองรับเทคโนโลยีใหม่ในอนาคตให้กับบุคลากรในสายวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ปฏิบัติงานในภาครัฐและเอกชน และ 3) พัฒนาผู้บริหารให้มีความเข้าใจและความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปพัฒนาภารกิจขององค์กร (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559) ดังนั้นการรู้ดิจิทัล จึงเป็นทักษะที่สำคัญในยุคดิจิทัล ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการใช้ทักษะในการใช้ เทคโนโลยีการรู้ดิจิทัล ทักษะในการเลือกใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน เป็นทักษะในการช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์การสร้างสรรค์ และประเมิน สื่อดิจิทัลให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและการใช้งาน (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้ส่งเสริมสนับสนุนปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ บนพื้นฐานวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรคุณภาพทางการศึกษา สร้างคนดีมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย ก้าวไกลสู่ศตวรรษที่ 21” และผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ได้กล่าวถึงปัญหาของสถานศึกษา ว่าผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความชำนาญด้านการรู้

ดิจิทัล (แผนปฏิบัติการประจำปี, 2565) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารบางส่วนยังใช้การบริหารแบบเดิม ๆ ไม่สอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Kim Kyo Mook, 2009)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนงานการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวนตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน มีการรู้ดิจิทัลแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีการรู้ดิจิทัลแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีการรู้ดิจิทัลแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

A Submission to the Digital Economy Strategy Consultation (2010) สรุปไว้ว่า การรู้ดิจิทัล หมายถึง ทักษะและความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ ใช้ แอปพลิเคชัน ซอฟต์แวร์สื่อดิจิทัล และอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือและเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมีความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ความรู้ และมีความสามารถในการสร้างสิ่งสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2559) ได้สรุปไว้ว่า การรู้ดิจิทัล เป็นทักษะในการค้นหา การประเมินผล การใช้ร่วมกัน และการสร้างเนื้อหาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต

พรชนิตว์ สีนาราช (2560) กล่าวว่า การรู้ดิจิทัล คือ ความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือทางเทคนิค และมีความรู้ความสามารถพื้นฐานในการใช้ในการทำงานกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ

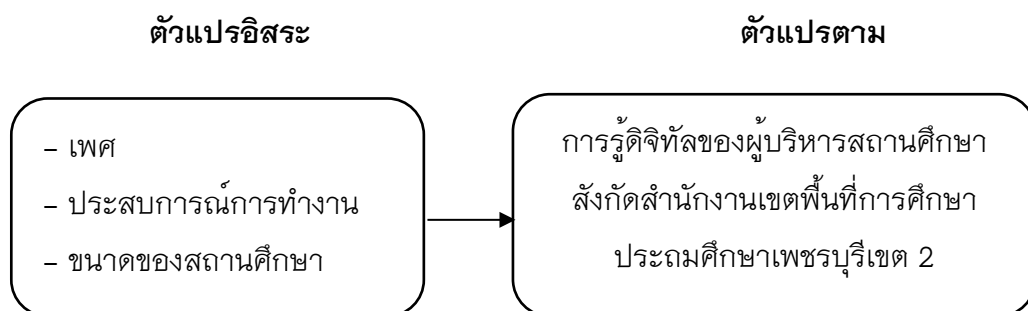
เครือข่ายสารสนเทศ ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการสืบค้น การจัด การการแบ่งปัน รวมถึงการสร้าง สารสนเทศและความรู้ ทักษะการเรียนรู้ในการทำงานกับสารสนเทศที่นำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์ในรูปแบบ และจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะทางด้านอารมณ์และสังคม โดยการมีตรรกะความคิดที่ถูกต้องและไม่ใช้อารมณ์ แต่สามารถให้ความสำคัญกับเนื้อหา ทั้งยังต้องมี ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่น รวมถึงมีการตระหนักในด้านจริยธรรมและ มารยาทบนอินเทอร์เน็ต

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) กล่าวว่า ทักษะความเข้าใจและการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การทำงาน และการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อสามารถพัฒนา กระบวนการในการทำงานหรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัย และเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ซึ่งทักษะจะสามารถครอบคลุมความสามารถได้ 4 มิติ อาทิ การใช้ (Use) การเข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการสร้างความตระหนักถึงความรู้ความเข้าใจของการรู้ดิจิทัล นำสู่การกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์ กำหนดการดำเนินงานลงสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยส่งเสริมการนำเครื่องมือ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสร้างสรรค์สื่อผลงานการศึกษา ระบบการสื่อสาร การประเมินผล การดำเนินงาน การพัฒนาระบบการทำงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การใช้เครื่องมือดิจิทัล 2) การรู้และเข้าใจดิจิทัล 3) การสร้างสรรค์ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล และ 4) การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2559) ประกอบด้วย การรู้ดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 878 คน (ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2565, 2565) กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี และมอร์แกน (Krejci & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 268 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list) ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การใช้เครื่องมือดิจิทัล การรู้และเข้าใจดิจิทัล การสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล และการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967) มี 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ

นำเครื่องมือไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า 0.82 และหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Co-efficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่า 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามออนไลน์ผ่านบริการของ Google Form พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ส่งผ่านระบบ E-office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ขอความร่วมมือให้ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตอบแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์ โดยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 268 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้จะถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการรู้ดิจิทัลมากที่สุดคือ ด้านที่ 4 การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมาคือด้านที่ 1 การใช้เครื่องมือดิจิทัล ด้านที่ 2 การรู้และเข้าใจดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการรู้ดิจิทัลน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 3 การสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		การรู้ดิจิทัล
	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	
1. การใช้เครื่องมือดิจิทัล	4.37	0.59	มาก
2. การรู้และเข้าใจดิจิทัล	4.32	0.61	มาก
3. การสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล	4.23	0.72	มาก
4. การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล	4.43	0.55	มาก
สรุปภาพรวม	4.34	0.58	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ

การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t-test	Sig
	หญิง (N=222)		ชาย (N=46)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การใช้เครื่องมือดิจิทัล	4.36	0.56	4.39	0.75	-0.37	0.71
2. การรู้และเข้าใจดิจิทัล	4.32	0.59	4.35	0.69	-0.38	0.70
3. การสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล	4.22	0.72	4.28	0.72	-0.53	0.60
4. การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล	4.43	0.54	4.43	0.59	0.00	1.00
สรุปภาพรวม	4.33	0.56	4.37	0.66	-0.36	0.72

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบการรับรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการรับรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน

การรับรู้ดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	ผลบวก กำลัง สอง (SS)	องศา อิสระ (Df)	กำลัง สอง เฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. การใช้เครื่องมือ ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.26 90.78 94.04	2 265 267	1.63 0.34	4.76	0.01*
2. การรู้และเข้าใจ ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	4.20 95.09 99.29	2 265 267	2.10 0.36	5.86	0.00*
3. การสร้างสรรค์สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	4.79 132.20 136.99	2 265 267	2.39 0.50	4.80	0.01*
4. การเข้าถึงเทคโนโลยี ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.46 78.57 81.03	2 265 267	1.23 0.30	4.15	0.02*
สรุปภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.61 85.60 89.21	2 265 267	1.81 0.32	5.59	0.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบการรับรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การรู้ดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	ผลบวก กำลัง สอง (SS)	องศา อิสระ (Df)	กำลัง สอง เฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. การใช้เครื่องมือดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	4.10 89.95 94.04	2 265 267	2.05 0.34	6.03	0.00*
2. การรู้และเข้าใจดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.50 95.79 99.29	2 265 267	1.75 0.36	4.84	0.01*
3. การสร้างสรรค์สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	4.37 132.62 136.99	2 265 267	2.18 0.50	4.37	0.01*
4. การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.75 77.29 81.03	2 265 267	1.87 0.29	6.42	0.00*
สรุปภาพรวม	ระหว่าง กลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.92 85.30 89.21	2 265 267	1.96 0.32	6.08	0.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้เครื่องมือดิจิทัล การรู้และเข้าใจดิจิทัล และการสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้ส่งเสริมสนับสนุนปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ บนพื้นฐานวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กร

คุณภาพทางการศึกษา สร้างคนดี มีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย ก้าวไกลสู่ศตวรรษที่ 21” ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวอย่างสำคัญ ในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับข้าราชการ ในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังช่วยส่วนราชการสร้างคุณค่าและความคุ้มค่าในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของของ สัญญา พันพิลา (2562) ที่ทำการศึกษารื่อง ความสามารถด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสังคมได้มีการยอมรับความแตกต่างกันระหว่างเพศมากขึ้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารเพศหญิงหรือผู้บริหารเพศชาย ต่างก็มีทักษะพื้นฐานการรู้ดิจิทัลได้ เพราะทุกคนต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และสามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เลิกนอก (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

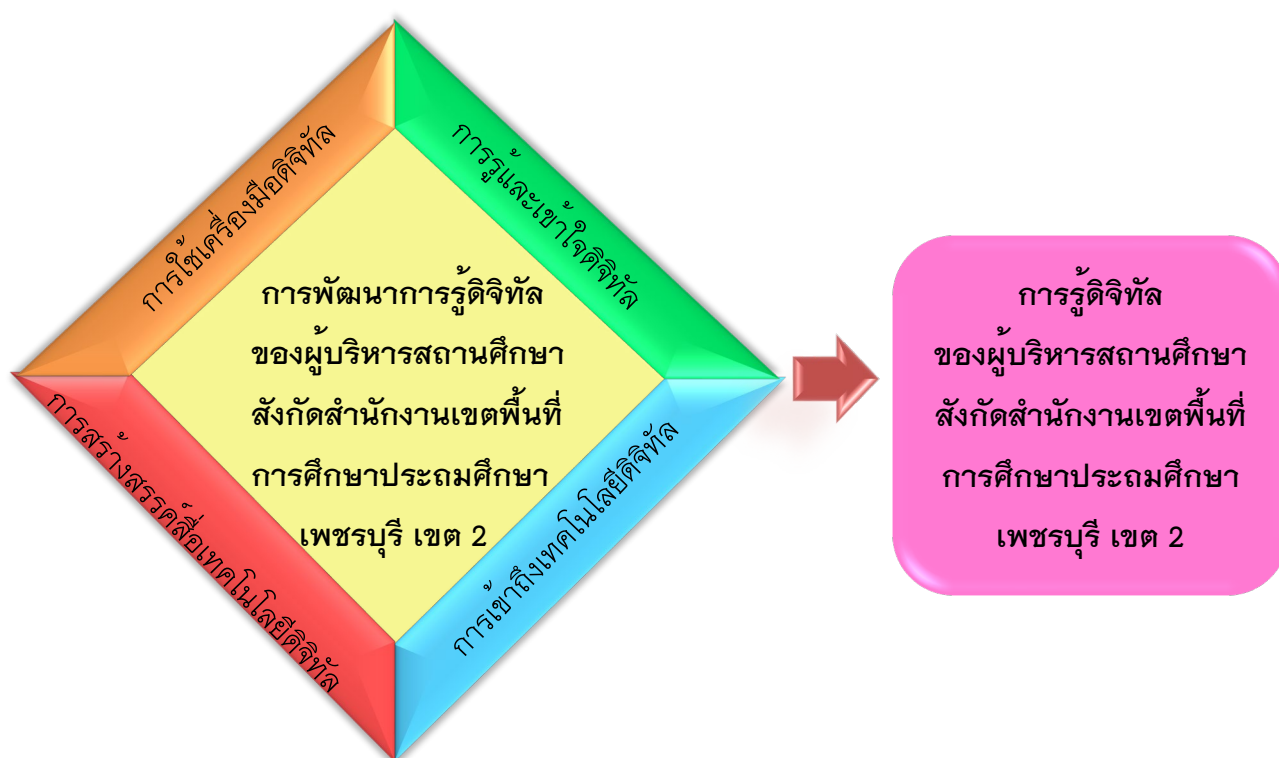
การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี และประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี กับประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านดิจิทัล และความเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวุฒิ ปญญาวิชโร (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกขนาดของสถานศึกษา พบว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาแต่ละแห่งจะได้รับ

การจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยคิดเฉลี่ยจากจำนวนนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็กและมีจำนวนนักเรียนน้อยจะได้รับงบประมาณน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่งผลให้สถานศึกษาขาดแคลนอุปกรณ์ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารงานการศึกษา ด้วยเหตุนี้เหล่านี้นำทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีโอกาที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพชยนต์ อ่อนช้อย (2563) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่เป็นผลมาจากการวิจัย คือ การพัฒนาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. การใช้เครื่องมือดิจิทัล การพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน
2. การรู้และเข้าใจดิจิทัล การพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลที่จะนำมาพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อองค์กรหรือสังคม โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

4. การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าถึงกระบวนการดำเนินงาน การติดต่อประสานงาน การติดตามประเมินผล และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยผ่านสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน เพศ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัล ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

1.2 การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้และเข้าใจดิจิทัล ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์สารสนเทศดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการรับรู้และเข้าใจบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล

1.3 การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้โปรแกรมกราฟิก ในการออกแบบ สร้างสรรค์สารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการทำงาน เช่น Adobe Photoshop , Adobe Illustrator , Canva หรือโปรแกรม

อื่น ๆ ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานแอปพลิเคชัน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ในข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารความเสี่ยงดิจิทัลได้ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรตระหนักถึงอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่ไม่หยุดนิ่ง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–พ.ศ. 2579)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- พระราชวุฒิ ปณณวาชโร. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โพชนนธ์ อ่อนช้อย. (2563). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- พรชนนธ์ ลีนาราช. (2560). ทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. *วารสารห้องสมุด*, 61(2), 76–92.
- ภคพร เล็กนอก. (2563). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น*, 7(2), 151–166.
- สัญญา พันพิลา. (2562). *ความสามารถด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบึงกาฬ (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- สุริพงษ์ ตันติยานนท์. (2558). *มองเห็นโอกาสที่คนอื่นมองข้าม มองข้ามอุปสรรคที่คนอื่นมองเห็น*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2565). *ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2565*. เพชรบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. เพชรบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). *แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565, จาก https://www.ocsc.go.th/digital_skills

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างความพร้อมเชิงกลยุทธ์เพื่อการไปสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ พ.ศ. 2561-2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2559). *การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy)*. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/2632-digital-literacy>

A Submission to the Digital Economy Strategy Consultation. (2010). *Building Digital Skills*. Retrieved December 3, 2022, from <https://www.ic.gc.ca/eic/site/028.nsf/eng/00300.html>

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.

Kim Kyo Mook. (2009). Digital Leadership for High School Classroom Management. *Assumption University of Thailand*, 1 (1), 21-34.

Krejcie, R.V., & Morgan D.W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Education and Psychology Measurement*, 30 (3), 607-608.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

การนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ:

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

Military Service Policy Implementation Using Request Method:

Problems Obstacles and Solution Guidelines

นพดล พักอังกูร¹ และ ศุภชัย ยาวะประภาส²

Noppadol Phakungkoon¹ and Supachai Yavaprabhas²

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต^{1,2}

Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University, Thailand^{1,2}

E-mail: ¹toy_noppadol@yahoo.com; ²supachai.yava@gmail.com

Retrieved October 22, 2022; Revised November 9, 2022; Accepted November 13, 2022

Doi: 10.14456/jappm.2023.32

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ กรุงเทพมหานคร น่าน กาฬสินธุ์ และสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีผู้ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการครบตามจำนวนที่ต้องการในแต่ละภาค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต สัสดีเขต ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และสัสดีอำเภอจำนวน 28 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ศักยภาพและความสามารถในการทำงานที่แตกต่างกันของหน่วยสัสดีจังหวัด การตอบสนองต่อความต้องการด้านค่าตอบแทนสวัสดิการ ความก้าวหน้า ความมีศักดิ์ศรี และการรับรู้แหล่งที่มาของนโยบาย ระยะเวลาดำเนินนโยบายและการตอบสนองต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่แตกต่างกัน

2. แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จคือ ผู้ปฏิบัติต้องมีภาวะผู้นำ ทำงานเชิงรุก และทำงานเป็นทีมร่วมกับทุกภาคส่วน จูงใจผู้สมัครให้สอดคล้องกับความต้องการ สร้างการรับรู้นโยบายให้ชัดเจนโดยสื่อสารโครงการของทหารหรือบุคคลตัวอย่างทางการทหารที่สร้างคุณค่ากับสังคม และควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่สำคัญคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยย่อยในองค์กร มีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยด้านหน่วยสวัสดิ เครื่องมือจูงใจ การประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ของทหาร และการรับรู้นโยบาย

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ; การรับราชการทหารกองประจำการ; การร้องขอหรือการสมัคร

Abstract

This study aimed to 1) investigate the problems and obstacles in the implementation of the military service registration through request policy, and 2) propose the guidelines for the successful implementation of such policy. This study employed a qualitative research approach using Chantarasorn's model (2016) as a framework. The research areas included many provinces in Thailand, namely Bangkok, Nan, Kalasin, and Songkhla. These provinces were selected since the number of military service registration requesters reached the specified number. Data were collected from 28 informants who were Bangkok Permanent Secretary, District Directors, District Recruiting Officers, Province Governors, District Directors, and District Recruiting Officers. These samples were selected using the purposive sampling method, and the instrument used to collect data was an interview. The content analysis was used to analyze the data. The results of the study were as follows:

1) The main problems and obstacles in the implementation of the policy included the potential and performance of the Province Military Recruiting Officers, the differences in the response towards wages, welfare, and dignity, and the differences in the perception of source and time frame of the policy.

2) The guidelines for the successful implementation of the policy included the fact that the policy practitioners must possess the leadership qualities. They must be able to work and collaborate well with all sectors. In addition, the perception of the policy should be promoted through the demonstration of military projects or distinguished soldiers who did good deeds for the society. Also, the military should listen to comments or suggestions from the public and develop constantly.

The results from the study revealed that the external factors which influenced the implementation of the military policy included the military recruiting department, convincing tools, public relations, image of the soldiers, and policy perception.

Keywords: Implementation of the policy; Recruited personnel; Request or Application

บทนำ

ประเทศต่าง ๆ ในโลกส่วนใหญ่มีนาระบบการเกณฑ์ทหารไปใช้ในสงครามโลกเรื่อยมาจนถึงช่วงสิ้นสุดของสงครามเย็นใน ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) จากนั้นหลายประเทศในระบอบประชาธิปไตยได้ยกเลิกการเกณฑ์ทหารและสนับสนุนให้มีทหารอาชีพหรือระบบอาสาสมัครแทน (Scupham, 2012) ดังปรากฏในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 บัญญัติว่าชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการด้วยตนเองทุกคน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติสอดคล้องกันคือบุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการกระทำได้ 2 วิธีคือ วิธีเรียกมาตรวจเลือก (การเกณฑ์ทหาร) หรือ วิธีร้องขอ (การสมัครเป็นทหาร) ปัจจุบันประเทศไทยใช้ทั้ง 2 วิธี แต่ส่วนใหญ่ใช้วิธีเรียกมาตรวจเลือก ที่ผ่านมากการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติตั้งแต่ พ.ศ. 2542–2564 ปรากฏว่ามียอดผู้ร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นคือ ในช่วงแรกคือ พ.ศ. 2545 มียอดผู้สมัครสูงที่สุดคือ ร้อยละ 61.01 ของยอดทหารที่เข้ากองประจำการทั้งหมด จากนั้นต่อมาถึงปัจจุบันยอดผู้สมัครยังไม่มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นโดยในปี พ.ศ. 2564 มียอดผู้สมัครร้อยละ 29.77 จากปัญหาของยอดผู้สมัครไม่เป็นตามเป้าหมายจึงทำให้การนำนโยบายการรับราชการทหารโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์คือ การพัฒนาระบบการตรวจเลือก (เกณฑ์ทหาร) เป็นระบบอาสาสมัคร ปัญหาความไม่สอดคล้องกับประเทศทั่วโลกที่ส่วนใหญ่ได้ยกเลิกการเกณฑ์ทหารโดยใช้วิธีสมัครใจแทน และปัญหาการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย เช่น ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน การเล่นพรรคเล่นพวก เพื่อหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร การเรียกร้องของสังคมและพรรคการเมืองบางพรรคเรียกร้องให้มีการยกเลิกการเกณฑ์ทหารที่ปรากฏตามสื่อมวลชนใน พ.ศ. 2562–2563 จำนวนมาก และควรปรับปรุงกฎหมายการเข้ารับราชการทหารกองประจำการที่ปฏิบัติมาเป็นเวลา 68 ปี ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน (ทวี แจ่มจำรัส, 2564)

นโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติมีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการนโยบายนี้ให้บรรลุผลมี 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบายคือ กระทรวงกลาโหม กลุ่มผู้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติคือ กองทัพบก และกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติคือ กองทัพอากาศ มณฑลทหารบก และหน่วยสัสดี ในทุกภาคทั่วประเทศ โดยในแต่ละจังหวัดในแต่ละภาค จะมีจำนวนผู้สมัครเข้ารับคัดเลือกแตกต่างกัน บางจังหวัดรับสมัครตามจำนวนที่ต้องการ ในขณะที่บางจังหวัดยังมีผู้สมัครน้อยกว่าความต้องการมาก โดยผู้วิจัยในฐานะนายทหารที่ปฏิบัติหน้าที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายการเกณฑ์ทหารมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน จึงพบว่าการดำเนินงานด้านการเกณฑ์ทหารมีข้อสังเกตอย่างต่อเนื่องมาตลอด อาทิ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเกณฑ์ทหารของประชาชน ภาพลักษณ์ทัศนคติที่มีต่อทหาร รวมถึงปัจจัยตอบแทนที่จะได้รับในการเข้ารับคัดเลือกเป็นทหาร รวมถึงบริบทในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนการเข้ารับสมัครคัดเลือกเป็นทหารในแต่ละจังหวัด

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่ชัดเจนในการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบันว่ามีวิธีการอย่างไรบ้าง มีปัจจัยใดเข้ามา

เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ในแต่ละพื้นที่แต่ละภูมิภาค และควรวางแผนดำเนินการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติในอนาคตให้ประสบความสำเร็จนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีวิธีการอย่างไร โดยผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์จากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สามารถให้คำตอบในเชิงลึกได้อย่างชัดเจน จึงใช้วิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้นำไปเสนอเป็นแนวทางปรับปรุงพัฒนาการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จต่อไป

บทความวิจัยนี้ นำเสนอให้ทราบถึงที่มาและความสำคัญของการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ ที่มีข้อสังเกตอันเป็นปัญหาหรืออุปสรรคใด โดยใช้กรอบแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2559) ตัวแบบการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นกรอบการวิจัย เพื่อให้ได้แนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ
2. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ วรเดช จันทรศร (2559) และศุภชัย ยาวะประภาษ การอาสาสมัครของ สมพร เทพสิทธิ์า (2546) การประชาสัมพันธ์ของ วิรัช ลภีรัตนกุล (2540) และ การสื่อสารของ Berlo (1960)

วรเดช จันทรศร (2559) ได้ให้ทรรศนะของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นการศึกษาองค์การที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรในการบริหารและกลไกที่สำคัญทั้งมวลปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่กำหนดไว้หรือไม่ แค่นั้น เพียงใด ซึ่งได้เสนอตัวแบบทางทฤษฎีของการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 6 ตัวแบบ คือ 1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล 2. ตัวแบบทางด้านการจัดการ 3. ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ 4. ตัวแบบทางด้านการกระบวนกรของระบบราชการ 5. ตัวแบบทางการเมือง และ 6. ตัวแบบเชิงบูรณาการ นอกจากนั้น ศุภชัย ยาวะประภาษ (2550) อธิบายว่าปัจจัยที่จะกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่ 1. ลักษณะนโยบายนั้น ๆ 2. วัตถุประสงค์ของนโยบาย 3. ความเป็นไปได้ทางการเมือง 4. ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี 5. ความพอเพียงของทรัพยากร 6. ลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ 7. ทักษะคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และ 8. กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่

น่านโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้ง Van Horn and Van Meter (1975) อธิบายตัวแบบทฤษฎีในกลุ่มทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่างมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย 2. ทรัพยากรนโยบาย 3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมเสริมแรง 4. ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และ 6. ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ

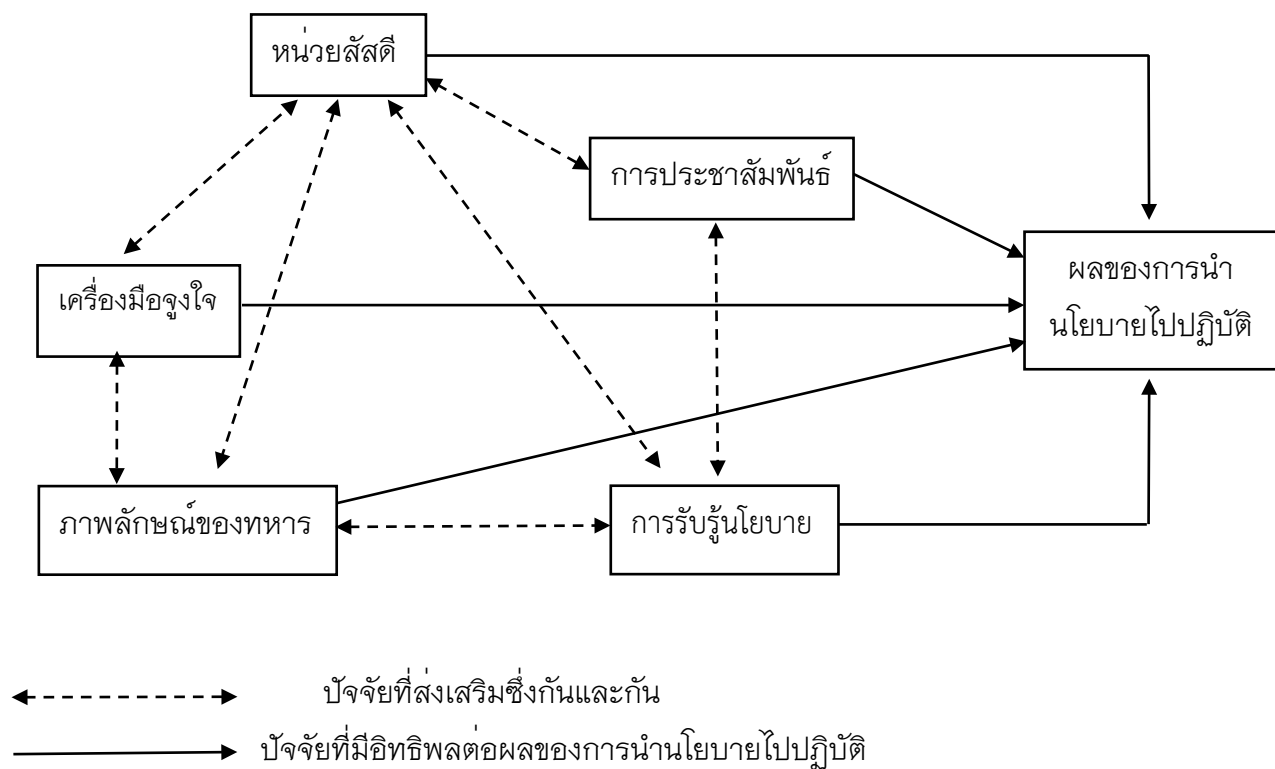
แนวคิดการอาสาสมัครโดย สมพร เทพสิทธิ์ (2546) ได้อธิบายคุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร มี 3 ประการ คือ ทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่ เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์ และทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของ มีมูลค่าแทนเงิน

แนวความคิดด้านการประชาสัมพันธ์โดย วิรัช ลภีรัตนกุล (2540) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ขององค์การ มีหลักการพื้นฐานสำคัญ ดังนี้ 1. การวิจัยและรับฟังความคิดเห็นเป็นการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากการวิจัยและรับฟังประชาชน ผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานหรือต่อนโยบาย 2. การวางแผนและตัดสินใจ โดยนำทัศนคติ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้มาพิจารณาประกอบการวางแผนกำหนดนโยบายขององค์การเพื่อประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง 3. การติดต่อสื่อสาร กับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง และ 4. การประเมินผล เพื่อวัดผลการดำเนินการประชาสัมพันธ์เป็นไปตามตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่

แนวคิดการสื่อสารโดย Berlo (1960) ได้เสนอกระบวนการสื่อสารผ่านแบบจำลอง SMCR ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Source) ต้องเป็นผู้ที่สามารถในการเข้ารหัส (Encode) ข้อมูลข่าวสาร (Message) ได้อย่างดีและสอดคล้องกับผู้รับสาร (Receiver) แล้วสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel) ที่ทำให้ผู้รับสารได้รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส โดยผู้รับสารซึ่งเป็นเป้าหมายของผู้ส่งสารต้องถอดรหัส (Decode) หรือแปลความในข่าวสารนั้น แล้วตอบสนองได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารนั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติของ วรเดช จันทรศร (2559) ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ ซึ่งมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติและปัจจัยที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ได้แก่ หน่วยงาน ได้แก่ ภาวะผู้นำ ความรู้จักพื้นที่ การยอมรับจากหน่วยงานอื่น และการทำงานเป็นทีม เครื่องมือเชิงใจ ได้แก่ ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความก้าวหน้า และความมีศักดิ์ศรี การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ช่องทาง ระยะเวลา ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ภาพลักษณ์ของทหาร ได้แก่ ระบบการฝึกทหารใหม่ หน้าที่รับผิดชอบของพลทหาร สิทธิประโยชน์ของพลทหาร และการรับรู้ นโยบาย ได้แก่ แหล่งที่มา ระยะเวลา และการตอบสนอง ดังสรุปตามภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์และประมวลจากแนวคิดทฤษฎีและผลการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัยคือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดน่าน จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดสงขลา ซึ่งคัดเลือกจากจังหวัดของแต่ละภาคที่มีผู้ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ครบตามจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการใน พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 รวม 2 ปี ติดต่อกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต สัสดีเขต ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และสัสดีอำเภอ จำนวน 28 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเอง ในระหว่างเดือน มีนาคม ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2565 นำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1) ศึกษาบริบทในพื้นที่ที่คัดเลือกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการรับสมัคร กระบวนการคัดเลือก ทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอ

2) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 28 คน คือ ปลัดกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 4 คน ระดับอำเภอ (สำนักงานเขตหรืออำเภอที่มีหน่วยสวัสดิที่เป็นตัวแทนของแต่ละจังหวัด) คือ ผู้อำนวยการเขตและ

นายอำเภอ จำนวน 12 คน และหน่วยสวัสดิที่เป็นตัวแทนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร รวม 3 เขต และที่ว่าการอำเภอ รวม 9 อำเภอ ของกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดดังกล่าว คือ สวัสดิเขตและสวัสดิอำเภอ จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ การประยุกต์ใช้ตัวแบบเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นความสำเร็จจากการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลในการดำเนินการศึกษาวิจัย

4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษา โดยนำเสนอผลสรุปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5) อภิปรายผลรูปแบบและแนวทางการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ ให้ประสบความสำเร็จ

6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ

2) มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ อย่างน้อย 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือประสานไปยังหัวหน้าหน่วยงานเพื่อประสานขอเข้าสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก โดยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์การทำการวิจัยครั้งนี้อย่างชัดเจน พร้อมขอความสมัครใจยินดีในการให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยจากสำนักงานจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต และได้รับการรับรองเรียบร้อยตามเกณฑ์มาตรฐานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ตามองค์ประกอบของวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้

การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์ โดยนำเสนอเป็นผลสรุปด้วยการพรรณนาผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติที่สำคัญมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหน่วยสวัสดิซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติสำคัญมีข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำและความเข้มแข็งในแต่ละหน่วยสวัสดิไม่เท่ากัน รวมถึงเครื่องมือเชิงที่

เป็น เงินเดือน สวัสดิการ ให้คนสมัครเข้าเป็นทหารยังไม่เพียงพอ และการประชาสัมพันธ์ที่ยังมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ ระยะเวลาจำกัด ประชาชนได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน และกลุ่มผู้ที่สมัครเป็นทหารไม่ได้รับข้อมูล ส่วนด้านภาพลักษณ์ของทหารยังมีภาพการลงโทษที่รุนแรงในระหว่างการเป็นทหาร เป็นทหารรับใช้หรือได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ทางราชการไม่ได้กำหนดไว้ การหักเงินจากพลทหารที่ไม่เป็นธรรม และความโปร่งใสในเรื่องความมั่นคง ความก้าวหน้า และค่าตอบแทนยังไม่ดีพอ และเรื่องการรับนโยบาย พบว่าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และไม่มีความต่อเนื่อง อีกทั้งนโยบายไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยนำเสนอในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านหน่วยสวัสดิการมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ภาวะผู้นำ ความรู้จกพื้นที่ การยอมรับจากหน่วยงานอื่น และการทำงานเป็นทีม พบว่า ยังขาดการทำงานเชิงรุก การเตรียมพร้อมศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในพื้นที่ รวมถึงผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยสวัสดิการ หน่วยสวัสดิการต้องเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์การทหาร แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และงานส่วนใหญ่มาอยู่ที่หน่วยงานสวัสดิการเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ซึ่งในบางเรื่องอาจยังไม่มี ความชำนาญ เชี่ยวชาญ ทั้งการสร้างเนื้อหาสาระเพื่อประชาสัมพันธ์ การใช้ช่องทางการสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนให้เกิดความน่าสนใจในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ

2) ด้านแรงจูงใจ มีปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความก้าวหน้า และความ มีศักดิ์ศรี โดยเฉพาะค่าตอบแทน สวัสดิการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ร้องขอเข้าเป็นทหาร โดยสามารถสรุปได้ว่าการเปรียบเทียบ รายได้จากอาชีพ LINE MAN มากกว่าเงินเดือนของทหาร และการที่คนสมัครเป็นทหารไม่เต็ม 100 % คือ ความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น มีงานทำอยู่แล้ว ได้งานที่มั่นคงแล้ว ขาดแรงจูงใจ ขาดสวัสดิการที่ดี ปัจจุบันหางานทำง่าย เช่น ขับ GRAB Kerry Foodpanda เป็นเจ้านายตัวเอง นิยสนคนไทยชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบอยู่ภายใต้ กฎ ระเบียบ การกำกับของใคร คนจีนเน้นการค้า รวมถึง บริบทในบางพื้นที่ที่เป็นสังคมเมือง มีการศึกษาสูง คนในพื้นที่ไม่อยากเป็นทหาร สวัสดิการจะต้องใช้แรงจูงใจให้มากเป็นพิเศษ โดยเน้นเรื่องสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ให้ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในบางครอบครัว ต้องการให้บุตรหลานเข้าสมัครเพราะต้องการเรียนต่อ ต้องการมีงานทำ พ่อแม่ต้องการให้ฝึกอบรม ห่วงยาเสพติด โกล่สถานศึกษา และโกล่ลูกเมีย โกล่บ้าน นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงจูงใจสำคัญคือ ประเด็นด้านอาชีพหลังจากที่เป็นทหารกองประจำการแล้ว ศักดิ์ศรีที่จะได้รับการยอมรับจาก การรับใช้ประเทศชาติประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวถือเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

3) ด้านการประชาสัมพันธ์มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ช่องทาง ระยะเวลา ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย โดยสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การประชาสัมพันธ์ในภาพรวมน้อยมาก อาจมีระยะเวลาการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ใน

เวลาจำกัดมาก มีเวลาสั้น ๆ กระชั้นชิด ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ยังขาดรายละเอียดที่ครบถ้วนและต่อเนื่อง ส่งผลต่อความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชน

4) ด้านภาพลักษณ์ของทหารมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ระบบการฝึกทหารใหม่ หน้าที่รับผิดชอบของพลทหาร สิทธิประโยชน์ของพลทหาร และความโปร่งใส โดยระบบการฝึกทหารใหม่ ประชาชนยังมีภาพจำเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายทหารเกณฑ์ของครูฝึกทหารใหม่ การทำรัฐประหาร รวมทั้งเด็กรุ่นใหม่ ๆ ต่อต้านทหาร ส่วนหน้าที่รับผิดชอบของพลทหารที่บางครั้งไม่เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ มีข่าวโดนซ้อม โดนลงโทษที่รุนแรงเมื่อปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบบกพร่อง ได้รับเงินเดือนน้อย โดนหักเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีข่าวให้ทหารเข้าไปตดหญ้า เป็นทหารรับใช้ โดยกองทัพบกยังไม่สามารถให้ความมั่นใจในเรื่องความมั่นคง ความก้าวหน้า และค่าตอบแทนยังไม่ดีพอหรือไม่ปฏิบัติตามที่แจ้งไว้ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ทหาร และยังมีการแสวงผลประโยชน์จากทหารชั้นผู้น้อย เช่น สวัสดิการหักค่าเครื่องแต่งกาย ผู้ปกครองไม่มีความมั่นใจว่าจะปลอดภัยหรือไม่ เครื่องช่วยฝึก ระบบการฝึก การดูแลยังไม่มั่นใจสรุปได้ว่าภาพลักษณ์ทหารยังเป็นภาพลบ จึงต้องมีการปรับปรุงภาพลักษณ์ด้วยการดำเนินโครงการต่าง ๆ และสร้างการรับรู้ในคุณค่านั้นไปยังประชาชนด้วย

5) ด้านการรับรู้นโยบายมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แหล่งที่มา ระยะเวลา และการตอบสนอง สำหรับเรื่องแหล่งที่มา โดยผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลสอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้นโยบายยังไม่ชัดเจน ยังไม่ทั่วถึง ทั้งนโยบายเดิมและนโยบายที่เปลี่ยนไปแต่ละยุคแต่ละสมัย ส่งผลต่อการตอบสนองของประชาชนต่อการรับรู้ในนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ ซึ่งมีประเด็นสำคัญจากแหล่งที่มาของนโยบายที่ไม่ชัดเจน ระยะเวลาการดำเนินการของนโยบายฯ ที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อการตอบสนองต่อนโยบายฯ จากประชาชน หรือ จากกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสมัครรับราชการทหารกองประจำการที่ไม่ทราบถึงระยะเวลาการดำเนินการหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้การปฏิบัติต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของนโยบาย

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแก้ไขการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องนำประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่สามารถสรุปได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทั้ง 5 ด้านมาวางแผนกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาจากการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ โดย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลสรุปแล้วนำเสนอแนวทางแก้ไขได้ดังต่อไปนี้

1) หน่วยสวัสดิการต้องฝึกอบรมและพัฒนากำลังพลของหน่วยสวัสดิการในด้านภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง และต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เน้นการทำงานเชิงรุกมากขึ้น สร้างความชัดเจน และ ต้องสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานด้วยกัน และระหว่างประชาชน ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีบุคลิกลักษณะดี มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี

2) กองทัพต้องปรับเครื่องมือจิตใจให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สมัครที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะบุคคลที่มีความตั้งใจจะเป็นทหารมีอาชีพแน่นอน สามารถเข้าเรียนโรงเรียนนายสิบ

ได้ ของประมาณเพื่อปรับเปลี่ยนเงินเดือนให้เพียงพอต่อค่าครองชีพ เพิ่มสวัสดิการให้ครอบครัว พ่อแม่ ภรรยา บุตร สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ หลังปลดจากทหารกองประจำการ ทบ.หางานให้ประกอบ อาชีพหรือรับราชการทหารต่อไป และต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าว ให้ผู้สมัครเกิดการรับรู้และ สนใจมาสมัคร ถือเป็นจุดสำคัญที่จะส่งผลให้การนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธี ร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จได้

3) กองทัพและหน่วยสวัสดิการต้องเตรียมความพร้อมในเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล เป้าหมาย หรือประชาชนเพื่อสร้างการรับรู้ถึงประโยชน์ตามนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการ โดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ รวมถึงเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เพิ่มระยะเวลาและความต่อเนื่องในการ ประชาสัมพันธ์ผ่านระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย แสวงหาความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์กับหน่วยงาน ต่าง ๆ และหน่วยสวัสดิการต้องลงในพื้นที่ของผู้สมัครไปประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วย

4) กองทัพต้องปรับภาพลักษณ์ของกองทัพโดยการสื่อสารให้ประชาชนเป้าหมายได้รับทราบถึง ระบบการฝึก การปฏิบัติงาน และความเป็นอยู่ของทหารที่เป็นมาตรฐาน มีความปลอดภัย สร้างความมั่นใจ ทั้งกับทหารและ บุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะการสื่อสารเชิงรุกเพื่อเน้นแก้ไขภาพลักษณ์เดิม และสร้าง การรับรู้ในภาพลักษณ์ใหม่และรักษาการรับรู้ในภาพลักษณ์ให้เข้มแข็งและยั่งยืนด้วยการเน้นการสื่อสาร เป็นสำคัญ

5) กองทัพต้องสื่อสารนโยบายเรื่องการร้องขอเป็นทหารกองประจำการให้ชัดเจน ทั้งด้าน คุณสมบัติของผู้สมัคร สิทธิประโยชน์ และรับฟังความคิดเห็นของหน่วยสวัสดิการในเรื่องการนำนโยบายนี้ไป ปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเป็นไปเป็นไปตามความต้องการของผู้สมัคร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการรับราชการทหาร กองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติเกิดจากการดำเนินการรวม 5 ด้าน ได้แก่ หน่วยสวัสดิการ เครื่องมือเชิงใจ การประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ของทหาร และการรับรู้นโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแต่ละด้านนั้น มีทั้ง ด้านที่เกิดจากหน่วยงานที่ปฏิบัติตามนโยบายเองที่ยังมีวิธีปฏิบัติที่ยังไม่เป็นการดำเนินการเชิงรุก ยังมีวิธี ปฏิบัติแบบเจ้านาย และ ด้านการรับรู้จากประชาชนที่จะสมัครเข้ารับราชการทหารรวมถึงครอบครัวของ ผู้สมัครที่ยังรับรู้ถึงภาพลักษณ์เดิม ๆ ที่มีการทำร้าย การถูกรังแก จึงทำให้นโยบายการรับราชการทหารกอง ประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือมีจำนวนผู้ร้องขอเข้าเป็นทหาร กองประจำการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้มีผู้สมัครครบตามจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการและ พัฒนาระบบการเกณฑ์ทหารแบบการตรวจเลือกทหารเป็นระบบอาสาสมัครสอดคล้องกับประเทศต่าง ๆ ในระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับ ครุฑยุทธ์ เสาวคนธ์ (2560) ที่เสนอว่าปัจจัยที่มีผลต่อการร้องขอ คือ 1. ปัจจัยด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ 2. ปัจจัยด้านสิทธิต่าง ๆ ที่จะได้รับ 3. ปัจจัยด้านการ ยอมรับนับถือ 4. ปัจจัยด้านการได้รับประสบการณ์ชีวิต 5. ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ

6. ปัจจัยด้านการได้รับโอกาสในการบรรจุเป็นข้าราชการ รวมทั้งประเสริฐ แดงไผ่ (2563) สรุปผลการศึกษารูปแบบการบริหารทหารกองประจำการว่า ความคลางแคลงใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ คือ เรื่องการฝึกและศึกษา เรื่องหน้าที่ของทหารกองประจำการว่าเป็นหน้าที่ทางทหารที่แท้จริงหรือไม่ และเรื่องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ยังไม่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิประโยชน์ซึ่งต้องสูญเสียไปจากเหตุที่ต้องเข้าไปอยู่ในกองประจำการ จึงส่งผลให้บุคคลไม่ต้องการเข้าเป็นทหารกองประจำการและหาทางหลีกเลี่ยงด้วยวิธีต่าง ๆ รวมถึงวิธีที่สังคมเกิดความสงสัยต่อความสุจริต ยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าแนวทางแก้ไขการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทั้ง 5 เรื่อง ได้แก่ หน่วยสวัสดิ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ ความรู้จักพื้นที่ การยอมรับจากหน่วยงานอื่น และการทำงานเป็นทีม เครื่องมือจูงใจประกอบด้วย ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความก้าวหน้า และความมีศักดิ์ศรี การประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ช่องทาง ระยะเวลา ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ภาพลักษณ์ของทหาร ประกอบด้วย ระบบการฝึกทหารใหม่ หน้าที่รับผิดชอบของพลทหาร สิทธิประโยชน์ และความโปร่งใส และการรับรู้นโยบาย ประกอบด้วย แหล่งที่มา ระยะเวลา และการตอบสนองทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติขาดการดำเนินการตามปัจจัยต่าง ๆ ของทั้ง 5 เรื่องดังกล่าว สอดคล้องกับ ทวี แจ่มจำรัส (2564) ที่ทำการวิจัยได้ผลสรุปว่าการเข้าเป็นพลทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ของไทยขึ้นกับความมีอุดมการณ์รักชาติ ผลของกฎหมาย ผลของการฝึกสอนอบรมและความมีฐานะเกียรตินิยม รวมทั้ง พงษ์ศักดิ์ บัวศรี (2555) ได้ศึกษานโยบายการพัฒนาระบบอาสาสมัครของกองทัพที่ทำให้นโยบายประสบผลสำเร็จ คือ การสร้างแรงจูงใจ ซึ่งได้แก่ เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง สวัสดิการและสิทธิต่าง ๆ โอกาสการศึกษาต่อในระหว่างรับราชการ การสนับสนุนวิชาชีพก่อนปลดและหลังปลดประจำการโดยการสอบเข้าโรงเรียนนายสิบ จัดหางานให้ รับราชการต่อถึงอายุ 25 ปี บรรจุเข้ารับราชการทหาร และมีเงินบำเหน็จคนละ 30,000 บาทเป็นทุนประกอบอาชีพ และต้องมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เพื่อเชิญชวนให้คนเข้ามาสมัครรับราชการทหารกองประจำการด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดอาสาสมัครของ สมพร เทพสิทธิ (2546) ที่กล่าวว่าทำงานด้วยความสมัครใจไม่ใช้ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่ เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม หรือสาธารณประโยชน์ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือจูงใจได้ และเรื่องการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจในสิทธิประโยชน์ ระเบียบการสมัครเป็นทหาร และการสื่อสารข้อความประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดการประชาสัมพันธ์ของ วิรัช ลภีรัตนกุล (2540) ที่กล่าวว่าขั้นตอนแรกของการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์คือ การวิจัยและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานหรือต่อนโยบายและสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดการสื่อสาร Berlo (1960) ที่กล่าวว่าผู้ส่งข่าวต้องเป็นผู้ที่สามารถส่งเนื้อหาข่าวสารได้อย่างดี ปรับระดับข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายกับผู้รับสาร การสื่อสารจะได้ผล

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่เป็นผลมาจากการวิจัยนี้คือเมื่อนำตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดเป็นผลของ วรเดช จันทรศร ซึ่งใช้ปัจจัยภายในองค์การคือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในการศึกษานั้น เมื่อผู้วิจัย ไปเก็บข้อมูลพบว่าปัจจัยภายนอกองค์การที่มีอิทธิพลต่อการร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการ ได้แก่ หน่วยสวัสดิ์ เครื่องมือจูงใจ การประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ของทหาร และการรับรู้นโยบาย ซึ่งได้ตัวแบบที่ แตกต่างจากตัวแบบเดิมและใช้อธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การขนาดเล็ก (หน่วยสวัสดิ์มีกำลังพล 2-6 คน) มีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเสี่ยงต่อการ ปฏิบัติงาน มีความอดทน และอยู่ในระเบียบวินัยของทหาร รวมทั้งก่อนกำหนดนโยบายให้สอบถามความ คิดเห็นของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติคือ สวัสดิ์ เพราะสวัสดิ์เป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างฝ่าย ผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายผู้ที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดหรือได้รับ ข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายมากที่สุด และการนำองค์การอื่นเข้ามาร่วมดำเนินการตามนโยบายเพื่อให้มียอดผู้เข้า เป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นคือ การคัดเลือกทหารกองเกินที่มีอายุตามเกณฑ์รับราชการทหารกอง ประจำการซึ่งเป็นผู้ต้องราชทัณฑ์คดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดทั่วประเทศเข้ารับราชการในกองประจำการ หรือเป็นทหารเกณฑ์ในระยะเวลา 2-3 ปี

สรุป

สรุปในภาพรวมการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการ โดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ 1. หน่วยสวัสดิ์ 2. เครื่องมือจูงใจ 3. การประชาสัมพันธ์ 4. ภาพลักษณ์ของทหาร 5. การรับรู้นโยบาย โดยส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอก องค์การที่มีอิทธิพลต่อการร้องขอฯ รวมทั้งการทำความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการให้มีคนร้องขอฯ ครบตามจำนวนฯ กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยการคัดเลือกทหารกองหนุนซึ่งเป็นผู้ต้องราชทัณฑ์คดีตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดเข้ารับราชการทหารกองประจำการอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย หน่วยที่ร่วมมือกัน เช่น กระทรวงกลาโหมกับกระทรวงยุติธรรม หรือกองทัพพบกับกรมราชทัณฑ์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากปัจจัยทั้ง 5 ประการ ซึ่งส่วน ใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกองค์การ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) หน่วยสวัสดิ์ต้องสร้าง ภาวะผู้นำ สืบหาข้อมูลสำคัญในพื้นที่รับผิดชอบ ให้ความร่วมมือและประสานสัมพันธ์ในการทำงานกับ

หน่วยงานและกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง 2) เครื่องมือเชิงใจ ควรพิจารณาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน 3) การประชาสัมพันธ์ ควรเน้นช่องทางประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย มีเวลาประชาสัมพันธ์ที่มากขึ้นและอย่างต่อเนื่อง มีข้อมูลที่ชัดเจน ตัวเลขแน่นอน ใช้ศัพท์ทหารที่คนทั่วไปเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายคือ ทหารกองเกินและเยาวชน 4) ภาพลักษณ์ของทหาร ควรปรับปรุงระบบการฝึกให้มีมาตรฐานเดียวกัน จัดตั้งศูนย์ฝึกประจำมณฑลทหารเพื่อฝึกแบบรวมกันหลาย ๆ หน่วย ปรับปรุงหน้าที่รับผิดชอบของพลทหารที่ไม่เกี่ยวกับการกิจทางทหารให้ลดน้อยจนถึงยกเลิก เพิ่มสิทธิประโยชน์ของพลทหาร เช่น ศึกษาต่อในเวลานอกราชการ ภาคคำ หรือ วันเสาร์อาทิตย์ และเปิดโอกาสให้รับรู้การปฏิบัติงานของพลทหารได้ตลอดเวลาโดยไม่กระทบกับการปฏิบัติงานของทางราชการ 5) ควรจัดทำนโยบายในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง มีหลักเกณฑ์การดำเนินการที่แน่นอน และปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมมาตรการต่าง ๆ ให้ทันสมัยตลอดเวลา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางแก้ไขปัจจัยทั้ง 5 ประการส่งผลทำให้ผู้สมัครเพิ่มขึ้นและครบตามจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการควรมีความร่วมมือในการดำเนินการโดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) หน่วยระดับกระทรวงกลาโหมควรเป็นหน่วยงานวางแผน อำนาจการควบคุม และกำกับดูแลในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือเป็นหน่วยที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมกำลัง 2) จัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้การดำเนินการตรวจเลือกทหารฯ และการสมัครทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอเป็นประจำทุกปี รวมทั้งถอดบทเรียนของหน่วยที่ประสบความสำเร็จนำมาปรับใช้กับหน่วยอื่น ๆ ต่อไป 3) แสวงหาความร่วมมือกับส่วนราชการอื่นเพื่อทำให้อัตราผู้สมัครเพิ่มขึ้น 4) ปรับปรุงกฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและส่งเสริมให้มีการสมัครเป็นทหารครบตามจำนวนที่ต้องการ เช่น ปรับลดจำนวนทหารกองประจำการตามภารกิจทางทหารที่จำเป็น ปรับลดจำนวนนักศึกษาวิชาทหารให้เหมาะสมตามสัดส่วนความต้องการของอัตราชั้นยศในระบบกำลังพลสำรอง 5) การรับนโยบาย ควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติโดยกระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ให้แก่เยาวชน ทหารกองเกิน และครอบครัวในทุกระดับตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด ถึงระดับอำเภอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบตัวแบบที่สำคัญของการนำนโยบายการรับราชการทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอไปปฏิบัติ คือ หน่วยสถิติ เครื่องมือเชิงใจ การประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ของทหาร การรับนโยบาย และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการในทุกระดับตั้งแต่ระดับกระทรวงจนถึงระดับอำเภอในท้องที่ทั่วประเทศ โดยควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์และการรับนโยบายเป็นลำดับแรก สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้และความต้องการของเยาวชนผู้ซึ่งจะเป็นทหารกองเกินในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 35 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. (2516, 29 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 90 ตอนที่ 30 ฉบับพิเศษ หน้า 1-4.
- กรมการสรรพกำลังกลาโหม. (2565). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2565, จาก <https://dmd.mod.go.th/introduce/history.aspx>
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการกำหนดหน้าที่สัสดี พ.ศ. 2553. (2565). สืบค้น 6 กันยายน 2565, จาก <https://www.tdc.mi.th/pdf/ข้อบังคับ%20กห.%20ว่าด้วยการสัสดี.pdf>
- ศุภยุทธ์ เสาวคนธ์. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบทหารกองประจำการ (อาสาสมัคร) ของกองทัพบก* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ทวี แจ่มจรัส. (2564). บทบาทของนายทหารระดับกลางที่มีอิทธิพลต่อการเข้าเป็นพลทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ของไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(2), 32-44.
- ประเสริฐ แดงไผ่. (2563). รูปแบบการบริหารทหารกองประจำการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของกองทัพไทย. *วารสารวิชาการธรรมศาสตร์*, 20(2), 151-162.
- พงษ์ศักดิ์ บัวศรี. (2555). นโยบายการพัฒนาระบบทหารอาสาสมัครของกองทัพไทยโดยการสร้างแรงจูงใจเข้าสู่การเป็นทหารกองประจำการ. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(2), 96-114.
- พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. (2497). เล่ม 69 ตอนที่ 15 หน้า 195-226.
- วรเดช จันทรศร. (2559). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2553). *การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2550). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธิ์. (2546). *อุดมการณ์และบทบาทของอาสาสมัคร: แนวคิดและทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัครในสังคมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication*. New York: Rinehart & Winston.
- Scupham, W. (2014). Friend, fellows, citizens and soldiers: The evolution of French revolution army, 1792-1799. *Primary Source*, 5 (1), 24-31.
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration & Society*, 6, 445-488.

การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
สำนักงานเขตสายไหม
A STUDY OF PERSONNAL ADMINISTRATION IN BANGKOK, METROPOLITAN
ADMINISTRATION SCHOOLS; SAIMAI DISTRICT OFFICE

พรธีรา โลมา¹ และ มินมาส พรานป่า²

Porntheera Loma¹ and Meanmas Pranpa²

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา¹

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร²

Master of Education (Educational Administration)¹

College of Teacher Education Phranakhon Rajabhat University²

E-mail: ¹Porntheera.loma@gmail.com; ²meanmas.p@pnru.ac.th

Retrieved April 4, 2023; Revised May 2, 2023; Accepted April 26, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.33

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำนวน 234 คน วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนจำนวนในแต่ละแห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง รองลงมา คือ ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการออกจากราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านการวางแผน อัตราค่าจ้างและกำหนดตำแหน่ง และ 2) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามตามเพศ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; สังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this independent study were 1) to study the personnel administration situation in schools under Bangkok Metropolitan Administration, Sai Mai district office and 2) to compare the personnel administration situation in schools were classified by gender, educational background, working, and school size. The samples were 234 teachers in the schools, Samples were taken using simple random sampling in proportion to the numbers in each site. The research tool was a five point-rating scale questionnaire with a reliability of .98. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and One Way analysis of variance.

The research results of the study revealed that 1) the personnel administration in schools had a high level, sorted by average, namely recruitment and appointment, followed by personnel retention, turnover rate, civil service, disciplinary and disciplinary retention, performance evaluation, enhancing efficiency in civil service performance, and manpower planning and positioning, and 2) when comparing the personnel administration conditions in schools classified by gender, educational background, school size and working experience in overall and each aspect, there was no difference with the statistical significance level of .05.

Keywords: Personnel Administration; Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ แต่ละประเทศจึงมีการปรับตัวเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของมนุษย์ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง คุณภาพของมนุษย์มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่มีทรัพยากรอันจำกัด หากมีพลเมืองที่มีคุณภาพประเทศนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้คุณภาพของมนุษย์ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันผู้บริหารต้องให้ความสนใจและพัฒนาการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการปรับเปลี่ยนบริบทโครงสร้างของการศึกษาไทยตามรูปแบบใหม่ ในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีศักยภาพ พร้อมทั้งจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มาตรา 39 “ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง”จากการกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาบุคลากร ผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

การบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กร ตั้งแต่กระบวนการการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนการสรรหาบรรจุแต่งตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการขององค์กร การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และวินัยและการออกจากราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงาน เห็นคุณค่าของบุคคล ทำงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดตามที่องค์กรได้กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบการบริหารงานบุคคล ไว้ว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจ ของสถานศึกษา เพื่อดำเนินงานการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารโรงเรียนและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องดำเนินการในภารกิจหลัก คือ การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่ง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้งการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ แต่งงานบริหารบุคคลเป็นงานที่ยุ่งยากและซับซ้อน เพราะต้องทำงานเกี่ยวข้องกับคน ซึ่งมีความสามารถตลอดจนมีความสำนึกแตกต่างกันและที่สำคัญคนมีชีวิต จิตใจ มีอารมณ์ ผู้บริหารจะต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในการบริหารงานบุคคลซึ่งปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการวางแผนการบริหารงานบุคคล ปัญหาการสรรหาและการแต่งตั้งบุคลากร ปัญหาการพัฒนาบุคลากรปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัญหาการให้บุคลากรพ้นจากงานและปัญหาการควบคุม กำกับติดตามและนิเทศบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

กรุงเทพมหานคร มีการแบ่งกลุ่มสถานศึกษาออกเป็น 6 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง 2. กลุ่มกรุงเทพใต้ 3. กลุ่มกรุงเทพเหนือ 4. กลุ่มกรุงเทพตะวันออก 5. กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และ 6. กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ มีสำนักงานเขตทั้งหมด 7 เขต ได้แก่ สำนักงานเขต

บางเขน สำนักงานดอนเมือง สำนักงานเขตจตุจักร สำนักเขตลาดพร้าว สำนักงานเขตบางซื่อ สำนักงานเขตหลักสี่ และสำนักเขตสายไหม เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายในการกำกับดูแลของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ดำเนินงานของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ย่อมมีปัญหาในการบริหารจัดการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีโรงเรียน 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสายไหม (ทัศนารมณีนุสรณ์) โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม โรงเรียนออเงิน (อ่อน-เหม อนุสรณ์) โรงเรียนวัดหนองใหญ่ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย โรงเรียนประชานุกุล (ข้าสนิท อนุเคราะห์) โรงเรียนพรพระรวงประสิทธิ์ โรงเรียนวัดราชฎาราม (พิบูลสงคราม) และโรงเรียนซอยแอนด์ (กาญจนาภิเษก 2) ครูจำนวนทั้งหมด 622 คน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยมีการจัดแบ่งโรงเรียนต่าง ๆ เป็นกลุ่มเครือข่ายทั้งหมด 2 เครือข่าย เพื่อสะดวกต่อการบริหารจัดการ แต่การดำเนินงานของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ย่อมมีปัญหาในการบริหารจัดการ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูมีภาระงานมากจากหน่วยงานภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน (สภากรุงเทพมหานคร, 2560) อีกทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นการใช้ผลงานและดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาซึ่งถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อนส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจการปฏิบัติงาน (กัลย์ทิตา ทองนาค, 2562) ซึ่งการบริหารงานบุคคล ยังพบปัญหาหลายด้านทั้งยังขาดกิจกรรมที่จะร่วมสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างครู อันส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ถ้าสถานศึกษา มีการบริหารงานบุคคลที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายไปได้เป็นอย่างดี

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผน และยกระดับคุณภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้ ครูผู้สอนที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางประกอบการศึกษา โดยเสนอเนื้อหา ดังนี้

การบริหารงานบุคคล

1. ความหมายของการบริหารงานบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล เป็นศิลปะในการเลือกสรรคนใหม่ และใช้คนเก่า ในลักษณะที่จะให้ได้ผลงาน และการบริการจากการปฏิบัติงานของบุคคลให้มากที่สุดทั้งด้าน ปริมาณ และคุณภาพ

วิภาดา สารัมย์ (2562) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากร มนุษย์เริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งการบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร การดำเนินการทางวินัย ตลอดจนการให้พ้นจากราชการ

จากแนวคิดดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ในการดำเนินกระบวนการตามนโยบาย ระเบียบ และกรรมวิธีขั้นตอนในการ ดำเนินการเกี่ยวกับบุคคล ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานภารกิจขององค์กร ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ได้รับผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยบุคคลปฏิบัติงานด้วยความสุขและพึงพอใจ

2. ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล

ศิริรัตน์ มกรพฤษ (2559) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญต่อบุคคล กับการ ทำงานนั้น มีความสำคัญต่อกันมาก หากองค์กรมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถเหมาะสมกับ งาน เมื่อได้บุคคลเช่นนี้ร่วมทำงานด้วยแล้วนั้น องค์กรก็จะประสบความสำเร็จอยู่ทุกเมื่อ

มนิระะห์ เจ๊ะมิง (2559) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีความสำคัญมากเพราะ ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ด้านพฤติกรรม ศาสตร์ รู้หลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การ ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้องค์การเจริญก้าวหน้าและส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพ

จากแนวคิดดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล เป็นส่วนสำคัญที่สุดของการบริหาร การบริหารถือเป็นหัวใจของการบริหาร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ หากองค์การใด ไม่ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลแล้ว จะทำให้งานด้านอื่น ๆ ในองค์การดำเนินไปอย่างไรประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารงานบุคคลนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถ้าองค์การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดความซื่อสัตย์และขาดความซื่อสัตย์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การดำเนินกิจกรรมขององค์การนั้นก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายไปได้

3. หลักการบริหารงานบุคคล

รุ่งกานต์ ทองปาน (2557) กล่าวว่า หลักการบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิค วิธีการ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิด มีทักษะด้านการแสวงหาและการใช้ข้อมูลข่าวสาร ใช้หลักการระบบอุปถัมภ์ และระบบคุณวุฒิ ใช้หลักความสามารถ หลักความเสมอภาค หลักความมั่นคงหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา มาช่วยเป็นแนวทางในการบริหาร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานให้ได้ผล ในแง่ของประสิทธิภาพของการใช้บุคลากร และการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบผลสำเร็จ

เสาวนีย์ นุชรงค์ (2559) กล่าวว่า หลักการบริหารงานบุคคลเป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระ ภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการนำไปใช้โดยมุ่งเน้นตามวัตถุประสงค์ ความสำคัญและระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาจะต้องใช้หลักประชาธิปไตย โดยการเคารพในสิทธิและความสามารถของบุคคลบริหารงาน โดยมีการยึดหยุ่นมีความยุติธรรม มีการพัฒนาและการให้ขวัญกำลังใจบุคลากร หลักการบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิควิธีการ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิด มีทักษะด้านการแสวงหาและการใช้ข้อมูลข่าวสาร ใช้หลักการระบบอุปถัมภ์ และระบบคุณวุฒิ ใช้หลักความสามารถ หลักความเสมอภาค หลักความมั่นคงหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา มาช่วยเป็นแนวทางในการบริหาร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานให้ได้ผล ในแง่ของประสิทธิภาพของการใช้บุคลากร และการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบผลสำเร็จ

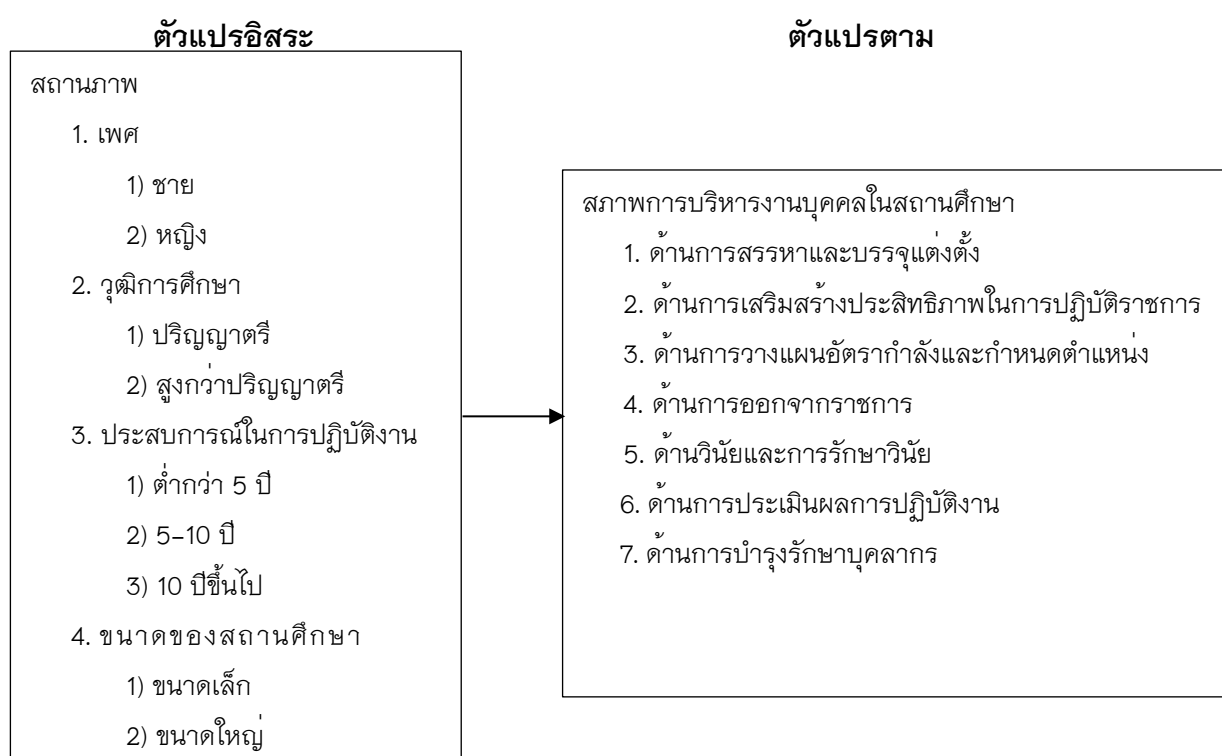
4. กระบวนการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล เป็นศัพท์ทางภาษาอังกฤษซึ่งตรงกับคำว่า Personal Administration Personal Management, Labor Relation, Industrial เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการวางแผนกำลังคน การสรรหาบุคลากรการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าทำงาน จัดคนให้เหมาะสมกับงาน รวมทั้งการบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้บุคคลอยู่ในองค์กรตลอดจนการให้บุคลากรพ้นจากงานตามกฎหมายกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา 38 แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 การบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 ด้าน การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งศึกษา 7 ด้าน

โดยวิธีการสังเคราะห์ พบว่า 1) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 2) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 3) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 4) ด้านการออกจากราชการ 5) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 6) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 7) ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จากการสังเคราะห์ ทฤษฎีการบริหารงานบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ (2550); สำนักการศึกษา (2551); ศศิวิมล คนเส่งยม (2564); โนริย์ ทรัพย์โสภณ (2559); วิภาดา สารมัย (2562); พัฒนกุล สุขสานต์ (2564); ตชิตา หมีทอง (2564); ศิริณภาวรณ ทุมคำ (2559); ปัดสุมา เสดะพันธ์ (2564); สุภาภรณ์ หาญณรงค์ชัยกิจ (2561); โกสินทร์ พูลสวัสดิ์ (2564); ณัฐนิช ศรีลาคำ (2558) ตามตัวแปรที่ศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม 9 โรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 622 คน จากสถานศึกษา จำนวน 9 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำนวน 234 คน ได้มาจากการเทียบตาราง

กำหนดกลุ่มตัวอย่างของนครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และวิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนจำนวนในแต่ละแห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา และตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ซึ่งมีขอบข่ายการบริหาร 7 ด้าน คือ 1) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 2) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 3) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 4) ด้านการออกจากราชการ 5) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 6) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 7) ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร แบบสอบถามในส่วนนี้มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลีเคิร์ท ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูในสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 และรองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ส่วนมากระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมา ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ส่วนมากมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 61 คน และมีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ส่วนมากอยู่ในโรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 197 คน รองลงมาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการออกจากราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

โดยการทดสอบค่าที และผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว มีรายละเอียดดังนี้

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการจัดการด้านการบริหารงานบุคคลตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา ที่กำหนดกรอบ โครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจในสภาพการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารที่มีความสำคัญของการบริหารหรือวิธีการบริหารองค์การ โดยทั่วไป เพราะความสำเร็จของงานนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริณาวรรณ ทุมคำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิช ศรีลาคำ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา สารัมย์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลโดยเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามเพศ ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีเพศต่างกัน ต่างก็มีความคิดต่อการบริหารงานบุคลากรและมีความหวังต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จเช่นกัน ความคิดเห็นจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารบุคคลในสถานศึกษา ว่าเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ตามที่ได้กำหนดไว้เพื่อดำเนินการดำเนินงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคง ก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเสาวนีย์ นุชรังค์ (2559) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลโดยเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครู ที่มีวุฒิการศึกษา ต่างก็มีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานบริหารบุคคล เพราะเป็นภารกิจที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารให้ทุกคนในสถานศึกษา ร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ เสาวนีย์ นุชรังค์ (2559: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 กล่าวถึงการบริหารงานบุคคล การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กร นับตั้งแต่กระบวนการ จัดหาบุคลากร การธำรงรักษา การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากร ปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุผลผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลโดยเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน ต่างก็เห็นว่า การบริหารงานบุคคลเป็นงานที่สำคัญเป็นกระบวนการดำเนินงานสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงาน หรือตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมาร่วมปฏิบัติงานในองค์กรอย่างเต็มศักยภาพ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนกำลังคนสรรหา คัดเลือกธำรงรักษาและพัฒนาบุคลากรจนกระทั่งพ้นจากงาน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่

ต่างกันว่าจะมองไปในทางเดียวกันว่า การบริหารงานบุคคลต้องกระทำ ในลักษณะที่เป็นรูปแบบเดียวกันไม่ควรใช้รูปแบบที่ต่างกัน มุมมองจึงไม่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับ แนวคิดของ สุภาภรณ์ หาญณรงค์ชัยกิจ (2561) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ในการ ดำเนินกระบวนการตามนโยบาย ระเบียบและกรรมวิธีในการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่บุคคลปฏิบัติงานด้วยความสุขและพึงพอใจ เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลโดยเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน การทำงานที่ต่างกันว่าจะมองไปในทางเดียวกันว่า การบริหารงานบุคคลต้องกระทำในลักษณะที่เป็นรูปแบบเดียวกัน ตามระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร มุมมองจึงไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านบำรุงรักษาบุคลากรนั้นมีความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานที่ไม่ชัดเจนแก่ครูเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบอาจส่งผลให้ครูขาดขวัญและกำลังใจทำให้เกิดการย้ายของครูในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลีติยา ปทุมราชภัว (2557) ด้านการบำรุงรักษาบุคคลมีปัญหการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ได้แก่ มีการย้ายบุคลากรโรงเรียนบ่อย ผู้บริหารมอบหมายงานไม่ตรงตามความสามารถ ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารต้องมอบหมายงานให้ตรงความสามารถและจัดกิจกรรม ให้ครูมีส่วนร่วมมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการจัดการด้านการบริหารงานบุคคลตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา ที่กำหนดกรอบ โครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในสภาพการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารที่มีความสำคัญของกระบวนการบริหารหรือวิธีการบริหารองค์กรโดยทั่วไป เพราะความสำเร็จของงานนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อสถานศึกษา

สรุป

สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ 1) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม ทำการวางแผนการจัดอัตรากำลังครู ตามความต้องการของสถานศึกษา มีจัดทำแผนอัตรากำลังครู โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา 2) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการผู้บริหารปฐมนิเทศครูก่อนเข้าปฏิบัติงาน พัฒนาครูทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของครูเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ดังนั้น จึงทำให้ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในการบริหารบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม 3) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการประเมินความต้องการกำลังครูกับภารกิจของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนอัตรากำลังครูโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาและเสนอต่อสำนักงานเขต 4) ด้านการออกจากราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวินัยการรักษาวินัย การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่ครู มีการดำเนินการอย่างถูกต้องในกรณีครู 5) ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริง ทุกกรณี มีการพิจารณาสั่งยุติเรื่อง หรือลงโทษทางวินัยหากปรากฏผลการสอบสวนว่าครูกระทำผิดวินัย 6) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานครูด้วยหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีการเปิดโอกาสให้ครูเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นธรรม มีประเมินผลงานของครูอย่างเป็นระบบ และ 7) ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม มีกระบวนการดูแลสนับสนุนครูที่อยู่ในสถานศึกษา มีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานแก่ครูเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน มีการให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติแก่ครู

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง พบว่า ผู้บริหารมีการทดลองปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ได้ครูที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการประชุมร่วมกันกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนในการทดลองการปฏิบัติหน้าที่ของครู และควรมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยในกรณีที่ครูอาจมีปัญหาในระหว่างการปฏิบัติงาน

1.2 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ พบว่า ผู้บริหารพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของครูเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรดำเนินการพิจารณาเสนอให้มีการเลื่อนขั้น เงินเดือนเป็นไปด้วยความยุติธรรมการสนับสนุนส่งเสริม ข้าราชการในการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพการพัฒนาข้าราชการครูครอบคลุมสมรรถภาพทุกด้าน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารจัดทำคู่มือตามภาระงานสำหรับครู มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือตามภาระงานครูขึ้นมาใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้เข้าใจในระเบียบปฏิบัติและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่อครูละมีผลกระทบต่อระบบงานของสถานศึกษา

1.4 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการออกจากราชการ พบว่า ผู้บริหารดำเนินการให้ออกจากราชการในกรณีที่ครูมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ประพฤติตนไม่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและหากพบปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาควรแนะนำให้ดำเนินการไปตามระเบียบปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันตนเอง

1.5 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า ผู้บริหารพิจารณาสั่งยุติเรื่อง หรือลงโทษทางวินัย หากปรากฏผลการสอบสวนว่าครูกระทำผิดวินัย ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและเมื่อเกิดปัญหาควรดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

1.6 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการเลื่อนเงินเดือนแก่ครูอย่างเป็นธรรมและชัดเจน ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักความถูกต้อง มีความยุติธรรม

1.7 สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร พบว่า ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานแก่ครูเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน ค่าเฉลี่ย

ต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรร่วมกันกับคณะครู เพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนในการการประเมิน การปฏิบัติงานให้มีเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่าง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจและประสิทธิผลของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร สถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565, จาก <https://obeclaw.obec.go.th/archives/857>
- กัลย์ทิดา ทองนาค. (2562). *การประเมินผลการปฏิบัติงานที่เพื่อเลื่อนขั้นค่าจ้างของลูกจ้างประจำ กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โกสินทร์ พูลสวัสดิ์. (2564). สภาพ ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(8), 30-41.
- ฐิตียา ปทุมราษฎร์. (2557). สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 5. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 9(1), 21-22
- ณัฐนิช ศรีลาคำ. (2558). *การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี.
- เดชิตา หมีทอง. (2564). การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 4(3), 23-30.
- โนริย์ ทรัพย์โสภณ. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา อาชีวศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัตสุมา เสดะพันธ์. (2564). แนวทางการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(3), 495-506.
- พัฒนกุล สุขสานต์. (2564). การศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายการจัด การศึกษา ศรีณรงค์ 2. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 4(2), 63-76.

- มูนิเราะห์ เจ๊ะมิง. (2559). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รุ่งกานต์ ทองปาน. (2557). สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาของอำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 (ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิภาดา สารมัย. (2562). การบริหารบุคคลของผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริรัตน์ มกรพุกษ์. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศิริณภรณ์ ทุมคำ. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศศิวิมล คนเสียม. (2564). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 8(5), 206–216.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การรับสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565, จาก http://www.onec.go.th/onec_web/main
- สุภาภรณ์ หาญณรงค์ชัยกิจ. (2561). การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เสาวนีย์ นุชรงค์. (2559). การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 (ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–618.

การใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหาร
โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

Administering the Academic Affairs Using Innovations in the New Normal
by Princess Chulabhorn Science High School Administrators

สุชญา ศรีอุดม¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Suchaya Sriudom¹ and Somjai Subsor²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์¹

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์²

Faculty of College of Innovation and Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand¹

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand²

E-mail: ¹suchaya.pui@gmail.com; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Retrieved December 28, 2022; Revised January 18, 2023; Accepted January 31, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.34

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แนวคิดการบริหารงานวิชาการเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน และใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้น จำนวน 261 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการใช้นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพก้าวหน้าทันยุคแห่งสังคมการเรียนรู้แบบยุคปกติใหม่เป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

คำสำคัญ: นวัตกรรม; บริหารวิชาการ; ยุคปกติใหม่

Abstract

The objectives of this article are 1) to study the level of opinions on the use of innovation to administer the academic affairs in the new normal by Princess Chulabhorn Science High School administrators 2) to compare the opinions on the use of innovation to administer the academic affairs in the new normal by Princess Chulabhorn Science High School administrators classified by gender, age, educational degrees and work experience. This research is quantitative and use the concept of academic affairs administration as its framework of study. The research areas were the 12 Princess Chulabhorn Science High Schools including in-use samples: 261 people of administrators and teachers obtained from specified samples' sizes using Krejcie and Morgan Tables and stratified random sampling. The researching tools used were the questionnaires and analyzable data statistics: percentage, mean value, standard deviation, t-test, and one-way variance analysis. According to the result:

1. Regarding to the official teachers' opinions, the using of innovations for academic affairs administration in the new normal by Princess Chulabhorn Science High School administrators, was in the high level.

2. Regarding to the opinions on the academic affairs administration given by the official teachers who have different genders, age, educational degrees, and work experience, were significantly statistically different in the level of .05.

The knowledge found from this research is beneficial for the administrators to use some innovations to administer school's academic affairs efficiently and catch up with in age of learning society in the new normal as the quality escalation of Princess Chulabhorn Science High School learners.

Keywords: Innovation; Academic Affairs; New Normal

บทนำ

จากนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา, 2556) ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษา คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา จึงอยู่ที่งานด้านวิชาการซึ่งจะประกอบด้วยงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งส่งเสริมงานด้านวิชาการ รวมถึงงานด้านการวัดและประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการ จะมีขั้นตอนการวางแผนด้านวิชาการ ขั้นตอนการจัดและดำเนินการ และขั้นตอนส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการ (ยุพา พรหมแย้ม, 2562)

การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านงานวิชาการของแต่ละสถานศึกษายังคงมีความแตกต่างกัน แม้ว่าในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้มีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษาโดยตรงแล้วก็ตาม แต่ความพร้อมของสถานศึกษา แต่ละแห่งทั่วประเทศยังคงมีความแตกต่างกัน คุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาจึงแตกต่างกันไปด้วย โดยเฉพาะด้านวิชาการ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันเป็นผลผลิตที่สำคัญที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงที่โลกของเรานั้นได้เผชิญกับสภาวะไวรัสโควิด-19 ที่แพร่ระบาดไปยังทั่วทุกมุมโลก และยังไม่มียาที่ว่าจะหมดไปทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องปรับตัว และปฏิบัติตัวให้เหมาะสม เพื่อรับมือกับโรคไวรัสโควิด-19 รวมถึงยังต้องเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงกิจวัตรต่าง ๆ ให้เข้ากับบริบทของสังคมในยุคใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ทำให้เกิดคำว่า นิวนอร์มอล (New Normal) หรือการเปลี่ยนแปลงยุคปกติใหม่ ซึ่งเป็นรูปแบบการดำรงชีวิตใหม่ รูปแบบการทำงานใหม่ รูปแบบการบริหารองค์กรใหม่ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อโควิด-19 เริ่มคลี่คลาย หรือเมื่อต้องเผชิญกับการกลายพันธุ์ของโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง

การบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ เป็นการนำนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารตามขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ยกย่องคุณภาพการศึกษา โดยผ่านอุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตประกอบด้วยนวัตกรรมด้านฮาร์ดแวร์ นวัตกรรมด้านซอฟต์แวร์ และนวัตกรรมด้านเทคนิควิธีการตามวงจรเดมมิง ดังนั้น นวัตกรรมจึงมีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริม และเป็นผู้ดำเนินงานที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคปกติใหม่ โดยการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการพัฒนาให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยผู้บริหาร และจุดเน้นที่ควรพัฒนาให้อยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษานั้นควรจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพราะการศึกษาสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม (สุริดา หลังจิ, 2556) ถ้าการพัฒนาการศึกษาไม่ต่อเนื่องจากนโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงและการบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษายังขาดการมีส่วนร่วม ทำให้ครูส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาและการฝึกอบรม ขาดความรู้ด้านภาษา สื่อเทคโนโลยีใหม่ นวัตกรรมใหม่ สารสนเทศ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ (สราวุฒิ นิมนวล, สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ, 2564)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ การใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย เพื่อให้ทราบสภาพการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อนำไปกำหนดแนวทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ก้าวหน้าทันยุคแห่งสังคมการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ที่กำลังเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

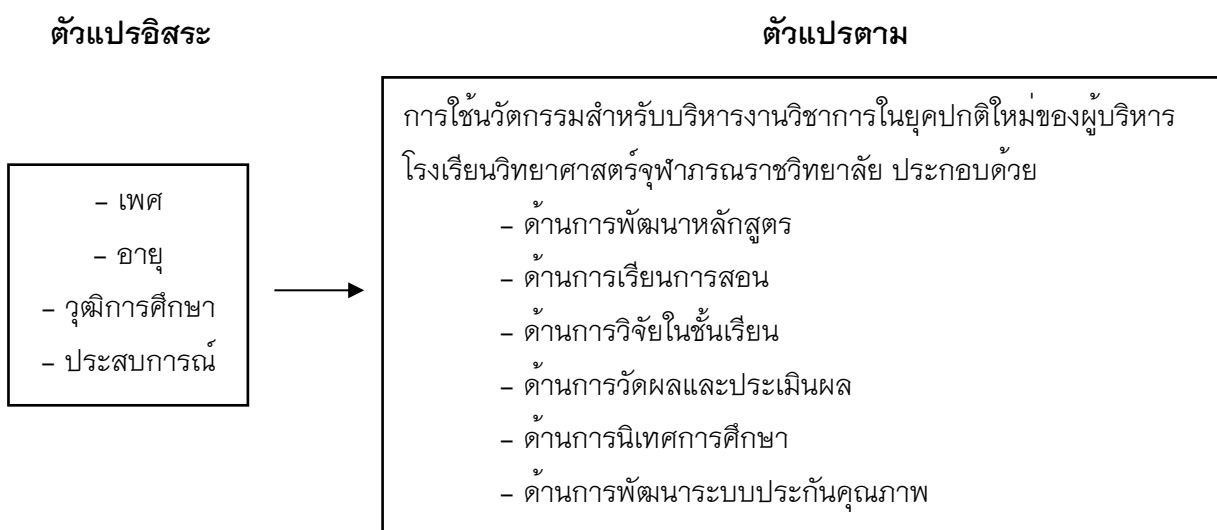
ผู้บริหารและครูที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นการบริหารงานที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของโรงเรียนที่ต้องให้ความสำคัญ โดยกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนต้องสัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันของกระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้โรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อผลิตนักเรียนให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคมในปัจจุบัน (วิภา ทองหง่า และศิริชัย ชินะดังกูร, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยดำเนินการและออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ลดผลกระทบของการระบาดที่มีต่อสังคม โดยเฉพาะเรื่องรูปแบบของการจัดการศึกษาในประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง (รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี และคณะ, 2563) ในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้า เราสามารถทำธุรกรรมทางการเงิน หรือ ซื้อสินค้าต่าง ๆ ผ่านทางออนไลน์ ได้อย่างง่ายดาย เพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส ไม่เว้นแม้แต่การทำบุญ การทำบุญออนไลน์ ผ่านทางหน้าจอสมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่หลายคน นิยมใช้ เพื่อความสะดวกสบายและความรวดเร็ว (เนชั่นออนไลน์, 2564) ดังนั้น การนำแนวคิด วิธีการ ที่มีอยู่แล้วพัฒนาต่อยอด ดัดแปลง หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา หรือคิดค้นขึ้นใหม่ เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำนวัตกรรมนั้นไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพในยุคปกติใหม่ และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการบริหารงานวิชาการเป็นกรอบการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครู โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 แห่ง 812 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2565) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครู โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซ์และมอร์แกน (Krejci & Morgan, 1970, pp. 607–608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารงานในสถานศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวนทั้งสิ้น 5 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) จำนวน 36 ข้อ ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการนิเทศการศึกษา 5) ด้านการวัดผลประเมินผล 6) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามแนบหนังสือขอความร่วมมือส่งให้กับบุคลากรของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยทั้ง 12 แห่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และแจ้งความประสงค์ในการกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 261 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้อาจนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้ ประเมินผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการ ในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการใช้วัตกรรมการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการใช้วัตกรรมการมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการใช้วัตกรรมการน้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

การใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการ ในยุคปกติใหม่	ระดับความคิดเห็น		การใช้ นวัตกรรม
	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.42	0.48	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.45	0.52	มาก
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.22	0.54	มาก
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.34	0.51	มาก
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.35	0.52	มาก
6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ	4.30	0.53	มาก
สรุปภาพรวม	4.35	0.39	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูมีเพศแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่	เพศ		อายุ		วุฒิการศึกษา		ประสบการณ์การทำงาน	
	t-test	Sig	F	Sig	t-test	Sig	F	Sig
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	-3.30	0.00*	3.18	0.02*	-0.87	0.39	1.68	0.19
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	-5.67	0.00*	4.47	0.00*	-1.12	0.26	0.44	0.65
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	-2.38	0.02*	5.30	0.00*	-0.92	0.36	2.46	0.09*
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	-2.78	0.01*	3.19	0.02*	-2.61	0.01*	1.15	0.32
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	-2.14	0.03*	4.97	0.00*	-2.96	0.00*	8.73	0.00*
6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ	-2.79	0.01*	5.68	0.00*	-1.83	0.07*	2.54	0.08*
สรุปภาพรวม	-4.54	0.00*	4.65	.00*	-2.33	0.02*	3.40	0.03*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การใช้วัตกรรมการบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีระดับคะแนนการใช้วัตกรรมการมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ตามลำดับ ส่วนด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ การบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับ นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันโดยการใช้วัตกรรมการบริหารงานในยุคปกติใหม่เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ยกกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบาย Thailand 4.0 และสถานการณ์แพร่ระบาดของ

โควิด-19 เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดผู้บริหารต้องบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โดยนำแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาให้มีศักยภาพสูงทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (สุมาลี ศรีพุทธรินทร์, 2562) จากผลกระทบสถานการณ์แพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 พบถึงปัจจัยที่แสดง ให้เห็นถึงโอกาสและความเสี่ยงที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นหลังสถานการณ์แพร่ระบาด ที่สามารถวางแผน และนโยบายในการปรับเปลี่ยนภาคการศึกษา จากภาวะวิกฤติให้เป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของตลาดแรงงานโลกและรวมไปถึงในภาวะความปกติใหม่ (New Normal) ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ทางการศึกษาที่ประชากรสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตมากยิ่งขึ้น (ธานินทร์ อินทวิเศษ, ธนวัฒน์ เจริญญา และพิชญภา ยวงสร้อย, 2564)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการ ในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยจำแนกตามเพศ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูเพศต่างกันโดยภาพรวมมีความคิดเห็นการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการ ในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นเพศชายมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการเป็นผู้นำ มีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่า และมีความสนใจในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาส่งเสริมการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ความคิดเห็นของครูในกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับวรพร ลินศิริ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกัน

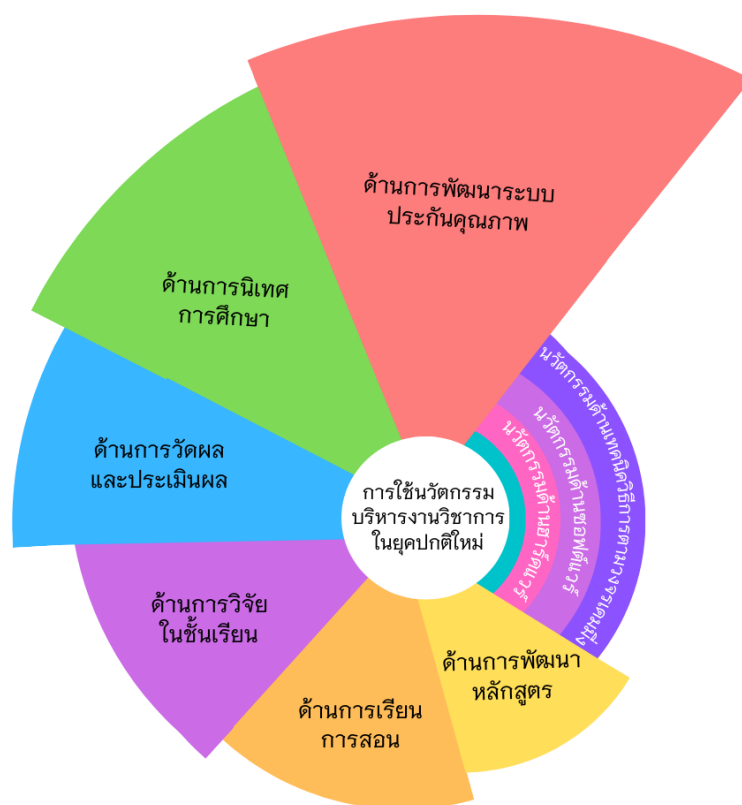
การเปรียบเทียบการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมพบว่าการใช้นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีอายุแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะคนที่มีช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี มีการใช้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงส่งผลให้มองภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ กักรพร ลินศิริ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุน้อยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ สูงกว่าผู้บริหารและครูที่มีอายุมากกว่า

การเปรียบเทียบการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าการใช้นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีบริบทในด้านของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการ และมีการพัฒนาความสามารถในการใช้นวัตกรรมในงานวิชาการ เนื่องจากครูในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองจากการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม มีวิสัยทัศน์ และมองเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ รวมถึงหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน อาจกล่าวข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงย่อมส่งผลถึงการบริหารงานวิชาการด้านต่าง ๆ สูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย บพพรชมน พินทุสมิต (2560) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมีขอบเขตอย่างกว้างขวาง ผู้บริหารจะต้องกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง ถือว่าได้ช่วยให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดทำให้ครูที่มีการศึกษาต่างกัันมีทัศนคติในการวางแผนการกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการไม่เหมือนกัน จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบการใช้นวัตกรรมบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าการใช้นวัตกรรมตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้คนที่มีประสบการณ์ ในช่วงนี้มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ สูงกว่าคนที่มีประสบการณ์ในช่วงอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ใจ พุฒจิตุรัส (2562) ทำวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 พบว่า ประสบการณ์การทำงาน มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการศึกษาวิจัย คือ การนำนวัตกรรมด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเทคนิควิธีการตามวงจรเดมมิง มาใช้ในการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน ในยุคปกติใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1) การใช้นวัตกรรมด้านฮาร์ดแวร์ด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน

2) การใช้นวัตกรรมด้านซอฟต์แวร์ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ใช้เข้าถึงแหล่งความรู้ จัดเก็บ แชร ข้อมูล สื่อสาร และเชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกัน ประกอบด้วย

2.1) Cloud Computing คือ การใช้ซอฟต์แวร์, ระบบ, และทรัพยากรของเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ ผ่านอินเทอร์เน็ต ด้วยเว็บเบราว์เซอร์ เช่น iCloud และ Google Drive เป็นต้น

2.2) Social Network คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นำมาใช้ในดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันเป็นเครือข่าย เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน แลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากร ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น Line, Teams, Zoom, Mail, Facebook, Twitter, Instagram, Google meet, Google Calendar, Google class room, Google form, Google sheet, Google jamboard, Facebook, Kahoot, TikTok, Quizz, Padlet, Discord และ Wordwall ฯลฯ

3) การใช้นวัตกรรมด้านเทคนิควิธีการตามวงจรเดมมิง เป็นการนำหลักการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพตามวงจรของเดมมิง ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติงาน (Check) และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Action)

สรุป

การบริหารงานวิชาการในยุคปกติใหม่ที่มีการนำนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา และข้อกำหนดของหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยผ่านอุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบข่ายงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยงาน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ออนไลน์ และแบบผสม โดยมีการจัดเก็บด้วยระบบ Cloud Computing ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์หรือแบบผสม โดยมีการจัดเก็บในระบบ Cloud Computing เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดกระบวนการเรียนรู้และใช้กระบวนการเรียนรู้ตามหลักการดำเนินงานของเดมมิ่ง ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติงาน (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดกระบวนการเรียนรู้และใช้กระบวนการเรียนรู้ตามหลักการดำเนินงานของเดมมิ่ง เพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่า เกิดการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และลดความเสี่ยงในการจัดการข้อมูล บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูล และนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

1.3 สมรรถนะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การร่วมวางแผนการดำเนินงาน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียน และเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน

1.4 สมรรถนะด้านการนิเทศการศึกษา ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการประชุมชี้แจง และแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในของสถานศึกษาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ ระบบ และหลักการนิเทศให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายการนิเทศภายใน

1.5 สมรรถนะด้านการวัดผลประเมินผล ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงผ่าน Social Network ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ที่หลากหลาย ผ่าน Social Network สร้างเครื่องมือการวัดที่มีความรวดเร็ว แม่นยำเที่ยงตรง และทำให้เห็นจุดบกพร่องของผู้เรียน เพื่อสามารถปรับปรุงแก้ไข ทบทวน วิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม

1.6 สมรรถนะด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดเก็บเผยแพร่เอกสารการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอไว้ในระบบ Cloud Computing เพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเอง พัฒนาทีมงานให้มีความรู้เรื่องระบบ Cloud Computing เพื่อสามารถจัดเก็บข้อมูลและเรียกใช้ข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว และพัฒนาช่องทางการเผยแพร่เอกสาร การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เช่น การสร้างเว็บไซต์ เพื่อช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารข้อมูลของสถานศึกษาให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาการใช้นวัตกรรมในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา. (2556). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิภา ทองหง่า และศิริชัย ชินะดังกูร. (2554). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี และคณะ. (2563). ความปกติใหม่ (New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*, 9(2), 752-763.
- เนชั่นออนไลน์. (2564). "ชีวิตวิถีใหม่" ทำให้ผู้ผลิตสื่อการเรียนรู้ปรับตัวอย่างไร ในยุค New Normal. สืบค้น 10 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.nationtv.tv/news/378857410>
- สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2562). *การประคุณภาพทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สุริดา หลั่งจี. (2556). *ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สรวิชัย นิ่มนวล, สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(1), 68-77.
- ธานินทร์ อินทวิเศษ, ธนวัฒน์ เจริญญา และพิชญภา ยวงสร้อย. (2564). ภาพสะท้อนการศึกษาไทยหลังภาวะ โควิด2019. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(4), 323-333.
- วรภาพร สิ้นศิริ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(3), 129-146.
- พิมพ์ใจ พุฒจตุรัส. (2562). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Krejcie, R.V., & Morgan D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*, 30(3), 607-608.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ
ภาคภาษาไทย แบบออนไลน์

Factors affecting the Decision to participate in the short-course online training
on qualitative research (Thai language)

วรศรา ไช้ลือนาม¹ และ ปิยาพัชร เปี่ยมสวัสดิ์²

Warisara Kailuenam¹ and Piyapat Piamsawas²

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล^{1,2}

Institute for Population and Social Research, Mahidol University, Thailand^{1,2}

E-mail: ¹warissara.kai@mahidol.ac.th; ²piyapat.pia@mahidol.ac.th

Retrieved July 1, 2023; Revised August 25, 2023; Accepted August 26, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.35

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการเข้าฝึกอบรมระยะสั้น และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคภาษาไทย แบบออนไลน์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กรณีศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการสำรวจความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เข้ารับการอบรมของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมในช่วงปี 2551-2562 จำนวน 299 คน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจเข้ารับการอบรมของสถาบันฯ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (binary logistic regression analysis) พบว่า อายุมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 40 – 50 ปี มีโอกาสตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ถึงสองเท่า (Adjusted odd ratio: AOR = 2.07; P-value= 0.02) และช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างมาก โดยพบว่า ผู้ที่ให้ความสำคัญกับการมีช่องทางออนไลน์หรือการมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะมีโอกาสเข้าร่วมรับการอบรมในอนาคตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นความสำคัญ 1.57 เท่า ในขณะที่ ปัจจัยความต้องการด้านอื่น ๆ ไม่ได้ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาชี้ถึงความจำเป็นในการเตรียมพร้อมจัดให้บริการหลักสูตรอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์

คำสำคัญ: การตัดสินใจ; การฝึกอบรมระยะสั้น; การวิจัยเชิงคุณภาพ; อบรมแบบออนไลน์

Abstract

This Article aimed to study the needs for the short-course training and to study factors affecting the decision to participate in short-course online training on qualitative research (Thai version). The research model is quantitative research. The Institute for Population and Social Research, Mahidol University was used as the studied area. 299 sample were surveyed on their need to participate in the future short-course online training. Samples were trainees of the Institute for Population and Social Research during 2008–2019. Binary logistic regression analysis was employed to analyze factors affecting interest in attending the institute's training. The findings showed that age influenced the decision to participate in online training. The sample group aged between 40–50 years had twice the chance to decide to participate in online training than the sample group aged 50 years and over (Adjusted odds ratio: AOR = 2.07; P-value = 0.02). The training through electronic media had a great influence on the decision to participate in the training. It was found that those who valued having online channels or having training channels through electronic media was 1.57 times more likely to participate in future training than the unimportant group, while other factors related to customer needs did not significantly influence the decision to participate in future training. The study highlighted the need to prepare for the provision of online short-term training courses.

Keywords: Decision; Short-Course Training; Qualitative Research; Online Training

บทนำ

โลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และวิวัฒนาการของคลังความรู้ได้นำให้สังคมเดินทางเข้าสู่ยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง อันท้าทายชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในทุกมิติ โลกาภิวัตน์ได้ทวีความสำคัญของความรู้ ในฐานะเป็นปัจจัยสำคัญของเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งจะเอื้ออำนวยการขยายตัวขององค์กร และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ การเสริมสร้างความรู้ในยุคที่ดิจิทัลเทคโนโลยีมีความรุ่งเรือง ทำให้การเข้าถึงความรู้ชั้นเยี่ยมทำได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการที่ดีที่สุดในโลก เข้าถึงเทคนิคการเสริมสร้างทักษะขั้นนำระดับนานาชาติได้ในเวลาอันสั้นผ่านระบบออนไลน์ แพลตฟอร์มการสื่อสารมัลติมีเดียแบบตอบโต้ทำให้การสอนขยายฐานผู้เรียนได้ในพื้นที่กว้างขึ้น ปรากฏการณ์ของเทคโนโลยียุคใหม่กระตุ้นให้ไลฟ์สไตล์ของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามระบบการศึกษายังคงวางอยู่บนโครงสร้างเดิมที่มีอยู่ สถานศึกษาปรับตัวอยู่บนทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ (Schleicher, 2015) การปรับหลักสูตรปรับจากแผนการเรียนเดิม รวมถึงหลักสูตรอบรมที่ผู้จัดหลักสูตรต่างตื่นตระหนกหาแนวทางการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ผันเปลี่ยนไป

การก้าวเข้าสู่วิถีปกติใหม่ภายหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สร้างความท้าทายที่เพิ่มขึ้นในวงการการอบรมเสริมสร้างทักษะความรู้ ผลสำรวจของ Accessplanit ในปี 2563 (Accessplanit, 2020) ชี้ว่า ผู้เชี่ยวชาญผู้ผลิตหลักสูตรการอบรมต้องเผชิญกับความท้าทายจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ผลกระทบต่อเนื่องของไวรัสโควิด-19 (2) รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่คุกคามรูปแบบการฝึกอบรมในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (3) การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น (4) ความขาดแคลนทรัพยากร โดยเฉพาะเวลา ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ส่งผลต่อการให้บริการวิชาการของสถาบันผู้ผลิตหลักสูตรอบรม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ก็ต้องเผชิญกับความท้าทายทั้ง 4 ปัจจัยนี้ด้วยเช่นกัน ส่งผลให้จำนวนผู้เข้าอบรมลดน้อยลง ซึ่งนำไปสู่ความจำเป็นในการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ ซึ่งช่วยสะท้อนความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการวางรูปแบบการจัดฝึกอบรมระยะสั้นที่เหมาะสมกับยุคสมัย สำหรับหลักสูตรการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาความต้องการของผู้เรียนในการเข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมฝึกอบรม โดยใช้การจัดฝึกอบรมระยะสั้นของหลักสูตร “การวิจัยเชิงคุณภาพ” ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นกรณีศึกษา

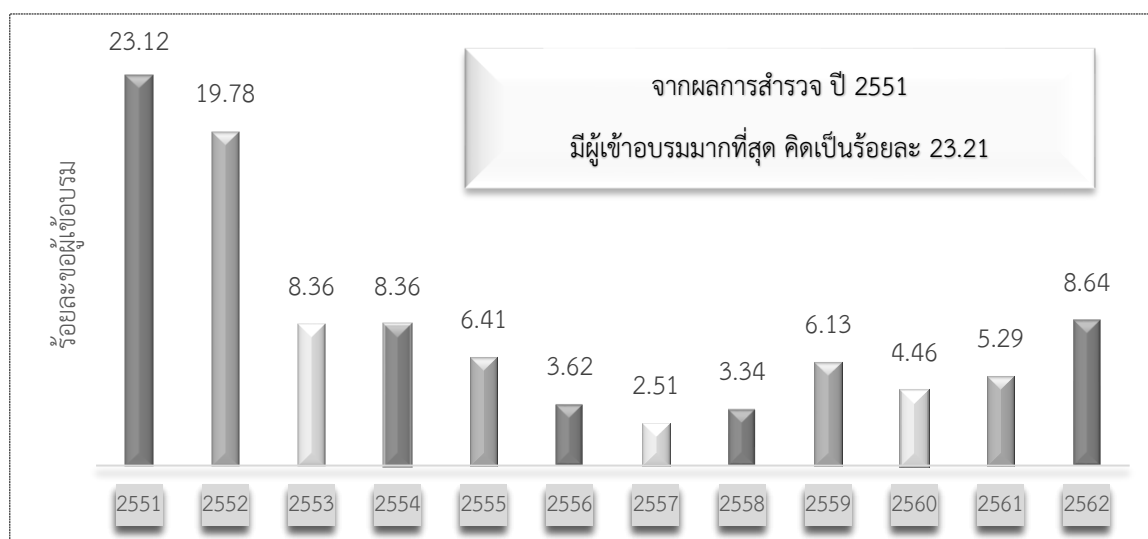
ความเป็นมาของหลักสูตรการจัดฝึกอบรมระยะสั้นการวิจัยเชิงคุณภาพของพื้นที่ศึกษา

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล มีพันธกิจด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการบริหาร ที่พัฒนาก้าวหน้ามาครบ 5 ทศวรรษ (2514-2564) การสร้างสรรค์งานบริการวิชาการ ในส่วนงาน “จัดฝึกอบรมระยะสั้นหลักสูตรภาษาไทย” ที่เป็นการนำองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญจากการศึกษาวิจัยด้านประชากรและสังคมผ่านโครงการการจัดฝึกอบรมดังกล่าวโดยออกแบบการจัดฝึกอบรมออกเป็น 2 รูปแบบคือ “การฝึกอบรมระยะสั้นที่จัดเป็นประจำ” เป็นการจัดฝึกอบรมระดับชาติ ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3) การวิจัยเชิงปริมาณ 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น และ “การจัดฝึกอบรมที่จัดตามการร้องขอจากหน่วยงานต่าง ๆ” เป็นการจัดฝึกอบรมที่สถาบันวิจัยประชากรและสังคมได้เชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องและประสบการณ์ในการจัดอบรมระยะสั้นในหลากหลายหัวข้อ/เรื่อง ซึ่งสามารถดำเนินการจัดขึ้นได้หากมีหน่วยงานแสดงความประสงค์และต้องการจะให้สถาบันฯ จัดอบรมให้ ซึ่งอาจเป็นการจัดให้สำหรับผู้เข้าอบรมเฉพาะกลุ่มหรือหน่วยงานที่สนใจ

การจัดฝึกอบรมระยะสั้นของหลักสูตร “การวิจัยเชิงคุณภาพ” เป็นการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการอบรมที่ต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งมีเนื้อหา แนวคิดและทฤษฎีการวิจัยเชิงคุณภาพ เทคนิคการเก็บข้อมูล เช่น การสังเกต (observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การฝึกปฏิบัติงานวิจัยภาคสนาม เพื่อให้เกิดทักษะในการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญเรื่องคุณสมบัติ

ของผู้สมัครเข้ารับการอบรม สถาบันฯ มีเกณฑ์การคัดกรองคุณสมบัติของผู้เข้าอบรมเป็นการประเมินคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัครจากประวัติที่ระบุในใบสมัคร โดยกำหนดให้เกณฑ์การคัดเลือกต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือนักวิจัยที่ทำงานเกี่ยวข้องกับงานวิจัยหรืองานวิเคราะห์ข้อมูล หรือผู้ที่มีความสนใจการวิจัยเชิงคุณภาพมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเบื้องต้นเป็นสำคัญ

เมื่อย้อนภาพการดำเนินการจัดฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่ยาวนานกว่า 10 ปี (2551-2562) พบว่า มีจำนวนผู้เข้าอบรมรวมจำนวนรวมทั้งสิ้น 359 คน เฉพาะปี 2551 มีผู้เข้าอบรมมากถึง 83 คน คิดเป็นร้อยละ 23.12 จากนั้นจำนวนผู้เข้าร่วมเริ่มลดลงต่ำสุดในปี 2557 เหลือจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.51 อาจจะได้ด้วยเหตุผลที่หลากหลายคือ บุคลากรของหน่วยงานที่ผ่านการอบรมการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดให้แก่เพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี และบางหน่วยงานภายนอกมีการจัดหลักสูตรนี้ รวมทั้งสถาบันฯ มีความหลากหลาย มีหลักสูตรอื่นๆ ให้เลือก ทำให้ผู้สนใจเข้าอบรมได้เลือกตามที่ตนเองถนัด เป็นผลให้จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมลดลง และกลับค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2560 จนกระทั่งในปี 2562 มีจำนวนเพิ่มขึ้น 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.64 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละของผู้เข้าอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย (ปี 2551-2562)

จากภาพที่ 1 ข้างต้นนี้กล่าวได้ว่า การดำเนินการจัดฝึกอบรมระยะสั้นยังคงดำเนินให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละปี แม้ปีแรก ๆ ของการเปิดรับการอบรมมีจำนวนที่สูงกว่า และค่อย ๆ ลดลงตามลำดับด้วยปัจจัยแวดล้อมหลายอย่าง เช่น ผู้เข้าอบรมมีความรู้ มีทักษะ และความเข้าใจที่สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่บุคลากรในหน่วยงานของตน เป็นต้น นับเป็นความสำเร็จด้านการบริการวิชาการของสถาบันฯ (วรित्रา ไช้สีอนาม, 2560) ด้วยความยึดมั่นในการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดฝึกอบรมระยะสั้นการวิจัยเชิงคุณภาพหลักสูตรภาษาไทยที่บรรลุผลสำเร็จด้านการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม จนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศในภาพรวม คือ “การพัฒนาคนในทุกมิติ ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

คำถามการวิจัย

ความต้องการในการเข้าฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ของผู้เรียนเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมฯ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการเข้าฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ ภาษาไทย แบบออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางใน วิเคราะห์ความต้องการและรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ “การวิจัยเชิงคุณภาพ” หลักสูตรภาษาไทย ประกอบด้วย

แนวคิดหรือทฤษฎีอบรมออนไลน์ (e-training)

การอบรมออนไลน์ (e-training) คือ กระบวนการฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกระบวนการจัดการฝึกทักษะ เพิ่มพูนสาระความรู้ที่เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมนั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เข้าอบรมมีอิสระในการเข้าศึกษา เรียนรู้ตามเวลาและโอกาสที่ผู้ฝึกอบรมต้องการ เจิดจันทร์ พุดงนอก (2555) ได้วางกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการฝึกอบรมออนไลน์ มาใช้ในการจัดฝึกอบรมแบบสอนงานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพราะเห็นว่า เป็นระบบที่พัฒนาให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนกับการอบรมในห้องอบรมปกติ มีลักษณะของการเรียนการสอนโดยสื่อหลายมิติ มีบทเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน บทเรียนและการสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรออนไลน์เป็นรูปแบบการศึกษาที่ยกระดับการให้บริการด้านการศึกษาที่จะนำทักษะขั้นสูงของผู้สอนไปสู่โอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่สามารถครอบคลุมกลุ่มผู้เรียนได้กว้างขึ้น วรวิณี มั่นสุพล (2557) ได้เสนอบทความเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกัน

พบว่า จากการแบ่งรูปแบบการฝึกอบรมทั้งก่อนฝึกอบรม ชั้นฝึกอบรม และชั้นประเมินผลออนไลน์นั้น มีตัวบ่งชี้ด้านความรู้และทักษะเป็นตัวบ่งชี้สมรรถนะการออกแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้รูปแบบฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกัน ที่ได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม เกิดทักษะในการเขียนแผนการสอนอีเลิร์นนิ่งที่มีความพึงพอใจจากการได้เรียนรู้ร่วมกันกับรูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ นื่องนุช ธาราดลรัตน์กร และ ณัฐพล ร้าไพ (2563) พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีมัลติมีเดียเชิงปฏิสัมพันธ์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (constructivist) มีความเหมาะสมในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีของครูประจำการ กระบวนการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้ร่วมกันทำให้ได้ภาพที่สะท้อนรูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์มีคุณภาพสูง วิทยา วโย และคณะ (2563) ได้เขียนบทความวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนว่าการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19) ทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ให้เป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีการเรียนรู้และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะเป็นแผนงานระยะสั้นในสถานการณ์ไม่ปกติ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยมใช้กัน ได้แก่ 1. รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หรือ massive open online courses: mooc รองรับห้องเรียนออนไลน์ที่มีขนาดใหญ่สำหรับผู้สนใจทั่วไปที่สนใจเข้าเรียนในสาขาที่ตนเองต้องการพัฒนา 2. รูปแบบระบบการจัดการเรียนการสอนแบบเปิดเสมือนห้องเรียนจริงที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน หรือ modular object oriented dynamic learning environment: moodle ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหา กิจกรรมต่าง ๆ และ 3. รูปแบบผ่านโปรแกรมออนไลน์หรือวิดีโอทางไกลด้วยโปรแกรม zoom, google meeting hangout ที่แสนสะดวก รวดเร็ว สามารถเรียนย้อนหลังได้ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

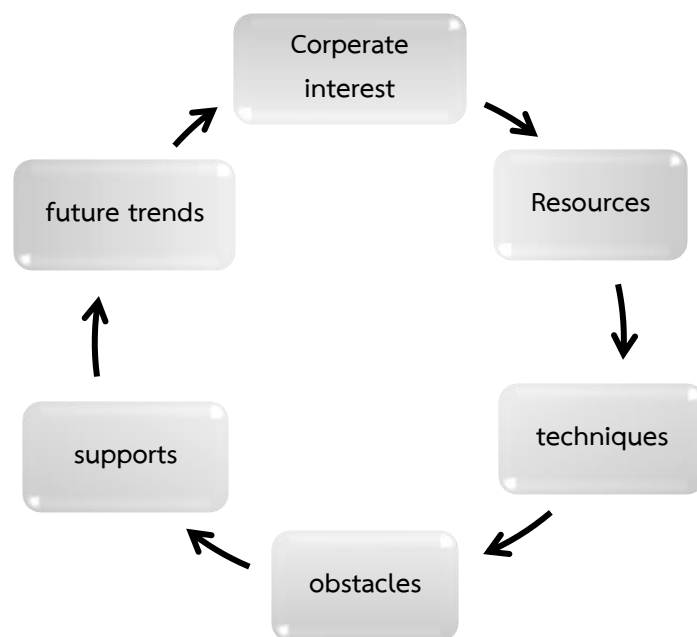
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือสำคัญ การพัฒนาเครื่องมือการฝึกอบรมมาอยู่ในรูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ที่เติบโตแบบก้าวกระโดดเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ด้วยเทคโนโลยีมัลติมีเดียในปัจจุบันนี้ จึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นใหม่แต่เป็นแนวทางหนึ่งในการปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงปกติหรือในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จุดประกายให้องค์กรเกิดการปรับตัว คิดค้นแนวทางการจัดหารูปแบบการจัดการประชุม อบรม สัมมนา หรือการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ขึ้นในวงกว้าง โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ นำ application มาพัฒนาการประชุมออนไลน์ในแพลตฟอร์ม ต่าง ๆ ได้แก่ google meet, webex, zoom, skype, slack และ microsoft team

เมื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรม พบว่ามีวรรณกรรมจำนวนหนึ่งที่ชี้ว่า เทคโนโลยี กระบวนการในการฝึกอบรม และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ฝึกอบรมส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรม ซึ่งกนกวรรณ ปิ่นแก้ว (2561) ได้วิเคราะห์การหาความต้องการในการฝึกอบรมไว้ว่า ความต้องการในการฝึกอบรมในแต่ละตำแหน่งงานมุ่งเน้นไปในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมทำให้หลักสูตรที่ต้องการอบรมในอนาคตจะเป็นในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทักษะด้านสื่อโซเชียล และการแก้ไขปัญหาที่เป็นทักษะที่สำคัญ ผลลัพธ์ของการหาความต้องการและแนวทางในการส่งเสริมการฝึกอบรมส่งผลให้บุคลากรในแต่ละตำแหน่งได้อบรมความรู้ทักษะที่จำเป็นและเหมาะสมกับบริบทในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง นริศรา บุญเที่ยง (2562) ได้กล่าวถึงความพร้อมในการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม และความพึงพอใจในการฝึกอบรม มีผลต่อแรงจูงใจในการนำการฝึกอบรมไปพัฒนาในการทำงานนั้น ส่งผลต่อแรงจูงใจในการนำการฝึกอบรมไปพัฒนาในการทำงาน นอกจากนี้ ทศนัย ดีวัฒนานนท์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านพฤติกรรม ปัจจัยด้านหลักสูตร ที่ส่งผลต่อขีดความสามารถให้พนักงานธนาคารในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตและลดช่องว่างของสมรรถนะที่ไม่เหมาะสม ต่อการขาย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรม มีเหตุผลที่ต้องอบรมเพราะ ต้องการเพิ่มขีดความสามารถ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดการศึกษาได้ดังภาพที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าร่วมการจัดฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ที่เหมาะสม โดยศึกษารูปแบบการอบรมออนไลน์ ใน 6 มิติ ตามกรอบแนวคิดของ เคอร์ทิส เจ บอนค์ (Curtis J. Bonk) ที่วางรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ไว้ในหนังสือ “การอบรมออนไลน์ในโลกแห่งการสื่อสารออนไลน์” (ONLINE TRAINING IN AN ONLINE WORLD) (Bonk, 2002) โดยมีความเห็นว่า การวางรูปแบบการจัดฝึกอบรมแบบออนไลน์ ผู้บริหารหลักสูตรควรมีข้อมูลด้านการอบรมออนไลน์ใน 6 มิติ คือ

1. ความสนใจและความมุ่งมั่นขององค์กรต่อการอบรมออนไลน์
2. ทรัพยากรและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการอบรม
3. เอกสารการสอนและเทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ออนไลน์ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน
4. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และอุปสรรคด้านเทคโนโลยี
5. การสนับสนุนผู้เรียน ผู้สอน และผู้จัดการหลักสูตร ในการอบรมออนไลน์
6. แนวโน้มและทิศทางในอนาคตของการเรียนรู้ออนไลน์

หมายเหตุ ดัดแปลงจาก Bonk (2002)

ภาพที่ 2 ข้อมูลการจัดฝึกอบรมแบบออนไลน์ 6 มิติ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาปัจจัยความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างคาดหวังต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบออนไลน์ เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลรายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้น หลักสูตรภาษาไทยทุกหลักสูตร จำนวนรวม 946 คน ที่จัดขึ้นโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคมตั้งแต่ปี 2551-2562 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการจัดฝึกอบรมสถาบันวิจัยประชากรและสังคมและผ่านการประเมินประเด็นด้านจริยธรรม จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยประชากรและสังคม การเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบสุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เพราะเป็นผู้ที่มองภาพการจัดฝึกอบรมได้ชัดเจนสามารถให้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการได้มาก และอาจเป็นผู้ที่สมัครเข้ามาฝึกอบรมซ้ำเพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะให้เชี่ยวชาญ เช่น การใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น หรือเป็นผู้บอกต่อและแนะนำเครือข่ายให้ นำประชากรดังกล่าวมากำหนดขนาดตัวอย่างที่อิงสูตรการคำนวณของ Taro Yamane โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ผลคำนวณจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้เก็บข้อมูลครั้งนี้ จำนวนรวมไม่น้อยกว่า 281 คน ทั้งนี้จากการดำเนินการเก็บข้อมูล ได้รับแบบสอบถามกลับมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 299 คน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจเข้ารับการอบรมของสถาบันฯ ให้มีความสำคัญกับปัจจัยทางด้านประชากร และ ความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (binary logistic regression analysis) มาเป็นเครื่องมือช่วยคำนวณอิทธิพลของปัจจัย

ทางด้านประชากร และ ความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น ที่ส่งผลต่อความสนใจสมัครเข้าร่วมอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ ทั้งนี้ได้นำใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) มาใช้ลดทอนจำนวนปัจจัยด้านความคาดหวัง เพื่อให้เกิดภาพที่อิทธิพลของปัจจัยที่ชัดเจนขึ้น

งานวิเคราะห์นี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างคาดหวังต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ ตัวแปรตามจึงเป็นตัวแปรที่ชี้ถึงความสนใจเข้าร่วมหลักสูตรอบรมระยะสั้นสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพหลักสูตรภาษาไทยแบบออนไลน์ ทั้งนี้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (binary logistic regression analysis) จำแนกแบบจำลองออกเป็น 2 ชุด ตามประเภทตัวแปรต้น ประกอบด้วย (1) แบบจำลองการตัดสินใจเข้าร่วมงานอบรมจากปัจจัยด้านประชากร และ (2) แบบจำลองการตัดสินใจเข้าร่วมงานอบรม จากปัจจัยด้านประชากร และความต้องการจากหลักสูตรอบรม และกำหนดรหัสตัวเลือก 1 = สนใจเข้าร่วม และ 0 = ไม่สนใจเข้าร่วม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจเข้ารับการอบรมของสถาบันฯ

– ตัวแปรด้านประชากร

ตัวแปรด้านประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

เพศ จำแนกเป็น เพศหญิง และเพศชาย

อายุ เป็นตัวแปรประเภทอันตรภาค (Interval Scale) แสดงช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามกลุ่มอายุ 4 กลุ่ม ได้แก่ 25–30 ปี 31–40 ปี 41– 50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา สอบถามระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

– ตัวแปรด้านความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น

ตัวแปรความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น เป็นการรวมข้อคำถาม 10 ข้อ ที่บ่งชี้ความต้องการจากหลักสูตรในเรื่องปัจจัยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ มาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) กำหนดค่า eigenvalue มากกว่า 1 ได้แก่ข้อคำถามดังนี้

1. ได้รับประกาศนียบัตรรับรองการฝึกอบรม
2. ค่าลงทะเบียนอยู่ในอัตราที่เหมาะสม
3. ไม่จำกัดคุณสมบัติผู้เรียน
4. ไม่จำเป็นต้องพบหน้าวิทยากร และเพื่อนร่วมชั้นเรียน
5. สามารถติดต่อวิทยากร/ผู้สอน ได้ตลอดเวลา
6. วิทยากรมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับ ในเรื่องงานวิจัยเชิงคุณภาพ

7. มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ กับวิทยากร/ผู้สอน และผู้ลงทะเบียนเรียน
8. ใช้เวลา 2 วัน (เต็มวัน/full time)
9. ระบบการเข้าถึงไม่ซับซ้อน
10. ใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย

โดยทุกข้อคำถามประกอบไปด้วยตัวเลือก 4 ระดับ คือ 1. สำคัญน้อยที่สุด 2. สำคัญน้อย 3. สำคัญ 4. สำคัญมาก 5. สำคัญมากที่สุด

การวิเคราะห์องค์ประกอบ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) กำหนดค่า eigenvalue มากกว่า 1 ได้ค่า KMO เท่ากับ 0.53 แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ และ ค่าการทดสอบ Bartlett's test of sphericity มีค่า Chi-square 493.40 (P-value < 0.01) แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน กลุ่มปัจจัยภายใต้กลุ่มตัวอย่างนี้ สามารถรวบรวมปัจจัยได้ 4 ปัจจัย ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรได้ 58.03% ประกอบด้วย

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนกับครูผู้สอนและค่าลงทะเบียน

ปัจจัยที่ 2 การมีระบบที่ทันสมัยไม่ซับซ้อน

ปัจจัยที่ 3 ประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาคุณภาพให้แก่ผู้เรียน

ปัจจัยที่ 4 ลดการปฏิสัมพันธ์และจำกัดเวลา

นอกจากนี้ตัวแปรความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น ยังประกอบด้วยข้อคำถามอีก 2 ข้อที่ใช้วิเคราะห์การตัดสินใจเลือกรูปแบบการเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ การวิจัยเชิงคุณภาพหลักสูตรภาษาไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ ได้แก่ การมีช่องทางการอบรมผ่านเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา และการมีช่องทางออนไลน์ หรือมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการประเมินของกลุ่มตัวอย่างว่ามีความสำคัญหรือไม่สำคัญ

ตารางที่ 1 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) สำหรับกลุ่มข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ (N=299)

	องค์ประกอบ			
	(ปัจจัย 1) ครูผู้สอนและ ค่าลงทะเบียน	(ปัจจัย 2) ระบบทันสมัย ไม่ซับซ้อน	(ปัจจัย 3) พัฒนา คุณภาพให้แก่ ผู้เรียน	(ปัจจัย 4) ลดการ ปฏิสัมพันธ์ และจำกัด เวลา
ได้รับประกาศนียบัตรรับรองการฝึกอบรม	.228	-.535	.530	-.014
ค่าลงทะเบียนอยู่ในอัตราที่เหมาะสม	.753	-.110	.047	.142
ไม่จำกัดคุณสมบัติผู้เรียน	.084	-.046	.604	-.116
ไม่จำเป็นต้องพบหน้าวิทยากร และเพื่อนร่วมชั้นเรียน	.117	.100	.138	.683
สามารถติดต่อวิทยากร/ผู้สอน ได้ตลอดเวลา	.748	.008	.021	.156
วิทยากรมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับ ใน เรื่องงานวิจัยเชิงคุณภาพ	.080	.136	.804	.156
มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ กับ วิทยากร/ผู้สอน และผู้ลงทะเบียนเรียน	.525	.336	.068	.316
ใช้เวลา 2 วัน (เต็มวัน/full time)	-.059	-.166	-.179	.770
ระบบการเข้าถึงไม่ซับซ้อน	-.115	.790	.238	.079
ใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย	.297	.623	-.209	-.193

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.^a

a. Rotation converged in 5 iterations.

ผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นรวมจำนวน 299 คน จากจำนวนที่กำหนดไว้ 281 คน มีเพศหญิงเป็นผู้ตอบแบบสำรวจมากที่สุด 202 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 เพศชายจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 ทั้งนี้มีจำนวนผู้ไม่ประสงค์ระบุเพศทั้งสิ้น 3 คน เมื่อจัดกลุ่มอายุ พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปีที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และน้อยที่สุดไม่เกิน 30 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ส่วนระดับการศึกษาที่ให้ความสนใจในการตอบแบบสำรวจครั้งนี้มากที่สุดใน

ระดับปริญญาเอกจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโทจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และน้อยที่สุดคือระดับปริญญาตรีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0

ตารางที่ 2 ลักษณะทางประชากรและการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ	N	%
ลักษณะทางประชากร		
หญิง	202	68.2
อายุ (ปี) (n = 299)		
25-30 ปี	11	3.7
31-40 ปี	59	19.7
41- 50 ปี	127	42.5
50 ปีขึ้นไป	102	34.1
ระดับการศึกษาสูงสุด (n = 299)		
ปริญญาตรี	33	11.0
ปริญญาโท	112	37.5
ปริญญาเอก	154	51.5
ลักษณะการทำงาน		
ประสบการณ์ทำงาน (n = 299)		
ต่ำกว่า 5 ปี	25	8.4
6-10 ปี	85	28.4
มากกว่า 10 ปี	189	63.2
ประเภทหน่วยงาน/ องค์กรที่สังกัด(n = 299)		
หน่วยงานภาครัฐ	226	75.6
หน่วยงานภาคเอกชน	52	17.4
หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	17	5.7
อื่นๆ	4	1.3

จากการสำรวจการจัดฝึกอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ ที่สถาบันวิจัยประชากรและสังคมจะจัดขึ้น ผู้สนใจที่จะเข้าร่วมอบรมระยะสั้นในรูปแบบออนไลน์ต่างมีเหตุผล ต่างมุมมอง ตามแนวทางการความต้องการของตนเอง โดยเมื่อถามถึงความคิดเห็นด้านความจำเป็นที่สถาบันฯ ควรจัดฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์หรือไม่ พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่เห็นความสำคัญและความ

จำเป็นอย่างยิ่งมากที่สุดจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6 ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 2.3 ที่เห็นว่าไม่จำเป็น

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นและความสนใจต่อการจัดฝึกอบรมของสถาบันฯ

รายละเอียด	N	%
ความคิดเห็นว่าสถาบันฯ จำเป็นต้องจัดฝึกอบรมระยะสั้นในรูปแบบออนไลน์หรือไม่ (N=299)		
จำเป็น	244	81.6
ไม่จำเป็น	7	2.3
ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ	48	16.1
สนใจสมัครเข้าร่วมอบรม ถ้าเปิดหลักสูตรการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบออนไลน์ (N=299)		
เหตุผลที่สนใจสมัครเข้าอบรม (N = 218)		
ต้องการทบทวนองค์ความรู้เดิม	187	85.4
ต้องการพัฒนาศักยภาพเดิมให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น	216	99.1
ต้องการเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ของการวิจัย	213	97.3

หากหลักสูตรเปิดสอนออนไลน์แล้ว โดยเฉพาะหลักสูตรการวิจัยเชิงคุณภาพนี้จะได้รับความสนใจมากขึ้นเพียงใดนั้น พบว่า มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมอบรมจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 โดยในจำนวนของผู้สนใจสมัครเข้าร่วมอบรม เหตุผลของความสนใจสมัครเข้าร่วมอบรมมีความหลากหลาย ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่มีเหตุผลมากกว่า 1 สาเหตุในการเข้าร่วมอบรม โดยเกือบทั้งหมดที่สนใจเข้าร่วมต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพเดิมให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นจำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 99.1 ต้องการเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ของการวิจัย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 97.7 และต้องการทบทวนองค์ความรู้เดิมจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 85.4 นอกจากนี้ยังมีส่วนแบบสอบถามที่ไม่ได้ให้เหตุผลอีกจำนวนหนึ่ง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจเข้ารับการอบรมของสถาบันฯ ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านประชากร และ ความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (binary logistic regression analysis) มาเป็นเครื่องมือช่วยคำนวณอิทธิพลของปัจจัยทางด้านประชากร และ ความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น ที่ส่งผลต่อความสนใจสมัครเข้าร่วมอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ ตัวแปรตามเป็นตัวแปรที่ชี้ถึงความสนใจเข้าร่วมหลักสูตรอบรมระยะสั้นสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพหลักสูตรภาษาไทยแบบออนไลน์ กำหนดรหัสตัวเลือก 1 = สนใจเข้าร่วม และ 0 = ไม่สนใจเข้าร่วม

ตารางที่ 4 การทดสอบการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิเพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์

	model 1		model 2	
	Adjusted OR	P	Adjusted OR	P
ตัวแปรด้านประชากร				
เพศ (อ้างอิง: เพศหญิง)				
เพศชาย	0.99	0.97	1.08	0.79
อายุ (อ้างอิง: 50 ปีขึ้นไป)		0.12		0.13
25-30 ปี	1.09	0.91	0.71	0.68
31-40 ปี	1.69	0.21	1.50	0.35
41- 50 ปี	2.07	0.02	2.00	0.03
ระดับการศึกษา (อ้างอิง: ปริญญาเอก)		0.45		0.48
ปริญญาตรี	1.98	0.21	2.00	0.23
ปริญญาโท	1.2	0.56	1.15	0.67
ความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น				
ครูผู้สอนและค่าลงทะเบียน			1.10	0.49
ระบบทันสมัยไม่ซับซ้อน			0.97	0.83
พัฒนาคุณภาพให้แก่ผู้เรียน			1.15	0.34
ลดการปฏิสัมพันธ์และจำกัดเวลา			1.13	0.39
มีช่องทางการอบรมผ่านเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา				
ใช่ มีความสำคัญ			1.57	0.34
มีช่องทางออนไลน์ หรือมีช่องทางการอบรม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์				
ใช่ มีความสำคัญ			2.82	0.03
ค่าคงที่	1.58	0.05	6.16	0.01
χ^2	9.32		17.98	
Nagelkerke R Square	0.05		0.09	
N	296		296	

ผลการทดสอบแบบจำลองชุดที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ หลักสูตรการวิจัยเชิงคุณภาพของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม โดยพบว่า อายุมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ

ระหว่าง 40 – 50 ปี มีโอกาสตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ถึงสองเท่า (Adjusted odd ratio: AOR = 2.07; P-value= 0.02) ทั้งนี้เมื่อนำปัจจัยด้านความต้องการที่มีต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้นเข้ามาควบคุมเพิ่มเติมในแบบจำลองชุดที่ 2 ก็ยังพบว่า อายุมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์ เช่นเดิม โดยมีค่า AOR ต่ำลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ผลการทดสอบแบบจำลองชุดที่ 2 ชี้ให้เห็นว่า ช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างมาก โดยพบว่า ผู้ที่ให้ความสำคัญกับการมีช่องทางออนไลน์หรือการมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะมีโอกาสเข้าร่วมรับการอบรมในอนาคตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นความสำคัญ 1.57 เท่า ในขณะที่ ปัจจัยความต้องการด้านอื่น ๆ ไม่ได้ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

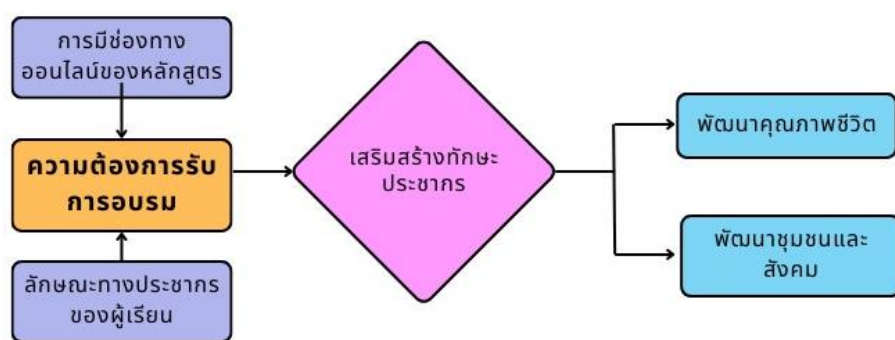
การศึกษาความสนใจการเข้าฝึกอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบออนไลน์ หลักสูตรภาษาไทย ที่ได้จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความต้องการและความสนใจเข้าฝึกอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบออนไลน์ หลักสูตรภาษาไทย ผู้ที่มีความสนใจให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอย่างหลากหลาย ได้แก่ วิทยาการต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในเรื่องงานวิจัยเชิงคุณภาพ ระบบการเข้าถึงไม่ซับซ้อน การใช้เวลาในการอบรม

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจเข้าฝึกอบรมระยะสั้น สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบออนไลน์ หลักสูตรภาษาไทย โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ (Binary logistic regression analysis) พบว่า มีเพียงปัจจัยทางด้านประชากร (อายุ) และการมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อความสนใจเข้าฝึกอบรมระยะสั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 40 – 50 ปี มีโอกาสตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปถึง 2 เท่า และผู้ที่ให้ความสำคัญกับการมีช่องทางออนไลน์หรือการมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะมีโอกาสเข้าร่วมรับการอบรมในอนาคตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งปัจจัยทางด้านอายุสอดคล้องกับผลการศึกษาของ NARUSHIMA, LIU, และ KAMP (2016) ซึ่งพบว่า อายุที่มากขึ้นสร้างความเปราะบางในการเข้าถึงการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ และการศึกษาดลอดชีพ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีอายุมากขึ้นอาจทำให้ยากที่จะเข้าร่วมอบรมและเสริมสร้างความรู้ แต่หากบุคคลได้เข้าร่วมแล้ว จะส่งผลเชิงบวกต่อสุขภาวะทางใจในระยะยาวได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีใหม่ในภาคการศึกษา ผลักดันให้ผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เฉพาะผู้สอนเท่านั้น

ที่จะต้องปรับพฤติกรรมในการสื่อสารความรู้ แต่ผู้เรียนก็เปลี่ยนแปลงความต้องการไปตามวิถีแวดล้อมร่วมด้วย ปัจจัยด้านประชากรของผู้เรียน มีผลต่อความต้องการด้านรูปแบบของการเข้าร่วมรับการอบรมอายุมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์ และผู้ที่ให้ความสำคัญกับการมีช่องทางออนไลน์ จะมีโอกาสเข้าร่วมรับการอบรมในอนาคตมากกว่าผู้ที่ไม่เห็นความสำคัญ ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรการอบรมในสถานศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ ควรให้ความสำคัญกับการมีช่องทางออนไลน์ และการคัดสรรระบบออนไลน์ที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนมากที่สุด

ภาพที่ 3 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุป

การศึกษาความต้องการของผู้เรียนในการเข้าร่วมการฝึกอบรมระยะสั้น ชี้ให้เห็นว่า การจัดอบรมระยะสั้นในรูปแบบออนไลน์ เป็นรูปแบบการจัดอบรมที่เป็นที่ต้องการของผู้เข้าร่วมการอบรม ผู้ที่เคยเข้าร่วมการอบรมระยะสั้นจากสถาบันฯส่วนมากมีความสนใจในหลักสูตรอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพหลักสูตรภาษาไทยแบบออนไลน์ และกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้เห็นว่าสถาบันฯควรจัดให้มีการอบรมระยะสั้นในรูปแบบดังกล่าว โดยยังมีกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากที่ต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพเดิมให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น ต้องการเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ของการวิจัย และต้องการทบทวนองค์ความรู้เดิม

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจเข้าฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (binary logistic regression analysis) พบว่า มีเพียงปัจจัยทางด้านประชากร (อายุ) และการมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อความสนใจเข้าฝึกอบรมระยะสั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 40 – 50 ปี มีโอกาสตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมแบบออนไลน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปถึงสองเท่า และผู้ที่ให้ความสำคัญกับการมีช่องทางออนไลน์หรือการมีช่องทางการอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะมีโอกาสเข้าร่วมรับการอบรมในอนาคตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นความสำคัญ

ผลจากการวิเคราะห์นี้ ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ที่สำรวจความสนใจการเข้าฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรภาษาไทย แบบออนไลน์ประชากร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนด

แนวทางในการจัดการหรือการบริหารสำหรับหลักสูตรการวิจัยระยะสั้น และหลักสูตรอื่น ๆ บางหลักสูตรของสถาบันฯ หรือหลักสูตรที่มีความร่วมมือกับผู้จัดอื่น ทำให้งานจัดฝึกอบรมระยะสั้นมีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการด้านเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ซึ่งว่าสถาบันฯควรจัดเตรียมหลักสูตรการอบรมระยะสั้นแบบออนไลน์ให้มากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนมีทิศทางการความต้องการแนวโน้มเข้าอบรมในรูปแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น โดยทิศทางการปรับปรุงการจัดฝึกอบรมออนไลน์สามารถมองได้ 2 ลักษณะคือ (1) สถานการณ์ที่พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส วิกฤติที่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดฝึกอบรมแบบออนไลน์ เนื่องจากตั้งแต่ปี 2562 สถาบันฯ ได้ชะลอการจัดฝึกอบรมระยะสั้น การวิจัยเชิงคุณภาพไว้ก่อน จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งก็ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ในการปรับตัวได้อย่างเต็มตัว (2) สถานการณ์ภายหลังการกลับมาสู่สภาวะปกติ (next normal) การจัดอบรมออนไลน์ยังคงดำเนินต่อไปได้ การคงลักษณะออนไลน์ไว้ เป็นประโยชน์ประกอบการตัดสินใจได้ดีในครั้งต่อไป

การกำหนดแนวทางขององค์กรในการประชาสัมพันธ์ และปรับปรุงนโยบายการจัดรูปแบบการอบรมที่ควรมุ่งเป้าหมายกลุ่มลูกค้าไปยังกลุ่มประชากรในช่วงอายุน้อยถึงวัยทำงานระยะกลาง รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับองค์กรที่มีกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวร่วมด้วย ทั้งนี้ควรจัดฝึกอบรมให้มีรูปแบบหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการด้านเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ในขณะเดียวกันควรพัฒนาทักษะบุคลากรในฝั่งอุปทานให้มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ปิ่นแก้ว. (2561). *การหาความต้องการในการฝึกอบรม* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจตจันทร์ พลตงนอก. (2555). *การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมออนไลน์แบบสอนงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการใช้เทคโนโลยีธนาคารพาณิชย์* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทัศนัย ดีวัฒนานนท์ และญาณพล แสงสันต์. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกอบรมในการเพิ่มขีดความสามารถให้พนักงานธนาคารในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต และลดช่องว่างของสมรรถนะที่ไม่เหมาะสมต่อการขาย* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- น้องนุช ธารดลรัตนกร และ ณัฐพล ร้าไฟ. (2563). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีมัลติมีเดียเชิงปฏิสัมพันธ์ตามแนวคอนสตรัคติวิลิซึมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีของครูประจำการ. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/240323>
- นริศรา บุญเที่ยง. (2561). ความพร้อมในการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม และความพึงพอใจในการฝึกอบรมที่มีผลต่อแรงจูงใจในการนำการฝึกอบรมไปพัฒนาในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในชนบทนราธิวาส (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วรุฒิ มั่นสุขผล. (2557). การพัฒนารูปแบบฝึกอบรมออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ ระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการ Veridlan E-Journal (ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ), 7(3), 784-799.
- วิศรา ไช้เลื่อนาม. (2560). ฐานข้อมูลการจัดฝึกอบรมระยะสั้น หลักสูตรภาษาไทยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิทยา วโย และคณะ (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 9(14), 285-298.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2564, จาก <http://nscr.nesdb.go.th/%>
- Accessplanit. (2020). *The accessplanit Training Industry Benchmark Report 2020*. Retrieved November 5, 2022, from <https://www.accessplanit.com/en-gb/guides/the-accessplanit-training-industry-benchmark-report-2020>
- Bonk, C.J. (2002). *Online training in an online world*, Bloomington, Retrieved September 2, 2022, from https://www.publicationshare.com/docs/corp_survey.pdf
- Dede, C. (2008). *The Role of ICTs in the evolution of graduate education*. Washington D.C.: Council of Graduate Schools.
- Narushima, M., Liu, J., & Diestelkamp, N. (2018). Lifelong learning in active ageing discourse: Its conserving effect on wellbeing, health and vulnerability. *Ageing & Society*, 38(4), 651-675.
- Schleicher, A. (2015). Education for the 21st Century. Retrieved October 12, 2022, from bigthink.com/bigthinkgesf/educating-for-the-21st-century-2

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตร
ต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

APPROPRIATE PUBLIC SPACES DEVELOPMENT GUIDELINES
TO ENCOURAGE AGE-FRIENDLY CITY IN BANGKOK

นุสรี ศิริพัฒน์

Nusaree Siriphat

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Lecturer of the Curriculum of Public Administration, Faculty of Business and Public Administration,
Western University, Postcode
E-mail: nusaree.cphs@gmail.com

Retrieved July 3, 2023; Revised August 28, 2023; Accepted August 26, 2023

Abstract

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาพรรณนาหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบมีเหตุผลอ้างอิงทฤษฎีดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1. พื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลาย การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ได้อย่างปลอดภัยและมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมที่เป็นบทสะท้อนสะท้อนถึงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้ (1) ด้านกายภาพพื้นที่สาธารณะ (2) ด้านขอบเขตการ

ให้บริการ (3)ด้านความสะดวกสบายภายใน (4)ด้านภาพลักษณ์ของพื้นที่ (5)ด้านความรู้สึกต่อสถานที่ (6)ด้านการเป็นพื้นที่ทางสังคม (7)แนวทางการออกแบบพื้นที่ที่ตอบรับกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

3. แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม โดยจัดทำแผนบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบในการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมปลอดภัยต่อที่เป็นมิตรจากการใช้บริการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : 1.การพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม; 2.การส่งเสริมเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุ; 3. กรุงเทพมหานคร.

Abstract

The objectives of this research is to: 1) examine appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok; 2) study factors affecting appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok; and 3) suggest guidelines appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok. This research methods uses a qualitative. The total number of sample size is 25 by in-depth interview, key informants are recruited from government agencies, private agencies and people in the area. The results are analyzed based on systematic descriptive, rational, theoretical references, and data organization.

The research results indicate as follow:

1. public spaces are an important element of a city that to encourage quality of life and supports to diverse needs in order for the elderly to use the space safely and interact socially, they need to be adjusted accordingly and appropriately. This is a reflection of the development of public spaces for the benefit of the appropriate public space services for the elderly.

2. the interesting finding of factors affecting appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok includes 1) public space physical, 2) services scope, 3) inside comfort, 4) area image, 5) area feeling, 6) social spaces, and 7) designing areas that respond to the behavior of the elderly.

3. guidelines appropriate public spaces development guidelines are to create a systematic plan integrated with other relevant agencies in order to develop a suitable, safe and friendly service of the elderly in Bangkok.

Keywords: 1. appropriate public spaces development guidelines; 2. to encourage age- Healthy Ageing City;3. The elderly in Bangkok.

บทนำ

“พื้นที่สาธารณะ” ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองในการเป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของประชากรที่อาศัยอยู่ภายในเมืองโดยเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความเคร่งเครียดที่เกิดขึ้นจากการทำงานและเป็นสถานที่พบปะและรวมกลุ่มกันของผู้คนเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมในการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กันของผู้คนที่ภายในเมือง เมื่อพื้นที่สาธารณะภายในเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานจากคนในช่วงวัยต่างๆ (พนัพัฒน์ บุญมา, 2563) พื้นที่สาธารณะนั้นประกอบด้วยพื้นที่ทางกายภาพ ที่สัมพันธ์กับชีวิตสาธารณะซึ่งเข้าถึงได้และมีกลุ่มคนผู้ใช้ที่หลากหลายใช้พื้นที่ร่วมกันทั้งที่มีส่วนร่วมและร่วมสังเกตการณ์ โดยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่คนทั้งในระดับบุคคล กลุ่มเพื่อน ครอบครัว ชุมชนเมืองเข้าด้วยกันและรองรับ ความต้องการเพื่อผลประโยชน์ต่อสาธารณชน (ณัฐธิดา จงรักษ์และนงนุช นวพันธ์, 2563) โดยตั้งแต่ปี 2548 ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุแล้วในปี 2565 ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์”(complete aged society) แล้วโดยมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปี กว่า 12.9 ล้านคน หรือ 20% จากประชากรทั้งหมด และมีการคาดประมาณว่าในอีกไม่เกิน 15 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (super aged society) เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2587 – 2588 เมื่อสัดส่วนของประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีสูงถึง 28% ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) โดยนำเสนอดังภาพที่ 1. ดังนี้

ภาพที่ 1. รายงานสถานการณ์สัดส่วนผู้สูงอายุ

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561).

จากสถานการณ์สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ประเทศไทยยังมีนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

กับผู้สูงอายุ ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) จากการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงอายุนี้จำเป็นต้องมีพื้นที่สาธารณะเพื่อตอบสนองต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น การออกกำลังกาย การพบปะพูดคุยกัน การพักผ่อนหย่อนใจโดยการทำกิจกรรมเหล่านี้เป็นการช่วยส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความสุขในการใช้ชีวิตตามแนวทางว่าด้วยการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขสำหรับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (เลิศวัลลภ ศรีษะพลกุลสิทธิและธมนพัชร ศรีษะพลกุลสิทธิ, 2561) ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุจำนวน 1,031,730 คน โดยปีพ.ศ.2563 เพิ่มขึ้นเป็น 1,074,483 คน และปี พ.ศ.2564 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 1,118,356 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8, 19.7 และ 20.6 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากรุงเทพมหานครก้าวสู่ “สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์” ถือว่าเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมากต่อการดำเนินมาตรการและนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครในทุกมิติให้ดีขึ้นโดยแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545–2564) และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ.2566–2580) ต่างให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกรุงเทพมหานคร ได้มีการเตรียมพร้อมรับมือเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยเช่นกันโดยมีเป้าหมายหลักของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพคือการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีสามารถปรับตัวเองให้ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันได้ให้ครอบคลุมทุกมิติพื้นที่สาธารณะจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถ

ลำดับ	๑๐ อันดับเขตที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุด			๑๐ อันดับเขตที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่ำที่สุด		
	เขต	จำนวนผู้สูงอายุ	สัดส่วนผู้สูงอายุ	เขต	จำนวนผู้สูงอายุ	สัดส่วนผู้สูงอายุ
๑	สัมพันธวงศ์	๖,๕๘๒	๓๓.๑	หนองจอก	๒๓,๓๐๗	๑๓.๑
๒	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	๑๑,๘๘๓	๓๑.๘	คลองสามวา	๗,๕๑๔	๑๓.๕
๓	พระนคร	๑๒,๘๗๐	๓๐.๗	ลาดกระบัง	๒๖,๑๕๔	๑๔.๘
๔	บางรัก	๑๐,๓๗๙	๒๙.๗	มีนบุรี	๒๒,๓๘๕	๑๖.๑
๕	บางกอกน้อย	๒๘,๓๖๖	๒๙.๒	บางขุนเทียน	๒๙,๓๗๕	๑๖.๑
๖	ดุสิต	๒๒,๒๑๕	๒๘.๙	ประเวศ	๓๐,๐๖๗	๑๖.๙
๗	สาทร	๑๙,๗๘๒	๒๘.๐	ดอนเมือง	๒๙,๒๖๕	๑๗.๗
๘	คลองสาน	๑๗,๒๗๓	๒๗.๖	สายไหม	๓๕,๙๖๘	๑๗.๗
๙	บางพลัด	๒๓,๘๒๕	๒๗.๓	บางบอน	๑๘,๐๙๔	๑๘.๒
๑๐	วัฒนา	๑๗,๙๗๑	๒๖.๙	หนองแขม	๒๘,๒๙๗	๑๘.๔

เข้าถึงได้ในเชิงกายภาพ โดยนำเสนอจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุรายเขตของกรุงเทพมหานคร 10 อันดับแรก และ 10 อันดับท้ายสุด ปี พ.ศ.2566 นำเสนอได้ดังภาพที่ 2. ดังนี้

ภาพที่ 2. แสดงจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุรายเขตของกรุงเทพมหานคร

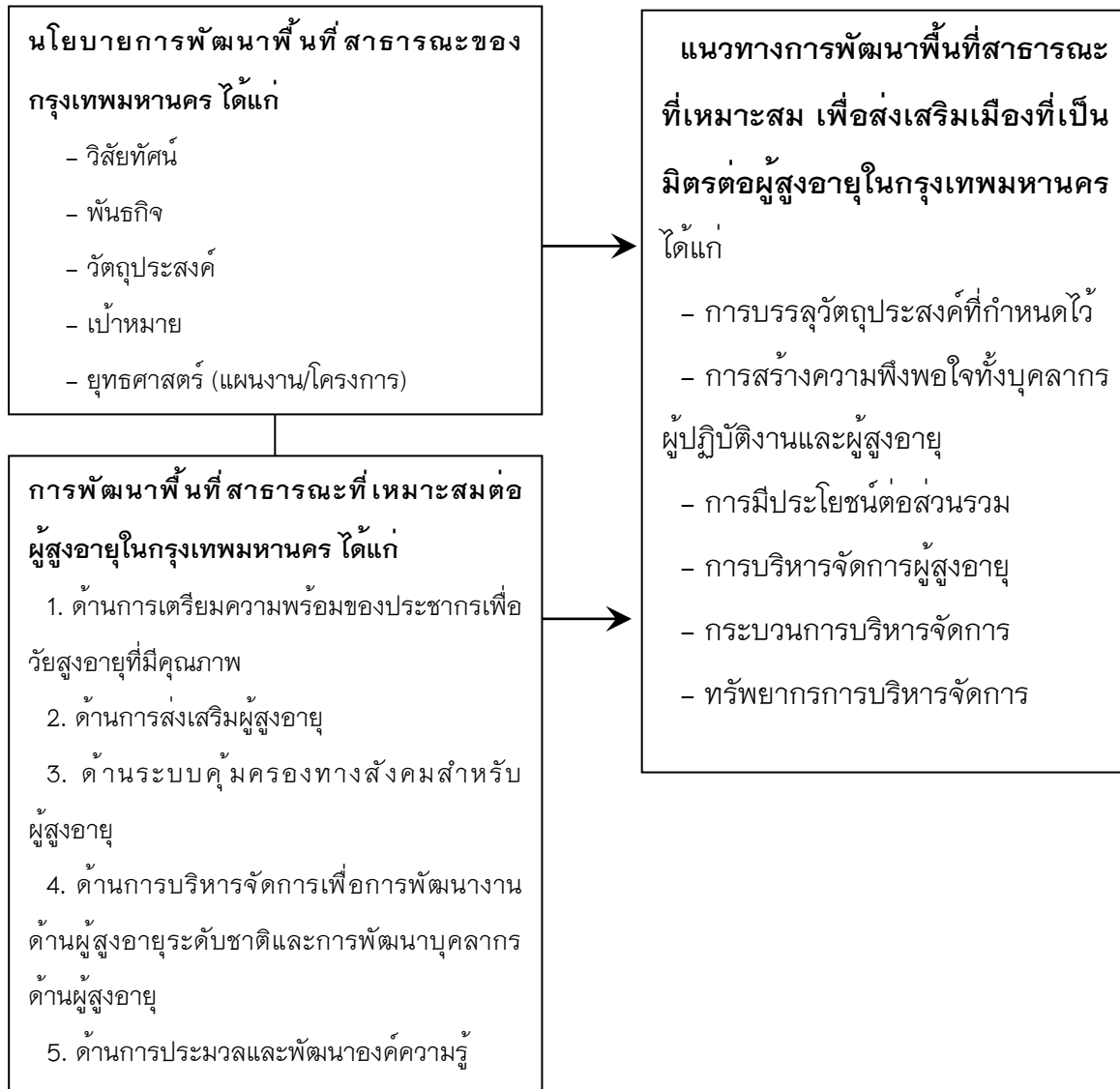
ที่มา: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร (2566)

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองการส่งเสริมเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเพื่อสุขภาพรองรับสังคมสูงวัยเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกัน พร้อมทั้งควรขยายการศึกษาและดำเนินการให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ซึ่งประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ปัญหาทางด้านกายภาพที่เกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (ภัทรดา อุณกมล, 2562) การวางแผนเส้นทางการเข้าถึงที่สะดวกระหว่างที่พักอาศัยกับสถานบริการสาธารณสุขที่ใช้เป็นประจำ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเสื่อมสัขาร จำเป็นต้องคิดล่วงหน้าว่าจากบ้านไปโรงพยาบาล จะเดินทางได้อย่างไร ถ้าแรงดาวน์สุดขีดจะไปยังอย่างไร ไม่แรงดาวน์จะไปยังอย่างไร ต้องวางแผนไว้หากเกิดเหตุฉุกเฉิน การติดต่อสถานบริการในละแวกบ้าน สำรองไว้ในกรณีฉุกเฉิน เรื่องที่พักอาศัยผู้สูงอายุจะขึ้นลงไม่สะดวก (อาลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์, 2566) เนื่องจากความเสื่อมของสัขาร ต้องนอนชั้นล่าง จึงต้องดัดแปลงห้องให้เหมาะสม สำหรับห้องนอน เลือกทำเลที่แดดลมดี เดินใกล้ห้องน้ำ เพราะผู้สูงอายุเข้าห้องน้ำบ่อย ทางเดินจากที่พักไปห้องน้ำต้องสะดวก บริเวณภายในบ้านที่เป็นทางเดิน ต้องไม่ให้มีสิ่งกีดขวางใดๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตราย สะดุดล้ม ถ้ามีกำลังทางเศรษฐกิจ ก็ปรับปรุงให้เหมาะสม ที่นอนของผู้สูงอายุต้องพร้อมด้วยอุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ ยาต่างๆ ต้องใกล้ๆ ตัว ของใช้ส่วนตัวต่างๆ พื้นที่นอกบ้านก็ควรเตรียมไว้ตามอัธยาศัย พื้นที่โล่งนอกอาคารควรเตรียมไว้ ควรสงบ ร่มรื่น พอเพียงกับการพักผ่อน อ่านหนังสือ (พีระพงษ์ วรภัทร์ธิระกุล, 2564) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร” เพื่อพัฒนาการบริหารพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการ ทั้งการส่งเสริมการดูแลสุขภาพสมรรถภาพทางกายได้อย่างถูกต้องต่อเนื่องยั่งยืนของผู้สูงอายุจากการส่งเสริมสุขภาพจิต สุขภาพกาย และการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุกับบุคคลในวัยที่แตกต่างในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ ตามขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการต่างๆ ทั้ง

ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็น 3 กลุ่ม มีดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเพื่อการดูแลและการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการผู้ที่มีความรู้เฉพาะในการนำนโยบายการพัฒนาพื้นที่สาธารณะมาปฏิบัติ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 3 ตัวแทนชุมชน (ผู้นำชุมชน, ผู้สูงอายุในชุมชน) จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการผู้สูงอายุจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องข้อคำถามกับเนื้อหา(IOC) โดยมีค่าความเชื่อมั่นค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น(วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์, 2566)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2567) ดังนี้ 4.1)นำข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการถอดเทปที่ทำการจดบันทึกไว้มารวบรวม ทบทวน และพิจารณาให้เข้าใจในภาพรวม รวมถึงประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้ 4.2)จัดกลุ่มของข้อมูลและทำการเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ ในด้านความสัมพันธ์หรือเป็นเหตุเป็น ผลแก่กันของข้อมูลที่ได้ 4.3)ผู้วิจัยเขียนบรรยายข้อค้นพบอย่างละเอียด พร้อมทำการ ยกตัวอย่างคำพูดที่สำคัญประกอบในการบรรยายเพื่อความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ และ4.4) อภิปรายผลการวิจัย โดยการนำวรรณกรรมที่ได้ ทบทวนมาอ้างอิงประกอบกับผลที่ได้จากการศึกษาตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปพบว่า 1.1)วิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันมั่นคง พึ่งพาตนเองได้เป็นพลังของสังคม” 1.2)พันธกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งในมิติด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ พึ่งตนเองได้นานที่สุด อีกทั้งอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้นานที่สุด 1.3) วัตถุประสงค์ การพัฒนาระบบส่งเสริม ศักยภาพและคุ้มครองผู้สูงอายุที่มีบูรณาการและมีประสิทธิภาพ จากศักยภาพของชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วม เพื่อการ ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ”1.4)เป้าหมาย จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัย ให้

สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของ การขยายตัวของเมืองในอนาคต และ1.5)ยุทธศาสตร์ (แผนงาน/โครงการ) โดยก่อสร้างเสริมสุขภาพจึงได้จัดทำโครงการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566–2570) เพื่อใช้เป็นกรอบ ในการบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ในความคิดเห็นของผมพื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของเมือง ซึ่งพื้นที่สาธารณะโดยทั่วไปอาจมีลักษณะเป็นพื้นที่สีเขียวที่ร่มรื่นมีความเหมาะสมต่อการบริการผู้สูงอายุมาตรฐานระดับชาติโดยทั่วไป ท้องถิ่นถ้าอยากกำหนดเป้าหมายใหม่ที่ดีกว่านั้นโดยเฉพาะท้องถิ่นที่พร้อมจะทำมาตรฐานของตัวเองที่มันสูงกว่าได้ คือ ท้องถิ่นไม่ควรมีมาตรฐานต่ำกว่าระดับชาติเพราะชาติต้องคำนึงถึงความพร้อมทุกแห่งและก็บอกว่าขั้นต่ำทุกคนต้องทำให้ได้อย่างนี้ส่วนท้องถิ่นใครพร้อมกว่าก็จัดทำมาตรฐานของตัวเอง”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “กรุงเทพมหานครมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ดีได้มาตรฐานเอื้อต่อการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งการเพิ่มองค์ประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งผมว่านโยบายแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกันแน่นอนน้ำหนักความสำคัญก็ไม่เหมือนกันองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่จะได้นำแผนที่เป็นกรอบใหญ่เอามาปรับใช้ให้ เหมาะกับบริบทหรือสภาพของพื้นที่ของตัวเอง”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารในเขตกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในใช้พื้นที่สาธารณะนั้นอาจมีผู้สูงอายุเข้าใช้น้อยหรือไม่ แต่เพื่อประโยชน์ต่อการบริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยป้องกันอันตรายที่เกิดจากการเข้าใช้ของผู้สูงอายุหรือเอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุมากขึ้นอย่างน้อยท้องถิ่นเข้าไปจัดบริการสาธารณะอะไรเมื่อกระจายอำนาจไปแล้วอย่างน้อยประชาชนจะต้องได้รับบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและใกล้เคียงกันทั่วประเทศจึงเป็นสาเหตุที่ต้องจัดทำมาตรฐานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ถือเป้นแนวปฏิบัติในการดูแลผู้สูงอายุ”

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปพบว่า 2.1)ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ พื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ 2.2) ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ เสริมทักษะการดำรงชีวิต มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ 2.3)ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ มีหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความ

จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต2.4)ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ2.5)ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและ เป็นธรรมโดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารจากสำนักปลัดกรุงเทพมหานครกรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “พื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจทั้งจากมุมมองสถาปัตยกรรม การออกแบบชุมชนเมือง สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ซึ่งพื้นที่สาธารณะจะประสบความสำเร็จในการให้บริการของผู้สูงอายุนั้นจำเป็นต้องมีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หรือองค์ประกอบการออกแบบที่ดีที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างสะดวกซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะชีวิตและประเมินได้ว่าพื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการใช้งานมากน้อยเพียงใด”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารในเขตกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะที่ส่งผลต่อการใช้งานยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะตัวผู้ใช้งานเองซึ่งเป็นผู้สูงอายุ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะชีวิตและประเมินได้ว่าพื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการใช้งานมากน้อยเพียงใดเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งจิตใจและร่างกายโดยเหตุที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของระบบการทำงานในร่างกาย ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงการให้โอกาสผู้สูงอายุมีส่วนร่วมให้มากที่สุด”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลนักวิชาการฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “เนื่องจากผู้สูงอายุแรงน้อยและการเคลื่อนไหวลำบากทำอย่างไรที่จะพัฒนาความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการเดินทางตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งอาจจะมียุแล้วแต่อาจจะไม่พอในการขึ้นลงต้องมีทางลาดในการป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นจากการเดินทางดังนั้นของความเป็นสาธารณะหรือความเป็นส่วนตัวของพื้นที่สามารถพิจารณาได้จากการรับรู้ของผู้ใช้งานหรือประสบการณ์ของพื้นที่ขึ้นอยู่กับการเป็นสถานที่กิจกรรม”

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปพบว่า 3.1)การบรรจุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากนโยบายรองรับสังคมสูงวัยที่ผ่านมามีหน่วยงานที่ขับเคลื่อนในเรื่องนี้แต่ก็แยกส่วนกันทำงานและทำเฉพาะประเด็นที่รับผิดชอบของหน่วยงาน3.2)การสร้างควมพึงพอใจทั้งบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและผู้สูงอายุ เป็นรูปธรรมและนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอและการแก้ปัญหาอุปสรรคอย่างเป็นระบบ 3.3)การมีประโยชน์ต่อส่วนรวม

การศึกษาและรวบรวมข้อเสนอจากภาคส่วนต่างๆ มาทำให้เกิดการบูรณาการในการวางแผน และรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3.3) การบริหารจัดการผู้สูงอายุ รวมถึงจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนมิติสังคม โดยเฉพาะประเด็นว่าด้วยนโยบายรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งประกอบด้วยภาคีที่หลากหลาย คอยติดตามความคืบหน้าการดำเนินงาน 3.4) กระบวนการบริหารจัดการ การเตรียมความพร้อมของประชากรและการพัฒนาระบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และ 3.5) ทรัพยากรการบริหารจัดการ การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพผ่านเครื่องมืออย่างสมัชชาสุขภาพพื้นที่ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้นำชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “กทม. ต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ชัดเจนด้วยความที่กทม. เป็นเมืองหลวงและเป็นเมืองหน้าด่านที่รับคนท่องเที่ยวอยากให้เกิดเลยในเรื่องของการบริการสาธารณะทั้งหลายทั้งปวงอย่าให้ต้องเกิดการตีความในกฎหมายและสั่งให้ กทม. ต้องทำอะไรให้เกิดจากสิ่งที่เป้นความริเริ่มของกทม. เอง” ดังนั้นสิ่งที่อยากเห็นมากคือรถบริการสาธารณะ โดยเฉพาะรถชมก. รถแอร์มีชั้นบันไดสูง น่าจะสูงกว่าผิวถนนมากกว่าครึ่งเมตรไม่ว่าครึ่งเมตรก็สามสิบสี่สิบเซนติเมตรคนก็ยังแหย่ผู้หญิงสมัยใส่กระโปรงแคบ กระโปรงขาดเลยนะลำบาก มากรถขานดำที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนเป็นมิตรกับคนขึ้นมาก พอก้าวขาขึ้นไปนิด ต้องคำนึงถึงเด็กถึงผู้พิการ คนท้องไม่ค่อยเยอะแล้วเดี๋ยวนี้ คนท้องน้อย ผู้สูงอายุเยอะ โดยปัจจุบันมีหลายชุมชนที่เป็นต้นแบบการเตรียมพร้อมเรื่องนี้ให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น การจัดการเรื่องสังคมสูงวัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างชุมชนเข้มแข็งและสังคมเข้มแข็งควรเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม เน้นการมีส่วนร่วมยึดภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ใช้ชุมชนเป็นฐานไม่ยึดติดตำรา ชุมชนท้องถิ่นเป็นความหวัง เราต้องลงไปทำข้างล่างให้เข้มแข็งแล้วให้ทุกอย่างบูรณาการร่วมกัน”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้สูงอายุ, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “กทม. ต้องหยิบประเด็นเฉพาะของสังคมเมืองขึ้นมาเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ กทม. ก็มีความพร้อมกว่าท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เป็นพิเศษสำหรับ กทม. คือความเป็นสังคมเมืองการสัญจรไปมา ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยก็ยอมรับว่ารุนแรงกว่าสำหรับผู้สูงอายุในชนบท กทม. ก็ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ที่ครอบคลุมเรื่องพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในสังคมเป็นวงกว้าง เนื่องจากเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ทุกคนทุกเพศทุกวัยควรได้รับ ฉะนั้นเมื่อประชากรสูงวัยในประเทศไทยสูงขึ้น สาธารณูปโภคพื้นฐานเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เอื้อต่อการเข้าใช้งานของกลุ่มประชากรสูงอายุอีกทั้งเป็นสถานที่เกิดการปฏิสัมพันธ์เกิดสังคมสมาคมทั้งในวัยเดียวกันและระหว่างวัยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวสำหรับผู้สูงอายุส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาพร่างกายที่ดีต่อไป”

อภิปรายผลการวิจัย

โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1. การพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุใน กรุงเทพมหานคร จากนโยบายรัฐบาลในปัจจุบันได้วางนโยบาย มาตรการต่างๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบคลุม 4 มิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะซึ่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และกำหนดให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่จึงเป็นช่วงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและความสำคัญในการดำเนินนโยบายผู้สูงอายุต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการผู้สูงอายุในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริชาติ ซาลีเครือ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่าเป้าหมาย คุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ ความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย การนำสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกมีส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ การประกันสังคม การได้รับการช่วยเหลือสาธารณะสุขภาพอนามัย ที่ อยู่อาศัยการมีงานทำ มีรายได้มั่นคง และการบริการสังคม เพื่อความสำเร็จในการเพิ่มคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปิยะ กล้าประเสริฐ (2561) ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังของ ผู้สูงอายุ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเป็นอยู่ที่ดีใน การดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการดำเนินชีวิตที่ เชื่อมต่อสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและสังคม ด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ และด้านความพึง พอใจในชีวิต มีอิทธิพลและส่งผลต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล เมื่อมีการติดตามผลการนำโครงการดังกล่าวไปปฏิบัติ พร้อมทั้งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของณัฐธิดา จงรักษ์และณัฐริกา นวพันธ์. (2563). ผลการวิจัยพบว่าสวนสาธารณะที่เป็นมิตร ต่อผู้สูงอายุควรเป็นสวนสาธารณะที่ดี ได้มาตรฐานก่อนพัฒนาเป็นสวนที่เอื้อสำหรับผู้สูงอายุอีกทั้ง สวนสาธารณะในบริบทชุมชนและสวนสาธารณะบริบทเมืองการพัฒนาปรับปรุงแตกต่างกัน เช่น สวนสาธารณะบริบทเมืองต้องคำนึงถึงการเข้าถึงจากขนส่งมวลชนที่มีจุดรถสำหรับผู้สูงอายุใกล้กับ ทางเข้าสวนและมีกิจกรรมที่หลากหลายรองรับความต้องการของผู้สูงอายุตามลำดับ

ประเด็นที่ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตร ต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าพื้นที่สาธารณะจะประสบความสำเร็จในการให้บริการของ ผู้สูงอายุนั้นจำเป็นต้องมีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หรือองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยที่ส่งเสริมให้ ผู้ใช้งานสามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างสะดวก ยกตัวอย่างเช่น ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ ประโยชน์ใช้สอย เป็นต้น แต่นอกเหนือไปจากปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะที่ส่งผลต่อการใช้งาน

ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะตัวผู้ใช้งานเอง ซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะชี้วัด และ ประเมินได้ว่าพื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการใช้งานมากน้อยเพียงใด ซึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของโมรยา วิเศษศรี และคณะ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การ จัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทาง สังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ. (2564). ผลการวิจัยพบว่าการบูร ณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการสื่อสารนโยบายให้ถึงผู้ปฏิบัติ และการเตรียม ความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐธิดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยนุรักษ์. (2561). ศึกษาวิจัยเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยเพื่อ ผู้สูงอายุและผู้พิการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเสมอภาคในสังคม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบสิ่ง อำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการใน สถานที่ราชการ และรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการในชุมชน พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของอาลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์. (2566). ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนและนโยบายที่มุ่งตอบสนองความต้องการ ของผู้สูงอายุจะสนับสนุนความยั่งยืนของสังคมในการพัฒนาประเทศและกำหนดเป้าหมายการ บริการสำหรับประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นที่ 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็น มิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยแนวทางที่เหมาะสมพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการ ผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมักมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายหลายๆ ด้านการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยให้ เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ โดยตอบรับกับพฤติกรรมของ ผู้สูงอายุในการเข้าถึงควรจะปรับปรุงถนนที่เป็นทางนำสู่พื้นที่สาธารณะให้ผู้สูงอายุเดินทางสะดวก สำหรับ พื้นที่สาธารณะที่มีขนาดใหญ่จัดพื้นที่จอดรถบริเวณใกล้กับทางเข้า มีพื้นที่จอดรถให้เพียงพอ และอำนวยความสะดวกเส้นทางจากขนส่งมวลชนให้เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศิริสุข นาตะเสนีย์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กำหนดนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ การจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ ของผู้สูงอายุ รวมทั้ง การวางแผน งบประมาณ และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมสอดคล้องกับ สถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป อีกทั้ง งานวิจัยของพีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลาย เป็นส่วนความสำคัญในการ มีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านกายภาพพื้นที่สาธารณะต้องเอื้อให้เกิดการใช้งานของกิจกรรมที่หลากหลายกับรูปแบบของกิจกรรมหรือวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในพื้นที่และต้องให้ความรู้สึกที่ปลอดภัยและปลอดภัยจากการมีพื้นที่ปิดล้อมภายในพื้นที่

1.2 ปัจจัยด้านขอบเขตการให้บริการ ต้องมีระยะการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า 5-10 นาทีหรือ 500 เมตร จากจุดบริการสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสาธารณะสามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งควรออกแบบให้มีทางเดินเท้าหรือทางจักรยานที่มีคุณภาพทางลาดพื้นผิวที่แตกต่างกันรวมทั้งสัญญาณเตือนภัยต่างๆ

1.3 ปัจจัยด้านความสะดวกสบายภายในพื้นที่สาธารณะ จะต้องมีส่วนอำนวยความสะดวกสบายและส่วนที่แสงส่องถึงวัสดุและพื้นผิวที่ใช้ภายในพื้นที่ ควรมีความเรียบและไม่สิ้นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุระหว่างผู้ใช้ทางเท้าและผู้ใช้ถนน โดยแยกถนนสำหรับรถยนต์ออกจากทางจักรยานและทางเท้า รวมไปถึงการติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างภายในพื้นที่เพื่อความปลอดภัยในการใช้งานของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมองปัจจัยอื่นที่ความแตกต่างไปจากงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดมุมมองแนวคิดที่หลากหลาย พร้อมทั้งควรศึกษาในระดับพื้นที่อื่นๆ เปรียบเทียบเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุง แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครต่อไป

2.2 ควรเปลี่ยนเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิจัย เพราะอาจจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งการร่วมกันทำความเข้าใจปัญหา นำมาเชื่อมโยงกับความสามารถและกำหนดทางเลือกใหม่ เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

2.3 ต้องมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพิ่มเติมเพื่อเป็นการอธิบายในรายละเอียดบางอย่างให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งการเพิ่มตัวแปรที่มีส่วนสำคัญในเรื่องนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 2(พ.ศ. 2545 –2565).(ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- ณัฐธิดา จงรักษ์และนักฎีกา นวพันธ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะกับรูปแบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาสวนสาธารณะในพื้นที่เมืองจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*. 12(1), 27–39.
- ณัฐธิดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยนุรักษ์. (2561). สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเสมอภาคใน สังคม: กรณีศึกษาชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงราย. *Veridian E Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 11(3), 1508–1509.
- ปาริชาติ ชาลีเครือ. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6(4), 1620–1632.
- ปิยะ กล้าประเสริฐ. (2561) . ข้อเสนอเชิงนโยบายในการเตรียมความพร้อมด้านบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ. *Journal of MCU Peace Studies*. 6(4), 1607–1619.
- พีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564).โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 7(2), 322–335.
- พันธพัฒน์ บุญมา. (2563). แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณพื้นที่สาธารณะริมกว๊านพะเยา เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 11(1), 31–48.
- ภัทรดา อุ่นกมล. (2562). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรับรู้คุณค่าของตนเองและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเขตจตุจักรกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 22(1), 125–136.
- โมรยา วิเศษศรี และคณะ. (2563). ประสิทธิภาพการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(9), 79–94.
- เลิศวัลลภ ศรีษะพลกุลสิทธิและธมนพัชร ศรีษะพลกุลสิทธิ. (2561). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 20(1), 254–265.
- วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์. (2566). วิจัยธุรกิจยุคใหม่ (MODERN BUSINESS RESEARCH METHODOLOGY). (พิมพ์ครั้งที่ 12). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริสุข นาคะเสนีย์. (2561). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย
รำไพพรรณี*. 12(1), 39-48.

สุภางค์ จันทวานิช. (2567). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2561-2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ
ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

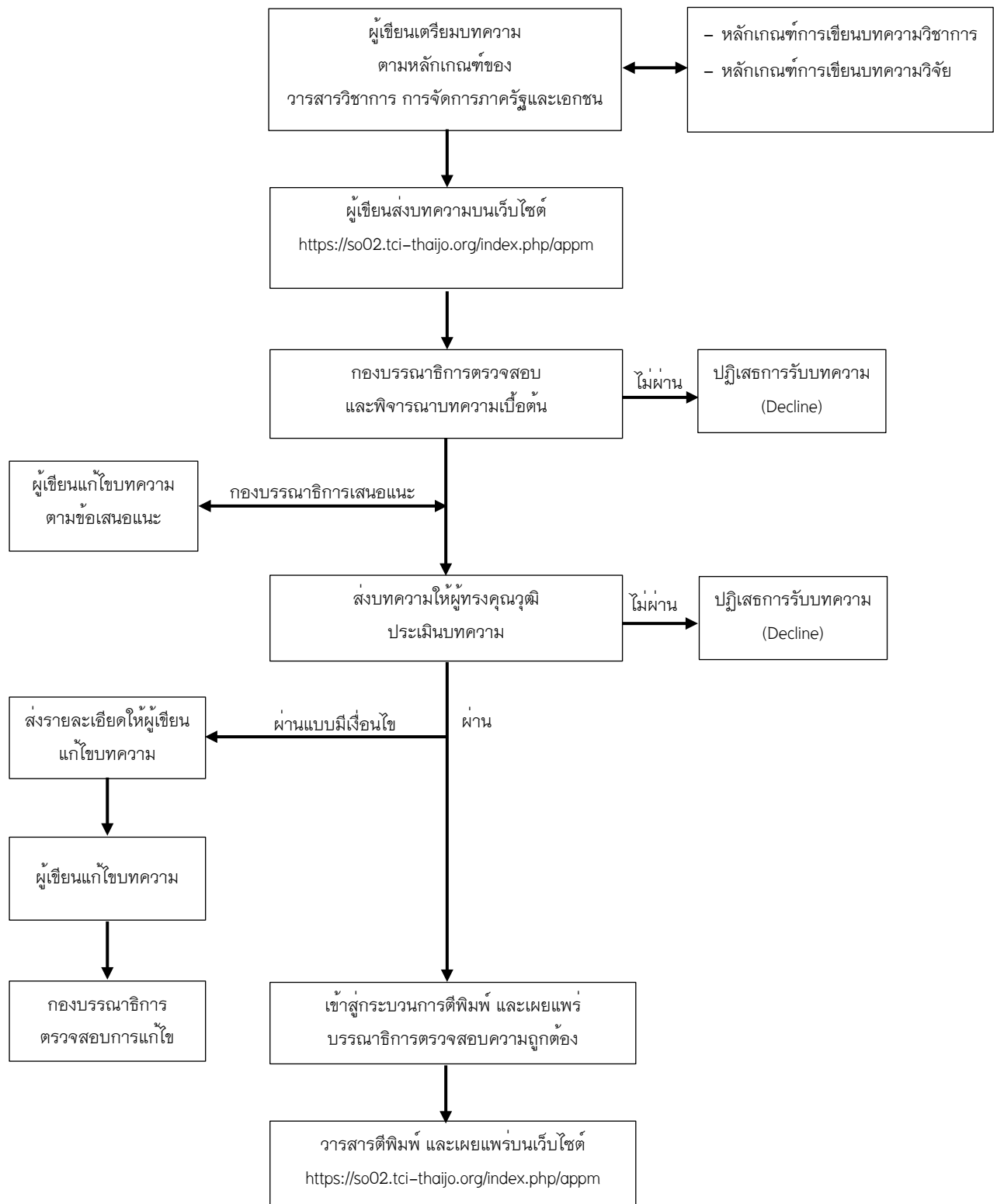
สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร (2566). แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี:
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ. (2564). การใช้พื้นที่สาธารณะของผู้สูงอายุในเขตเมืองเชียงใหม่: การศึกษาแบบ
ผสานวิธี. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 10(3), 50-67.

อลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์. (2566). การนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่
กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา*. 6(1), 26-38.

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชนอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เวิร์บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 30 เดือนมิถุนายน 2562 เป็นต้นไป
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้

8. ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่าเป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้นิพนธ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวน และคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้น ๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาใน

บทความที่มีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรมีการพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เวอร์ชัน Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2564 เป็นต้นไป

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 – 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำตอบคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 – 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

การอ้างอิงเอกสารในบทความ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่สามารถส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น ใช้ระบบ APA 6th ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงเอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)
- 2) ผู้แต่ง 1 – 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาภิโร และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สมภาร พรหมทา, 2548; ธนิต อยู่โพธิ์, 2550)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (สนิท ศรีดำแดงและคณะ, 2548)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2003)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003; Hersey & Blanchard, 2000)

- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., ปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2008)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

เอกสารอ้างอิง

(1) หนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ. / (ครั้งที่พิมพ์). /สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์

ตัวอย่าง : บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10).

กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

(2) บทความจากวารสาร

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง : กัญญาวิร มหาสนธิ. (2562). การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดเพื่อตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.). *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(3), 1-10.

Mogkaew, P. (2019). Construction of Dhammanamai Principles in Treatment of Thai Traditional Medicine of Prongmadaue Community, Muang District, Nakhonpathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 2(3), 45-58.

(3) วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ). ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง : สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*(ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.

(4) สื่อออนไลน์

รูปแบบ: ผู้แต่ง./(วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL) ตัวอย่าง : พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก [https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304 & articlegroup_id=274](https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304&articlegroup_id=274)

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from [https://www. Nobelprize.org/nobel_prizes/ themes/peace/doyle/index.html](https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html)

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

การเขียนบทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ

2) บทนำ

3) วัตถุประสงค์การวิจัย

4) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

5) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา

6) กรอบแนวคิดการวิจัย

5) ระเบียบวิธีวิจัย ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุมเข้าใจได้ง่าย

9) สรุป ระบุข้อสรุปที่สำคัญ

10) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

11) เอกสารอ้างอิง ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

1 นิ้ว	1 นิ้ว	0.79 นิ้ว
TH Niramit AS 18 Point Bold ชื่อเรื่อง Title		
16 Point Bold ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³ Author¹, Author² and Author³		
14 Point สังกัด¹ สังกัด² สังกัด³ Affiliation¹ Affiliation² Affiliation³		
14 Point E-mail: ¹.....; ².....; ³..... Tel.....		
บทคัดย่อ 18 Point Bold		
16 Point		
16 Point Bold	คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3.....	16 Point

Abstract

18 Point Bold

16 Point

0.79 นิ้ว

16 Point Bold

Keywords: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

บทนำ

18 Point Bold

16 Point

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรัชญาการค้นคว้า ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมา มีการค้นพบอะไรบ้าง และค้นพบโดยใครบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย

(อ้างอิงข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประเด็นที่จะเกิดแก่งวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

18 Point Bold

16 Point

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

18 Point Bold

การทบทวนวรรณกรรม

18 Point Bold

เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

16 Point

1.

2.

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน

กรอบแนวคิดการวิจัย

18 Point Bold

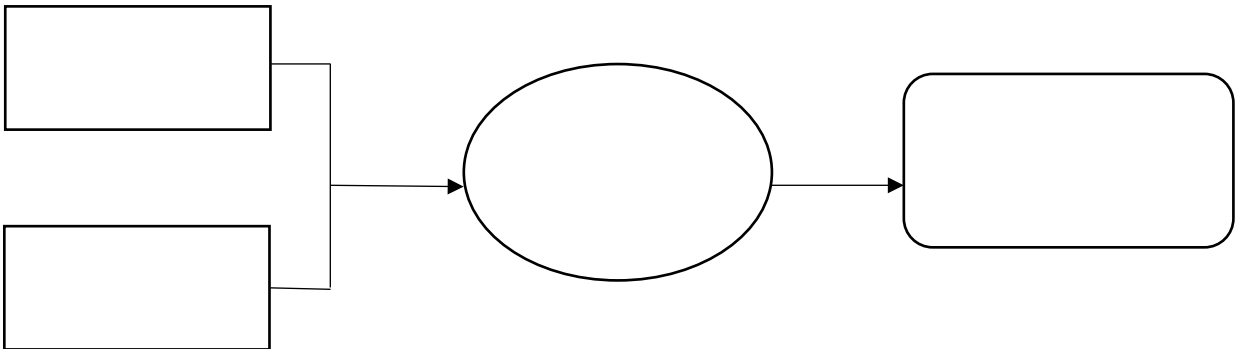
งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ... ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

16 Point

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

18 Point Bold

16 Point

.....
.....
.....
.....

ผลการวิจัย

18 Point Bold

16 Point

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า.....

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า.....

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า.....

อภิปรายผลการวิจัย

18 Point Bold

16 Point

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

18 Point Bold

16 Point

ระบุงค์ความรู้อื่นเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุป

18 Point Bold

16 Point

สรุปในภาพรวมของบทความ

ข้อเสนอแนะ

18 Point Bold

16 Point

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้
กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการวิจัย

ครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง

18 Point Bold

ตัวอย่าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:

จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

- พลศักดิ์ จิรโกศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรชัย นาถาพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171–178
- สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็ผลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ชุมชนนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.
- Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., & Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ
- 2) บทนำ
- 3) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) องค์ความรู้จากการศึกษา ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับเข้าใจง่าย
- 5) บทสรุป
- 6) เอกสารอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

1 นิ้ว

1 นิ้ว

0.79 นิ้ว

TH Niramit AS
18 Point Bold

ชื่อเรื่อง
Title

16 Point Bold

ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point

สังกัด¹

สังกัด²

สังกัด³

Affiliation¹

Affiliation²

Affiliation³

14 Point

E-mail: 1.....; 2.....; 3.....

Tel.....

บทคัดย่อ

18 Point Bold

16 Point

16 Point Bold

คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

Abstract

18 Point Bold

16 Point

16 Point Bold

Keywords: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

0.79 นิ้ว

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

xxvii

บทนำ } 18 Point Bold

กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้างๆ (อ้างกฎหมาย นโยบาย หรือ
ทฤษฎีมารองรับ).....

ปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ (Main Idea).....

สรุปหลักการและเหตุผล (Main Idea).....

.....บทความนี้จะนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ (ปรับตามบริบท).....

เนื้อหา 1 } 18 Point Bold

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา 2 } 18 Point Bold

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้จากการศึกษา

18 Point Bold

16 Point

ระบุงค์ความรู้อื่นเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....

สรุป

18 Point Bold

16 Point

สรุปในภาพรวมของบทความ
.....
.....

เอกสารอ้างอิง

18 Point Bold

ตัวอย่าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์
ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉัตรชัย นาถาพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรมการ
การศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171–178

สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็ผลเมืองของ
นักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ชุมชนนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน
2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>

Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem
Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral
Dissertation). National Institute of Development Administration.

Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department
Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.

Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.

Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/appm>

ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ

ชำระค่าธรรมเนียมบทความละ 5,500 บาท (ห้าพันห้าร้อยบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ โดยชำระพร้อมกับการส่งบทความเข้าระบบ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน หากไม่ปฏิบัติตามกติกา กองบรรณาธิการวารสารขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์ และไม่คืนเงินค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ 1. หากบทความมีความซ้ำซ้อนมากกว่า 20% 2. ผู้เขียนไม่ปฏิบัติตามรูปแบบของวารสาร 3. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือ 4. ไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะตามระยะเวลาที่กำหนด (1 เดือน หลังการแจ้งของบรรณาธิการ) ผู้เขียนสามารถชำระค่าธรรมเนียมผ่านบัญชี "นางสาวธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ นางสาวดารารัตน์ สุขแก้ว นายณณพณ์ โกวิทพรพิเชษฐ์ และนางสาวสุกัญญา อินทนชิตจ้อย เพื่อวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน" เลขที่บัญชี 459-0-80420-4 ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขาสาขลา เมื่อชำระแล้วให้ส่งหลักฐานเข้าระบบวารสารพร้อมบทความ และให้ส่งหลักฐานไปที่ paewphan.rcim@gmail.com และ Add Line Id: armengineering เพื่อแจ้งรายละเอียดการส่งบทความ

